KODEKS DYPLOMATYCZNY
WIELKOPOLSKI.

CODEX DIPLOMATICUS
MAJORIS POLONIÆ.

CODEX DIPLOMATICUS

MAJORIS POLONIÆ

DOCUMENTA, ET JAM TYPIS DESCRIPTA, ET ADHUC INEDITA COMPLECTENS,

ANNUM 1400 ATTINGENTIA.

EDITUS CURA

SOCIETATIS LITERARIAE POZNANIENSIS.

TOMUS I.

COMPREHENDIT NUMEROS 1—616
ANNOS 984—1287

POZNANIAE.
SUMPTIBUS BIBLIOTHECAE KORNICENSIS.
TYPIS J. I. KRASZEWSKI (Dr. W. ŁEBIŃSKI).
1877.

KODEKS DYPLOMATYCZNY

WIELKOPOLSKI

OBEJMUJĄCY DOKUMEMTA TAK JUŻ DRUKOWANE, JAK DOTĄD NIE OGŁOSZONE,

SIĘGAJĄCE DO ROKU 1400.

WYDANY STARANIEM

TOWARZYSTWA PRZYJACIÓŁ NAUK POZNAŃSKIEGO.

TOM I.

ZAWIERA NUMERA 1— 616
LATA 984—1287

POZNAŃ.
NAKŁADEM BIBLIOTEKI KÓRNICKIEJ.
DRUKIEM J. I. KRASZEWSKIEGO (Dr. W. ŁEBIŃSKI).
1877.

Jaśnie Wielmożnemu

Panowi z Kościelca Działyńskiemu.

Jaśnie Wielmożny Panie!

Hojna pomoc, jakiéj J. W. Pan użyczyłeś Towarzystwu Przyjaciół Nauk Poznańskiemu celem wydania niniejszego Kodeksu Dyplomatycznego Wielkopolski, wkłada na nas obowiązek przypisania Ci tego dzieła, które, jak mniemamy, stanie się ważnym dla poszukiwań historycznych przyczynkiem. Pragniemy zarazem wyrazić Ci przez to wdzięczność za liczne Twe przysługi dla nauk i oświaty narodowéj, oraz złożyć cześć pamięci Twego ojca, który jako prezes naszego Towarzystwa, wielce się do jego założenia i rozwoju przyłożył, a w którego ślady J. W. Pan tak zaszczytnie wstępujesz, spełniając Jego pamiętne słowa:

„Wiem, że okurzając z pyłu pomniki stawiane zasługą naszych Ojców, nie zapracuję sobie na literacką sławę, a jeszcze mniéj na materyalne korzyści; ale właśnie ta pewność kołysze we mnie, starym szlachcicu polskim, swobodne uczucie, iż daję a nie biorę: składam więc z radością grosz wdowi w skarbnicę Polski, bo to jest i będzie nieśmiertelnym celem miłości i poświęceń wszystkich prawych Jéj synów.

Poznań, w Listopadzie 1877 r.

Zarząd Towarzystwa Przyjaciół Nauk.

Stanisław Koźmian,
prezes.

Dr. Teofil Matecki,
wice-prezes.

Dr. Władysław Świderski,
redaktor.

Dr. Władysław Łebiński,
podskarbi.

Hieronim Feldmanowski,
konserwator.

PRZEDMOWA.

W niniejszem dziele, przedsięwziętem z polecenia Zarządu Tow. Przyjaciół Nauk Poznańskiego, zamierzyliśmy przedstawić zbiór dokumentów tyczących się Wielkopolski, sięgających do r. 1400, już to dotąd nie ogłoszonych, już też po różnych drukach rozproszonych. A ponieważ Wielkopolska mieści w sobie Metropolę Gnieźnieńską, która była zarazem Metropolą Polski, przeto zdawało nam się rzeczą właściwą, by zbiorem tym objąć także dokumenta odnoszące się do Kościoła Polskiego w ogóle.

Żywimy nadzieję, że obok innych kodeksów już wydanych, dołożymy Wielkopolskim pożądaną cegiełkę do budowy mieszczącéj w sobie Źródła do dziejów ojczystych; daléj, że przyczynimy się może do wywołania równie pożądanych kodeksów: Kujawskiego, Łęczyckiego i Sieradzkiego, przez których wydanie ową wielką budowę Źródłopisu dziejowego ujrzelibyśmy ukończoną. Tą myślą powodowani podajemy niniejszem pojęcia, które nam przewodniczyły przy wyborze dokumentów, raz, aby oznaczyć w téj mierze nasze własne stanowisko, powtóre, aby wobec owych oczekiwanych kodeksów, nie dać powodu do różnych wątpliwości, niepotrzebnych powtarzań lub opuszczeń. Otóż najpierw właściwości Wielkopolskie przyznawaliśmy w zbiorze niniejszym dokumentom następującym:

1) tym, w których książęta Wielkopolscy w jakimkolwiek bądź charakterze występują;
2) w których przedmiot dokumentu, jakiejkolwiek bądź natury, jest całkiem lub w części Wielkopolskim;
3) gdzie treść dokumentu, lubo by dwóch poprzednich warunków nie dostawało, jednak rzuca światło na historyą Wielkopolski, i stoi w bliskim do niéj stosunku;
4) dokumentom odnoszącym się do historyi Kościoła Polskiego;

5) dokumentom odnoszącym się do archidyecezyi Gnieźnieńskiéj, dyecezyi Poznańskiéj i klasztorów Wielkopolskich;
6) w końcu, wszystkim bez wyjątku dokumentom, znajdującym się w archiwach obu Kapituł i klasztorów Wielkopolskich.

Idąc za temi wytycznemi, wcielaliśmy do zbioru niniejszego wszystkie dokumenta, które tylko zdołaliśmy odszukać lub które zdarzyło się gdziekolwiek napotkać, nie czyniąc żadnego wyjątku; a to w przekonaniu, że przez nas opuszczone, już podobno nigdyby się ogłoszenia nie doczekały. Wstrętną była nam bowiem myśl uronienia choćby najdrobniejszego szczegółu z dziejów naszéj przeszłości, i to tém więcéj, że w epoce, którą za cel niniejszéj pracy obraliśmy, źródła ich nie są nazbyt obfite. Nie tajno nam wprawdzie, iż w ten sposób weszła do Kodeksu Wielkopolskiego pewna liczba dokumentów, które w równéj lub większéj mierze należałyby do kodeksów Ziem innych; jest to jednak nieścisłość, któréj uniknąć uważamy za rzecz niepodobną.

Wybór r. 1400 jako kresu, do którego zbiór niniejszy dochodzi, spowodowany został następującymi względami.

Jeźli w mniemaniu naszem trafną jest metoda, wedle któréj postępowaliśmy w układzie Kodeksu niniejszego aż po rok 1400, to z drugiej strony sądzimy, że taż sama po téj epoce użyta, nie byłaby już właściwą. Ogrom bowiem materyału od tego czasu tak potężnieje, że same już zewnętrzne względy stawałyby na przeszkodzie dalszemu prostemu, jednolitemu przeprowadzeniu w ten sposób dzieła n. p. aż do r. 1507, który przez nasze powagi naukowe słusznie został za ostatni kres Polskich Kodeksów dyplomatycznych przyjęty. Ani też nie masz do postępowania takiego potrzeby. Posiadamy bowiem w Księgach Ziemskich i innych dawnego Archiwu Grodzkiego obfity materyał, rzucający na stósunki miejscowe, począwszy od ostatniego dziesiątka XIV w. aż do ostatnich czasów, tak jasne światło, że w obec nich dosłownie podawać pojedyńcze dyplomata współczesne, zdawałoby się rzeczą zbyteczną. Występują tam w najstarszych pomiędzy niemi osobistości, któreśmy poznali w kronice Jana z Czarnkowa, a wiele miejsc przypomina, że są one jakoby epilogiem świeżo zakończonego dramatu wojny domowéj pomiędzy stronnictwem dworskiem a ogółem szlachty Wielkopolskiéj. Mamy też przekonanie, że Księgi te prędzéj czy późniéj niezawodnie doczekają się ogłoszenia, a kroki w tym celu rozpoczęte przez Dyrekcyą Archiwów państwowych, która rozporządziła już druk pierwszéj Księgi Ziemskiéj powiatu Poznańskiego, zawierającéj przeciąg czasu od r. 1386 do r. 1400, dają temu oczekiwaniu pewną podstawę. Odtąd nie chodzi zatem już tyle o powtarzające się mniéj więcéj szczegóły zapadłych czynności, jak raczéj o ich realną treść; streszczenie dokumentów starczy więc już za dosłowne ich podawanie, z wyjątkiem ważniejszych. Jednem słowem uważamy rok 1400 za epokę, od któréj życzylibyśmy sobie widzieć Kodeks Wielkopolski zastąpiony Regestami, prowadzonemi n. p. w sposób Regestów historyi Czeskiéj Erbena i Emlera, t. j. w obszernych streszczeniach mniéj ważnych dokumentów, wzbogaconych jednakże dosłownemi ustępami z miejsc wybitniejszych i po-

daniem wszystkich świadków, a ze ścisłem oddaniem całych dokumentów ważniejszych. Natomiast i tu chcielibyśmy widzieć uchronionem od zapomnienia wszystko, co tylko się da ocalić, czyli innemi słowy, pragnęlibyśmy, iżby i tu nic nie było opuszczonem.

Żałujemy, że różne okoliczności nie dozwoliły nam w ten lub inny sposób Kodeksu Wielkopolskiego na ten raz doprowadzić do końca; mamy wszakże nadzieję, że sama już ważność XV stulecia dla historyi naszéj pobudzi kogoś do dokończenia zaczętego przez nas dzieła.

Co do sposobu samego wydania, trzymaliśmy się ściśle prawideł, które wskazał *G. Waitz* w rozprawie: *Wie soll man Urkunden ediren,* drukowanéj w: *H. v. Sybel's Historische Zeitschrift, vierter Band.* Żałujemy tylko, że słabe nasze siły nie dozwoliły nam we wszystkiem dokładnie odpowiedzieć żądaniom, które znakomity mąż ten stawia do wydawców starych dyplomatów. Wskażemy raczéj sami słabe miejsca naszéj pracy.

Materyał do całego dzieła ułożyliśmy chronologicznie. Każdy dyplomat opatrzyliśmy na czele numerem bieżącym, a pod nim, jako Znamię, podaliśmy kto, kiedy i gdzie go wystawił. Tu zaraz napotkaliśmy pierwsze trudności. Kto zna dawne czy późniejsze kopje starych dokumentów, czy to w kopjaryuszach, czy też w pojedyńczych transsumptach, a często nawet i w drukach, ten wie, z jaką niedokładnością przepisywano tam mianowicie daty i imiona własne osób i miejscowości w nich występujących. Wielokrotnie będąc w posiadaniu oryginału obok jego kopji, spostrzegaliśmy, mianowicie w najstarszych właśnie kopjaryuszach, przy datach zupełną obojętność przepisywacza n. p. co do porządku i liczby liter Rzymskich, któremi w oryginałach zwykle daty wyrażano. Często tam spotykaliśmy, nawet w najlepszych z pomiędzy nich, już przy setkach napisane jedno C za wiele lub za mało; daléj X obok innych liter w mylnem miejscu położone, V zamiast II, lub odwrotnie przepisane, i t. p. Będąc często zmuszonymi w braku oryginału używać kopji, zatrzymywaliśmy wprawdzie mylnie podaną datę w tekscie i w Znamieniu, kładąc obok niéj (sic); dokument sam jednakże umieszczaliśmy pod właściwym jego numerem bieżącym, na właściwem chronologicznem miejscu. Ułatwiała nam to postępowanie obfitość materyału; bo najczęściéj już występujący świadkowie wystarczali, aby każdemu dokumentowi, z mylną datą przepisanemu, właściwe miejsce naznaczyć. Tak samo postępowaliśmy z dokumentami wątpliwéj autentyczności; jeden wszakże dokument niewątpliwie sfałszowany, a to Nr. 438, umieściliśmy według własnéj, lubo nie możliwéj jego daty, sądząc, że miejsce jego jest w ogóle obojętnem. W rozwiązaniu dat, może nie odpowiedzieliśmy żądaniu G. Waitza, jeźli ono tak rozumieć wypada, że uczony mąż wymaga, aby lata, a zatem i dnie, zredukować na system dzisiejszego Kalendarza. Tu wyznajemy, że siły nasze nie starczyły. Przy wiadoméj chwiejności średnich wieków w przyjęciu pewnéj daty za początek roku, przy rozmaitości i zmienności téj daty w różnych krajach aż do pewnéj epoki, nie mniéj ze względu na zna-

czną ilość dokumentów wydanych z rokiem bez dnia, uznaliśmy wraz z większą częścią wydawców, że najwłaściwszą jest podawać daty tak, jak osoby wystawiające dokumenta takowe podawały, oznaczając jedynie dnie w nich wymienione według dzisiejszego sposobu ich wyrażania. Mamy bowiem przekonanie, że mniejszem złem jest niedogodność, którą tym systemem sprowadzamy, niżeliby było zamięszanie, któreby powstało z nieuniknionych omyłek, gdybyśmy przy wzmiankowanym braku klucza, pokusili się o tę pracę, należącą zresztą wedle swéj natury nie do nas, ale raczéj do historyka. Z téj to przyczyny wystawiającego dokument postawiliśmy jako mówiącego od siebie, i aby to uwydatnić, używaliśmy w Znamieniu słów i pisowni samego tekstu. W dołączonem do niego krótkiem streszczeniu dokumentu, staraliśmy się, nie chcąc przesądzać o rozumieniu pojedyńczych wyrażeń, z reguły używać słów tekstu, sądząc, że tym sposobem najlepiéj odpowiemy objektywnemu stanowisku, jakie Waitz dla wydawcy naznacza.

Podając następnie Naturę dokumentu, ujrzeliśmy się po raz wtóry w niemożności odpowiedzenia należycie wymaganiom uczonego męża. Mówi on bowiem, że, jeżeli właściwą jest rzeczą pozostawiać historykowi ocenienie autentyczności dokumentu według jego treści, toku, i t. d., to słuszną niemniéj jest powinnością wydawcy, iżby zewnętrzną stronę jego tak dokładnie opisał, aby i ona ku temu celowi równie posłużyć mogła. Idzie tu o ocenienie jakości pergaminu, pisma, pieczęci i ich przymocowania, atramentu i t. d. Z żalem wyznajemy, że i tu sąd własny jak najbardziéj byliśmy zmuszeni powściągać. Albowiem wedle zdania naszego nie podobna jest właściwości powyżéj wymienionych przedmiotów tak dokładnie opisać, by czytający z tego opisu powziąść zdołał sąd należyty o autentyczności dyplomatu; wydawca zatem, chcący w tym kierunku wybitniéj występować, byłby ostatecznie zniewolonym, osobisty swój sąd co do onych cech tejże autentyczności wypowiedzieć. Otóż mniemamy, że uczona publiczność wobec takiego apodyktycznego orzeczenia, jeźli wydawca nie jest uznaną znakomitością paleograficzną, okazałaby się, i to nader słusznie, niedowierzającą, a ten wzgląd sam już zalecałby nam powściągliwość, choćbyśmy innych do niéj powodów nie mieli. Widząc bowiem w niewątpliwie autentycznych a współczesnych pergaminach tak znaczną rozmaitość n. p. w kolorze atramentu i wosku, podlegających z swéj natury nie obliczonym wpływom atmosferycznym, na jakie odnośny dyplomat mógł być wystawionym, daléj przypatrując się tamże odmienności charakteru pisma, pergaminu i t. d., uznaliśmy to wszystko w ogóle za podstawę nadto ślizgą, byśmy śmieli na niéj, nawet przy lepszem mniemaniu o własnéj biegłości, stanowcze orzeczenie opierać i takowe uczonéj publiczności podawać. Wiedząc zaś, jak właśnie ogólna fizyonomia dyplomatu głównie się przyczynia do utworzenia sobie sądu o jego autentyczności co do zewnętrznéj strony, i że to wrażenie opisać się nie daje, przyszliśmy do przekonania, że badaczowi w razach wątpliwych zawsze tylko autopsya jako jedyny i ostateczny środek do powzięcia stanowczego mniemania pozostanie. Ograniczaliśmy się zatem przy opisywaniu dyplomatu na krótkich, ogólnych tylko wzmian-

kach, a uwydatnialiśmy te jego właściwości, które nam się, nawet dla grubszych zmysłów, wydawały bijące i nie wątpliwe. Pieczęcie zaś, idąc za pewnym systemem, albośmy przeznaczyli do pocztu mającego się wydać w ostatnim Tomie tego dzieła, albośmy je z możliwą dokładnością opisywali.*) Jako koniec całego nagłówka podawaliśmy Pobyt dokumentu, t. j. miejscowość lub dzieło, w którem dyplomat się znajduje; tu kładliśmy zawsze na czele to, z którego czerpaliśmy przy niniejszéj pracy, a wymienialiśmy następnie dzieła, jeźli w jakich dokument już był drukowanym.

W oddaniu tekstu staraliśmy się użyć całéj troskliwości, którą G. Waitz słusznie wydawcom zaleca. Idąc za jego radą, używaliśmy wszędzie, gdzie tylko było można, samego oryginału, a czerpiąc tylko wtenczas z transsumptów, druków, kopjaryuszów, luźnych kopji, oblat w księgach grodzkich i konsystorskich i t. d., gdy do samego oryginału nie zdołaliśmy dotrzeć. Jak potrzebnem jest takie postępowanie, okażą liczne, jak mniemamy, poprawki, które uważny czytelnik znajdzie, porównywując nasze wydanie z wydaniami poprzedniemi; tak samo jak jesteśmy pewni, że ktoś, co po nas owe oryginały wertować będzie, równie u nas jak my u naszych poprzedników niedostatki jeszcze napotka.

Obejście się nasze z tekstem zależało od tego, czyśmy używali oryginału, czy też transsumptów i kopji. W pierwszym razie, oddawaliśmy wszystko wiernie co do litery, dodając ze swéj strony jedynie, podług przyjętego systemu, używanie wielkich zgłosek przy pewnych wyrazach i interpunkcyą, a oznaczając przez (sic) tylko takie miejsca, w których pragnęliśmy zaznaczyć naszą świadomość o oddanéj przez nas literalnie niezwykłości, czytelnika zaś ostrzedz, że nie ma przed sobą błędu drukarskiego. W nielicznych dokumentach w języku niemieckim pisanych, używaliśmy wielkich liter według dzisiejszéj pisowni, a to dla tego, aby nie obznajmionym ułatwić zrozumienie starego języka. Inaczéj postępowaliśmy sobie z tekstem, gdy przyszło brać go z transsumptów i kopji. Tam, spowodowani wzmiankowaną wyżéj tychże niedokładnością, prostowaliśmy często widoczne błędy odpisywacza, ale tylko w miejscach zupełnie niewątpliwych a obojętnych; daléj prostowaliśmy imiona i nazwiska osób i miejscowości z innych autentycznych dokumentów znane, zawsze to jednak przy objaśnieniach topograficznych podnosząc. Dat zaś, jak to wyżéj już powiedzieliśmy, zmieniać nie poważyliśmy się, sądząc, że dostatecznem będzie ułatwieniem dla czytelnika, gdy położywszy przy fałszywéj dacie (sic), położymy dokument sam na chronologicznem jego miejscu. Zresztą, przy wszystkich tego rodzaju dokumentach używaliśmy pisowni ich czasu, t. j. nie używaliśmy dyftongów, i t. d.

Przy końcu każdego dokumentu umieściliśmy objaśnienie znachodzących się w nim miejscowości, podając wszakże na tem miejscu tylko dzisiejsze ich nazwiska. Wiemy, że sprawiamy tym sposobem niedogodność czytelnikowi, zmuszając go uda-

*) Opisując pieczęcie, używaliśmy oznaczenia prawéj i lewéj strony, biorąc takową ze stanowiska saméj pieczęci, nie zaś patrzącéj na nią osoby.

wać się za każdym razem, gdy zechce poznać ich położenie topograficzne, do Rejestr który dopiero tom 4ty tego dzieła ma obejmować. Mniemaliśmy jednak, że w ci żkich czasach naszych nie wolno nam było nadużywać ani ofiarności naszego nakładc ani zasobów naszych rodaków, co przy innem postępowaniu przez konieczne, a j dynie wygodą czytelników spowodowane powiększenie już i tak znacznych rozmiaró dzieła nastąpićby musiało, a według naszego przekonania usprawiedliwionemby być nie mogło. W pracy téj bardzo pomocnemi były nam kopjaryusze archiwów kap tulnych i klasztornych, które, prowadzone aż do ostatnich czasów, przez to, że st pniowo zmieniały stare miana osad, często dzisiejsze ich nazwiska nam podawaj Głównie zaś kierowaliśmy się położeniem miejsc topograficznem, stósując takowe d treści dokumentu, a w tèn to sposób zdołaliśmy częstokroć oznaczyć stanowczo miejscowości, które dziś już nie istnieją.

Cały zgromadzony materyał Kodeksu podzieliliśmy na trzy równe części i w trze tomach ogłosić go zamierzyliśmy, przeznaczając do tomu czwartego Rejestr, pocz 64 pieczęci chromolitografowanych, i małą mapę Wielkopolski z epoki Piastów.

W końcu podajemy krótki opis manuskryptów, z których po części matery swój czerpaliśmy.

A. Gniezno.

1. *Archiv. Capituli Metropolitani*

a) *Liber privilegiorum XV sec.* Kodeks in folio, złożony z 240 kart p pierowych, zawiera po części kopje dziś zniklych dyplomatów. Błę w nim dość liczne, mianowicie w literach oznaczających daty, w imi nach własnych, w opuszczeniach pojedyńczych słów, i t. d.

b) *Liber privilegiorum II.* Kodeks w dwóch tomach in folio, pisany w *XVI* w.; zawiera kopje dyplomatów, ścisłości téj saméj co w poprzedni

c) *Liber privilegiorum canonici Vladislai.* Mały kodeks papierowy in foli pisany roku 1469. Jest to widoczny początek rozpoczętego na wi ksze rozmiary dzieła. Kopjowanie w nim staranniejsze niż w p przednich.

2. *Archiv. Consistorii Metropol. Acta causarum.* Księgi zawierające, począws od r. 1404 aż do naszego wieku, sprawy współcześnie przed sądami ko systorskiemi się toczące. Zawierają one *per oblatam* znaczną ilość dok mentów, największéj jednak współczesnych. Tu i owdzie tylko napotyka s dokument dawniejszéj daty, który jedna z stron na poparcie swéj spraw do wpisania podała. Kopje te, z wyjątkiem w wieku XV sporządzonyc są nader błędnie, często niedbale wykonane.

B. Kalisz.

Archiwum Rządowe. Obejmuje akta t. z. grodzkie, t. j. *Libri terrestres, Libri I scriptionum, Resignationum, Relationum* etc. dawnych powiatów, Kaliskiego, Koni skiego i Ostrzeszowskiego, zawierające liczne dokumenta, niegdyś *per oblatam* do ni

podawanc, już to w procesach i skargach, aby poprzeć pretensyc i prawa stron, już to przez właścicieli do wciągnięcia w księgi wręczanc, aby zapobiedz ich zniszczeniu lub zgubie. Ścisłość tych kopji zależy zatem od umiejętności i sumienności przepisywacza, dla tego bardzo rozmaitéj jest wartości.

C. Poznań.

1. *Archiv. Capituli.*

a) *Liber privilegiorum A.* Kodeks in folio, składa się z 95 kart pergaminowych, z których przez pierwsze 88 u dołu przeciągnięty sznur jedwabny, czerwony, a nim przymocowana pieczęć Stefana Batorego, króla. Na ostatniéj karcie znajduje się potwierdzenie, z własnoręcznym tego króla podpisem, data r. 1626 dnia 26 Listopada w Toruniu. Kodeks ten nie różni się, co do ścisłości zawartych w nim kopji, od poprzednich.

b) *Lib. privilegiorum B.* Kodeks pisany w XV w., złożony z 119 kart pergaminowych. Zawiera znaczną ilość kopji znikłych dziś dyplomatów, zresztą ma te same wady, co poprzednie.

c) d) e) *Libri privil. C. D. E.* Folianty papierowe, pisane w XVI, XVII i w XVIII w. obejmują kopje dyplomatów z w. XIV, XV, XVI i XVII. Ostatni z pomiędzy nich zawiera dokumenta Władysława Jagiełły i Zygmunta Igo, królów, z ważnymi transsumptami przywilejów Kawalerów ś. Jana.

2. *Archiv. Consistorii. Acta causarum.* Materyał tu znachodzący się, jest tym samym sposobem podany i to samo ma znaczenie, co zawarty w Archiv. Consistorii Metropolitani Gneznensis.

3. *Königliches Staats-Archiv.* Jest to dawne archiwum t. z. Grodzkie, obejmujące *Libri terrestres, Libri Inscriptionum, Relationum, Resignationum* itd. dawnych powiatów, Poznańskiego, Kościańskiego, Pyzdrskiego, Gnieźnieńskiego, Kcyńskiego, Wałeckiego, Nakielskiego, Inowrocławskiego i Ziemi Wschowskiéj. O licznych dokumentach, które tam *per oblatam* kopjowane spotykamy, to samo można powtórzyć, co przy archiwie rządowem Kaliskiem powiedzieliśmy. Oprócz tych ksiąg posiada to archiwum znaczną liczbę kopjaryuszy zniesionych dziś klasztorów, a mianowicie:

a) *Koronowo, Liber privilegiorum*, gruby foliant papierowy z końca XVI w., pisany przez zakonników tegoż klasztoru. Ścisłość kopji, mianowicie w znaczniejszéj, tą samą ręką pisanéj części, jest znakomita; wszakże i tu spotykają się omyłki w nazwiskach osób i miejscowości.

b) *Ląd, Liber privil. A i B.* Są to dwa zeszyty, spisane r. 1795 na rozkaz rządu Pruskiego. Pierwszy zawiera kopje dyplomatów tyczących

się dóbr Godziszewa w Pomeranii; drugi ma tytuł: *Series privilegiorum monasterii Landensis, transscripta ex libro privilegiorum.* Pod B. zamieszczono następujące poświadczenie: *Dass vorstehende Abschriften von 1—47 vom Worte zu Worte mit denen Original-Privilegien und übrigen Documenten nach genauer Collationirung völlig gleichlautend gefunden werden, solches wird hierdurch in fidem attestirt. Königlicher Kammer — Translateur, Radosz.* Pod tym podpisem pieczęć na laku z napisem: *Königl. Südpr. Translateur Kommission Siegel.* Kopje te, jak to z porównania ich z oryginałami przekonaliśmy się, są prawie bez błędów, zwykłych w innych kopjaryuszach.

c) *Lubin, Dissoluta.* Pliki luźnych papierów, zapisanych w XVIII w.; zawierają akta processowe klasztorne, a pomiędzy niemi kilka dość dokładnych kopji dokumentów.

d) *Obra, Lib. privil.* Duży kwartant papierowy, spisany przez jednego z zakonników r. 1646; obejmuje historyą klasztoru i starannie sporządzone kopje dyplomatów. Pod każdym numerem poświadczenie, że kopja zgadza się z oryginałem.

e) *Ołobok, Acta.* Zwoje luźnych papierów, zapisanych w XVIII w.; zawierają akta processowe klasztoru, a pomiędzy niemi kilka kopji dyplomatów.

f) *Lib. privileg. monasterii fr. Praedicatorum Posnaniens.* Foliant papierowy z XVIII w., zawierający kopje dyplomatów dotyczących klasztoru i ogólnie Zakonu.

g) *Wschowa, Liber privileg.* Gruby foliant z XVII w. z napisem: *Civitatis Wschowa privilegia et decreta;* zawiera sprawy miasta i okolicy i pewną ilość dokładnych kopji dyplomatów.

4. *Archiwum Miejskie. Liber privilegiorum civitatis Poznań;* foliant spisany na końcu XVIII w. i poświadczony przez Raczyńskiego, jenerała Wielkopolskiego etc. Zawiera bardzo niedbale sporządzone kopje przywilejów miejskich.

5. *Towarzystwo Przyjaciół Nauk. Owińska, privilegia.* Jest to 6 zeszytów pergaminowych, zawierających równobrzmiące kopje dyplomatów klasztornych, których oryginały prawdopodobnie na końcu zeszłego wieku wraz z kościołem spłonęły. Są one z kolei wystawiane przez: 1. Sigismundus rex Polonie etc. 1511; 2. Sigismundus Augustus rex Polonie etc. 1552; 3. Stephanus rex Polon. etc. 1578; 4. Vladislaus rex Polon. etc. 1634; 5. Iohannes Casimirus rex Polon. etc. 1649; 6. Au-

gustus III rex Poloniae etc. 1754. Każdy zeszyt opatrzony jest pieczęcią, a na końcu ma, obok poświadczenia zgodności z oryginałami, własnoręczny podpis króla. Pismo w nich jest przez wilgoć bardzo uszkodzone; miejsca zniszczone wypełniliśmy według papierowego zeszytu, który posiada Archiwum rządowe Poznańskie. Zawiera on równobrzmiące z poprzedniemi kopje, a jest wystawiony przez: Stanislaus Augustus rex Poloniae 1774 Mart. 27, Varsaviae i własnoręcznie przez tegoż króla podpisany.

D. Rogalin, Biblioteka.

a) *Paradyż, Liber privileg. A.* Foliant spisany bardzo starannie jedną ręką r. 1650, kopjowanie doskonałe, z wyjątkiem niektórych nazw miejscowości. Obejmuje on od r. 1234—1650 kopje 256 dokumentów, pod każdą jest poświadczenie zgodności z oryginałem przez: *Augustinus Dobrowolski, monasterii Paradisi presbyter, auctoritate Imperiali publicus notarius.*

b) *Paradyż, Liber privilegiorum.* Foliant pisany jedną ręką w końcu XVII w., zawierający dokładne kopje dyplomatów, aż do początku XIV w. sięgających. Pomiędzy niemi mieszczą się obszerne ustępy, w których historya krajowa współczesnych czasów jest objaśniana.

c) *Bledzew, Monumenta.* Kwartant pisany drobném pismem r. 1721. Na początku opisana historya klasztoru z odnoszeniami do następnie umieszczonych dokumentów. Liczba ich wynosi 42, sięgają od roku 1259—1740. Kopjowanie, wyjąwszy nazw niektórych miejscowości, dokładne. W końcu wyciągi z akt tyczących się spraw klasztoru.

E. Strzelno. *Liber privilegiorum s. Mariae.*

Księga w formie podłużnéj, pochodząca z końca XVI w., zawiera kopje dokumentów, z których od początku aż do r. 1573 idące, ta sama ręka odpisała. Liczba ich wynosi 121, kopjowanie doskonałe. Daléj, późniejsze ręce wpisywały współczesne dokumenta; w końcu, od r. 1712 aż do zniesienia klasztoru, dopisywano pobieżne wiadomości o proboszczach Strzelnieńskich.

F. Trzemeszno. *Liber privilegiorum conventus Canonic. regular. Lateranensium.*

Foliant papierowy, założony w pierwszéj połowie XV w., w którym na początku brakuje kilku kart. Dokumenta sięgające do r. 1432, przepisywała współczesna, ta sama ręka, z częstemi wszelkiego rodzaju błędami. Następnie wpisywały aż do końca w różnych czasach różne ręce swe współczesne dokumenta; na końcu księgi różne wyciągi z aktów sprawy klasztorne dotyczących.

G. Wągrowiec. *Archiv. monasterii. Protocolla.*

Zeszyty papierowe z XVIII w., zawierające kopje dyplomatów dawnego archiwu klasztornego, oraz najstarszych bul Papiezkich, tyczących się Zakonu Cystersów. *Protocollum 1um i 2um*, każde w osobnym zeszycie, są starannie wykonane; pod każdym

numerem jest umiészczone poświadczenie zgodności z oryginałem, podpisane przez: *Thomas Krysicki notarius publicus*, z przyłożeniem pieczęci. *Protocollum* zaś 3um i 4um, oba w jednym zeszycie, są przepełnione błędami.

H. Warszawa. *Biblioteka Uniwerzytecka, Foliant 632.*

Zawiera kopje dyplomatów Kapituły Metropolitalnéj Gnieźnieńskiéj, dziś po części znikłych. Odpisy wykonane ściśle ręką X. Albertrandego, jak to podpis jego, pod każdym numerem położony, okazuje. Niektóre nazwy osad i miejscowości błędnie czytane.

J. Wilanów. *Biblioteka. Rejestr Rewizorów do Wielkopolski.*

Foliant pisany w XVII w., opr. w czerwony safian, na którego odwrotnéj stronie herb i cyfry kardynała Lipskiego złocisto wytłoczone. Na pierwszéj karcie tytuł: „Rejestr terminath i przywilejów Poznańskiego, Kaliskiego, Siéradzkiego, Łęczyckiego, Brzeskiego, Kujawskiego i Inowrocławskiego województw, Ziemie Wieluńskiéj i Dobrzyńskiéj, przed Wielmożnem Sebastyanem Mieleckiem kasztelanem Wiślickiem y starostą Brzeskim, a Wielmożnem Xiędzem Andrzejem Blinowskim kantorem Kruszwickim kanonikiem Wrocławskim sekretarzem króla JMci, a urodzonem Tomaszem Dębowskim sędzią Łęczyckim, Rewizory do Wielkopolski na Seymie Walnym blizko przeszłym Warszawskim deputowane, okazywanych roku 1564.“ Zawiera on przywileje miast powyższych województw, częścią w dosłownych kopjach, częścią w krótkich streszczeniach, a wszystko przepełnione jest błędami najrozmaitszego rodzaju. Foliant ten znany z Roeplla Historyi Polskiéj, gdzie jest przywodzony jako „Rejestr Grabowski“, zawiera 369 kart różnemi rękami pisanych, i jest kopją zaginionego może oryginalnego Kodeksu.

K. Włocławek.

1. Archiv. Capituli. Liber privilegiorum. Kodeks pergaminowy, zawierający starannie, acz nie bez błędów, wykonane kopje dyplomatów katedry Kujawskiéj, których oryginały, jak się przekonaliśmy, do r. 1400 zaledwie w 3ciej części w tomie II *Rzyszczew. Muczkow. Codex diplomaticus Poloniae* wydrukowano. Na ostatniéj karcie umieszczono poświadczenie przez: *Sigismundus rex Poloniae etc. 1611 Oct. 13, Varsaviae in comitiis generalibus*, z własnoręcznym podpisem królewskim. Przez dolny brzeg kart przewleczony sznurek jedwabny, na nim pieczęć królewska przymocowana.

2. Liber privilegiorum monasterii de Ląd. Zeszyt papierowy, pisany w XVII i XVIII w., zawierający na 258 stronach dość ściśle wykonane kopje dyplomatów klasztoru Lędzkiego. Własność Xiędza Stan. Chodyńskiego.

L. Wrocław. *Archiv. Capituli. Liber niger.*

Kodeks pergaminowy, zawierający 497 kart z kopjami dyplomatów katedry Wrocławskiéj. Pierwsze karty pisane w XIV w., główna zaś część całości pochodzi z w. XV. Kodeks ten słusznie uznany za jeden z najlepszych kopjaryuszy; znaleźliśmy wszakże i w nim, fol. 205, jeden dyplomat Przecława biskupa Wrocławskiego

z datą r. 1260, a drugi, fol. 206, Mikołaja, syna Mikołaja wojewody Kaliskiego, z datą r. 1255; w obu opuszczono przy setkach jedno C.

Nie możemy zakończyć tych słów bez wypowiedzenia wdzięczności za względy, uczynność i powolność, których doznaliśmy przy zbieraniu materyału do niniejszego dzieła, tak od właścicieli zakładów prywatnych, jak od Zarządów instytucyi duchownych i świeckich. Wymieniamy tu w szczególności: Prześwietne Kapituły Gnieźnieńską, Poznańską, Włocławską, Wrocławską i Przeorat Kawalerów Maltańskich w Pradze; biblioteki kościołów poklasztornych Trzemeszeńskiego, Strzelnieńskiego i Wągrowieckiego; następnie Zarządy archiwów rządowych w Poznaniu, w Berlinie, Szczecinie, Wrocławiu, Królewcu, w Dreźnie, Warszawie i Kaliszu; archiwów miejskich w Poznaniu, Gdańsku, Elblągu i Toruniu; na końcu bibliotek prywatnych, jako to X. X. Czartoryskich, dziś w Krakowie, Działyńskich w Kurniku, Raczyńskich w Poznaniu i Rogalinie, Rusieckich, Krasińskich, Przeździeckich, Prywatnéj w Warszawie i Potockich w Wilanowie.

INDEX TOMI I.

Pag. 50 52 53 53 54 54 54 55 55 55 56 56 57 57 58 59

h

Nr. 1.

Brevis apostolici de fine X. sec. fragmentum; in quo fundatio archiepiscopatus de Magdeburg pro metropoli episcopatuum in partibus Slavorum constitutorum refertur et confirmatur.

Magdeburg. Königl. Staats Arch. Lib. privil. s. Mauritii fol. 3. (Kodeks pergaminowy pisany w połowie XII. w.) (*Riedel, Cod. diplomatic. Brandenburgens. VIII. p. 96.*)

Quoniam a Deo eiusque dilecto sectatore sancto Petro principe apostolorum cuius sede et vice indigni fungimur, ante alios fratres nostros, nostri scilicet nominis episcopos, potestatem accepimus roborandi et defendendi ecclesias per totum orbem longe lateque diffusas, maxime autem eas que Sedis Romane, scilicet Ecclesie mundiburdio specialiter subiacent, idcirco omnibus fidelibus Christi notum esse volumus, qualiter primus et maximus Ottonum, Otto videlicet bone memorie imperator augustus Magadeburg ecclesie civitatem super ripam Albie fluminis in parrochia Halverstadensis ecclesie sitam, propter totius ultramontane ecclesie utilitatem a fundamento construxit eamque eo usque promovit, ut inibi congregata maxima multitudine clericorum et laicorum, ecclesiam in honore beati principis apostolorum Petri et sanctorum martirum Mauricii et Innocencii, quorum corpora cum maxima parte legionis eiusdem illuc transtulit, consecrari preciperet. Crescente autem in his finibus Cristiana religione cum promocione supradicte civitatis, a piissimo Ottone decretum est, ut ultra fluvios Albiam et Salam et Odoram, in civitatibus in quibus olim barbarici ritus maxima ingruit superstitio, quarum nomina sunt hec: Citizi, Misni, Merseburg, Brandeburg, Havelbergan, Poznani, in honore sancti Salvatoris domini nostri Ihesu Christi episcopia fundarentur, quod et divina favente clementia ita peractum est. Pastoribus ergo predictarum civitatum non habentibus metropolitanum ad quem secundum canonicam auctoritatem cum suis causis confluerent, serenissimo imperatori magno videlicet Ottoni cum omnium suorum optimatum consensu placuit, quatenus in civitate Magadaburg, quia in pacatioribus partibus sita divine et humane municionis copia cingebatur, si ullo modo parrochie pertinentia ab Hilliwardo Halberstadensis episcopo ecclesie eiusque metropolitano Hattone acquirere posset, archiepiscopatum construeret. Unde factum est, ut post aliquot temporum intervalla gloriosissimo imperatore in palatio Ravenatis ecclesie pro communi fidelium statu feliciter gubernando morante, Hatto Moguntine ecclesie archipresul et Hillivuardus

Halberstadensis ecclesie venerabilis episcopus illuc cum suis omnibus pervenirent. Quos sanctissimus cesar Otto, quia prius secundum ecclesiasticum morem pio predecessore nostro Iohanne qui summi pontificatus monarchiam in his temporibus obtinebat Magadaburgensis loci archiepiscopatum per consensum synodalis decreti statuente atque confirmante subscriptione episcoporum Italie, Gallie, Germanie, cum omni caritate suscepit, ea videlicet ratione, si parrochiam imminentem a Halberstadensis ecclesie episcopo accipere potuisset, cum Petro Ravennatis archiepiscopo omnibusque conprovincialibus episcopis pro hoc placito finiendo convenit. Itaque Hilliuvardus episcopus cum consensu sui metropolitani Hattonis iustis petitionibus annuens, bannum, decimationes totamque parrochiam suam que inter fluvios Aram, Albiam, Salam et Bodam, et occidentales partes Burguvardiorum ad has civitates pertinentium sita est, hoc est Undesburg, Wanzleva, Haldesleva, in manus imperatoris et episcoporum ad edificationem Magdaburgensi archiepiscopatus tradidit atque concessit. Quo finito imperator cum omni maturitate Romam veniens ac Athelbertum episcopum inprimis Rugorum provincie destinatum, non sua autem ignavia sed illorum nequia depulsum, quam quidem scientia, sanctitate vite morumque probitate nullum prorsus ei similem invenire potuit, a summo pontifice ad Magadaburgensem archiepiscopatum ordinari precepit; ea videlicet ratione, ut idem archiepiscopus cum suis successoribus et cum loco sibi commisso mundiburdio sancti Petri suique vicarii perpetuo subiectus, potestatem haberet supra dictarum civitatum episcopos ordinare, itidem suis successoribus, vicissitudine exigente, manibus suffraganeorum consecrandis. Ex hac igitur concessione Adalbertus primus sancte Magadaburgensis ecclesie archipresul Iordanem episcopum Poznanensis, Hugonem Ciciensis, Burchardum Misnensis, Bosonem Merseburgensis, Dodilonem Brandeburgensis, Tudonem Havelbergensis ecclesie consecravit. Ad hec predecessor noster, videlicet apostolicus, Adelberto archiepiscopo tribuit potestatem suisque successoribus, ut non nisi a Romane Sedis nuntio intronizandi, ipsi tam in sua ecclesia quam in aliis pro necessitate itineris statutis diebus palium portent, crucis signaculum ante se ferant, cardinales presbiteros in sua ecclesia ordinent quorum numerus duodenario compleatur, qui ad maximum altare ministrantes cotidie dalmaticis, et festis diebus sandaliis induantur; similiter et diaconos septem cardinales habere concessit, dalmaticis omnibus diebus excepto ieiunio, festis autem utentes sandaliis. Insuper archiepiscopum Magadaburgensem inter cardinales episcopos nostre Sedis consortium habere, et per omnia archiepiscopis Treverensi, Coloniensi, Moguntiensi equalem esse permisit. Quo facto imperator desiderio, potius Adelbertum archiepiscopum cum privilegio et nichilominus preceptis sue imaginis, in omnibus tam proprietatibus quam comitatibus eorum roboraturum archiepiscopatum direxit. Unde oportet, ut nos divina inspiratione et tanta gemine confirmationis auctoritate commoniti, loco nostro mundiburdio subiecto provideamus nunc et in posterum. Exinde et apostolica auctoritate eundem archiepiscopum cum omnibus pertinentiis suis que sunt in quesitis seu etiam in quirendis, sigillo nostre imaginis ac banni nostri preceptione firmamus atque roboramus. Et si aliquis temerarius archiepiscopum eius loci inquietaverit seu proprietates distraxerit nostra preceptione violata, in die iudicii sciat se divine ultioni subiacere.

Magadeburg, *Magdeburg*. Albia flum., *Elbe rz.* Halverstadensis, *de Halberstadt* Sala fluv., *Saale rz.* Odora fluv., *Odra rz.* Citizi, *Zeitz.* Misni, *Meissen.* Merseburg, Brandenburg, *dziś tak samo.* Havelberga, *Havelberg.* Poznani, *Poznań.* Raven-

natis, *de Ravenna.* Ara fluv., *Elster rz.* Boda fluv., *Bode rz.* Undesburg, *Hundisburg.* Wanzleva, *Wanzleben.* Haldesleva, *Haldensleben.* Rugorum provincia, *Rugia wyspa.*

Nr. 2.

Dagome iudex et Ote senatrix filiique eorum 994—996; beato Petro Poloniam conferunt.

Streszczenie zaginionego diplomatu, istniejącego jeszcze w XVIII. w.

Muratori, Antiquitates Italicae V. p. 831. (Bielowski, Monum. Poloniae historica I. p. 148.) Hasselbach und Kosegarten. Cod. Pomeraniae diplom. Nr, 503. (Aus der Canonen-Sammlung des Cardinals Deusdedit von 1086.)

Item in alio tomo, sub Iohanne XV Papa Dagome iudex et Ote senatrix et filii eorum Misica et Lambertus leguntur beato Petro contulisse unam civitatem in integrum, que est Schinesghe, cum omnibus suis pertinentiis infra hos affines: sicuti incipit a primo latere longum mare fine Pruzze usque in locum qui dicitur Russe, et fine Russe extendente usque in Craccoa, et ab ipsa Craccoa usque ad flumen Oddere recte in locum qui dicitur Alemure, et ab ipsa Alemura usque in terram Milze, et a fine Milze recte intra Oddere, et exinde ducente iuxta flumen Oddere usque in predictam civitatem Schinesghe.

Schinesghe, *podług Bielowskiego i Perlbacha Gniezno; podług Hasselbacha Szczecin.* Locus Alemure, *nie odgadnione.* Terra Milze, *Ziemia Łużyczan, sięgająca na wschód do miasta Zgorzelice.*

Nr. 3.

Boleslaus 1065 (sic) Apr. 11, in Ploczk; confert ecclesiae s. Iohannis in Mogilno plurimas possessiones et redditus, quorum numerus adhuc collationibus civium Poloniae augetur.

Transsumpt potwierdzony przez: Mesco dux Polonorum 1202 (?) Sept. 3, in Crusvicia. *Dokument następujący Helcel uważa za powtórzenie i wzbogacenie pierwotnéj staréj fundacyj, przez Bolesława Kędzierzawego około roku 1155 podjęte, na co już tożsamość występujących osób w nr. 11 i 12 naprowadza. (Confr. Helcel, List otwarty do A. Bielowskiego).*

Poznań. Königl. Staats Arch. Mogilno 1. (Bielowski, Monum. Poloniae histor. I. p. 359. Maciejowski, Histor. prawodawstw Słowiańsk. Dodatek do tomu VI.)

In nomine sancte et individue Trinitatis amen. Animadvertat hoc testimonium veritas omnis ecclesia religionis, quod ego Boleslaus exempla fidelium sequtus, quatenus cum defecero recipi merear in thabernaculis iustorum, contuli de omnibus ad me pertinentibus ecclesie Mogilnensi sancti Iohannis Ewangeliste transitus omnes per Vyslam de Camen usque ad mare, transitus Navchre in Wyzna et in Macow, et per totam Mazowiam nonum forum, nonum denarium, nonum porcum, nonum polodrum, nonum piscem sum largitus; quod ne quis ulterius irritum faciat, auctori-

tate omnipotentis Dei sit prohibitus. Et hec sunt nomina castrorum: Grudenczch, Zacroczin, Syrozch cum medio theloneo per fluvium Bug; Ripin, Scechin, Seprch, Nowum Radcez, Oszelzch, Zyremdzco, Cechonow, Stolpsco, Grebczco, Nasylsco, Wyszegrod, Ploczch, Dobrzin, Wlodislaw, Przypusth, Plonzch; in Llonzin decem marcas, in Sbuczimir septem marcas, in Sarnow duas marcas et dimidiam, in Rospir septem marcas. Hec sunt nomina villarum quas contulimus cum omni libertate et iure supradicte ecclesie sancti Iohannis Ewangeliste in Mogilna: Czirwyenzch, Crzechnow, Bolino, Welerych, Tossowo, *(2 litt. delet.)*.. romnow, Golumbino, ecclesiam sancti Llaurencii in Ploczch. Item in Byelsco ecclesiam sancti Iohannis Babtiste cum ipsa villa prenotata, foro, tabernis, targowe, et cum omni libertate. Ecclesiam sancti Iohannis in Wladislaw. In Culmine nonum forum cum thabernario. Clestitarw, Czechre, Dalachowo, Opathowo, Woyuczino, Ffaleczino, Maczewo, Llubessowo cum medio lacu, Radzencze cum fluvio ex utraque rippa, Czarnothil per medium, Olsze, Bystrzicza, Zabno, Chelpsco, Sedno, Wyeczanowa, Llezno, Sceglino, Domanino, Subino, Bogdanowo, Sczibersco, Czycharowo; ecclesiam sancti Iacobi in Mogilna quam fundavit Sbyluth miles, addens eidem ecclesie hereditatem Bogussino cum consensu amicorum suorum. Item aliam ecclesiam in honore sancti Clementis miles magnus Dobrogostius, addens eidem ecclesie hereditatem Padnyewo cum consensu amicorum suorum, edificavit. Item Paulus et Zemwa fratres dederunt duas villas, Llizecz et Rypin. Item Odolan dedit Socolowo. Item Andreas Gocunowo. Item ego Boleslaus addiciens predictis notum esse volo concambium villarum quod feci cum Mogilnensi abbate Mengosio: villam enim Raniglow ab ipso accepi et homini meo Nanzlav petenti contuli; pro qua villam Krzithe cum medio lacu et fluvio per medium, eidem abbati et ecclesie Mogilnensi tradidi. Sed quia hec recompensacio sufficiens esse non videbatur, sortem Curani cum eodem Curano et filiis suis addidi et in nomine virtutis Ihesu Christi confirmavi. Item hec sunt nomina servorum ascripticiorum quos eidem contuli ecclesie cum omni iure: Wigan cum tota consanguinitate sua, Radecz, Sulentha cum cognacione sua, Zavisch, Radith cum cognacione sua, Wolis, Zabor, Radeg, Zandan, Doman, Damamir, Syla, Nesul, Sulim cum fratre suo, Neszda cum cognacione sua, Malsa cum fratribus, Godes cum fratre suo, Calik, Sulimir, Milon, Wesan cum filiis, Poznomir, Czychon, Belen, Sulen cum fratre suo, Cyrneg, Sciza, Zelistrig, Targossa, Gromiss, Zdema cum fratre suo, Pozar, Golandin, Gudes, Gonen, Riben cum fratre, Unimir, Zabos, Radosth, Zemir, Zyra, Vitosch cum fratre suo, Rucanca, Stepan, Sulimir, Wyscan, Domasul cum fratribus suis, Nedamir cum filiis suis, Sdan cum filiis, Przibislav cum filiis suis, Bogdan, Michal, Stanecz cum fratre suo, Rados. Item homicidia tam inter duos ascripticios quam inter duos liberos, vel ex una parte liberi ex alia parte ascripticii villarum supradicte domus, per totum eidem ecclesie cedant. Ne ergo hec nostra liberalis et salubris donacio, ad honorem omnipotentis Dei et sancti Iohannis Ewangeliste ex intimo affectu collata, aliqua temeritate infringatur, sed ut a me et a meis posteris inviolabiliter observetur, presentem litteram precepi mei sigilli munimine et subscripcione testium confirmari. Actum et datum anno Incarnacionis dominice millesimo sexagesimo quinto, tercio Idus Aprilis in Ploczk, presentibus: venerabili patre Allexandro Plocensis ecclesie episcopo, principe milicie Weszborio, Iohanne cancellario, procuratore Troyano; Wysna, Iohanne canonico Plocensis ecclesie, Valtero eiusdem ecclesie canonico et aliis quam pluribus fide dignis et honestis.

Mogilnensis, *de Mogilno*. Vysla, *Wisła*. Camen, *Kamień*. Navrcha, *Narew rz.* Wyzna, *Wizna*. Macow, *Maków*. Grudonczch, *Grudziądz*. Zacrotzin, *Zakroczym*. Syrozch, *Sierock*. Bug fluv., *dziś tak samo*. Ripin, *Rypin*. Scechin, *dziś może Sochocin*. Seprch, *Sierpc*. Nowum Radcez, *Raciążek*. Osnolzch, *Ośnisk*. Zyrcnidzco, *Szreńsk*. Cechonow, *Ciechanów*. Stolpsco, *Pułtusk*. Grebenco, *Grzebsk*. Nasylsco, *Nasielsk*. Wyszegrod, *Wyszogród*. Ploczch, *Płock*. Dobrzyn, *dziś t. s.* Wlodislaw, *Włocławek*. Przypusth, *dziś tak samo*. Plonzch, *Płońsk*. Llonzin, *Łęczyń*. Sbocimir, *może zam. Spicimirz*. Sarnow, *Żarnów*. Rospir, *Rozprza*. Czirwyenech, *Czerwieńsk*. Crzechnow, *Chrzanów*. Bolino, *Bolimów*. Welerych, Tossowo, *nie odgadnione*. Golumbino, *Gołębin*. Byelsco, *Bielsko*. Culmen, *Chełmno (tak jeszcze w dokumentach XIV. wieku)*. Clestitarw, *Kwieciszew*. Czechre, *Ciechrz*. Dalachowo, *Dalkowo*. Opathowo, *Opatowiec*. Woyuczino, *Wojcin*. Ffaleczino, *osada znikła, p. m. Kwieciszew*. Maczewo, *t. s. w XIV. wieku, dziś Marczewo*. Lubessowo, *dziś Strzelce (Lib. privil. Strzelno)*. Radzencze, *dziś Rzadkwin*. Czarnothil, *Czarnotul*. Olsza, *Olsza*. Bystrzicza, *Bystrzyca*. Żabno, *dziś tak samo*. Chelpsco, *Chałupka*. Sedno, *Wszedzin*. Wyeczanowa, *Wiecanów*. Llezno, *dziś może Łężyn*. Sceglino, *Szczeglin*. Subino, *Szubin*. Domanino, *nie odgadnione*. Bogdanowo, (*p. m. Oborniki?) nie odgadnione*. Sczibersco, *Szymborze*. Czycharowo, *Sikorowo*. Mogilna, *Mogilno*. Bogussino, *Boguszyn*. Padnyewo, *Padniewo*. Llizecz, *Lisiec*. Rypin, *u Bielowskiego* Rypnica, *nie odgadnione*. Sokolowo, *(jest kilka wsi tego nazwiska w Wielkopolsce i Kujawach) nie odgadnione*. Gocunowo, *Gocanów*. Raniglow, *nie odgadnione*. Krzite, *czyli* Kryte, *osada znikła, graniczyła niegdyś podług późniejszych dokumentów z wsiami Ostrów i Siedlec p. miast. Inowrocław*.

Z pomiędzy archiwów klasztorów Wielkopolskich, Mogilnickie największemu uległo rozproszeniu a zapewne i zatraceniu, bo zaledwie kilkanaście dyplomatów udało nam się spotkać z liczby blisko 600, które regestr na końcu wieku szesnastego przez jednego z zakonników sporządzony wykazuje. Wypisaliśmy z niego tytuły dyplomatów do r. 1400 sięgających:

1. Boleslaus (rex Poloniae) 1065 Apr. 11, Płock; fundat monasterium. 2. Mesco dux Polonorum 1103 (M. CC. II.?) Sept. 5, in Cruswicia; confirmat monasterio Radziejow stary: Originale in Thorun, in archivo Hypothecae (napróżno go śledziliśmy). *3. Casimirus dux Lanciciae et Cuiav. 1126* (sic); *confirmat possessiones monasterii. 4. Alexander Pp. III. 1179 Jun. 18, Laterani; suscipit monasterium sub protectione b. Petri. 5. Premisl dux Cuiav. 1253 Vladislaviae; confirmat Radziciow, Opatowiec, Ciechrz, Dalachowo, Kryte. 6. Ziemomysl dux Wladislaw. Wladislaviae; confirmat privilegia monasterii. 7. Casimirus dux Lancic. et Cuiav. 1267 Sept. 19, Vladislavie 8. Boleslaus dux Poloniae 1268 Apr. 27, Gnezne. 9. Boleslaus et Jolentha duces Poloniae 1277 Mai. 10, Vladislaviae. 10. Premisl dux Poloniae 1282 s. d. in Dlusk. 11. Wladislaus dux regni Poloniae 1229 Jul. 27, in Mogilno; confirmatio privilegiorum. 12. Gerardus episcop. Vladislav. 1315 Mai. 26, in Raciąż. 13. Dobeslaus iudex general. Calissiens. 1348 Apr. 30, Gnezne. 14. Nicolaus iudex Poznaniens. 1352 fer. 2. p. Trinitat., Pyzdry. 15. Stanislaus Kywaltez iudex Cuiaviens. 1356. Crusviciae. 16. Virzbantha capitan. Poloniae 1358 Nov. 22, in Conin. 17. Kazimirus rex Poloniae 1359 Febr. 6, Crusviciae. 18. Jaroslaus archiep. Gneznens. 1359 Nov. 19, in Grzegorzew. 19. Mathias Vladislaviens. episcop. 1360 in octava b. Adalberti, in Raciąż. 20. Dobeslaus iudex Kalissiens. 1361 fer. 2. p. Letare, in Pyzdry. 21. Stanislaus Kywaltez iudex Cuiaviens. 1362 Oct. 7, in Radziciow. 22. Kazimirus rex Poloniae 1363 in dominica Conductus Paschae, Sandomiriae. 23. Conventus monasterii Mogilnens. 1367 Mart. 19, Mogilno. 24. Dirslaus abbas Mogilnens. 1368 in dominica Invocavit s. l. 25. Kazimirus rex Poloniae 1369 fer. 2. p. Pascham, in Płock. 26. Jacobus prepoxit. Tremesens. 1377 Jan. 29, in Kwieciszewo. 27. Urbanus Pp. VI. 1379 Apr. 6, Rome, episcopis Pomezanie, Vladislavie et Poznanie. 28. Iohannes archidiacon. Crusvicens. 1379 Nov. 3, Gnezne. 29. Nicolaus iudex Kalisiens. 1387 Nov. 8, Gnezne. 30. Wladislaus rex Poloniae 1398 in crastino Ascensionis, Vladislaviae.*

Z tych Nr. 1, 2, 4, 5, 7. 9, 10, 12, 17, 18, 22, 23, 27, 28, 30, t. j. połowa, częścią w oryginałach, częścią w kopiach i transsumptach nas doszła.

Nr. 4.

Gregorius Pp. VII 1075 Apr. 25, Rome; monet Boleslaum ducem Polonorum, ut legatos a se missos in negotiis ecclesiae Polonicae pertractandis adiuvet, et pecunias regi Russorum ablatas restituat.

Bielowski, Monum. Poloniae histor. I. p. 367 (z: Mansi sacror. Concilior. collectio, XX. p. 60.)

Gregorius episcopus servus servorum Dei, Boleslao duci Polonorum salutem et apostolicam benedictionem. Quoniam honor qui ministris et dispensatoribus exhibetur ad reverentiam dominorum propriam attinere dignoscitur, procul dubio gratanter et cum multa dilectione ministrantium labor officiaque suscipiuntur, ab his dico, qui prelatorum personas et auctoritatem ex corde diligere comprobantur. In hoc autem cognoscimus quod excellentia vestra beatum Petrum apostolorum principem sinceris affectibus diligit et ad reverentiam eius ardenti spiritu dilatatur, quoniam gratuita devotione vestris eum oblationibus honorantes debitorem vobis fieri desideratis, et sicut in Domino confidimus, promeruistis. Unde et nos qui illius servi dicimur et esse cupimus, vestre caritati in Christo connexi sumus, et curam ministerii ad quod sub obedientia apostolici principatus occulta Dei dispensatio nos licet indignos ordinavit atque constituit, in ea parte qua vobis necessarium et honestum fore cognoverimus tanto solicitius vobis impartiri cupimus, quanto fidem et caritatem vestram et in obediendo promptiorem et in promerendo devotiorem intelligimus. Verum, quia Christiane religionis ordo et provida dispensatio ab his permaxime post Deum pendet qui dominici gregis pastores et rectores esse videntur, illud nobis primo attendendum est, quod episcopi terre vestre, non habentes certum metropolitane sedis locum nec sub aliquo positi magisterio, huc et illuc pro sua quisque ordinatione vagantes, ultra regulas et decreta sanctorum patrum liberi sunt et absoluti. Deinde vero, quod inter tantam hominum multitudinem adeo pauci sunt episcopi et ample singulorum parochie, ut in subiectis plebibus curam episcopalis officii nullatenus exequi aut rite administrare valeant: pro his igitur et aliis causis quas hic scribere omisimus hos legatos ad vos direximus, quatenus vobiscum pertractatis negotiis que ad ecclesiasticam curam et edificationem Corporis Christi, quod est fidelium congregatio, pertinere videntur, que emendanda sunt aut ipsi iuxta sanctorum patrum statuta diffiniant, aut nobis diffinienda referant. Eos itaque sicut nos audite, memores quod in missione discipulorum per evangelium veritas dicat: Qui vos audit me audit, et qui vos spernit me spernit; et ut fructuosus apud vos cursus fatigationis eorum fiat, propter reverentiam apostolice legationis qua funguntur, consiliis et benigno favore iuvate. De cetero admonemus vos et exhortamur in Domino, ut diem ultimum vite vestre, quem ignoratis quando veniat, et terrorem futuri iudicii semper coram oculis habentes, commissam vobis potestatem solicita et Deo placita administratione gerere studeatis, preparantes vobis divitias in operibus bonis et thesaurizantes firmum et immobile fundamentum, ut vitam eternam possideatis. Scire enim debetis, quoniam supernus arbiter que vobis commisit irrequisita non relinquet, cui tanto districtius responsuri estis, quanto ampliora sunt iura et iudiciorum moderamina que tenetis. Deus autem omnipotens cuius maiestas est super omnes principatus et regna, dirigat cor et actus vestros ad omne opus bonum in omni prudentia et exercitatione vir-

tutum: quatenus expleto cursu huius lubrice et cito periture lucis, beatorum Petri et Pauli apostolorum principum meritis et intercessionibus ad veram et sempiternam gloriam pervenire mereamini; detque vobis devicta per Iesum Christum dominum nostrum inimicorum vestrorum superbia pacis et tranquilitatis gaudia, ut ex donis quoque presentibus cognoscatis futura quanto sint desiderio appetenda, que nimirum si vos delectant, inter omnia servanda vobis est caritas, quam, quod inviti dicimus, in pecunia quam regi Russorum abstulistis, violasse videmini. Quapropter condolentes vobis multum vos rogamus et admonemus, ut pro amore Dei et sancti Petri, quidquid sibi a vobis vel vestris ablatum est, restitui faciatis; non ignorantes, quoniam qui aliorum bona iniuste auferunt, nisi emendaverint si emendare poterint, nullatenus in regno Christi et Dei partem habere credendi sunt. Hoc autem a vobis eadem caritate qua dicimus, pro salute anime vestre recipi concupiscimus. Data Rome septimo Kalendas Maii, Indictione decima tercia.

Nr. 5.

Paschalis Pp. II (1102 s. a. d. et l.) Martino archiepiscopo Gneznensi exponit rationes, ob quas eidem pallium ea conditione obtulerit, ut sacramentum in forma a se scripta iuraret.

Baronius, Annales ecclesiastici ad annum 1102, Paschalis Pp. II. annum 3.

Paschalis episcopus servus servorum Dei, M. Polonorum archiepiscopo. Significatis frater charissime regem et regni maiores admiratione permotos, quod pallium tibi ab apocrisariis nostris tali conditione oblatum fuerit, si sacramentum quod a nobis scriptum detulerant, iurares. In pallio frater plenitudo conceditur pontificalis officii, quia iuxta Sedis apostolice et totius Ecclesie consuetudinem, ante acceptum pallium metropolitanis minime licet aut episcopos consecrare aut Synodum celebrare. Mirentur in hac causa et Dominum Iesum Christum. Cum enim Dominus Iesus Christus, ut omnium ovium suarum curam Simoni Petro committeret conditionem posuit dicens: Diligis me Simon Petre? pasce oves meas; si conscientiarum factor et conditor conditione hac usus est nec semel tantum, sed et secundo et usque ad contristationem: qua nos sollicitudine, qua provisione oportet tantam Ecclesie prelationem, tantam Christi ovium curam fratribus imponere quorum conscientiam non videmus, illis maxime quos nullo usu novimus, quorum dilectionem penitus ignoramus? Aiunt, omne iusiurandum a Christo Deo in evangelio esse prohibitum, nec ab ipsis apostolis post Dominum, nec in Conciliis inveniri posse statutum. Quid est ergo quod idem Dominus subsecutus ait: Quod amplius est, a malo est; hoc enim amplius ut exigamus, malum nos, illo permittente compellit. Nonne malum est ab Ecclesie unitate, a Sedis apostolice obedientia resilire? Nonne malum est contra sacrorum canonum statuta prorumpere? Quam multi hoc, etiam post sacramentum, presumpserunt? Nonne predecessor tuus preter Romani pontificis conscientiam damnavit episcopum? Quibus hoc canonibus, quibus Conciliis legitur esse permissum? Quid super episcoporum translationibus loquar, que apud vos non auctoritate apostolica, sed nutu regis presumuntur? Propter hec mala et alia evitanda huiusmodi iuramentum exigitur. Cur autem iuramentum Dominus prohibuerit, apostolus Iacobus manifeste adiiciens docet: Ut non sub iudicium incidatis, ne quisquam, sicut

et Augustinus exponit, assiduitate iurandi ad periurium per consuetudinem dilabatur. Quapropter iuratione quis non utatur nisi necessitate, cum videt pigros esse homines ad credendum quod utile est eis credere nisi iuratione firmetur. Hoc nimirum malo ac necessitate compellimur, iuramentum pro fide, pro obedientia, pro unitate requirere. Porro, apostolum Paulum pro auditorum diffidentia iurasse, eius epistole testantur. Aiunt in Conciliis statutum non inveniri, quasi Romane Ecclesie legem Concilia ulla prefixerint: cum omnia Concilia per Ecclesie Romane auctoritatem et facta sint et robur accesserint, et in eorum statutis Romana patenter auctoritas excipiatur. Nonne in Chalcedonensis Concilii Actione XVI. statutum est: Ante omnia quidem primatus honorem precipuum, secundum canones antique Romane, reverendissimo archiepiscopo conservari? Itaque, quod censuerunt rex et magnates a supradicta iuramenti conditione te quiescere: videturne vobis iudicium evangelicum? videturne primatus nostri honor precipuus? Numquid animo cecidit illa sententia Domini: Non est discipulus super magistrum? Numquid Hungarico principi dictum est: Et tu conversus confirma fratres tuos? Numquid hec nos commodi nostri profectione requirimus, et non unitatis catholice statuimus firmamentum? Possunt apostolicam Sedem contemnere, possunt adversum nos calcaneum elevare: datum a Deo privilegium evertere vel auferre non possunt quo Petro dictum est: Tu es Petrus, et super hanc petram edificabo Ecclesiam meam; et: Tibi dabo claves regni celorum. Quibus tamen quatuor Conciliorum decretis dandi palii modus prescriptus est, et professionis vel obedientie ordo sancitus est. Cum igitur a Sede apostolica vestre insignia dignitatis exigitis que a beati tantum Petri corpore assumuntur, iustum est, ut vos quoque Sedi apostolice subiectionis debita signa solvatis, que vos cum beato Petro tamquam membra de membro herere, et catholici capitis unitatem servare declarent. In quibus a predecessoribus nostris ea est adhibita moderatio, ut nichil iniuriosum, nichil difficile sit appositum, quod non etiam preter exactionem nostram ab omnibus debeat episcopis observari, qui sub apostolorum principum Petri et Pauli obedientia decreverunt et unitate persistere. Numquid non ultra vos Saxones Danique consistunt? et tamen eorum metropolitani et idem iuramentum asserunt, et legatos apostolice Sedis honorifice tractant et in suis necessitatibus adiuvant, et apostolorum limina per legatos suos non tantum per triennium, sed annis singulis visitant. Ita te frater charissime fruamur in Domino, ut non per te in Ecclesiis subtractionis et dissidii, quod absit, oriatur occasio.

Nr. 6.

Innocentius Pp. II 1133 Jun. 4, Laterani; ad petitionem Norberti archiepiscopi Magdeburgensis decernit, ut episcopatus de Szczecin, Lubusz, Poznań, Pomorze, Gniezno, Kraków, Wrocław, Kruszwica, Płock et Włocławek, archiepiscopis de Magdeburg iure metropolitico subiaceant.

Pergam. orygin., u którego na niciach jedwabn. czerwon. i żółt. przywieszona bulla: Innocentius Pp. II. *Na końcu textu, przed podpisem Innocentego Papieża, dwa koncentryczne koła przekrzyżowane, który to znak odtąd będziemy nazywać: Krzyż w pierścieniu. W otoku pierścienia legenda:* Adiuva nos Deus salutaris noster; *w środku u góry:* Sts. Petrus. Sts. Paulus; *u dołu:* Innocentius Pp. II. *Po podpisie znak ss, czyli* subscripsi, *po niem w monogramie:* Bene valete. *Świadkowie podpisani w trzech*

kolumnach; w 1 presbyteri cardinales, w 2 episcopi, w 3 diaconi cardinales. Przed podpisem każdego znak krzyża w rozmaitych kształtach, po za nim ss. czyli subscripsi.

Magdeburg. Königl. Staats Archiv. (Hasselbach u. Kosegarten. Cod. Pomeraniae diplomatic).

Innocentius episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Norberto Madeburgensi archiepiscopo salutem et apostolicam benedictionem. Sacrosancta Romana et apostolica Ecclesia ex quo te in filium specialem assumpsit, tue devotionis fervorem atque industriam in suis oportunitatibus certis indiciis comprobavit. Ceterum novissime diebus istis, cum divine dispositionis providentie nos licet indignos et minus idoneos ad apostolatus amministrationem placuit evocare, idipsum persona tua magis ac magis enituit, tueque fidei ac religionis constantia non tantum viciuis, sed etiam remotis nationibus evidenter innotuit. Siquidem nec labor aliquis temporalis nec alicuius mine seu blanditie efficere potuerunt, quin adversus Petri Leonis tyrannidem murum inexpugnabilem te opponeres, et ad ipsius regis et aliorum princípum corda in beati Petri obedientiam inducenda, efficaciter laborares. Dignum est igitur ut Sedes apostolica que de tam devoto filio plenis visceribus gratulatur, tuis obsequiis atque laboribus debita benignitate respondeat et te ad suum servitium exequendum amplius obnoxium faciat. Proinde venerabilis frater Norberte archiepiscope, querimoniam illam quam adversus episcopos Polonie in nostra presentia deposuisti, scripture et atramento duximus committendam. Asserebas equidem prefate regionis episcopos ex antiqua constitutione Madeburgensi ecclesie iure metropolitico subiacere, et ad confirmationem tue partis auctoritatem predecessorum nostrorum Iohannis, Benedicti et Leonis beate memorie pretendebas; quos nimirum episcopatus, qui ultra Salam, Albiam et Oderam esse tunc temporis videbantur seu qui ibidem inantea divina essent cooperante clementia disponendi, interventu Ottonis piissimi augusti supposuisse Madeburgensi ecclesie astruebas. Quorum videlicet episcopatuum nomina hec sunt: Inter Albiam et Oderam, Stetin et Lubus, ultra Oderam vero Pomerana, Poztnan, Gnezen, Craco, Wartizlav, Cruciwiz, Masovia et Lodilaensis; unde legitimis datis indutiis, earundem ecclesiarum episcopos, ut tibi de tua querimonia responderent, tam per litteras quam per nuntios semel atque secundo ad nostram presentiam invitavimus. Ipsi vero nec venerunt nec ad nos responsales aliquos transmiserunt. Visum est igitur nobis et fratribus nostris, quod nec ipsi de sua contumacia lucrari deberent, nec Madeburgensis ecclesia diutius propria iustitia privaretur. Ideoque karissime frater Norberte archiepiscope, ex apostolice Sedis benignitate atque iusticia, de predictis episcopatibus et terminis quos iam dicti predecessores nostri antecessoribus tuis concessisse et ecclesie tue pertinere noscuntur, te in possessionem misimus et investivimus, et ut de cetero idem episcopi fraternitati tue obediant, per scripta nostra precipimus, nichilominus tibi tuisque successoribus et per vos Madeburgensi ecclesie, quemadmodum prenominatos episcopatus, sic etiam qui in posterum inibi auxiliante Domino fuerint ordinandi, irretractabiliter possidendo iure perpetuo confirmamus. Tua igitur frater dilectissime interest in amore et obedientia sancte ecclesie Romane persistere, et pro his que ad honorem et utilitatem eius spectare cognoveris, attenta diligentia vigilare. Ut autem hoc quod a nobis canonice institutum est stabile maneat, apostolica censura sub divina iudicii attestatione iubemus, ut nulla persona, parva vel magna, aut quilibet successorum nostrorum hec que statuimus

infringere presumat, huius privilegii violator cum Iuda proditore eternis supplicii deputandus damnetur.

Ego Innocentius catholice ecclesie episcopus ss.

† Ego Iohannes tituli s. Crisogoni presbiter cardinalis ss. † Ego Gerardu cardinalis presbiter tituli s. Crucis ss. † Ego Anselmus presbiter cardinalis titul sancti Laurentii in Lucina ss.. † Ego Lucas presbiter cardinalis tituli sanctor. Iohanni et Pauli ss. † Ego Martinus presbiter cardinalis tituli sancti Stefani in Celi monte ss. † Ego Romanus diaconus cardinalis s. Marie in Porticu ss. † Ego Gre gorius diaconus cardinalis s. Sergii et Bachi ss. † Ego Oddo diaconus cardinalis sanct Georgii ss. † Ego Guido diaconus cardinalis s. Cosme et Damiani ss. † Ego Gui lielmus Prenestinus episcopus ss. † Ego Iohannes Ostiensis episcopus ss. † Eg Chunradus Sabinensis ecclesie episcopus ss.

Datum Laterani per manum Aimerici sancte Romane ecclesie diaconi cardinali et cancellarii II. Nonas Iunii, Indictione XI., Incarnationis dominice anno M.C.XXX.III pontificatus vero domini Innocentii Pape II anno IIII.

Sala, *z niem. Sale.* Albia, *Elbe.* Odera, *Odra.* Lubus, *Lubusz, z niem. Lebu* Poztnan, *Poznań.*. Wartizlav, *Wrocław.* Cruciviz, *Kruszwica.* Lodilaensis, *de Włocławek*

Nr. 7.

Innocentius Pp. II 1136 Jul. 7, Pisis; omnes possessiones ecclesia Gneznensi quandocunque legitime factas, privilegio Sedis apostolicae communit et i perpetuum confirmat.

Pergam. orygin. dobrze zachowany. Na sznurku z nici jedwabnych wypłowiałyc przywieszona zwyczajna bulla ołowianna: Innocentius Pp. II. *Na końcu tekstu, obo podpisu:* Ego Innocent. *etc., po prawéj, krzyż w pierścieniu, w którego otoku legenda* Adiuva nos deus Salutaris Noster; *w środku u góry:* Scs Petrus | Scs Paulus; *n dole:* Innocentius Pp. II. *Po lewéj znak:* subscripsi, *a po niem w monogramie:* Ben valete. — *Podpisy świadków w trzech kolumnach: w pierwszéj presbiteri cardinale w drugiéj episcopi, w trzeciéj diaconi cardinales; przed podpisem każdego narysowan znak w jednym z rozmaitych kształtów krzyża, a po podpisie ss. czyli* subscripsi.

Gniezno. Archiv. Capituli Metropol I., 1. (*Raczyński, Codex diplom. Maior Poloniae. Lelewel, Polska wieków średnich*).

Innocentius episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Jacobo Gneznens archiepiscopo eiusque successoribus canonice substituendis, in perpetuam memoriam Ex commisso nobis a Deo apostolatus officio universis Dei fidelibus debitores existi mus, et quanto Poloniorum regio in remotioribus mundi partibus sita esse cognoscitur tanto ei propensiori studio nos convenit inminere, et apostolice tuitionis atque aucto ritatis necessaria munimenta conferre. Dignum est equidem, ut qui ad ecclesiarum regimen assumpti sumus, pro earum libertate sollicite vigilemus, et ne pravorum hominum molestiis agitentur, aut per eos suis bonis et possessionibus quocunque tem pore destitui valeant, salubriter providere curemus. Quam ob rem venerabili fratr Iacobe, tuis postulationibus clementer annuimus, et Gneznensem ecclesiam, cui De auctore presides, apostolice Sedis privilegio communimus statuentes, ut quascunqu

possessiones, quecunque bona iuste et canonice eadem ecclesia possidet aut in futurum rationabiliter poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata serventur; in quibus hec propriis nominibus exprimendo subiunximus. De Gnezden, de Ostrov, de Lecna, de Nakel usque ad fluvium Plitviza, de Landa, de Calis, de Chezram, de Ruda plenarias decimationes annone, mellis et ferri, tabernarum, placitorum, pellicularum mardurinarum et vulpinarium, porcorum, thelonei tam in ipsa civitate, quam per omnes transitus civitati vel castellis nominatis adiacentes. Item provincia de Znein cum decimis, cum foro, cum lacubus et cum omni iuriditione seculari his contenta villis: Grochovisca cum his possessoribus: Dureviz, Radenta, Mislac, Sirac; Stari Biscupici cum his: Navos, Ruz, Sul, Balovanz, Vitossa, Pantis, Zmarsc, Miloch, Craic, Negloz, Conus, Dal, Marsec, Ciz, Posbech, Redanta, Zmogor, Domc, Digoma, Gobilca, Parech, Clobuchec, Pampic, Candera, Comor, Sdomit, Pandetech; eorum quidam in Zagorin manent. Scaple cum his: Ocroz, Smars, Cyrnela, Zdevy, Sarnota, Sulec, Milochat, Chrap, Dlotla, Tais, Goli, Sedlon, Costol, Milich, Lederg, Sulirat, Puca. Item Syrdnici cum his possessoribus: Carna, Dobec, Miley, Snovid, Targossa, Tyrpis, Mesec, Mantina, Lovanta. Item Potulino cum his: Svircs, Boranta, Curassec, Selistriy, Redec. Item Opole cum his: Chotan, Sulizlav, Miley, Dobros, Vssebant, Vissima, Radotech, Cosussec, Suc, Nadey, Miloz, Volis, Dvisen, Crostavez, Goli, Crost, Cussa, Domasca, Rados, Sostroch, Nessul, Teples, Miley, Milachec et Mogilec, Sobanta, Nemiris. Item in Villa Sagitariorum: Golec cum sociis suis. Item Dochunov cum his: Zach, Osar, Dalost, Siman. Item Gorice cum histis: Carnes, Povoz, Belina, Reck, Milic, Nesnavy, Buza, Miley. Item Dochunov cum his: Trup, Gores, Dobrina, Crston, Negloz, Drogomizl, Pantis, Guze, Lucha, Miley, Deventliz. Bezcorist cum possessoribus: Brodec, Chuz, Chropec, Blis, Nadas, Radost, Broda. Item Villa Piscatorum cum his: Vsemir, Miranta, Plastc, Vsemir, Grucha, Nemir, Cik, Pella, Crisan, Bogdan, Carz, Prussota, Potr, Sdanto, Piscor; Gomola, Blizuta, Sulidat, Sulis, Cecer, Rados, Vrotis, Godes, Ninomizl, Dal, Domazul, Dobrozodl, Ziroch, Glovca, Sirozlav. Item Vruti cum his: Cessimizl, Brodic, Zmars, God, Cessimizl, Blizina, Tangomir, Zedlanta, Milovit, Precard, Trebna, Goles et Dalchic. Item Vilchecov cum his possessoribus: Ziroch, Vnenisl, Stres, Chropec, Unca, Gostina, Parchina, Sinoch, Vnevit. Item Balovesici cum his: Radost, Dobromisl, Cisan Chelzt, Jes, Nevstrop, Razc, Chaianta, Rezc, Sdevy, Zarbinoviz, Milovan, Sodlc, Neznavy, Sulic, Quasca. Item Lestniz cum his: Milovy, Pibissa, Vilchanta, Malisca, Crusc, Bachora, Cyg, Balossa, Vssezodl, Jes, Trebemisl, Vilcan, Domay, Gan, Nemoy, Crston. Item Chomantovo cum his: Sulichna, Mislim, Suchora, Malozimiz, Sidlo, Jezor, Bichek, Redonc. Item Silche cum his: Silca, Milovan, Nezul, Radeta, Techuta, Zippen, Crepc, Zmil, Redos, Lestniza, Vnemizl, Gamba, Bogumil. Item Sodovo cum his: Stanoch, Pisla, Boruch, Voian, Dargorad, Radost cuius primogenitus Rpis, Nesda, Vilcos, Serucha, Blizohc, Rados, Rados, Ruzoviz. Item Dobrilevo cum his possessoribus: Sulistry, Crostavz, Bzek. Item Zvepavici cum his: Cuz, Crotossa, Oslab, Sulivy, Radost, Cochan, Domavy. Item Lissinino cum his: Ponat, Quatec, Targossa, Stralec. Item Sbarbinichi cum his: Budizlav, Mlodos, Vcad, Zwar, Zlavic, Chestoch, Grochot, Sdan, Darsc; hi omnes cum aliis advenis et omni posteritate, archiepiscopales sunt. Item ville archiepiscopales circa Gnezdn: Keblovo, cuius possessores hii sunt: Dobron, Nenach, Vston, Radost, Crambos, Ciz, Sostros; item Dambnicia Radovit cum his eius possesores (sic): Smarcek, Doman, Sedlevit, Locana, Vestina, cum filiis eorum. Item Pischyno cum his: Blizc, Bogumil, Bogdan.

Item villa super flumen Vna quam tenuit olim Stan arator episcopi. Item ville archiepiscopi circa Calis: Raysco et alia servidola (sic) quam super Zvandri aquam appellaverunt Illme, et cum omnibus incolis suis. Item Sovici et Lochovici, Vzorovici, Vzorovici (sic), Malonovici, Bralici, Domaucvici; et super aquam Oloboc: Mislentino, et super campum Dambsco omnes servi cum villa eorum. Item Gostonovici cum villa eorum. Item ville archiepiscopi circa Zeraz: Zandcievici, Parno, Cluchici, Cobcrichezco, Gambiza, Iarotici, Manina; hec omnes cum possessoribus suis. Item ville circa Spitimir: Janovici, Tandov, Smolzco, Pricuna, Turcovici, Turcoviste, Uncievo, Karchovo, Milostovici, Gazovo et Clonova cum possessoribus suis. Item Milodat cum villa et Zambatino, que fuit Davgeri episcopi. Item Sulostovo super fluvium Tena. Item de Miliche castello quod est de Vratizlavensi episcopatu, plenarie decimationes per totum ex hac parte Bariche. Item de castello Ziraz, Spitimir, Małogost, Rospra, Lunciz, Voibor, Sarnov, Skrin plenarias decimationes annone, mellis, ferri, pellium vulpinarium et mardurinarum, de placito, de tabernis, de foris, de theloneo, tam in ipsis castellis, quam in locis eis adiacentibus; per omnes transitus de theloneo et decimali ebdomada, per omnes quotquot sunt de Chrustov usque in Vislam iuxta fluvium Pelza. Item plenarias decimationes super eos qui Treblevici et Radlici dicuntur. Item Loviche cum decimis, cum villis et earum incolis, cum venatione, cum castoribus et cum omni penitus iuriditione seculari, nulli preter episcopum respondere habet. Item Nir per totum inter Thur et Cholm, cum castoribus et eorum custodibus, cum piscatoribus et villis eorum, tantum archiepiscopo pertinet. Item abbatia sancte Marie in castello Lancicie cum centum servis et villis eorum, cum quatuor scilicet lacubus: Pretche, Chotle, Bezdeze, Brdovo. Item Bralin cum sociis suis et vineis duabus et tutoribus earum cum villis suis, quarum una Plocensis altera Vladizlavensis castelli est; pistores etiam et coci, agazones et sutores cum omnibus que ministratione abbatie eidem sunt ordinata. Item Manina ante castellum Zandomir cum rusticis et villis eorum et omnibus ad hec pertinentibus. Item castellum Solche cum omnibus pertinentiis nonnisi archiepiscopo pertinet. Item villa ante Bitem que Zversov dicitur cum rusticis, argenti fossoribus, cum duabus tabernis, nonnisi ad archiepiscopi pertinet iuriditionem. Item aput civitatem Cracovie sal archiepiscopi qui Babiza nuncupatur, tantum sue respondet ditioni. Item ville archiepiscopi circa Cracoviam hee sunt: Iurevici cum villa eorum, Dancovo, Conecheno, Tyrno, Chrostlino, Crolevici, Zrenava, et super Pregini Rudnici; tam ville quam possessores earum omni iure archiepiscopo pertinent. Item villa in Zrem que Dolzco nuncupatur. Item ville archiepiscopales per Cuiaviam: Cholm, Conare, Bachora, Poddambia, Hermanovo, Drvalevo, et hee omnes cum suis possessoribus de possessione archiepiscopali sunt. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat prefatam Gneznensem ecclesiam temere perturbare, aut aliquid de his eius possessionibus auferre, vel aufferendo retinere, minuere, seu quibuslibet molestiis fatigare. Si qua igitur in posterum eccclesiastica secularisve persona hanc nostre constitutionis paginam sciens, contra eam temere ire tentaverit, secundo terciove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestate honorisque sui dignitate careat, reamque se divino existere de perpetrata iniquitate iudicio cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domni Redemtoris nostri Ihesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine distincte ulcioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco que sua sunt servantibus, sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bone operationis percipiant, et aput districtum iudicem pacem inveniant. Adicimus itaque, ut nemini fas sit ecclesiam

beati Adalberti super possessione rusticorum de cetero infestare aut eis exinde aliquam contradictionem inferre; quorum vero nomina hec sunt videlicet et officia. Ad officium agazonum hii sunt: Gostivvy, Voiuta, Nezamizl cum tribus fratribus, Goston, Datk, Radost, Mancossa, Nadey, Mozuta. Lagenarii vero sunt hii: Crisan et Subic cum fratribus, Bolech cum fratribus. Rustici vero sunt hii: Modlenta, Smogor, Gnevos cum fratribus, Tmina cum fratre, Piscla, Maruze, Zandey, Domavy, Tycareviz, Smogor, Vitos, Russota cum filiis et fratribus. Item iuxta Ilme: Doluploz cum filiis et cum villa, Prozina, Dobrenta, Golec. Hii vero sunt carpentarii: Vrest, Tys, Dulgota, Doman, Golian. Hospites vero sunt hii: Polc, Pocay. Tessanta, Lazina, Smars, Slimisl, Vstech, Mantis, Godina, Panten, Cirnech, Modic, Goston, Dobes cum filiis, Milos, Cuassec. Milites quoque hii sunt: Zoba, Stoygnev, Segost, Mantis. Ville vero circa fluvium Ganzava: Rilevo, Podgorino, Zvepravici, Lizinino, Staribiscubici, Zagorici, Chomesa, Pnevo, Glovotino. Si quis autem contra hanc nostram institucionem temere ire temtaverit, excommunicationi subiaceat; conservantes vero, omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius gratiam consequantur. Amen.

Ego Innocentius catholice ecclesie episcopus ss.

† Ego Gerardus presbyter cardinalis tituli sancte Crucis. ss. † Ego Anselmus presbyter cardinalis. ss. † Ego Lucas presbyter cardinalis tituli sanctorum Iohannis et Pauli. ss. † Ego Martinus presbyter cardinalis. ss. † Ego Gregorius presbyter cardinalis tituli sancte Prisce. ss. † Ego Gregorius diaconus cardinalis sanctorum Sergi et Bachi. ss. † Ego Hubaldus diaconus cardinalis sancte Marie in Via lata. ss. † Ego Vassallus diaconus cardinalis sancti Eustachii. ss. † Ego Crisogonus sancte Marie in Porticu diaconus cardinalis ss. † Ego Willelmus Prenestinus episcopus. ss. † Ego Guido Tyburtinus episcopus. ss.

Datum Pisis per manus Aimerici sancte Romane ecclesie diaconi cardinalis et cancellarii Nonis Iulii, Indictione XIIII, Incarnationis dominice anno M.C.XXX.VI, pontificatus vero domini Innocentii Pape II. anno VII.

Gnezden, *Gniezno*. Ostrov, *zamek na wyspie jeziora Lednica, dziś ruina*. Lecna, *Łekno*. Nakel, *Nakło*. Plitviza fluv., *rz. Plitnica*. Landa, *Ląd*. Calis, *Kalisz*. Chezram, *Czestram*. Ruda, *Ruda*. Znein, *Żnin*. Grochovisca, *Grochowiska*. Stari Biscupici, *Biskupin*. Zagorin, *Góra*. Scaple, *nie odgadnione*. Syrdnici, *Żerniki*. Potulino, *Podolin*. Opole, *nie odgadnione, może Obielewo*. Villa sagittariorum, *nie odgadnione, Strzelce, czy Strzałkowo*. Dochunov, *Dochanów*. Gorice, *Gorzyce*. Bezcorist, *Brzezkorzystew*. Villa piscatorum, *Rybitwy*. Vruti, *Wrzosy*. Vilchecov, *Wilczkowo*. Balovesici, *Białożewin*. Lestniz, *nie odgadnione*. Chomantowo, *Chomętowo*. Silche, *Sielec*. Sodovo, *Zendowo*. Dobrilevo, *Dobrylewo*. Zvepavici, *nie odgadnione*. Lissinino, *Łysinin*. Scarbinichi, *Skarbienice*. Keblovo, *nie odgadnione*. Dambnicia Radovit, *Dębnica*. Pischyno, *Pyszczyn*. Villa super flumen Vna, *dziś prawdopodobnie Wełnica nad strum. Wełna*. Raysco, *Rajsko*. Zvandri aqua, *Swędrnia strum.* Hllme, *może Ilno*. Šovici, *Sowina*. Lochovici, *dziś pewnie Łaszkow*. Vzorovici, *nie odgadnione, może Sieroszewice*. Malonovici, *Malanow*. Bralici, *nie odgadnione, może Bronczyn*. Domanevici, *może dziś Domaniow*. Aqua Oloboc, *Ołoboczka strum.* Mislentino, *nie odgadnione*. Dambsco, *Dębsko*. Gostonovici, *Goszczanow*. Zeraz, *Sieradz*. Zandcievici, *Sędziejewice*. Parno, *Parzno*. Cluchici, *Kluki*. Cobericheczco, *Kobierzycko*. Gambiza, *nie odgadnione*. Iarotici, *Jarocice*. Manina, *Monice*. Spitimir, *Spicimierz*. Ianovici, *Jankowice*. Tandov, *Tądow*. Smolzco, *Smolsko*. Pricuna, *Przykuna*. Turcovici, *Turek lub Turkowice*. Turcoviste,

Turek lub Turkowice. Uncievo, *Uniejów.* Karchovo, *Charchow księży.* Milostovici, *Miłkowice.* Gazovo, *Kaszow.* Clonova, *Klonow.* Milodat cum villa, *dziś może Wolka Miłkowska.* Zambatino, *dziś może Ziemięcin.* Sulostovo, *Suliszewice.* Fluvius Tena, *strum. Cienia, czyli Stawka.* Miliche, *Milicz.* Baricha, *Barycz, rzeczka.* Malogost, *Małogoszcz.* Rospra, *Rozprza.* Lunciz, *Łęczyca.* Voibor, *Wolborz.* Sarnow, *Żarnow.* Skrin, *Skrzynno.* Chrustov, *Chrząstow.* Fluv. Pelza, *Pilica, rz.* Treblevici et Radlici, *nie odgadnione.* Loviche, *Łowicz.* Nir, *Ner rzeczka.* Thur, *Tur.* Cholm, *Chełmno.* Lacus Pretche, *Przedecz.* Chotle, *Chotel.* Bezdeze, *nie odgadnione.* Brdovo, *Brdow.* Bralin, *dziś pewnie Brwilno i Wolka Brwilska.* Vladizlaviensis, *de Włocławek.* Manina, *nie odgadnione.* Zandomir, *Sandomierz.* Solche, *Solec.* Bitom, *dziś z niemiecka Beuthen, w Górnym Szląsku.* Zversov, *nie odgadnione.* Babiza, *Babice.* Iurevici, *Jurkow.* Dancovo, *Dankow.* Conecheno, *Konieczno.* Tyrno, *nie odgadnione, może Turnawiec.* Chrostlino, *Chryszczyna.* Crolevici, *Krolewice.* Zrenava, *Szreniawa.* Pregini, *dziś rzeczka Rudno.* Rudnici, *Rudno.* Zrem, *Śrem.* Dolzco, *Dolsk.* Cholm, *Chełmce.* Conare, *Konary lub też Konarzewo.* Bachora, *Bachorce lub też Wola Bachorna.* Poddambia, *Dąbie.* Hermanovo, *Jerzmanowo.* Drvalevo, *Drwalewo.* Ilme, *Iłno.* Ganzava fluv., *Gąsawka rz.* Rilevo, *Rydlewo.* Podgorino, *Podgorzyn.* Zvepravici, Lizinino, Stari Biskupici, Zagorici *ob. wyżéj.* Chomesa, *Chomiąża.* Pnevo, *Pniewy.* Glovotino, *Głowy.*

Nr. 8.

Dux Meseco 1142 s. d. et l. dat ecclesiae Poznaniensi villam Lusowo.

Bielowski. Monum. Poloniae historic. II. p. 775. Zapisek na okładce księgi zaginionéj z biblioteki Seminarium Poznańskiego.

Notum sit omnibus fidelibus tam presentibus quam futuris, quod dominus dux Meseco post victoriam que fuit in Poznan dedit villam que vocatur Lusow cum hominibus ibi manentibus beato Petro pro remissione peccatorum suorum. Nomina autem hominum ibi manencium sunt hec: Sdebud, Strobis, Kozel, Utech, Golic, Nedan, Nasuc, Wilceh, Dalay, Janec, Crisan, Uscek, Ckun. Tunc Boguchvalus bone memorie episcopus accepta stola ivit ante altare beati Petri, et excommunicavit omnes qui deberent illam villam auferre vel hominibus in illa manentibus in aliquo nocere; et omnes qui adfuerunt et qui audierunt responderunt amen.

Lusow, *Lusowo.*

Nr. 9.

Salomea ducissa Polonie s. a. d. et l. (1143?); confert monasterio de Mogilno villam Stary Radziejow.

Transsumpt potwierdzony przez: Mesco dux Polonie 1103 (sic) s. d. et l. *Bielowski, Monumenta Poloniae histor. I., XXVI. (Kopia z XV. w.)*

In nomine sancte Trinitatis. Quum a Domino omnia donata sunt nobis ad usum nostre salutis ut de presentibus futura et de transitoriis memoriam eternam (?), dignam pro posse vicissitudinem Deo nos convenit reddere et de his que ab ipso ac-

cepimus, ipsi sanctisque conservitoribus eius servire. Ego igitur Salomea ducissa Polonie, ut excessus meos et domini mei ducis Boleslai redimerem, studio divini servitii animum applicui, et ut faciliorem effectum res ea caperet, sancte Marie sanctique Iohannis patrocinium precordialiter querere studui. Ad quod querendum, cum consilio proborum hominum, tum etiam ordine, tali (ter?) inducta fui. Post mortem enim domini mariti mei Boleslai, dum sedula et officiosa satagerem circa frequens commemorationis eius ministerium, idem in paupere cultu lugubri michi astans per somnium, se digni obsequii nichil sancto Iohanni in Muglyn egisse conquerebatur, adiiciens sibi profuturum, si hoc a me in proximo compleretur. Igitur ego providens et ordinans ut in Muglyn empta in honorem sancte Marie consecrarentur, cum multis meis precibus devota interfui et villam Radeow cum omnibus appenditiis, presente domino Iacobo archiepiscopo et id confirmante, Deo et sancte Marie sanctoque Iohanni concredidi pro remedio meo et viri mei omniumque filiorum meorum omniumque successorum eorum. Facta est igitur solemniter hec largitio sub predicti archiepiscopi banno et excommunicatione, ne quis unquam heredum et posterorum nostrorum aut etiam alienorum hoc audeat violare vel cassare, ad meam petitionem tali subterposita excommunicatione: Quicumque villam Radeow sancto Iohanni ecclesieque Muglinensi subtraxerit, vel subtractam tenuerit, vel ingenio aliquo ab eodem loco contra voluntatem abbatis et fratrum ipsius alienaverit, auctoritate sancti Petri sanctique Iohannis et nostra a Domino alienetur et eius memoria de terra tollatur, iramque Domini et hic et in futuro patiatur, nisi quod presumpsit digna satisfactione mutetur. Hec igitur acta sunt et dicta stylique officio diligenter assignata sub testimoniis magnarum et idonearum personarum tam secularium quam ecclesiasticarum hic subscriptarum: Bernardus prepositus sancti Petri; Bero, Bebo, Chuno, Vernerus, Villechelmus capellani eius; Degno, comes Wszebor, Zbilut, Radzislaw, Andreas filius episcopi, Cechawy, Zyzema comes et multi alii.

Muglyn, *Mogilno.* Radeow, *Stary Radziejow.*

Nr. 10.

Mescho dux Polonie 1145 Apr. 23, in Gnezdna; collocat in loco Ląd monachos Ordinis Cisterciensis, eisque complures possessiones confert.

Poznań. Königl. Staats Arch. Ląd, Lib. privil. B. Nr. 1. (Ryszcz. Muczk. Codex diplom. Poloniae I. Nr. 1.)

In nomine sancte et individue Trinitatis amen. Quandoquidem velocitate dierum nostrorum transituri sumus quemadmodum fugere solet umbra vel evanescere fumus, igitur nos Mescho Dei gracia dux Polonie universis Christi fidelibus tam presentibus quam futuris notum esse cupimus, quod pro dileccione domini nostri Iesu Christi liberatoris animarum nostrarum, et pro veneratione gloriose genitricis eiusdem perpetue virginis Marie et omnium Sanctorum, monachos Ordinis Cisterciensis de longinquis partibus terre adductos, de cenobio videlicet Bergensi, pro viris literatis, divinorum celebratoribus celestiumque contemplatoribus, collocavimus in loco qui vocatur Landa super fluvium Vartam ob remedium anime nostre et posterorum nostrorum, conferentes eis has hereditates subscriptas cum hominibus et cum omnibus

utilitatibus que in eis sunt ac in posterum provenire poterunt, in nostram eos defensionem suscipientes ac successoribus nostris per omne tempus defendendos commitentes, solo remuneracionis divine intuitu. Iam vero sic notantur possessionum loca: Kossol ubi concessimus esse forum omni libertate plenum, Dolan, Morsko, Cloba et Moszewe; istarum ergo villarum homines tenentur solvere singuli pro festo sancti Michaelis LX manipulos siliginis, modium avene, mensuram tritici, tres urnas brasei, quinque capecia annone, metere duo plaustra feni totidemque lignorum, duos truncos de pino, per tres continuos dies cum tota familia segetes purgare, per unum diem singuli cumulare, tres kitas lini dare. Contulimus et has subnotatas hereditates cum hominibus et omnibus utilitatibus que in eis sunt et post successive esse poterunt: Szetlewo, Rzgowo cum Sanctuariis et Stabulariis, Grabienice cum camerario, Slawsko cum piscatoribus, Wyramowo, Kwaskowo, Chorzen, Staralanka. Ut autem hoc nostrum factum ad honorem Dei sancteque genitricis Marie semper virginis robur perpetue firmitatis obtineat, presentem cedulam sigilli nostri simul et annuli munimine duximus roborandam. Acta hec sunt in Gnezdna in die beati Adalberti anno Domini M.C.XLV, Indictione IX, Epacta vero VI, presentibus viris ecclesiasticis videlicet: Petro archiepiscopo sancte Gnezdnensis ecclesie, Martino episcopo Poznaniensis ecclesie, Stephano preposito ibidem, Cithared decano, Iarossio palatino, Boguphalo castellano Gnezdnensibus, Ulrico capellano et aliis quam pluribus nobilibus.

Bergensis, *de Alten-Bergen.* Landa, *Ląd.* Warta fluv., *dziś tak samo.* Kossol, *Kościoł św. Mikołaja, miejsce na którém stanęło późniéj miasteczko Lądek.* Dolany, *dziś t. s.* Cloba, *Kłobia.* Morsk, *dziś może Mokre.* Moszewe, *mylnie jak się późniéj pokazuje zam.* Chocene, *dziś Choceń.* Szetlewo, Rzgowo, *dziś tak samo.* Sanctuarii, *Swiątniki.* Stabularii *(Obory) nie odgadnione.* Grabienice, Slawsko, *dziś t. s.* Wyramowo, Kwaskowo, *nie odgadnione.* Chorzeń, *dziś t. s.* Stara lanka, *nie odgadnione.*

Nr. 11.

Mesco dux Polonie 1145 Apr. 28, in Gnezden; monasterium de Trzemeszno in suam suscipit curam ac donationes ducum militumque Poloniae in subsidium eiusdem monasterii collatas confirmat.

Pergamin orygin. Dwie małe okrągłe dziurki od przywieszenia pieczęci. Brzegi obcięte, pismo z pierwszéj połowy XIII. wieku.

Trzemeszno. Archiv. Conv. Can. Reg. Later. (Rzyszczew. Muczkow. Cod. diplom. Polon. II., Nr. 436.)

In nomine sancte et individue Trinitatis amen. Quoniam testimonio litterarum gesta hominum maxime perpetuantur, idcirco necesse est acciones legittimas que memoria indigent, per scripti continenciam in noticiam transmitti posterorum. Noverint igitur universi presentes et futuri, quod nos Mesco Dei gracia dux Polonie, patris nostri Boleslavi illustris recordacionis, presertim in eis que ad honorem Dei et nostram salutem ac religionis augmentum facta esse cognoscimus, ymitatores ydonei fieri cupientes, monasterium Cheremesense regularium canonicorum ab ipso instauratum, in nostram curam pro ipsius ac nostra salute suscepimus protegendum atque meliorandum. Itaque ad peticionem domini prepositi Bernardi ac fratrum suorum,

donaciones ducum ac militum Polonie, que ad honorem Dei et beati Adalberti martyris veneracionem, ecclesie Cheremesensi in subsidium ibi Deo serviencium sunt collate, dignum duximus suis vocabulis exprimendas. Cheremesno cum hominibus et omnibus suis utilitatibus, videlicet cum venacionibus indaginum ac pedicarum, cum lacubus, cum mellificiis, cum thabernis et hac libertate, quod nulli ad presenciam nostram vel castellani vel palatini vel alterius nostri iudicis citati tenentur respondere, nisi prius nostro sigillo speciali fuerint provocati; nostrosque venatores seu canes nunquam pascere cogentur. Homicidium si perpetratum fuerit inter homines ecclesie, tota causa preposito spectabit; si vero liber occiderit hominem ecclesie, caput pro capite reddet, aut pene que povodstvo dicitur subiacebit. Si autem liberum occiderit homo ecclesie, actor povodstvo, prepositus vero pecuniam in eo accipiet. Item Palace villa cum lacubus et omnibus suis utilitatibus. Luben lacus totus cum vila Popelov. Velatov lacus totus cum villa et tribus sortibus, videlicet Sedlicovo et Robacovo et Mislacovo. Camon lacus totus cum duabus villis superiacentibus. Donacio vero pie memorie patris nostri Boleslavi ducis, Inovlodz ecclesia beati Egidii cum duabus villis, cum thabernis, cum theloneis per ipsum fluvium, Predbor, in Sulugev, in ipso Inovlodz. Cum vero nos et frater noster Boleslaus dux Mazovie et Cuiavie conventum celebrassemus in Quecisov pro parcium terminis, frater noster prefatus Quecisov sue dicioni cedere volebat, nosque nostro dominio redigere volebamus eandem; tunc ducissa Salome a nobis filiis suis utrisque prece obtinuit ut sibi eam conferremus, quod et fecimus, quam protinus ecclesie nominate contulit et duas sortes ei adiacentes, scilicet Oseycovo et Pustvino; villam etiam Cebar cum foro ei accumulavit. Nos quoque duces, Mesco, Boleslaus, Kasimirus, hominibus in Quecisov degentibus omnem libertatem contulimus eos ab omnibus tributis absolventes, videlicet a strosa, a podvorove, a naraz, a povolove, a castri edificacione nec non ab expedicione. Dum vero aput Gnezden civitatem essemus, Mesco et Boleslaus et fratres nostri Henricus et Kasimirus duces, capellam sancte Marie aput Lanciciam in monte sitam, cum villa ipsius montis et villa in Lubnice cum hominibus zaclodnici et villa Ostrov, insuper molendinum per medium et foralia et theloneum post quinque fora; omnes vero thabernas in castro preter decimam ebdomadam, examina vomerum, aque et caldarii, atque manuale ferrum, et capam in Cracovia ad magnum salem, decimamque urnam celarii nostri in Sarnov, pro remedio anime nostre nostrorumque parentum dicte ecclesie iure hereditario ac perpetuo contulimus possidenda. Salome quoque ducissa contulit Wasnov forum cum thabernis et ecclesia ad supplementum salis ecclesie predicte. Comes Shebor contulit ecclesiam Corcin cum duabus villis et omnibus suis utilitatibus. Comes Stoyslaus contulit villam suo nomine vocitatam Stoyslave. Comes Micora contulit Iesovo prope Wasnov. Comes Nemirus contulit Pravadostov. Comes Dirsicraus contulit villam Gassavam et Conratovo cum lacu Golse et cum omnibus suis utilitatibus. Comes Degno contulit Othvecam cum tribus lacubus, ita ut nullus in eis aliquid iuris habeat. Comes Bernardus contulit Selevo cum omnibus suis utilitatibus. Comes Sdislaus contulit duas villas, Iablovo et Zolacov, cum theloneo et cum omnibus suis utilitatibus. Dominus Vincencius Gneznensis canonicus contulit Bezcoristev cum omnibus suis utilitatibus. Comes Troianus contulit Pilchuthcovo et Grabonovo cum clausura super Wizlam. Frater eius Ianus contulit Strelno cum omnibus suis utilitatibus. Comes Wlosto contulit villam suo nomine vocitatam Wlostovo, cum magna parte lacus Goplo. Comes Saulus contulit decimam celarii sui in Konski. Quum vero Ianus comes edificasset

ecclesiam ad honorem Dei et beati Iohannis ewangeliste in fundo ipsius claustri Ch remesensis, sequenti die beati Adalberti nos omnes duces, Mesconem, Boleslaum, He ricum, Kasimirum, una cum archiepiscopo et episcopis et tota milicia Polonie a eam dedicandam convocavit; qua sollemnissime dedicata, dominus archiepiscopus hi decimis eam dotavit, videlicet Syracovo, Miroslavici, Selislavici, Ostrovith. Com vero Ianus has villas contulit ecclesie edificate: Syracovo, Ostrovithe, Ianusovo, Ch relino. Et quia castrum Wisegrod tam ipse quam uxor eius Sulislava a nobis h buerunt pro munere, de comuni ducum licencia medietatem thabernarum, foraliur thelonei, cum villa Lozcune, cum clausuram (sic) super Dbram, prefate ecclesie co tulerunt. Cui donacioni interfuerunt duces, videlicet nos Mesco, Boleslaus et fratr nostri Henricus et Kasimirus, Iacobus archiepiscopus, Alexander Plocensis episcopu Iohannes et Peianus cancellarii, comes Odolanus, Shebor, Saulus, Dirsicraus, Zbilut Bogumilus, Degno, Montinus, Pacoslaus, Spithigneus et alii quam plures. Ne aute hee donaciones a prefatis ecclesiis aliqua nocitaria calumpnia possint alienari, prefa preposito Bernardo presens scriptum dedimus nostri sigilli appensione roboratu Datum in Gnezden anno dominice Incarnacionis millesimo centesimo quadragesin quinto, Indiccione septima, in die sancti Vitalis martyris.

Cheremesno, *Trzemeszno.* Palace, *Pałędzie.* Luben lacus, *dziś Trzemeszyńsk jezioro, leżące p. w. Lubin.* Popelov, *Popielewo.* Velatov, *Wielatowo.* Sedlicovo, *Si dłuchna.* Robakowo, *niegdyś osada przyległa wsi Kamieniec, już r. 1567 opuszczon dziś znikła.* Mislacovo, *Mysłątkowo.* Camon, *Kamieniec.* Inowlodz, *dziś tak sam* Predbor, *Przedborz.* Sulegev, *Sulejow.* Quecisov, *Kwieciszewo.* Oseycovo, *Osikow* Pustvino, *nie odgadnione.* Cebar, *w XIV w.* Barow, *zamek i osada znikłe.* Gnezden, *Gni zno.* Lancicia, *Łęczyca.* Mons aput Lanciciam, *Góra.* Lubnice, *Lubin.* Ostrow, *dziś t.* Sarnov, *Żarnow.* Wasnov, *Waśniow.* Corcin, *Korczyn.* Stoyslave, *dziś może Stoj nowice.* Jesovo, *Jeżow.* Pravadostov, *Prawęcice.* Ganssava, *Gąsawa.* Konratow *dziś tak samo.* Othveca, *Ocwieka.* Selevo, *Szelejewo.* Jablowo, *dziś tak sam* Zalacov, *Zalachow.* Bezcoristev, *Brzezkorzystew.* Pilchutcovo, *Pikutkowo.* Grab nowo, *dziś t. s.* Strelno, *Strzelno.* Wlostowo, Konskie, *dziś tak samo.* Syracov *Sierakowo.* Miroslavici, *Mierosławice.* Selislavici, *nie odgadnione.* Ostrovith, *Ostr wite Trzemeszyńskie.* Janussovo, *Januszkowo.* Chorelino, *nie odgadnione.* Wisegr castrum, *zamek niegdyś przy ujściu rzeki Brda do rzeki Wisła, dziś znikł.* Lozcun *Łoskuń.* Dbra, *dziś rzeczka Brda.*

Nr. 12.

Humbaldus, presbyt. cardinalis, apostol. Sedis legatus 1146 Mart. 2 apud Genezen; confirmat donationem capellae s. Mariae in Góra, fori Kwieciszew et Wasniow, a principibus Poloniae ecclesiae s. Adalberti in Trzemeszno factan

Pargam. orygin. Pasek pergamin. od przywieszenia pieczęci, która znikła.
Gniezno. Archiv. Capituli Metropol. Charta non signata.

Humbaldus sancte Romane ecclesie presbiter cardinalis, apostolice Sedis legatu dilecto fratri Bernardo preposito ecclesie de Sciremusine suisque successoribus

fratribus eiusdem loci presentibus et futuris, salutem et omne bonum. Collata nobis a Deo discretio et ab apostolica Sede commissa auctoritas nos hortatur, ut religiosas personas et loca ad serviendum Deo dicata diligere debeamus, et in quibus secundum Deum possumus, pia eis sollicitudine providere curemus. Ideoque notum fieri volumus presentibus et futuris, quoniam dum apud Genezen civitatem essemus, Bolesclavus et Misico duces et fratres eorum Henricus atque Casimirus, filii quondam Bolesclavi ducis, cappellam sancte Marie apud Lonciziam in monte sitam, pro remedio anime sue eorumque parentum ecclesie sancti Adhalberti, que est in loco qui dicitur Sciremusine, cum omnibus redditibus ad eam pertinentibus perpetuo contulerunt, et ut auctoritate nobis commissa eandem confirmaremus donacionem, communiter rogaverunt. Cui donacioni interfuerunt presentes: Alexander videlicet Plocensis episcopus, Johannes et Peanus cancellarii, Odolanus comes, Shebor, Saulus, Disichraus, Zbiluta, Bogomil, Montinus, Bacosclavus comes, Spitignevus et alii plures. Nos itaque eorundem ducum peticionibus annuentes, eandem cappellam cum omnibus suis redditibus prefate ecclesie beati Adhalberti presentis scripti pagina confirmamus. Forum quoque Quecisovgue quod idem Bolesclavus et Misico duces, et forum Wasnoe quod Salome ducissa predicte ecclesie sancti Adhalberti contulerant, et que largitione ducum et principum et aliorum bonorum virorum eadem ecclesia canonice habet vel poterit adhipisci, illibata sibi permaneant, fratribus in eadem ecclesia Deo servientibus profutura. Si quis vero contra huius confirmationis nostre scriptum prenominatam ecclesiam sancti Adhalberti molestare aut fatigare presumpserit, indignacionem apostolice Sedis incurrat, et a Corpore et Sanguine Domini nostri Ihesu Christi cum Iuda traditore, et a communione Ecclesie alienus fiat, nisi infra triginta dies postquam inde fuerit commonitus, resipuerit. Quod ut verius credatur et firmius futuris temporibus habeatur, sigilli nostri impressione signavimus et proprie manus subscripcione raboravimus.

† Ego Humbaldus sancte Romane ecclesie presbiter cardinalis apostolice Sedis legatus.

Actum est apud Genezen anno dominice Incarnacionis M.C.XL.VI. Indictione VII, VI Nonas Martii feliciter.

Sciremusine, *Trzemeszno.* Genezen, *Gniezno.* Loncizia, *Łęczyca.* Mons apud Lonziciam, *Góra.* Quecissovgue, *Kwieciszewo.* Wasnoe, *Wasniow.*

Nr. 13.

Eugenius Pp. III (1146?) Maii 3, Viterbi; scribit Henrico episcopo Moraviensi, ut Wladislaum ducem Poloniae, per b. m. Jacobum archiepiscopum Gneznenzem excommunicatum, si apostolicum mandatum se servaturum iuraret, ab excommunicatione absolvat.

Boczek, Cod. diplomatic. Moraviae I, Nr. 266. (Bielowski, Monum. Poloniae histor. II. p. 9.)

Eugenius episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Henrico Moraviensi episcopo salutem et apostolicam benedictionem. Sicut ad vestram credimus notitiam pervenisse, L. dux Polonie collecta Saracenorum multitudine, quod nostris temporis

inauditum et inhumanum est, terram Christianorum invasit et multa mala, innumera etiam et execrabilia in ea temerario ausu commisit. Unde frater noster L. (sic) bone memorie Gneznensis ecclesie archiepiscopus zelo iustitie succensus, ipsum excommunicationis vinculo innodavit. Nunc autem, quoniam ipse archiepiscopus viam universe carnis ingressus est, et ipse dux per nuntios suos a nobis absolvi postulat et satisfactionem promittit, per apostolica vobis scripta mandamus, quatenus eodem duce ante presentiam vestram evocato congruo loco eum conveniatis, et si in presentia vestra propria manu iuramentum prestiterit, quod de causa pro qua excommunicatus est, mandatum nostrum quod per nosmet ipsos, sive literas, seu per nuntium nostrum ei faciemus, suscipiat et observet, eum ab eadem excommunicatione absolvatis. Hoc autem ab eo iuramento suscepto, causam excommunicationis et damna ab ipso et per illum illata et totius rei veritatem et quid ipse dux exinde sustinere possit, vestris nobis litteris significetis,et nos rei veritate cognita, quod inde statuendum fuerit, auctore Domino statuemus. Datum Viterbi V Nonas Maii.

Nr. 14.

Eugenius Pp. III 1146 Sept. 13, Aparme; mandat Henrico episcopo Moraviensi, ut Guidoni Sedis apostolicae in Polonia legato assistat.

Boczek, Cod. diplomatic. Moraviae I. Nr. 271. (Bielowski, Monum. Poloniae Historic. II, p. 9.)

Eugenius episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Henrico Moraviensi episcopo salutem et apostolicam benedictionem. Qui de fratrum suorum caritate confidit, et mandare que agenda fuerint non recusat. Quia igitur de persona tua valde confidimus, per presentia tibi scripta mandamus, quatenus dilecto filio nostro G. dyacono cardinali, prudenti siquidem et honesto viro, cui in Polonie partibus vices nostras commisimus, in hiis que sibi agenda incumbant tam in Polonia quam in alia terra illa que noviter luce Christiane fidei est perfusa, tanquam apostolice Sedis vicario diligenter assistas ipsique opem et consilium studeas exhiberi; ut, dum per discretionis tue sollatium vel favorem subsidium fuerit assecutus, quanto circa Romanam ecclesiam caritatis vinculo sis astrictus evidentius manifestes, et illico Deo grata et hominibus fructuosa per ipsius misericordiam operentur. Datum Aparme Idibus Septembris.

Nr. 15.

Eugenius Pp. III 1147 Maii 31, Parisiis; ecclesiam de Trzemeszno sub protectionem beati Petri et suam suscipit.

Transsumpt potwierdzony przez Urbanus Pp. V. 1365 Apr. 21, Avinioni.

Trzemeszno. Archiv. Conv. Can. Reg. Later. (Theiner. Monum. histor. Polon. et Lithuan. I, 851).

Eugenius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Bernardo preposito Cremocensis ecclesie eiusque fratribus tam presentibus quam futuris regularem vitam professis,

in perpetuam memoriam. Quotics illud a nobis petitur quod rationi et honestati conveniens esse dinoscitur, animo nos decet libenti concedere et petentium desideriis congruum impertiri suffragium, ut fidelis et pia devotio celerem consequatur effectum. Eapropter dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus clementer annuimus et prefatam ecclesiam in qua divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus et presenti scripti privilegio communimus; statuentes, ut quascunque possessiones, quecunque bona eadem ecclesia in presentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium seu aliis iustis modis, Deo propicio, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hec propriis duximus exprimenda vocabulis: Cremesen cum hominibus et pertinentiis suis, villa Quetissov cum foro, capella in Lonsitia cum omnibus ad eam pertinentibus, Wasnov forum cum villa, in Zbar forum cum villa, Luben cum lacu, Velatov cum lacu, Camen lacus cum duabus villis superiacentibus, Strelno, Pilchutkov, Palenda, Mlodeiovo, Woglovo, Chomese cum lacu. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat prefatam ecclesiam temere perturbare aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt usibus omnimodis profutura: salva Sedis apostolice auctoritate et diocesanorum episcoporum canonica iustitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularisve persona, hanc nostre constitutionis paginem sciens, contra eam temere venire temptaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iuditio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini nostri Ihesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districte ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco iusta servantibus sit pax Domini nostri Ihesu Christi, quatenus et hic fructum bone actionis percipiant, et apud districtum iudicem premia eterne pacis inveniant. Amen. Amen. Amen.

Datum Parisiis per manum Hugonis presbyteri cardinalis, agentis vice domni Guidonis dicte sancte Romane ecclesie diaconi cardinalis et cancellarii, II Kalendas Iunii, Indictione X, Incarnationis dominiçe anno M.C.XL.VII., pontificatus domini Eugenii Pape III. anno III.

Cremocensis, *de Trzemeszno.* Quetissov, *Kwieciszewo.* Lonsitia, *Łęczyca.* Wasnov, *Wasniow.* Zbar, *w dokum. Nr. 11. Cebar, w XIV w. Barow, zamek i osada znikła. Dekanat Trzemeszyński do dziś nazywa się Zbarensis.* Luben, *Lubin.* Velaov, *Wielatowo.* Camen, *Kamieniec.* Strelno, *Strzelno.* Pilchutkov, *Pikutkowo.* Palenda, *Palędzie.* Mlodeiovo, *Młodojewo.* Woglovo, *Węglow.* Chomese, *Chomiąża.*

Nr. 16.

Eugenius Pp. III 1150 Jan. 28, Laterani; clero Poloniae notum facit, Guidonem diaconum cardinalem ad mandatum suum detentores terrarum Wladislai ducis excommunicavisse et terras eorum interdixisse, archiepiscopo vero mandat, ut sententiam istam observari faciat.

Martène et Durand. Veter. Scriptor. et monum. collect. II., p. 406. (Bielowsk Monum. Polon. Historica II. p. 17.)

Eugenius episcopus servus servorum Dei, venerabilibus fratribus archiepiscopi episcopis, et aliis ecclesiarum prelatis per Poloniam constitutis, salutem et apostol cam benedictionem. Quod vos benedictionis alloquio salutamus, non ex vestris mei tis fieri, sed ex apostolice Sedis benignitate credatis. Sub enim debet honoris dolo prosterni, quisquis apostolicis contemnit obedire mandatis. Nos siquidem pro offi nostri debito de vestra et populi vobis commissi salute solliciti, dilectum filium n strum G. sancte Romane ecclesie diaconum cardinalem ad partes vestras olim dir ximus, ut et pacem inter W. ducem et fratres eius auxiliante Domino reformar et ecclesiastica negotia tanquam apostolice Sedis legatus tractaret. Qui, sicut a n bis mandatum acceperat, partem que noluit eius monitis obedire, et eos qui eiusde ducis terram detinent, excommunicationis vinculo innodavit, et in terra divina prol buit officia celebrari. Vos autem, sicut accepimus, quoniam hoc eum ex mandato n stro non fecisse asseritis, sententiam ipsam minime observatis. Quia vero ipse h nostro fecit mandato, nos tam excommunicationis quam interdicti sententiam, sic ab ipso data est, ratam habemus, et ut vos eam observetis et faciatis similiter o servari, precipimus. Tu vero frater archiepiscope, cui hoc ex debito tui officii potis mum imminet, ut inexcusabiles sint, omnibus suffraganeis tuis et aliis ecclesiarum pr latis denunties et sententiam ipsam firmiter observes et facias observari, scitur quia si quis vestrum eandem sententiam observare noluerit, beati Petri et sanc Romane ecclesie non effugiet ultionem. Datum Laterani X Kalendas Februarii.

Nr. 17.

Guido s. Romane ecclesie diacon. cardinal. (1150?) Jan. (?) s. scribit Conrado Romanorum regi, ut contra adversarios Wladislai ducis Poloniae, se excommunicatos, auxilium sibi praestet.

Jaffé. Bibl. rer. Germ. I. Nr. 225. (Bielowski. Monum. Poloniae histor. II. p. 1

C. Dei gratia glorioso Romanorum regi augusto, G. sancte Romane eccle diaconus cardinalis devotum servitium suum et orationum perseverantiam. Pro negot nobilis et illustris viri ducis Polonie et coniugis eius sororis vestre, mandato domi Pape nos satis laborasse, vobis non extat incognitum; verum persistentibus in du cia sua adversariis, sicut a domino Papa nobis iniunctum fuerat et exhortationis v stre nobis monita suggesserunt, iustitiam de eis facere non dubitavimus. Quia ergo n gotium illud iam ad vos quodammodo spectare videtur, maiestatis vestre celsitudin attente rogamus, ut ita manum auxilii vestri eidem duci et brachium fortitudinis v stre porrigere studeatis, ut vigorem ecclesiastici officii in hac parte viriliter subl vetis, et de indulta pace duci et sorori vestre, laudem a Deo et hominibus conseq valeatis. Sententiam autem quam circa adversarios ducis W. et sororis vestre promulg vimus, dominus Papa et Romana ecclesia firmaverunt, et usque quo resipiscant ad pacem convertantur, eam sententiam nullatenus rellaxabunt.

Nr. 18.

Zbilud Polonie civis 1153 s. d. et l.; fundat monasterium in Łekno, quam fundationem, per Johannem archiepiscopum Gneznensem, Stephanum episcopum Poznaniensem et Mesiconem ducem Poloniae confirmatam, complures Poloni villis collatis locupletant.

Dwa pergam. orygin. równobrzmiące. Pierwszy zachowany w archiwie rządowem Poznańskiem, pisany wykwintnie dużem pismem, ma u dolnego brzegu pieczęć Jana arcybiskupa, (pieczęć I.) *bezpośrednio w pergaminie przytwierdzoną za pomocą dziury w tymże wykrojonéj, z drugiéj strony grubym pokładem wosku podlepioną. Po obu stronach pieczęci dopisano tą samą ręką, lecz bledszym atramentem i mniejszemi zgłoskami, koniec dokumentu poczynając od słów:* Notum sit omnibus, quod dux Bolezlaws etc.; (pieczęć I.) *Drugi exemplarz, zachowany w Archiwie kapituły Gnieźnieńsk. równoczesną ręką pisany, ma w dolnym brzegu tylko okrągło wyciętą dziurę, w około któréj ułamki wosku z odłamanéj pieczęci, w powyższy sposób niegdyś przylepionéj. Dopisku, umieszczonego obok pieczęci pierwszego exemplarza, nie masz.*

Poznań. Königl. Staats Arch. Mogilno 1. — Gniezno, Archiv. Capituli Metropol. Nr. 3. — Rzyszczew. Muczkow. Cod. diplomatic. Poloniae I. Nr. 2.

In nomine sancte et individue Trinitatis notum sit omnibus catholicis tam futuri quam presentis temporis. Honestum ac beatum constat esse votum, immo sanctum ac laudabile patet esse comertium, dare sua transitória et recipere pro his eterna, terrena sibi displicere et celestia possidere. Huius itaque tam sancte negotiationis amore ego Zbilud Polonie civis superna inspirante gratia medullitus ignescens, decorem domus Dei et locum habitationis glorie sue diligens, simulque in libro vite cum iustis conscribi cupiens, patrimonii mei liberi portionem, villas scilicet has: Erglzko cum lacu integro et Ztrassowo, Pogengroza, et in Lokna forum cum taberna, omnium bonorum largitori Deo ad gloriam et laudem, eiusque Genitrici et beato Petro ad honorem cum intime devotionis humilitate contradidi, et exinde in una conscriptarum villarum, Lokne videlicet, domicilium Deo fieri, dotari, investiri, cum devoti desiderii puritate institui. Pro cuius ergo domicilii spiritaliter disponenda gubernatione, pro continuanda ibi divine servitutis administratione, pro statuenda etiam ibidem regularis ac spiritalis discipline religione, viros quosdam spiritalès, personas venerabiles, mortuos mundo viventes Christo, cenobitas re et habitu et professione, plenos Dei ac proximi dilectione, prout potui reverenter advocavi, suscepi, dilexi, locavi. Quibus in eodem loco, Lokna scilicet, spiritaliter degentibus, villas pretitulatas cum reditibus earum universis in usum liberrimum extunc et imperpetuum, quasi pauperibus Christi, pauper ipse, sine ulla contradictione delegavi. Quapropter, huius mei devoti studii factive testamentum ne ulla umquam superior seu inferior persona prava machinatione ducere possit in irritum, sed ut integrum et inconvulsum maneat in perpetuum, dominum Iohannem sancte Gneznensis ecclesie archipresulem, dominum Stephanum Poznaniensis ecclesie antistitem, dominum Mesiconem ducem, aliasque perplurimas personas sublimes ac humiles convocavi, ubi ab utroque episcopo coram astante multitudine sub perpetui anathematis obtentu confirmari votis omnium michi congaudentium impetravi: ut si quis in presens sive in posterum huius testamenti prevaricari presumpserit privilegium, superni iudicis sine

misericordia sententiam incidat, infernus cum vivum nisi resipuerit absorbeat. Anno millesimo centesimo quinquagesimo tertio, Bolezlao, Mesicone, Heinrico, fratribus germanis in Polonia principantibus acta sunt hec a Iohanne sancte Gneznesis ecclesie venerabili archipresule, cuius etiam sigilli inpressione signate sunt hec littere sub privilegiali cautione, testibus omnibus subnotatis: Radvano cancellario, Willehelmo custode, magistro Folberto, magistro Stephano et his comitibus: Ztresone, Pacozlawo, Predwoy, Brodizlawo, Dirsycrao, Dobrogozt, Iohanne, Gerwardo, Bogussa, Mysicone Pomerano, Predzlao, Thoma.

Notum sit omnibus, quod dux Bolezlaws frater Mesiconis contulit beato Petro villam nomine Manthev, Predzlaus pater Chebde Glovicov, Pradota Vereniz, Predwoy Loscuniam, Brodizlaws Olesno, uxor Zbiludi Gostizlave et Kasckov, filii eius Coprvice, Mocrhonoz: Zlavnicus et Petrus, Ogerius. Et hee sunt ville quarum decime adtinent ecclesie beati Petri: Bartozege, Slosym, Bucove, Thuran, Dambagora Philippi, Dambrovici, Slachowo, Domabore, Ochudyno, Moracovo, Bliscowice, Lokno, Cirnelina, Conino, Crosno, Mocronoz, Copriwcino. Igitur si quis hec violaverit, anathema sit.

Erglzko, *Rgielsko.* Ztrassowo, *Straszewo.* Pogengroza, *Panigrodz.* Lokna, *Łekno.* Manthev, *Mątwy.* Glovicov, *Głojkow.* Vereniz, *Wierzenica,* Loscunia, *Łoskuń.* Olesno, *Oleśno.* Gostizlave, *może Gościeszyn.* Kasckov, *Kaczkowo.* Coprivice (Coprivcino *niżéj) dziś Pokrzywnica.* Mocrhonoz, *Mokronosy.* Bartozege, *Bartodzieje.* Slosym, *nie odgadnione.* Bucowe, *Bukowie.* Thuran, *Turza.* Dambagora Philippi, *Dembogora.* Dambrowici, *Dąbrowa.* Slachowo, *Zalachowo.* Domabore, *Danaborz.* Ochudyno, *Ochodza.* Moracowo, *Morakowo.* Bliscowice, *może Bliżyce.* Cirnelina, *Czerlin.* Conino, *Koninek.* Crosno, *Krośno.*

Nr. 19.

Fridericus Romanorum imperator etc. s. a. d. et l. (1157, Sept.) Wibaldum abbatem de Corvey de victoria super Polonos reportata certiorem facit.

Martène et Durand. Veter. Scriptor. et monument. collect. II. p. 594. — Naruszewicz, Histor. Nar. Polskiego VI.

F. Dei gratia Romanorum imperator et semper augustus, dilecto suo W. Corbeiensi et Stabulensi abbati gratiam suam et omne bonum. Quantam in expeditione Polonica, quam nuper gloriose peregimus, divina pietas gratiam nobis contulerit, quantave gloria et honore Romanum imperium exaltaverit, Poloni sub iugo dominationis nostre reducti protestantur, et nos quo plenius possumus dilectioni tue duximus significandum. Polonia quamvis arte et natura admodum munita esset, ut antecessores nostri reges et imperatores vix magna difficultate ad fluvium Oderam pervenissent, nos tamen in virtute Dei, que visibiliter nos precessit, clausuras illorum, quas in angustis locis precisa arborum densitate fecerant et magna ingenii mole obstruxerant, penetravimus, et in octava Assumptionis sancte Marie fluvium Oderam, qui totam terram illam quasi muro vallat et profunditate sua omnes excludit aditus, contra spem Polonorum cum omni exercitu nostro transivimus. Tanta enim erat omnibus transeundi aviditas, ut alii profundis gurgitibus se immergerent, alii vero transnata-

rent. Quo viso Poloni vehementer exterriti et iam nichil preter exitium et destructionem terre sperantes, munitissima castra Glogowa et Bitum, et alia plura que prius ab hoste capta non fuerant, timore nostro incenderunt, et ipsi, quamvis auxilio vicinarum gentium, Ruthenorum, Partorum, Pruscorum, Pomeranorum, maximum exercitum collegissent, a facie nostra fugerunt. Hos vero fugientes insecuti sumus et per episcopatum Frodeslav et episcopatum Posnan transcurrentes, totam fere terram igne et gladio vastavimus. Dux itaque Polonie cum terram totam et populum a facie manus nostre periclitari videret, principes nostros tum per nuntios suos, tum in persona propria aggrediens, multis precibus, multis lacrimis vix tandem impetravit, ut sub iuga dominationis nostre redire et gratiam nostram recuperare mereretur. In predicto itaque episcopatu Posnan in territorio Crisgove, prefatus dux Bolizlaus pedibus maiestatis nostre provolutus, interventu principum hoc ordine in gratiam nostram est receptus. Primo iuravit pro se et pro omnibus Polonis, quod frater suus exul, ad ignominiam Romani Imperii non fuerit expulsus. Deinde pollicitus est dare duo millia marcarum nobis, et principibus mille, et uxori nostre viginti marcas auri, et curie nostre ducentas marcas argenti; pro ea negligentia quod ad curiam nostram non venerat, nec de terra debitam nobis fecerat fidelitatem. Iuravit quoque expeditionem Ytalicam. Deinde iuravit, quod ad curiam nostram Magdeburgh in Natali Domini celebrandam venire debeat, super querimonia fratris sui expulsi plenarie responsurus. Sicque iurata nobis fidelitate, et de supra dictis omnibus fideliter explendis acceptis obsidibus Cazimero, fratre ducis, et aliis nobilibus, gloriose Deo duce revertimur. Ceterum, quia in legatione Grecorum prudentiam tuam nobis adesse desideramus, mandando rogamus dilectionem tuam, quatenus in vigilia sancti Michaelis Virzeburg nobis occurrere festines.

Corbeiensis, *de Corvey.* Fluv. Odera, *Odra rz.* Bitum, *Bytoń, z niemiecka Beuthen.* Frodeslav, *Wrocław.* Crisgove, *Krzeszkowo.* Virzeburg, *Würzburg.*

Nr. 20.

Mesico dux Polonie 1173 Aug. 31, in Gnezna; donat hereditatem Wrąbczynek monasterio de Ląd.

Pergam. orygin. Brzeg dolny założony okazuje 4 dziurki od przywieszenia pieczęci, w jednej z nich nitki żółtego jedwabiu. Pismo zdaje się z pierwszej połowy XIII wieku. Pieczęć znikła.

Bibl. XX. Czartoryskich. Diplomata, Vol. I. Nr. 1.

In nomine Domini amen. Memorie oblivio novercatur et longinquitate temporis gestarum series obscuratur, nisi vivacibus litterarum indiciis ad posteros propaletur. Igitur ego Mesico Dei gracia dux Polonie notum facio tam presentibus quam futuris, quod favorem et graciam quam gero specialiter ad fratres Ordinis Cisterciensis domus Lendensis nostre fundacionis intendens ampliare ut eo melius valeant persistere in divini nominis famulatu, ad peticionem pii patris domini Bertoldi abbatis eiusdem monasterii suique devoti Conventus donavi hereditatem nostram dictam parvum Vronchin eisdem, cum sale, lacubus, piscacione ac venacione, aliisque usibus in presenciarum in ibi existentibus et in posterum accrescentibus, ab omnibus iuribus

Polonie absolutam quibuscunque censeantur nominibus, iure hereditario possidendam. Huius rei testes sunt: Iarostius palatinus Kalisiensis, Bronis castellanus Gneznensis, Odollanus pincerna, Ilicus capellanus, et quam plures alii fide digui. Datum in Gnezna anno Domini millesimo centesimo septuagesimo tercio, pridie Kalendas Septembris, Indictione sexta. Ut autem hec rata et firma permaneant, presentem cedulam sigilli nostri appensione fecimus communiri.

Lendensis, *t. j. de Ląd.* Parvum Vronchin, *dziś Wrąbczynek.*

Nr. 21.

Bolezlaus dux Zlesie 1175 Mai. 1, super castrum Grodez; fundat monasterium in Lubiąż.

Pergam. orygin. osądzony przez Grünhagen za podrobiony, u którego na niciach jedwabn. zielon. czerwon. i żółt. przywieszono trzy pieczęcie. 1sza Mieszka księcia, (pieczęć II) *jest odciskiem kapturka od miecza. 2ga Bolesława księcia przedstawia zbrojneyo Jeźdzca pędzącego w lewo; w prawicy proporzec, na piersiach trójkątna tarcz a na niéj pół księżyca na którem krzyż; Napis*: Sigillum Bolezlai. Dei. Gra. Ducis. Zlesie. *3cia Żyrosława biskupa przedstawia biskupa na tronie, prawica błogosławi, w lewéj pastorał; napis*: Sigillum. Zirizlai. Wratizlaviensis. Epi.

Wrocław. Königl. Staats Arch. Leubus 2. (Die Urkund. d. kl. Leubus IV.)

In nomine sancte et individue Trinitatis. Ego Bolezlaus dux Zlesie, filius primogenitus illustris condam principis Wladyzlai maximi ducis Zlesie et Cracovie incliteque domine Adelheydis filie imperatoris Heinrici quarti, universis Christi fidelibus tam futuris quam presentibus salutem ac prosperitatem vite presentis pariter et future. Quandoquidem velocitate dierum nostrorum transituri sumus quemadmodum fugere solet umbra et evanescere fumus, consultissimum constat anime salvande providere, cuius vitam scimus in eternum permanere. Igitur pro dilectione domini nostri Ihesu Christi liberatoris animarum nostrarum, et pro veneracione sancte genitricis eius perpetue virginis Marie, ac pro interventu sancti Iohannis Babtiste et sancti Iacobi apostoli omniumque Sanctorum Dei, annuente nec non et rogante domino Walthero episcopo Wratizlaviense et eius Capitulo, monachos adductos de Portensi cenobio, quod est in Theotonia super Salam fluvium, collocavi in loco qui dicitur Lubens et est in antiqui castri sinu super fluminis Odre fluenta, ubi prius pauci monachi nigri Ordinis resederant, ut ibi in unitate et communione sancte katholice Ecclesie sancti Benedicti regulam atque Cysterciensis Ordinis instituta teneant, in remedium anime mee ac pro animabus progenitorum affiniumque meorum anno ab Incarnacione Domini millesimo centesimo quinquagesimo; quapropter omnes attinencias cenobii Lubensis, tam veteres quam novas, in mea defensione comprehendo et successoribus meis per omne tempus huius seculi tuendas et defendendas, sub interminacione ultimi magnique iudicii Dei, pro solo divine remuneracionis intuitu recommendo. Si qua ergo spiritualis persona secularisve potestas, vel quisquam de supanis vel aliis bonis hominibus bona aliqua huic Lubensi cenobio iusta donacione vel devota oblacione seu rata cambicione aut vendicione contulerit, inconcussa et illibata ei semper permaneant secundum apostolica privilegia que data sunt Cysterciensi Or-

dini, in quibus ei confirmatur integritas decimarum de terris suis et hominibus, pecudibus ac iumentis. Et quia quod Deo dicatum est non nisi divinis legibus subiacere debet, idcirco quicunque homines, cuiuscunque condicionis vel gentis, possessiones huius cenobii coluerint vel super eas habitaverint per abbatem in eis collocati, sive Poloni sint sive Theotonici vel Gallici, cuiuscunque eciam iuris, ab omni iure Polonico sine excepcione aliqua et ab omnibus serviciis, a solucionibus et exactionibus ac vectigalibus cuicunque debeantur, sive principi sive castellanis vel supariis aliis, sint in perpetuum liberi et exempti, nec cogantur cuiquam alteri nisi abbati et suis fratribus aliquit solvere vel servicium aliquod exhibere. Porro tota possessio eorum omnium que nunc sunt et in futurum erunt, tam in prediis quam hominibus, abbatis et monachorum solummodo erit atque dicetur; quia michi eos assumsi non pro terreno servicio, nec pro agricolis meis vel structoribus, sed pro litteratis divinorum celebratoribus celestiumque contemplatoribus et oratoribus meis ad Deum, ac pro parentum meorum et sequacium filiorum. Omnes insuper homines in bonis claustri commorantes, cuiuscunque sint gentis vel condicionis, tam posteri quam presentes, nulla castra vel municiones tenbuntur cuiquam construere, neque ad expediciones aliquas extra terram ire, neque ad hec subvenciones aliquas ministrare in vecturis, pecunia, pecoribus aut annonis, sive coloni sint seu iudices vel scholteti: set medio tempore ad servicium abbatis et claustri stabunt omnes in propriis expensis, quidquid ipsis preceptum fuerit laborando. Si vero contigerit hostilem exercitum terram velle ingredi, tunc coloni abbatis de villis pedites, scholteti equites, ad communem terre defensionem procedere tenebuntur. Iudicium nichilominus de omni causa, tam capitali quam manus, totaliter abbati do, ut ipse per iudices suos tam Theotonicos quam Polonos, omni querelanti iusticiam faciat in quolibet iure, tam suis hominibus quam alienis; et quidquid inde solucionis evenerit, tam pro culpis quam pro penis, hoc abbatis et suorum iudicum totum erit. Si vero aliqua causa tam difficilis fuerit, vel alicuius protervia seu potencia fecerit, quod debito modo per iudices abbatis determinari non possit, tunc ad curiam meam vel principis terre deferatur, in proximo castro non nisi coram me vel principe terre iudicanda, et eo iure, quo is qui inpetitur residebit, sive sit Theotonicus aut Polonus, vel cuiuscunque gentis seu condicionis; ita dumtaxat, quod quidquid pecunie vel rerum de quocunque homine claustri pro culparum vel penarum cedere debuerit redemcione iudici vel mihi, vel principi vel supariis, totum solius abbatis erit. Nec quisquam hominum claustri per aliquem suorum complicium sive alienum quempiam citari debet ad meam vel principis vel aliorum quorumcunque iudicum presenciam, nisi forte sibi querelanti per iudices abbatis fuerit iustitia denegata, neque sic respondere tenebitur, nisi per meam aut principis literam evocatus, suo tamen iure in quo residet responsurus, solucione culparum et penarum ad abbatem plenarie pertinente. Curie quoque claustri, quotquot fuerint, cum omnibus pertinenciis ipsarum et famulis, omni suprascripta fruantur et gaudeant libertate. Iam vero subnectitur hic possessionis descripcio. Lubens et attinencie eius et termini circa Odram et ultra, transitus fluvii eiusdem cum naulo circa Lubens, cum silvis, agris, pratis, pascuis, aquis, piscacionibus, venacionibus, castoribus et mellificiis atque molendinis, cum utilitate que nunc est super terram in omnibus prediis claustri et que sub terra esse poterit in futurum, nulli de his omnibus debendo aliquam portionem. Item ecclesia sancti Iohannis Ewangeliste, forum cum omni utilitate et circuicione cum omnibus in ea sitis. Transitus fluvii cum naulo circa Kozam et via publica que ducit in Chomezam et Novum forum. Bogunove cum

sua circuicione et omnibus in ea sitis, Dobrogostendorf cum sua circuicione et omnibus in ea sitis, capella sancti Nycholai ante Wratizlave et eius attinencie cum taberna in Nabitim et Scepin. Wilksino et Bresna, Godckendorf, Villa Martini cum suis circuicionibus et omnibus que sunt in eis, Craievo cum suo circumequitatu atque sitis in eo. Ecclesia sancti Petri in Wratizlave et attinentie eius. Nam Bezelinus comes tradidit ecclesie duos boves et equm et villam iuxta Brozte ex toto cum agris. Micora quoque tradidit Soravin cum agris et equabus XXV et bubus VI ac tribus vaccis, cum taberna et ponte iuxta Vidave, tradidit eciam quod habuit in Olbino pomerium et curiam, pratum, agros, et de lacu nonum piscem et redditum carnificii de trecentis denariis. Ecclesia beati Stephani in Bythom, et attinencie eius sunt tres ville, quarum una circuicione signata est, altera vocatur Verbenice, tercia Vbrezte, et reddicio nona de omni usu ad urbem pertinente. Insuper ego episcopus Wratizlavie Zirizlaus dotavimus ecclesiam in dedicacione ipsius decimis omnibus de novis villis que nunc sunt in potestate Legnicensi, et de illis que deinceps in ea in omni successu temporum construentur, tam in montibus quam in planis. Donacionis autem horum omnium ac confirmacionis testes sunt: Mesiko patruus meus dux maximus et princeps cum episcopis et clero ac omni populo totius Polonie, et alia manu ego Bolezlaus filius huius Bolezlai fundatoris interfui et assensi. Ego Jarozlaus alter filius, ego Mesico frater eiusdem Bolezlai dux de Ratibor, et ego Cunradus alter frater dux de Glogov; ego eciam Zvinezlaus, ego Nadsciwi, ego Streso, ego Janus, ego Petrek, ego Obezlaus, ego Domazlaus, ego Bertolsus, ego Bolenews, et ego Jeronimus cancellarius, recognovimus. Hec autem confirmacio et conscripcio ac sigillacio facta est super castrum Grodez anno ab Incarnacione Domini nostri Ihesu Christi M.C.LXXV, in festo beatorum apostolorum Phylippi et Iacobi, Indictione octava. Tunc quoque addita est villa Bogudani. amen. Anno primo ordinacionis Florencii abbatis Lubensis.

Portensis, *de Pforta.* Sala fluv., *Saale rz.* Lubens, *Lubiąż, z niemiecka Leubus.* Koza, *dziś pewnie Koitz.* Chomeza, *Kamese.* Novum forum, *Neumarkt, czyli Środa na Szląsku.* Bogunove, Dobrogostendorf, *również następne osady, porozrzucane na Szląsku.* Grodez castrum, *dziś z niemiecka Gröditzberg.*

Nr. 22.

Misico dux tocius Polonie 1177 Apr. 26, in metropoli Knizen; confirmat commutationem villarum monasterii de Lubiąż, dictarum Bogunowo et Dobrogostowo, pro villa Conradi et Moiconis, dicta Słupia.

Pergam. orygin. Na niciach jedwabn. czerwon. zielon. żółt. przywieszona pieczęć Mieszka księcia (pieczęć III) *jest odciskiem starożytnego intaglio oprawionego w pierścień.*
Wrocław. Königl. Staats. Arch. Leubus 5.

In nomine sancte et individue Trinitatis. Misico divina favente clemencia dux tocius Polonie, Florentio abbati Lubensis monasterii et universis fratribus ibidem Deo regulariter famulantibus intimam dilectionem et omne bonum. Retributionis divine respectu, iusta religiosorum peticio compleri debet prosequente pio devotionis effectu. Quapropter dilecte nobis pater Florenti, rogatu tuo et conventus tui confirmamus co-

ram principibus terre nostre, tam spiritualibus quam secularibus, concambium quod fecisti consensu fratrum tuorum et advocati abbatie tue Bolezlawi, Zlesie ducis, cum Conrado et Moyco Stoygnewi fratribus, ut neque ab altera neque ab utraque parte unquam solvi possit; unde stabilitatis fides ab utraque parte data est. Maneant itaque Conrado et Moyco sub stabili et integra in perpetuum possessione due ville, Bogunowo et Dobrogoztowo, cum circuitionibus suis et omnibus attinentiis que date sunt illis in ista cambitione. Maneat abbati et fratribus sub stabili et integra in perpetuum possessione locus qui vocatur Zlup cum circuitione sua et omnibus attinentiis, quia datus est illis in ista cambitione. Si qua vero spiritualis persona secularisve potestas cambitionem istam temptaverit evacuare, vel bona de quibus cambitio facta est in utralibet parte occupare, tenere, minuere, septuaginta marcas argenti purissimi componat, quarum duas partes nobis in fisco persolvat, unam illis quorum temerata fuerit possessio: ita tamen, ut restituantur pristinis possessoribus quecunque pervasa fuerint a direptoribus. Porro ad complendam pleniorem corroborationem presentis privilegii, signavimus manu nostra hanc paginulam per impressionem ducalis anuli. Sequitur descriptio testium qui presentes interfuerunt statuti istius confirmationi: Bolezlaus dux, Kazemirus dux, Misico iunior dux, Lizstek dux hii duces Polonorum. Bogezlaus dux Pomeranie, Zisdek archiepiscopus Knizenensis, Lupus Mazowensis episcopus, Cirolaus episcopus Wrelawensis; Lodimirus, Sira, Habraham, Javor, Stomir, Stephanus, Pribezlaus, Adelbertus, Iaxon, Vizlav, Mars, Bozota, Obezlav, Baram, Bars, Pomeranus, et alii multi qui interfuerunt colloquio Knizenensi. Data anno ab Incarnatione Domini M.C.LXX.VII Indictione X, VI Kalendas Maii, in metropoli Knizen.

Lubensis, *de Lubiąż, z niemiecka Leubus.* Bogunowo, Dobrogostowo, *osady na Szlązku, nie odgadnione.* Zlup, *Słupia.* Knizenensis, *de Gniezno.* Wrelawensis, *de Wrocław.*

Nr. 23.

Kazimerus dux Polonie 1178 s. d. et l.; monasterio de Sulejow quasdam possessiones confert, permutationem aliarum admittit.

Pergam. orygin. W dolnym nie założon. brzegu trzy poprzeczne wcięcia; 1sze próżne, w dwóch ostatnich paski pergam. Pismo zdaje się współczesne; w kilku miejscach poniżéj ujętych w klamry dopełniane i poprawiane późniejszą, widocznie nieświadomą ręką, jak się to pokazuje przy: in perpetuo, *co zmieniono na:* in pevirtuo; *W dwóch miejscach wygryzione dziurki w pergaminie.*

Zbiory Hr. Leona Rzyszczewskiego. (Piekosiński. Kodeks dyplomat. Małopolski, Nr. 1.)

Acta) sunt hec in nomine Domini anno ab Incarnatione M.C.LXX.VIII. Noverit presens etas omniumque hominum posteritas, quod ego Kazimerus dux Polonie contoli Deo et capellanis meis de Suleo in elemosinam in p(erpe)tuo possidendam Sgimir, Coqualiz camerarium meum et (fratres eius) cum hereditate eorum. (*3 lit. des.*)... emvigala quoque et fratres eius cum hereditate eorum. De voluntate et consensu fratris mei Mesconis sortem etiam Vrotissonis et sortem Damiani eisdem contuli. Villam quoque Standor cambire cum Schelin concessi. Cheniram cum Siborio

de mea voluntate pro Strassoviz cambierunt, pro qua eis Domassoloviz et Stampiz commutavi. Ut autem hec rata in evum permaneant, testes sunt: Petrus archiepiscopus Gneznensis, qui ad meam petitionem dictam fratribus prenominatarum sorcium decimam contulit et sigillo proprio presens instrumentum munivit; insuper et Pholca episcopus Cracoviensis, qui presens privilegium manu propria nostro precepto tam nostro quam suo sigillo roboravit. Quicunque hanc cartam aliquando violare presumpserit, anathema sit. Amen.

De Suleo, *de Sulejow.* Standor, *Tądow; w przywileju fundacyjnym* Thandow (*Rzyszczew. Muczkow. Cod. diplom. Poloniae I. Nr. 4.)* Schelin, *Zelow.* Chenira, *Ciemin.* Siborium, *Dzierzbołki.* Strassoviz, *Straszkowo.* Domassoloviz, *Domiechowice.* Stampiz, *Czaplinice.*

Nr. 24.

Alexander Pp. III 1179 Jun. 18, Laterani; suscipit monasterium de Mogilno sub suam et b. Petri protectionem.

Pergam. orygin., u którego w dolnym założonym brzegu pozostała plecionka czworogranna z nici jedwabn. ciemno brunatn. przez dwie dziurki przewleczona, z niéj zaś bulla, widocznie ostrém narzędziem, odcięta. Pod tekstem podpis Alexandra Papieża; obok niego po prawéj krzyż w pierścieniu, w którego otoku legenda: Vias tuas domine demonstra michi; *w środku u góry:* Scs. Petrus, Scs. Paulus; *na dole:* Alexander pp. III.; *po lewéj w monogramie:* Bene valete. *Podpisy świadków w trzech kolumnach, w pierwszéj presbyteri cardinales, w drugiéj biskupi, w trzeciéj diaconi cardin. Przed każdém znak krzyża w rozmaitych kształtach, po niém ss. czyli* subscripsi.

Poznań, Königl. Staats. Arch. Mogilno 2.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Alberoni abbati monasterii de Mogglino eiusque fratribus tam presentibus quam futuris regularem vitam professis, in perpetuam memoriam. Quotiens a nobis petitur quod religioni et honestati convenire dinoscitur, animo nos decet libenti concedere et petentium desideriis congruum impertiri suffragium. Eapropter dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus clementer annuimus, et prefatum monasterium de Mogglin, in quo divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus et presentis scripti privilegio communimus. In primis siquidem statuentes, ut Ordo monasticus qui secundum Deum et beati Benedicti regulam in prescripto monasterio institutus esse dinoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Preterea, quascumque possessiones, quecumque bona idem monasterium impresentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis prestante Domino poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. Sane novalium vestrorum que propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis animalium vestrorum, nullus a vobis decimas exigere presumat. Liceat quoque vobis clericos vel laicos a seculo fugientes, liberos et absolutos, ad conversionem recipere et eos sine contradictione aliqua retinere. Prohibemus insuper, ut nulli fratrum vestrorum post factam in eodem loco professionem, absque abbatis sui licentia, nisi obtentu artioris religionis, fas sit de eodem loco discedere; discedentem vero absque

communium litterarum cautione, nullus audeat retinere. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse decernimus, ut eorum devotioni et extreme voluntati qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati vel interdicti sint, nullus obsistat; salva tamen iustitia illarum ecclesiarum a quibus mortuorum corpora assumuntur. Obeunte vero te, nunc eiusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia preponatur, nisi quem fratres communi consensu vel fratrum pars consilii sanioris, secundum Dei timorem et beati Benedicti regulam providerint eligendum. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum fas sit prefatum monasterium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eis, pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva Sedis apostolice auctoritate aut diocesani episcopi canonica iustitia. Ad indicium autem huius a Sede apostolica percepte protectionis et auxilium eiusdem ecclesie sancti Iohannis in Mogylno summa persvasione ducti statuimus: si qua ergo in futurum ecclesiastica secularisve persona, hanc nostre constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire temptaverit, secundo tertiove commonita, nisi reatum suum digna satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Ihesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine divine ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua iura servantibus, sit pax Domini nostri Ihesu Christi, quatinus et hic fructum bone actionis percipiant, et apud districtum iudicem premia eterne pacis inveniant. Amen amen amen.

Ego Alexander catholice Ecclesie episcopus.

† Ego Iohannes presbyter cardinalis sanctorum Iohannis et Pauli tituli Pamachii ss. † Ego Iohannes presbyter cardinalis tituli sancte Anastasie ss. † Ego Iohannes presbyter cardinalis tituli sancti Marci ss. † Ego Iacobus diaconus cardinalis sancte Marie in Cosmiden ss. † Ego Arditio diaconus cardinalis sancti Heodori ss. † Ego Laborans diaconus cardinalis sancte Marie in Porticu ss. † Ego Rainerius diaconus cardinalis sancti Adriani ss. † Ego Hubaldus Hostiensis episcopus ss. † Ego Theodinus (?) Portuensis et sancte Kusme (?) episcopus ss. † Ego Lek. Tusculanensis episcopus ss.

Datum Laterani per manum Alberti sancte Romane ecclesie presbyteri cardinalis et cancellarii XIIII Kalendas Iulii, Indictione XII, Incarnationis dominice anno M.C.LXXVIIII, pontificatus vero domini Alexandri Pape III anno XX.

Mogglino, *Mogilno.*

Nr. 25.

Alexander Pp. III 1180 Mart. 28, Tusculani; confirmat constitutiones, quibus Kazimirus dux Poloniae quosdam abusus ab ecclesia Poloniae abstulerat.

C. Baronii etc. Annales. ad annum 1180. (Hasselbach u. Kosegarten. Cod. Pomeraniae diplomatic. f. 118. Bielowski, Monum. Poloniae historica, położył r. 1177.)

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilecto filio nobili viro Casimiro duci Polonie salutem et apostolicam benedictionem. Ex parte tue magnitudinis nobis relatum est, quod de consilio archiepiscopi et episcoporum Polonie et principum

terre, quasdam abusiones et solitas iniurias ab Ecclesia et personis ecclesiasticis amputasti constituendo, ne bona decedentium episcoporum amplius confiscarentur. Constitutum est etiam, ut si quispiam in res defuncti episcopi manus iniecerit, vinculis anathematis teneatur, nec presumat ullus raptorum defuncto episcopo succedere, donec absolutionis beneficium assequatur, ablatis restitutis, vel ablatorum congrua estimatione premissa. Consuetudinem autem que a principibus terre servabatur: videlicet ut quocumque pergerent pompatice, invadentes horrea pauperum evacuarent; et si inter absentes aliquod negotioli quandoque contingeret, impii satellites discurrentes, raptos quoscumque caballos vel enervarent incursu, vel omnino destruerent: de ecclesiasticorum et secularium consilio emandasti. Unde, quoniam constitutionem tuam iustam pariter et honestam auctoritate nostra postulas confirmari: nos iustis postulationibus annuentes, constitutionem prescriptam, sicut in scripto authentico super hoc habetur, apostolica auctoritate confirmamus et presentis scripti patrocinio communimus, sub interminatione anathematis prohibentes, ne quis eam violare aliqua ratione presumat. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Tusculani V Kalendas Aprilis, pontificatus anno XXI.

Nr. 26.

Mesico dux Polonie 1181 Apr. 30, Gnezne; **hominibus villarum monasterii de Ląd amplissimas libertates confert.**

Poznań. Königl. Staats Arch. Inscription. Poznaniens. a. 1546 fol. 19. (Z perg. oryg. opatrzonego pieczęcią).

In nomine Domini amen. Quoniam ea que geruntur in tempore in processu temporis dilabuntur, necesse est ut scripti testimonio roborentur. Igitur nos Mesico Dei gracia dux Polonie notum esse volumus tam presentibus quam futuris, quod ad interpellacionem venerabilis patris Arnoldi abbatis domus Landensis Ordinis Cisterciensium, et ob remedium nostrorum peccaminum et omnium posterorum nostrorum, absolvimus homines in omnibus villis predicte domus commorantes, tam liberos quam asscripticios sive mercennarios in gurgustiis ipsorum servientes, a povoz, a prewot, a stroza, a dania (sic) naraz, podvorove, targove, mosthne, a castrorum edificio sive poncium quorumlibet, a recepcione seu custodia vel conductu castorariorum, a custodia vel solucione erodiorum quod sokol dicitur, a vicinia quod opole vulgariter nuncupatur, ab omni exaccione sive colleccione, a vecturis ét expedicionibus, et ab omnibus iuribus in Polonia constitutis quibuscunque censeantur nominibus; nulli ergo castellanorum aut iudicum citandi sive iudicandi in prefatis hominibus vel villis eorum ius aliquod reservantes. Et ut hoc nostrum scriptum ad honorem Dei sancteque genitricis eiusdem semper virginis Marie robur perpetue firmitatis obtineat, presentem cedulam sigilli nostri appensione duximus roborandam. Datum Gnezne in octava sancti Adalberti anno Domini millesimo centesimo octuagesimo primo. Testes autem huius sunt: Iarossius palatinus, Bronis castellanus, Ianec poccomore, Odolanus pincerna, Ylicus capellanus et quam plures alii.

Landensis, *t. j. de Ląd.*

Nr. 27.

Mescho dux Polonie 1186 Mai. 8, in Pyzdre; haereditatum Jaroszyn et Kowalewo monasterio de Ląd collatarum fines circumscribit.

Poznań. Königl. Staats Arch. Ląd, Lib. privil. B, Nr. 3.

In nomine Domini amen. Commendabile est scripture testimonium et necessarium, quoniam oblivionis redimens detrimentum, preterita tanquam presencia humane repetit memorie. Hinc est quod ego Mescho Dei gracia dux Polonie presentibus et posteris notum esse cupio, quod ex consilio et inductu virorum Deum timencium visitavi fratres domus Landensis, ut hereditates eis a me collatas, videlicet Iaroszyno et Marchinkowo signis et metis munirem. Et ne in posterum a vicinis eorum calumniaretur, iussi ut vicinia convocaretur, et una mecum signis muniremus ipsas hereditates. Incipientes a valle que est inter magnum Lapidem et Policko, signavimus per acervos, lapides et arbores ubi vidimus expedire; sicque procedentes venimus ad stacionem meam que est Rochitennith, et ita directe pervenimus isthinc usque ad rivulum qui vocatur Virbez; ipsum vero rivulum Virbez medium fratribus iam dicte domus ultra pontem Smogozei assignantes, processimus cumulos facientes et arbores signantes, donec ad terminos qui claustrum, Wolconitz et Wirbcna dividunt veniremus. Ne ergo hec circuicio per aliquem in posterum molestetur, presentem paginam sigilli nostri appensione duximus raborandam. Huius autem tam utilis facti testes sunt: Iarossius palatinus, Bronis castellanus, Odollano pincerna, Ianec potkomoze et ceteri quam plures. Datum in Pyzdre anno Domini M.C.LXXXVI in octava apostolorum Philippi et Iacobi.

Landensis, *de Ląd.* Iaroszyn, *Jaroszyn.* Marchinkowe, *później zmieniono na Kowalewo.* Vallis inter magnum Lapidem et Policko, *dolina, w której płynie strum. od w. Cienin kościelny do w. Wierzbno.* Magnus Lapis, *Kamień.* Policko, *Policko.* Rochitennith, *Rokitnica.* Rivul. Virbez, *strum. wypływający z jez. Powidz, wpadający do rz. Warta.* Wolconitz, *mylnie zam.* Golcovitz, *Gołkowo.* Wirbcna, *Wierzbno.*

Nr. 28.

Mesico dux Polonie 1188 Apr. 30, in Gnezsene; roborat collationem villae Skarboszewo, monasterio de Ląd per comitem Paulum filium Pretpolkonis factam.

Pergamin oryginalny. Dolny brzeg założony okazuje 4 dziurki. Pieczęci i sznurki znikły. Pismo zdaje się z początku XIII wieku.

Bibl. XX. Czartoryskich. Diplomata, Vol. I, Nr. 2.

In nomine Domini amen. Quoniam acta hominum de facili in oblivionis voraginem dilabuntur si scripti aut testium subnotacione non fuerint noticie declarata posteris, nos ergo Mesico Dei gracia dux Polonie, universis Christi fidelibus tam presentibus quam futuris quorum presencie presens littera offeretur protestamur et notificamus, quod nostre voluntatis assensu interveniente et favente, dilectus noster comes Paulus filius Pretpolkonis ecclesie beate Marie, videlicet domui fratrum de

Lenda, villam suam que Scarbossovo vulgariter nominatur perpetuo contulit iu possidendam ob remedium anime sue et omnium parentum suorum, tam predecess rum quam subsequendorum. Ne igitur hec pia donacio per aliquem in posterum m lestetur, presentem paginam exinde conscriptam nostri sigilli munimine fecimus r borari. Cuius rei testes sunt: Iarostius palatinus, Bronis castellanus Gnezsensis, Odo lanus pincerna, Ylicus capellanus et quam plures alii. Datum in Gnezsene anno D mini millesimo centesimo octogesimo octavo, in octava sancti Adalberti.

Lenda, *Lqd.* Scarbossovo, *Skarboszewo.*

Nr. 29.

Benedictus Poznaniens. episcop. s. a. d. et l. (1191?); confirmat fra tribus Hospitalis Ierosolimitani possessionem ecclesiae s. Michaelis in Poznań et dec mas quarundam villarum, a praedecessore suo Radovano episcopo eisdem fratribu concessas.

Praga. Archiv. prioratus Ordinis equitum Melitensium. Kopia w zeszycie papie rowym, bez podania źródła; pismo XVIII wieku. Poznań, Königl. Staats Arch. Relation. Poznaniens. a. 1777, fol. 229.

In nomine Patris et Filii et Spiritus sancti amen. Benedictus Dei gracia Po znaniensis episcopus, fratribus Hospitalis Hierosolimitani in perpetuum. Notum si omnibus presentibus et futuris Christi fidelibus, quod illustrissimus dux Poloni Mescho anno Incarnationis dominice M.C.LXXXVII, intuitu pietatis et misericordie ad honorem Dei sanctique Sepulchri et beati Iohannis Baptiste, ut se cum uxore et pueris collegam efficeret atque participem omnium eleemosynarum et beneficiorum que membris Christi, pauperibus scilicet peregrinis et infirmis, impenduntur a fratribus Hospitalis Hierosolymitani, eiusdem Hospitalis fratribus contulit domum hospitalem in Poznan, que dicitur sancti Michaelis, iure perpetuo possidendam, ita sane quod in ea officium divinum canonice celebretur et pauperibus peregrinis atque hospitibus advenientibus, secundum domus facultatem, humanitatis obsequia ministrentur; et si quando, iuvante Domino, supra necessariam expensam prefate domus aliquid poterit reservari, ut duplex sit eleemosyna, ad subsidium predictorum pauperum et infirmorum Christi ultra mare transmittatur. Et quoniam prefatam domum sancti Michaelis dominus Rodovanus, quintus ante nos Poznaniensis episcopus, simul cum prefato duce Meschone noscitur instaurasse et de quibusdam decimis episcopalibus in Costrinensi provincia dotasse, ego quoque Benedictus Dei gracia Poznaniensis episcopus eiusdem eleemosyne participationem aliquam gestiens adipisci, omnes decimas quas prefata ecclesia sancti Michaelis a tempore predicti Radovani usque ad nos cognoscitur possedisse, una cum predicta ecclesia predicto Hospitali Hierosolimitano eiusque fratribus, sicut a glorisissimo duce Meschone collate sunt, auctoritate michi divinitus concessa concedo simul et confirmo; et ut eis omnia predicta rata et inconvulsa permaneant, sigilli mei episcopalis apposicione corroboro. Quicunque autem eis in prefatis aliquam deinceps iniuriam inferre voluerit, anathema sit. Amen.

Ecclesia s. Michaelis in Poznan, *dziś kościół św. Jana Jerozolimskiego.* Costrinensis, *de Kostrzyn.*

Nr. 30.

Celestinus Pp. III 1192 Apr. 9, Laterani; confirmat ad petitionem Benedicti episcopi Poznaniensis fratribus Icrosolimitani Hospitalis domum hospitalem apud Poznań cum pertinentiis, quas Mesco dux Poloniae eisdem fratribus contulerat.

Praga. Archiv. priorat. Ordin. equit. Melitens. Kopia w zeszycie papierowym bez podania źródła; pismo XVIII wieku.

Celestinus episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis priori et fratribus Hyerosolymitani Hospitalis salutem et apostolicam benedictionem. Innotuit nobis ex litteris reverendi in Christo filii nostri M. nobilis viri illustris ducis Polonie, quod cum hospitalem domum iuxta civitatem Poznaniensem de propriis bonis cum Radovano quondam ipsius civitatis episcopo construxerit, ut ibidem pauperes recipiantur et eis *(vacuum)* solatia ministrentur, ad petitionem B. nunc eiusdem loci episcopi eandem domum cum suis pertinenciis nobis intuitu divinitatis concessit, et scripto authentico confirmavit. Ne igitur super ipsa domo possitis molestiam contra debitum sustinere, ipsam cum omnibus decimis et aliis pertinenciis suis, sicut eas rationabiliter et pacifice possidetis, auctoritate vobis apostolica confirmamus et presentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre confirmacionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Laterani V Idus Aprilis, pontificatus nostri anno II.

Nr. 31.

Celestinus Pp. III 1193 Apr. 8, Laterani; suscipit monasterium sancti Vincentii de Wrocław sub protectionem b. Petri, et possessionem omnium bonorum eidem concessorum confirmat.

Fr. Piekosiński. Kod. diplomat. Małopolski pag. 60. (Z pergam. orygin., u którego na pasmie nici jedwabnych czerw. i żółt. przywieszona bulla: Celestinus Pp. III. *Przy końcu, po prawéj podpisu Celestyna Papieża, Krzyż w pierścieniu z imieniem Papieża i legendą; po lewéj w monogramie:* Bene valete. *Przed podpisem każdego z świadków znak w formie krzyża, po podpisie ss. czyli* subscripsi.)

Celestinus episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Cipriano abbati sancti Vincentii de Vratislavia eiusque fratribus tam presentibus quam futuris regularem vitam professis, in perpetuum. Religiosam vitam eligentibus apostolicum convenit adesse presidium, ne forte cuiuslibet temeritatis incursus aut eos a proposito revocet, aut robur, quod absit, sacre religionis infringat. Eapropter dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus clementer annuimus et prefatam sancti Vincentii ecclesiam, in qua divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus et presentis scripti privilegio communimus: in primis siquidem statuentes, ut Ordo canonicus qui secundum Deum et beati Augustini regulam atque institutionem Premonstratensium fratrum in eodem loco institutus esse dinoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Preterea, quascunque possessiones, que-

cumque bona eadem ecclesia in presentiarum iuste et canonice possidet aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium seu aliis iustis modis prestante Domino poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant; in quibus hec propriis duximus exprimenda vocabulis. Locum ipsum, in quo prefata ecclesia sita est, cum omnibus pertinentiis suis; capellam sancti Martini in Vratizlav, capellam in Legenue cum villis et redditibus suis et forum in festo sancti Vincentii per octo dies institutum et taberna in fine pontis, forum in Costomlat, taberna in Pelcnica cum villis Grabissin et Socolnice et Chenese et Sobotiste, quem dux Wladizlaus pro dimidia Trebnica vobis dedit. Wirbime, Odram, Tristenic et Olovam, quas dedit Petrus comes. Chorech, quam dedit Baronis. Pacozlaus villam Tassov dedit. Vlostonissa comitissa dedit aliam villam. Sandivoi Sveccino, Iordar aliam. Criston, iuxta Legenice Rudine, Ratimir Catosov, Divigor Vieiovo, Vitozlaus Zasphi, Andreas Laurentii, Sulizlaus Pelcnicam, Cragec Soroviam, Pros dedit villam Nascrenove, Gostis dedit villam Odrica, villam Gorac Sdessa dedit, Ratibor Plagodina dedit, Muncasov Dobezlaus dedit, Albertus Vidava, Vadizlaus dux dedit Sanctuarios cum omni progenie sua et eorum villas: Merinec, Golisa, Svaris, Siulgut, Suseto, Vronica, Stres. Rubertus Wratizlaviensis episcopus capellam sancti Michaelis iuxta monasterium beate Marie constructum cum omnibus ad eam pertinentibus eidem monasterio tradidit. Dux Mesco dedit forum Kenese, tabernam, libertatem foro et hominibus. Sane laborum vestrorum quos propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis animalium vestrorum, nullus a vobis decimas exigere vel extorquere presumat. Liceat quoque vobis clericos vel laicos liberos et absolutos, e seculo fugientes, ad conversionem recipere et eos absque contradictione aliqua retinere. Prohibemus insuper, ut nulli fratrum vestrorum post factam in eodem loco professionem fas sit absque abbatis sui licentia de eodem loco discedere, discedentem vero absque communi litterarum cautione, nullus audeat retinere. Ad hec etiam inhibemus, ne cui episcopo vel alii plus a vobis pro vestris decimis petere et recipere liceat, quam fuerit a predecessoribus eorum usque ad hec tempora requisitum. Cum autem generale interdictum terre fuerit, liceat vobis clausis ianuis, exclusis excommunicatis et interdictis, non pulsatis campanis, suppressa voce divina officia celebrare. Crisma vero, oleum sanctum, consecrationes altarium seu basilicarum, ordinationes clericorum qui ad sacros ordines fuerint promovendi, a diocesano suscipietis episcopo, siquidem catholicus fuerit et gratiam apostolice Sedis habuerit, et ea gratis et absque pravitate et exactione aliqua vobis voluerit exhibere. Alioquin liceat vobis quemcumque malueritis adire antistitem graciam et communionem apostolice Sedis habentem, qui nostra fultus auctoritate, vobis quod postulatur impendat. Prohibemus insuper, ut infra fines parrochie vestre nullus sine assensu diocesani episcopi et vestro, capellam seu oratorium de novo construere audeat; salvis privilegiis Romanorum pontificum. Ad hec novas et indebitas exactiones ab archiepiscopis, episcopis, archidiaconis seu decanis, aliisque omnibus ecclesiasticis secularibusve personis, omnino fieri prohibemus. Sepulturam quoque loci illius liberam esse decernimus, ut eorum devotioni et extreme voluntati qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati vel interdicti fuerint, nullus obsistat; salva tamen iustitia illarum ecclesiarum, a quibus mortuorum corpora assumuntur. Decimas preterea et possessiones ad ius ecclesiarum vestrarum spectantes, que a laicis detinentur, redimendi et legittime liberandi de manibus eorum et ad ecclesias ad quas pertinent revocandi, libera sit vobis de auctoritate nostra facultas. Obeunte vero te,

nunc eiusdem loci abbate vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia preponatur, nisi quem fratres communi assensu vel maior pars consilii sanioris, secundum Dei timorem et beati Augustini regulam providerint eligendum. Paci quoque et tranquillitati vestre paterna inposterum sollicitudine providere volentes, sub interminatione anathematis auctoritate apostolica prohibemus, ut infra clausuras locorum seu grangiarum vestrarum nullus rapinam facere seu furtum committere, ignem apponere, hominem temere capere vel interficere, seu aliquam violentiam audeat exercere. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat prefatam ecclesiam temere perturbare aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione ac sustentatione pia liberalitate concessa sunt, usibus omnimodis profutura; salva Sedis apostolice auctoritate et diocesani episcopi canonica iustitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularisve persona, hanc nostre constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire temptaverit, secundo terciove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui careat dignitate, reamque se divino iuditio existere de perpetrate iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine divine ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua iura servantibus, sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatinus et hic fructum bone actionis percipiant, et apud districtum iudicem premia eterne pacis inveniant. Amen. Amen. Amen.

Ego Celestinus catholice Ecclesie episcopus ss.

† Ego Pandulphus basilice XII apostolorum presbiter cardinalis ss. † Ego Melior sanctorum Iohannis et Pauli presb. cardinal. tituli Pamachii ss. † Ego Iordanus presb. cardinal. sancte Pudentiane tituli Pastoris ss. † Ego Iohannes tituli sancti Clementis cardinalis, Viterbiensis et Tuscanensis episcopus ss. † Ego Romanus tituli sancte Anastasie presb. cardinal. ss. † Ego Guido presb. cardinal. sancte Marie Transtiberim tituli Calixti ss. † Ego Hugo presb. cardinal. sancti Martini tituli Equitii ss. † Ego Iohannes tituli sancti Stephani in Celiomonte presb. cardinal. ss. † Ego Soffredus tituli sancte Praxedis presb. cardinal. ss. † Ego Gratianus sanctorum Cosme et Damiani diaconus cardinalis ss. † Ego Gregorius sancte Marie in Porticu diacon. cardinal. ss. † Ego Gregorius sancte Marie in Aquiro diacon. cardinal. ss. † Ego Gregorius sancti Georgii ad Velum aureum diacon. cardinal. ss. † Ego Lotarius sanctorum Sergii et Bachi diaconus cardinalis ss. † Ego Nycolaus sancte Marie in Cosmidyn diaconus cardinalis ss. † Ego Albinus Albanensis episcopus ss. † Ego Octavianus Hostiensis et Velletrensis episcopus ss. † Ego Iohannes Prenestinus episcopus ss. † Ego Petrus Portuensis et sancte Rufine episcopus ss.

Datum Laterani per manum Egidii sancti Nicolai in carcere Tulliano diaconi cardinalis VI Idus Aprilis, Indictione undecima, Incarnationis dominice anno M.C.XC.III, pontificatus vero Celestini Pape III anno secundo.

Costomlat, *z niemiecka Kostembluth.* Pelcnica, *Plüswitz.* Grabissin, *Gäbersdorf.* Socolnice, *Zuckelnik.* Chenese, *Schönbach.* Sobotiste, *Zopkendorf.* Trebnica, *Trzebnica.* Wirbime, *Würben.* Olova, *Ohlau.* Legenice, *Liegnitz.* Rudine, *Rüstern.* *Powyższe i następujące miejscowości leżą na Szląsku.* Kenese, *Gniezno.*

Nr. 32.

Celestinus Pp. III 1193 Apr. 9, Laterani; suscipit monasterium de Strzelno sub. b. Petri et suam protectionem.

Pergam. orygin., u którego na niciach jedwabn. czerwon. i żółt. przywieszona bulla: Celestinus Pp. III. *Na końcu textu podpis Papieża, obok tegoż na prawo Krzyż w pierścieniu. W otoku pierścienia legenda:* Perfice gressus meos in semitis tuis; *na lewo w monogramie:* Bene valete. *Podpisy świadków w trzech kolumnach; w 1 presbyteri cardinales, w 2 episcopi, w 3 diaconi cardinales. Przed każdym znak krzyża w rozmaitych kształtach.*

Strzelno. Privilegia monasterii s. Marie.

Celestinus episcopus servus servorum Dei, dilectis in Christo filiabus Beatrici magistre monasterii sancte Marie in Strelno eiusque sororibus tam presentibus quam futuris regularem vitam professis, in perpetuam memoriam. Prudentibus virginibus, que sub habitu religionis, accensis lampadibus, per opera sanctitatis iugitur se preparant ire obviam sponso, Sedes apostolica debet patrocinium impertiri, ne forte cuiuslibet temeritatis incursus aut eas a proposito revocet, aut robur, quod absit, sacre religionis infringat. Eapropter dilecte in Christo filie, vestris iustis postulationibus clementer annuimus, et prefatum monasterium in quo divino estis obsequio mancipate, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus et presentis scripti privilegio communimus. In primis siquidem statuentes, ut Ordo canonicus qui secundum Deum et beati Augustini regulam atque iustitutionem Premonstratensium fratrum in eodem loco institutus esse dinoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Preterea, quascumque possessiones, quecumque bona idem monasterium in presentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium seu aliis iustis modis, prestante Domino, poterit adipisci, firma vobis et hiis que vobis successerint et illibata permaneant. In quibus hec propriis duximus exprimenda vocabulis: locum ipsum in quo prefatum monasterium situm est cum omnibus pertinentiis suis; villam Sarbitsko, villam Clodava, villam Ostrovite, villam Belsco, villam Centiwsko, villam Goplo, villam Stronbodr, villam Crosna, villam Radomin cum taberna, villam Strelno cum taberna et decimas omnium earundem villarum; villam Loiovo, villam Bitom, villam Strosowo cum decima. In novo Wlodizlaw nonum forum, in Mantwa pontem et tabernam, in Crusvicia nonum denarium, in Quecisow decimum forum. Sane laborum vestrorum quos propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis animalium vestrorum, nullus a vobis decimas exigere vel extorquere presumat. Liceat quoque vobis personas liberas et absolutas, e seculo fugientes, ad conversionem recipere et eas absque contradictione aliqua retinere. Prohibemus insuper, ut nulli sororum vestrarum post factam in eodem loco professionem fas sit absque sue magistre licentia de eodem loco discedere; discedentem vero absque communium literarum cautione, nemo audeat retinere. Ad hec etiam inhibemus, ne cui episcopo vel alii plus a vobis pro vestris decimis petere et recipere liceat, quam fuerit a predecessoribus eorum usque ad hec tempora requisitum. Cum autem generale interdictum terre fuerit, liceat vobis clausis ianuis, exclusis excomunicatis et interdictis, non pulsatis campanis, suppressa voce divina officia celebrare. Crisma vero, oleum sacrum, consecrationes altarium seu basilicarum, ordinationes clericorum qui ad sacros

fuerint ordines promovendi, a diocesano suscipietis episcopo; si quidem catholicus fuerit et gratiam apostolice Sedis habuerit et ea gratis et absque pravitate et exactione aliqua voluerit vobis impendere. Alioquin liceat vobis quemcunque malueritis adire antistitem, gratiam et communionem apostolice Sedis habentem, qui nostra fultus auctoritate vobis quod postulatur indulgeat. Prohibemus insuper, ut infra fines parochie vestre nullus sine assensu diocesani episcopi et vestro capellam seu oratorium de novo construere audeat, salvis privilegiis Romanorum pontificum. Ad hec, novas et indebitas exactiones ab archiepiscopis, episcopis, archidiaconis seu decanis aliisque omnibus ecclesiasticis secularibusve personis, omnino fieri prohibemus. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse decernimus, ut eorum devotioni et extreme voluntati qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi forte excomunicati vel interdicti sint, nullus obsistat; salva tamen iustitia illarum ecclesiarum, a quibus mortuorum corpora assumuntur. Decimas preterea et possessiones ad ius ecclesiarum vestrarum spectantes, que a laicis detinentur, redimendi et legitime liberandi de manibus eorum et ad ecclesias ad qnas pertinent revocandi, libera sit vobis de auctoritate nostra facultas. Obeunte vero te, nunc eiusdem loci magistra, vel qualibet earum que tibi successerint, nulla ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia preponatur, nisi quam sorores communi consensu, vel sororum pars consilii sanioris secundum Dei timorem et beati Augustini regulam providerint eligendam. Paci quoque et tranquillitati vestre paterna in posterum solicitudine providere volentes, sub interminatione anathematis auctoritate apostolica prohibemus, ut infra clausuras locorum seu grangiarum vestrarum nullus rapinam facere seu furtum commitere, ignem apponere, hominem temere capere vel interficere, seu aliquam violentiam audeat exercere. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat prefatum monasterium temere perturbare aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur earum, pro quarum gubernatione ac sustentatione pia liberalitate concessa sunt, usibus omnimodis profutura; salva Sedis apostolice auctoritate et diocesani episcopi canonica iustitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularisve persona, hanc nostre constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire temptaverit, secundo tertiove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui careat dignitate, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Ihesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine divine ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua iura servantibus, sit pax Domini nostri Ihesu Christi, quatinus et hic fructum bone actionis percipiant, et apud districtum iudicem premia eterne pacis inveniant. Amen. Amen. Amen.

Ego Celestinus catholice Ecclesie episcopus ss.

† Ego Pandulphus basilice XII apostolorum presbyter cardinalis ss. † Ego Melior sanctorum Iohannis et Pauli presbyter cardinalis tituli Pamachii ss. † Ego Iordanus presbyt. cardinal. sancte Pudentiane tit. Pastoris ss. † Ego Iohannes tit. s. Clementis cardinalis, Viterbiens. et Tuscanens. episcopus ss. † Ego Romanus tit. s. Anastasie presbyt. cardinal. ss. † Ego Guido presbyt. cardinal. s. Marie Transtiberim tit. Calixti ss. † Ego Hugo presbyt. cardinal. s. Martini tit. Equitii ss. † Ego Iohannes tit. s. Stephani in Celiomonte presbyt. cardinal. ss. † Ego Sofredus tit. s. Praxedis presbyt. cardinal. ss. † Ego Gratianus ss. Cosme et Damiani diaconus cardinalis ss. † Ego Gregorius s. Marie in Porticu diacon. cardinal. ss. † Ego

Gregorius s. Marie in Aquiro diacon. cardinal. ss. † Ego Gregorius s. Georgii ad Velum aureum diacon. cardinal. ss. † Ego Lotarius ss. Sergii et Bachi diacon. cardinal. ss. † Ego Nycolaus s. Marie in Cosmidyn diacon. cardinal. ss. † Ego Albinus Albanens. episcop. ss. † Ego Octavianus Hostiens. et Velletrens. episcop. ss. † Ego Iohannes Prenestin. episcopus ss. † Ego Petrus Portuens. et s. Rufine episcopus ss.

Datum Laterani per manum Egidii sancti Nycolai in Carcere Tulliano diaconi cardinalis V Idus Aprilis, Indictione XI, Incarnationis dominice anno M.C.XCIII, pontificatus vero domini Celestini Pp. III anno secundo.

Strelno, *Strzelno.* Sarbicko, *Sarbicko.* Clodava, *nie odgadnione.* Ostrovite, *Ostrowite.* Belsco, *Bielsko.* Centiwsko, *Ciencisko.* Goplo, *Gopło.* Stronbodr, *Srodoń.* Crosna, *nie odgadnione.* Radomin, *Radomin.* Loiovo, *Łojewo.* Bitom, *Bytoń.* Strosowo, *Strużewo.* Novum Wlodizlaw, *Inowrocław.* Mantwa, *Mątwy.* Quecissow, *Kwieciszewo.*

Nr. 33.

Mesco dux Polonie 1103 (sic) s. d. et l.; confirmat privilegium quod dederat monasterio de Mogilno: **Salomea ducissa Polonie s. a. d. et l. (1143?)** et per illud possessionem villae Stary Radziejów cum pertinentiis.

Bielowski. Monum. Poloniae histor. I. p. 26. (Podług dwóch kopij).

Anno Incarnationis Domini millesimo centesimo tertio (sic) ego Mesco dux Polonie requirens ecclesie sancti Ioannis Evangeliste privilegia in Muglyn sub tempore domini Bogumili eiusdem ecclesie abbatis, inter cetera inveni quoddam privilegium de villa Radeow matris mee nomine Salomea, continens sic: *(Sequitur diploma Nr. 9.)* Ego vero Mesco dux Polonie, diligenter notatis omnibus que in privilegio superiori scripta sunt, advocato ad me iam memorato monasterii mei abbate, percunctatus sum eum, si, eo iure quo confirmaverat mater mea sui privilegii iam dicto tenore et excommunicatione gravi subterposita, villam Radeow legitime possideret? respondit, se nimis lesum in subtractione predicte ville a quibusdam meis hominibus: Milchone, Swecha, Kotkone, filiorum Mlodo et Lubasse, atque aliorum camerariorum in circuitu, qui eandem per concessum ipsius antecessorum, petitionis causa uxoris fratris mei ducis Casimiri, iam longo tempore coluerunt. Sed quia iuris est Polonie cunctarumque terrarum, testimonio idoneo quecunque incerta atque dubia ad cognitionem veritatis manifeste perducere, citati ad meam audientiam predicti rustici ab abbate, nulla sufficienti adfirmatione verborum de obsessa villa se poterant expedire; visum est michi meisque baronibus iusto iudicio, ut idem abbas B. predecessorem suum dominum Arnoldum episcopum Lubuscensem ad certificandam rei veritatem presignato tempore statueret. Qui veniens in sepedictam villam cum nostris nuntiis, videlicet Alberto de Dysz (sic) et fratre eius Roslavo, Bodislavo subcamerario, Targossa, Nassebudo camerariis aliisque, coram omni vicinitate Radeow tam nobilium quam simplicium iuxta fidei catholice censuram in verbo Dei testificatus est: villam eandem cum his omnibus sortibus quas supradicti famuli mei occupaverant, esse beati Ioannis per totum, sicut et in superioribus repereram; adiiciens, per sue manus indicium confirmans auctoritate beati Petri sanctique Iohannis, villam Radeow ter-

minos habere cum Bythom, cum Paulo filio Huponis (Tergonis), cum villa Czestkonis, cum Petro filio Iacussonis, cum villa Andree Sambor, cum Skibino, cum Plavcis, cum Prozovino, et excommunicans per Deum celi terreque conditorem eum qui vellet et qui consentiret hoc postmodum privilegium aliquotics sine consensu abbatis et fratrum infringere. Fecique ego Mesco dux Polonie hoc meum confirmatorium testamentum super his omnibus tam scripto quam sigillo, tum etiam testimonio vero atque idoneo hic superscripto, concedens non solum Radeow per Cuiaviam, sed et omnibus villis per Poloniam sancto Iohanni in Muglin spectantibus magnam ab omni meo iure meorumque successorum in omnibus libertatem; confirmans hoc excommunicationis vinculo superiori, si quis hec post nos attemptaverit infringere quamdiu mundus steterit. Hi sunt testes quorum fuit presentia tunc, quando dominus Arnoldus episcopus perhibuit testimonium: Petrus Magnus filius Wszcheborii (sic) palatinus Cuiaviensis et castellanus Crussviciensis, Simon filius Degnonis, Petrus filius Iacussonis, Nicolaus filius Stupote, Boguslaus filius Naslai, Iohannes canonicus Krusviciensis, Walterus canonicus, Pancratius sacerdos, Fulco sacerdos, Arnist (Arnusch) sacerdos, Boleslaus (Boryslaus) filius Ludzmini (Lucuni), Beni (Ben, Borislaus), Martinus, Vitoslaus, Puten, Predeslaus, Iohannes, filii Rozdali; Andreas, Petrus, Sebastianus, Maslo, Kraysza et alii quam plurimi. Ego Mesco dux Polonie confero Deo et sancto Iohanni Evangeliste in Muglin omnem libertatem in omnibus villis que in dominium predicte ecclesie pertinent, videlicet Zabno, Bystrzyca, Olsche, Falencino, Woiucino, Maczewo, Sebersko, Lubeschewo cum medio lacu, Radencze cum fluvio Zwieczissenicza ex utraque parte, Ochle, Bogdonowo, Sedne, Mikanowicze, Leschno, Padniewo cum suis appenditiis, Chelpsko, Lubien cum medio lacu, Sceglino, Domanino, Lyskowo, Zdunowo, Sokolowo, Opatowo, Dalatowo, Czechre, Krythe cum medio lacu et fluvio per medium; nec non homines qui colunt ipsas villas, sive liberi sive ascripticii, coram omni castellano nec non palatino non provocentur, sed coram duce provocati respondeant vel coram abbate; nec paswoz ducant: preter cum venerit dux infra Tumestram et Mogilnam, tum ambo loca sex conferant currus de liberis. Nec norach nec powolowe nec podymowe nec strozam nec stationem nec aliqua iura solvant. Venaturam ipsius abbatis in Nebos et in aliis silvis, tam in castoribus et in clausuris liberam facio, preter tunc cum dux semel ultra bis in anno venatum yerit, extunc venator abbatis venandi licentiam omnimodam habet. Que specialis nostra abbatia in Mogilna, ab avis meis nostro sub testimonio post Gneznensem archiepiscopum et potiori et maiori gratia ab eis semper fuit habita et in omnibus honorata, et ideo ad omnes nostros successores hec precipio, ut hanc libertatem non infringant sed observare studeant, quatenus Dominum omnipotentem in eis sanctum Iohannem semper propitios habeant, et mortem eternam in futuro seculo non timeant. Amen.

Muglyn, *Mogilno.* Radeow, *Stary Radziejow.* Lubuscensis, *de Lubusz, z niemiecka Lebus.* Bythom, *Bytoń.* Villa Czestkonis, *Szóstka.* Sambor, *nie odgadnione.* Skibino, *Skibin.* Plavci, *Płowki.* Prozovino, *Pscinno.* Żabno, Bystrzyca, Olsze, *dziś tak samo.* Falęcin, *osada znikła, p. m. Kwieciszewo.* Woiucino, *Wojcin.* Maczewo, *Marczewo.* Sebersko, *może Szymborze.* Lubeschewo, *dziś Strzelce.* Radencze, *Rzadkwin.* Fluv. Zwieczissenicza, *mylnie zam. Kwieciszewica, przypływ rz. Noteć płynącej p. m. Kwieciszewo.* Ochle, *nie odgadnione.* Bogdonowo, *może Burgrabowo.* Sedne, *Wszedzin.* Mikanowicze, *może mylnie zam. Wiecanowice, dziś Wiecanow.* Leszno, *może Łężyn.* Padniewo, *Padniewo.* Chelpsko, *Chabsko.* Lubien, *Lubień.*

Sceglino, *Sczeglin.* Domanino, *nie odgadnione.* Lyskowo, *Liszkowo.* Zdunowo, Sokolowo, *nie odgadnione.* Opatowo, *Opatowice.* Dalatowo, *Dalkowo.* Czechre, *Ciechrz.* Krythe, *osada znikła, leżała około wsi Ostrowo p. miast. Inowrocław.* Tumestra, *Trzemeszno.* Nębos silva, *nie odgadnione.*

Nr. 34.

Monachus s. Resurrectionis ecclesie patriarcha 1198 s. d. et l.; commendat episcopis, praelatis, ducibus, baronibus et militibus Poloniae Domum s. Sepulchri, per b. m. Jaczonem in Miechow fundatam, nec non omnia bona et privilegia Domui praedictae collata.

Pergamin orygin., u którego u założonego dolnego brzegu przywieszono dwie bulle ołowiane. Pierwsza, na niciach jedwabnych zielonyh, zatarta, przedstawia osobę z aureolą w długiéj szacie, kroczącą w lewo a tułowem na prost zwróconą; lewa podniesiona trzyma Krzyż, prawa spuszczona trzyma przedmiot zatarty; na stronie odwrotnéj napis w pięciu liniach, zatarty oprócz końca: ecclesie patriarcha. *Druga na niciach jedwabnych czerwonych przedstawia na jednéj stronie wyobrażenie Grobu Pańskiego, napis.* S. Sanctissimi Sepulchri; *na stronie odwrotnéj podwójny krzyż łaciński, pomiędzy którego ramionami: J. C. X. C.; pod dolném ramieniem: N. J. K. A.; w otoku:* Sigillum Canonicorum.

Bibl. X. X. Czartoryskich. (Nakielski, Miechovia).

In nomine sancte et individue Trinitatis, Patris et Filii et Spiritus sancti amen. Monachus Dei gracia sancte Resurrectionis ecclesie patriarcha et totum eiusdem ecclesie Capitulum, universis archiepiscopis, episcopis, abbatibus, prepositis et ceteris ecclesiarum prelatis, ducibus, comitibus, baronibus, militibus et ceteris sancte matris Ecclesie filiis per ducatum Polonie constitutis et in posterum constituendis, ad quorum noticiam presentia scripta pervenerint, salutem et patriarchalem benedictionem. Cum labilis sit memoria hominum cui non suffragatur perpetuitas litterarum, universitati vestre presentibus litteris innotescat, quod cum dominus Iaczo vir bone memorie dominicum adiret Sepulchrum et in loco ubi steterunt pedes Domini adoraret, inter alia devocionis sue insignia rogavit, ut ecclesia sancti Sepulcri unum de canonicis suis secum in Polonia mitteret, quatinus ad solvendum votum quod fecerat, eum quibusdam hereditatibus investiret; quia cum esset vir Christianissimus et precipue circa dominicum Sepulchrum devotus, ecclesiam nostram suis volebat dotare patrimoniis et apud remotas illius provincie gentes Christi patrimonium ampliare, ut dum eius patrimonium amplificaret in terris, eterne civitatis heres a Christo conscribetur in celis. Cum ergo quendam canonicum secum in Polonia perduxisset, egregii ducis Bolezlavi consensu et voluntate omnimoda tres villas, videlicet Mechov, Zagoriz, Commarovo in perpetuam helemosinam canonico et suis successoribus assignavit, et ne aliquis successorum suorum donationes eius posset in irritum ducere, seu villas prenominatas a Iherosolimitane ecclesie dominio revocare, futurorum paci providens et quieti, predictum ducem Bolezlavum dominum suum familiariter adiit et eius confirmationem familiari precum instancia requisivit. Dux vero prestantissimus eius preces devotas exaudiens, villis ab eo donatis suam confirmationem adhibuit, et talem insuper ecclesie nostre libertatem et perpetue immunitatis prerogativam concessit, ut

omnes hereditates quas Iherosolimitana ecclesia ibi posset adquirere, propter dominici Sepulcri reverenciam ab omnibus publicis exactionibus et servitiis que in ducatu Polonie fiunt, essent penitus absolute. Statuit siquidem, quod homines in villis nostris habitantes ad expedicionem non eant, castrum non edificent, poralne et stroizam non dent, monetario non obediant, povoz et podvode non tribuant; propter quod ecclesia nostra tam eum quam successores suos orationum et beneficiorum que apud nos fiunt, participes esse concessit. Cui cum frater eius Meseco successisset in honore regiminis, factus est particeps pietatis, dum libertatem quam prior contulit, sequens nichilominus confirmavit. Post eum frater eius dux Casimirus priorum exempla secutus, donum libertatis a fratribus editum ratum habuit et illud suo privilegio roboravit; unde factum est, ut processu temporis multi viri nobiles helemosinas suas ecclesie nostre conferrent, et hereditates ac villas Dei intuitu largirentur, quorum nomina duximus annectenda. In primis dominus Gethko venerabilis Cracoviensis episcopus, pro anima sua et successorum suorum dedit ecclesie sancti Sepulcri in helemosinam decimas istarum quatuor villarum, scilicet Mechov, Zagoriz, Commarovo et Coccha. Dominus Zvantoslavus dedit Coccham inferiorem. Dominus comes Stephanus dedit Coccham superiorem. Comes Nicholaus palatinus dedit duas villas, Iacsic et Replich. Frater Crecocha dedit villam que est iuxta Meschov. Hugoldus clericus dedit sortem unam que erat super Coccham. Uxor Gneomiri cum filio suo dedit Lantkovic. Dominus Lassota dedit Lubnam. Dominus Leonardus dedit villam iuxta Coccham inferiorem; frater eius Wlodimirus dedit Belobrese. Iohannes dedit villam que decambita fuit a fratre eius Matheo pro Gostiradic. Dominus Gerloch et uxor eius cum filiis suis dederunt duas villas, scilicet Charncov et Oluzam. Uxor Wseborii pro eius anima et sua et filiorum suorum dedit villam que dicitur Golchovo cum suis pertinentiis. Dominus Cagnimirus dedit Benganovo. Comes Iacobus Sumdemerensis dedit villam que dicitur Karohe. Dominus Michora dedit nobis super Rabbam villam que dicitur Quelme cum ecclesia et decimis et forum et thabernam, et aliam villam Nescoviche. Iterim addidit Sal de Bochegna, aliud Sal in Prevenchna, tercium Sal Sidignam, et aliam tabernam Studencam. Andreas frater Mathei dedit Bamvol. In Sumdemerensi provintia comes Radoslavus pro anima sua dedit nobis Scarisov et ecclesiam, forum et tabernam. Predictus vero dux Casimirus talem huic foro contulit libertatem, ut ad ipsum venientes, morantes et exeuntes, mercimonia libere contrahere possent. Insuper, consilio usus et prece monetariorum rogatus, tres marchas manualis argenti de domo Dei monetariis dari decrevit; domino vero terre de quolibet plaustro salis quinquaginta capita, domui vero duodecim capita salis accipere constituit; de alleciis vero totidem allecia. Hanc ergo supradictam libertatem domino patriarche et ceteris fratribus per litteras suas demandavit. Eandem etiam libertatem coram Sdizlavo archiepiscopo in Pascha Domini in Spirzov, multis ibidem nobilibus astantibus, domino Casimiro iubente, dominus Lupus episcopus in communi predicavit, tunc etiam scripto et sigillo suo confirmavit. Decimas vero ipsius ecclesie predictus episcopus Gedeco addidit, scilicet decimam de commemorato Scarisov et aliarum quatuor villarum: Modrelanc et Virbiche et Sdinechovic et Crampa. Iterum predictus comes Rodoslavus dedit Repinam et homines morantes in ea. Dominus Ziro et uxor eius cum filio suo Oltone dederunt duas villas: Samagost que est super Vizlam, et prope Kiic aliam. Christon dedit Zitnam quam decambivit prefatus Cagnimirus pro Borovna et Comeov. Dominus Otto de Verbic dedit Dirscov. Voizlavus frater domini Gethkonis episcopi, in Vroczlaviensi provincia

dedit duas villas que decambite fuerunt ab episcopo Vroczlaviensi pro villa que d
citur Groscovic et pro Sclavono et earum decimis. Dominus Bagiver dedit Gorel
vice. In Guenczne frater Prelaius dedit ecclesiam cum duabus villis. Ducissa
Guenezne dedit Grodiz cum taberna. Tuto Theotonicus dedit villam que est a
Rudam. Igitur, quoniam a filiis non debet revocari in irritum quod a patribus
animarum suarum salutem tam sollempniter est concessum, et quia donationes i
confirmate a ducibus perpetuam debent stabilitatem habere, universos qui Deo
sancto Sepulchro suas dederunt helemosinas et ipsorum heredes ac filios patriarch
qua fungimur auctoritate monemus diligentius obsecrantes, ut helemosinas eccle
nostre a patribus concessas omni tempore ratas habeant, et quod ab eis statut
est nullatenus violare presumant, scientes, quod si filii patrum donationes ratas h
buerint et illesas, omnium orationum et beneficiorum que in nostra fiunt eccle
erunt participes, bonum a Christo premium recepturi. Si vero libertates infring
vel pessessiones auferre illicita temeritate presumpserint, noverint se ante tribu
Ihesu Christi districtum subituros iudicium, et ab ipso, quem in crucis suspens
patibulo adoramus, cuius patrimonia invaserunt, in extremo examine fortiter puni
dos. Factum est hoc anno dominice Incarnationis M.C.XC.VIII.

Mechov, *Miechow.* Zagoriz, *Zagorzyce.* Commarovo, *Komorowa.* Cecche, *Ce*
cza. Iacsic, *Jaksice.* Replich, *Rzeplice.* Meshov, *Miechow.* Lanthovic, *Łętkowice.* I
bna, *później Dłubnia, dziś Imbramowice.* Belobrese, *osada znikła.* Gostiradic, *Go*
radow. Charncov, *Karczow.* Oluza, *Oludza.* Golchovo, *Gołkowice.* Benganovo, *Bieganow*
Sumdemerensis, *de Sandomierz.* Karobe, *Karczowice.* Rabba fluv., *Raba.* Quelm
Chełm. Nescoviche, *Nieszkowice.* Bochegna, *Bochnia.* Prevenchna, Sidigna, *nie ody*
dnione. Bamvol, *osada znikła.* Scarisov, *Skaryszow.* Spirzov, *nie odgadnione.* Mod
lanc, *Modrzejowice.* Virbiche, *Wierzbiec.* Sdinechovic, *Sdyszowice.* Crampa, *Kręp*
Repina, *Rzepin.* Samagost, *Samogoszcz.* Vizla flum., *Wisła.* Kiie, *Kij.* Zitna, *Żyt*
Borovna, *Borownia.* Comeov, *Chomejowa Wola.* Dirscov, *Dzierzkow.* Vroczlaviens
de Wrocław. Groscovic, *Groszowice.* Sclavono, *dziś z niemiecka Slawitz.* Gorealavi
Gorysławice. Guenezne, *Gniezno;* ecclesia ibidem, *kościół św. Krzyża.* Grodiz, *G*
dzisk. Ruda, *Ruda.*

Nr. 35.

Mesco filius Boleslai dux Polonorum s. a. d. et l.;
rio sancti Laurentii ante Kalisz complures hereditates easque amr'

Transsumpt potwierdzony prawdopodobnie przez Przemysł
skiego 1250 s. d. in cenobio sancti Laurentii (ante Kalisz), do k
koniec następnego dokumentu, począwszy od słów: Quam donationem
przez miejsce i świadków zdaje się odnosić. Cały ten dokument pot
Premisl secundus dux Polonie 1294 Mart. 31 (?) Kalis.

Kalisz. Archiw. Rządowe. Inscript. et Relation. castrens. Kalisiens. a.
11, fol. 83. (Kętrzyński. Cod. diplomatic. monaster. Tynecens. Nr. 2.)

In nomine Patris et Filii et Spiritus sancti, amen. Notum sit omnibus Dei fi
libus et nostris tam presentibus quam futuris, quod nos Mesco filius Boleslai d

Polonorum, ob reverentiam omnipotentis Dei Matrisque eius gloriose, ac mee salutis, et progenitorum nostrorum et successorum remedium animarum, contulimus Deo et sancto Laurentio ecclesieque ipsius monasterii ante Calis, super villas Kosciol et alias hereditates ad ipsum monasterium pertinentes, Kosciol cum gadibus suis inter Dobrzyca et Kosciol; incipientes a Dobrzycza que gades ordinarie currunt per terram, per rubetos, per paludines, per silvas usque ad Malnina, cum pratis que sunt in gadibus dicte ville Kosciol; a Malnina usque ad fluvium Przosna, quod fluvium Przosna cum littore, rubetis et omnibus utilitatibus per medium dividendo; que currunt usque ad terminos Kuchary que dicuntur Podlanszne; et Gora, Roszeyewo, Krankowa in districtu Calisiensi sitas, atque Glogowa, Krzywosandowo, Kliszowo, Piotrowo, Nandzerzewo cum molendino ante Calis, et Lisiec ante Conin: has omnes hereditates sive villas monasterio sancti Laurentii cum omnibus utilitatibus omnibusque pertinentiis que in eisdem hereditatibus inveniri poterint, videlicet molendinis, clausuris, piscationibus, pascuis pecorum sive porcorum in glandinibus, venationibus ferarum, volucrum, castorum in agris, pratis, silvis, rubetis; omnia et singula cum ipso nostro iure ducali predicto monasterio sancti Laurentii contulimus et offerimus et perpetuo possidendum confirmamus; absolventes eos ab omnibus iuribus Polonicalibus nostri dominii, ab omnibus exactionibus, vexationibus, servitiis, solutionibus, quibuscunque nominibus censeantur, sicut a narasz, a przewod, a powosz, a podworowe, a strosza, a poradlne, a bove, a vacca, a porco, ab opole, a targove, a capite cuiuscunque conditionis sit utriusque sexus, a pomocne, a venatoribus ferarum, volucrum et castorum: quod sint ab eis liberi et exempti. Etiam pro remedio salutis nostre conferimus ante castrum Calis liberam tabernam cum theloneo in eadem civitate in perpetuum possidendam. Si quis autem contra hoc factum vel institutum contravenire attemptaverit, vinculo anathematis nisi resipiscat innodetur; quod si contempserit, ducalis potestatis animadversione et censura puniatur.

Quam donationem et libertatem nos ratam et firmam habentes, presenti documento eam inserentes, nostri sigilli corroboravimus appensione. Huius rei testes sunt: Przedpelcus castellanus Posnaniensis, Hercanboldus castellanus Calissiensis, Domaradus iudex Calisiensis, Iarost castellanus de Benyn, Iohannes venator Posnaniensis, Boguchwal pincerna Posnaniensis, Iesaias cancellarius; Petrus, Michael capellani curie. Datum confluentibus viris dominis nobilibus: Vladislao duce Opoloniensi et prefato duce Polonie in cenobio sancti Laurentii, anno gratie millesimo ducentesimo nono. (sic).

Kosciol, *Kościelna wieś.* Dobrzyca, *mylnie zam. Dobrzec.* Malnina, *nie odgadnion'* Kuchary podlanszne (*zamiast podłężne*), *Kuchary.* Gora, *dziś tak samo.* Roszev' *nie odgadnione, może Russow p. Kalisz.* Krankowa, *Kromkow.* Głogow, Krzywos. *dziś tak samo.* Kliszewo, *wieś parafij Kościelna wieś, była jeszcze r. 1615, dziś zn.* Pietrowo, Nendzerzew, Lisiec, Konin, *dziś tak samo.* Benyn, *Bnin.* Opoloniensis, *Opole, z niemiecka Oppeln.*

Nr. 36.

Mesco dux Polonorum 1100 (sic, M.CC?) Nov. 3, in Crusvici confirmat privilegium quod dederat ecclesiae sancti Johannis in Mogilno: **Bolesla (rex Poloniae) 1065 Apr. 11, in Ploczk.**

Transsumpt potwierdzony przez: Wladislaus rex Polonie etc. 1402, in cas nostro Cracoviensi, feria tercia ipso die... *w pergam. orygin. Data konfirmacyi zup nie zamazana; nie może wszakże być jak w: Bielowski, Monumenta Polon. Histori* sanctae Catharinae, *bo dzień ten przypada roku 1402 na sobotę. Brzeg dolny szer założony, w nim 4 dziury od przywieszenia jednéj pieczęci. Pismo miejscami wytar miejscami użyciem chemicznych reagencyj zamalowane, zwłaszcza przy końcu poświ czenia przez Władysława króla.*

Poznań. Königl. Staats Arch. Mogilno 1.

In nomine Patris et Filii et Spiritus sancti amen. Nos Mesco Dei gracia d Polonorum, universis catholice fidei zelatoribus tam presentibus quam futuris p sentem paginam inspecturis, salutem in Domino Ihesu Christo. Quomodo (sic) humana facilius labuntur memoria · que nec scripto nec voce testium perhenant ideo necesse est, ut res digne memorie et legitime acta in scripto redigantur, canescens seu labescens antiquitas valeat successu temporis ad memoriam revoc Et licet omnibus Christi fidelibus prodesse teneamur, precipue tamen pium, salubre honestum est, claustra et domos religiosas constituere et defensare, nec non cum sum devocionis diligencia promovere. Notum itaque volumus esse universis Christi fideli tam presentibus quam futuris, quod nos ducti vera pietate, iusticia et caritate, preces et monita domini Mengosii abbatis totiusque Conventus ecclesie sancti Ioh nis Ewangeliste in Mogilna, requisitis et inspectis privilegiis eiusdem ecclesie Mo nensis in tempore iam dicti abbatis Mengosii, invenimus a predecessoribus nos et eciam quibusdam militibus subscriptas donaciones seu collaciones, sepedicte ec sie sancti Iohannis devotas salubriter et collatas, talibus quoque scriptis mem commendatas: *(Sequitur diploma Nr. 3.)*

Nos igitur Mesco Dei gracia dux Polonorum, munera salubria et donacio pias a nostris progenitoribus et antecessoribus deodicas (sic) omni diligencia po augeri quam minui vel minutari cupientes, premissis et prenominatis reverent benignissimo animo annuentes ad laudem omnipotentis Dei et honorem sancti Io nis Ewangeliste, ut hec donaciones ac collaciones ab omnibus successoribus in biliter et sub anethematis vinculo observentur, presens instrumentum nost munimine duximus roborandum. Actum et datum anno Domini millesimo (sic), tercio Nonas Septembris in Crusvicia, presentibus: domino Petro pr zowiensi; Vernero, Bozo sacerdotibus, Degnone comite, Sbiluto comite et tam clericis quam laicis fide dignis et honestis.

Mogilna, *Mogilno.* Crusvicia, *Kruszwica.*

Nr. 37.

Innocentius Pp. III 1201 Aug. 2, Signie; confirmat donationem prebendae in ecclesia cathedrali Poznaniensi, fratribus Ordinis Jerosolimitani Hospitalis ab Arnoldo episcopo et canonicis praedictae ecclesiae factam.

Transsumpt sporządzony z oryginału opatrzonego bullą: Innocentius Pp. III *przez:* Iohannes Ienkowicz de Namslavia, canonicus et official. Wratislaviens. 1417 Iun. 23, in summa Wratislaviensi; *potwierdzony przez:* Ernestus a Schleynicz archiepiscopatus Pragens. administrator etc. 1557 Ian. 18, in arce Pragensi *w zeszycie pergam.*, *u którego na plecionkach z nici jedwabnych fioletowych przywieszona podłużowata pieczęć, przedstawia rycerza w zupełnéj zbroi, wspartego prawicą na kopii, lewą zaś trzymającego tarczę z godłem zatartém.*

Praga. Archiv. Prioratus Ordinis equitum Melitensium.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis magistro et fratribus Iherosolymitanensis Hospitalis in Polonia constitutis, salutem et apostolicam benedictionem. Venerabilis frater noster A. Poznaniensis episcopus per suas nobis litteras intimavit, quod divine pietatis intuitu, de canonicorum ecclesie Poznaniensis assensu, in eadem ecclesia prebendam vobis pia liberalitate concessit, ita, ut quitquid expensis vicarii, quem statuetis ibidem, contigerit superesse, per manum vestram in subsidium transeat infirmorum. Nos igitur prebendam ipsam sicut eam iuste ac pacifice possidetis, vobis et per vos auctoritate apostolica Domui Hospitalis confirmamus et presentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre confirmationis infringere vel ei ausu temerario contraire; si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignacionem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Signie quarto Nonas Augusti, pontificatus nostri anno quarto.

Nr. 38.

Innocentius Pp III 1205 Mai. 10, s. l.; archiepiscopo Gneznens consulenti, an dispensare posset super matrimonio vidui in sexto consanguin. gradu cum prioris uxoris affini per ignorantiam contracto, respondet, dis: lari posse.

Bréquigny et du Theil. Diplomata, chartae etc. II, Nr. 51.

Archiepiscopo Gneznensi. Providi pastoris exercere officium comprobaris, cum in his que tibi dubia sunt et parere possent periculum animarum. apostolice Sedis imploras oraculum, ipsius, sicut asseris, paratus adherere consiliis et iussionibus obedire. Sane, sicut apostolatui nostro ex literis tue fraternitatis innotuit, quidam parochianus tuus, uxore sua viam universe carnis ingressa, sibi aliam copulavit que in sexto consanguinitatis gradu, eo tamen penitus ignorante, priorem contingebat uxorem. Cum autem postmodum ex relatione quorumdam hoc ad utriusque notitiam pervenisset, licet suscepta prole iam in simul triennio permansissent, tuum tunc et per te nostrum humiliter consilium postularunt. Nos igitur fraternitati tue duximus

respondendum, quod nisi aliud impedimentum obsistat, dissimulare potes, ut in copula sic per ignorantiam contracta, dispensative valeant remanere. Datum VI Idus Mai 1205.

Nr. 39.

Innocentius Pp. III 1206 Oct. 26, Laterani; mandat universis praelatis Ecclesiae Polonae, ut abbati de Łekno, praedicanti fidem, consilium et favorem impendant.

Bréquigny et du Theil. Diplomata, chartae etc. II, p. 990.

Archiepiscopis, episcopis, abbatibus, prioribus et aliis ecclesiarum prelatis, per Poloniam constitutis. Homo, qui cum in honore esset, invisibilia Dei per ea que facta sunt intellecta conspicere potuisset, sempiternam quoque virtutem et divinitatem ipsius, ita ut inexcusabilis esset quia minime intellexit, comparatus est iumentis insipientibus, et insipiens obscuratum cor eius, mutans gloriam incorruptibilis Dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis et volucrum, quadrupedum et serpentum, et creature potius quam Creatori eligens deservire. Verum omnipotens Deus, ne ille periret ex toto quem inter ceteras creaturas extulerat eminentia dignitatis, exurgens propter miseriam inopum et gemitum pauperum, per fidem in sanguine ipsius propitiatorem proposuit Iesum Christum ad ostensionem iustitie sue,propter remissionem precedentium delictorum in sustentatione Dei, ut esset ipse iustus et iustificans eum qui ex fide est Iesu Christi, sine qua nullus potest iustificari omnino, cum, testante Propheta, iustus ex fide vivat. Proposita ergo hac via eundi ad Deum vivum et verum, princeps mundi huius quorundam mentes infidelium excecavit, ut illuminatio evangelii glorie Christi in eos non valeat radiare, sed adhuc infidelitatis tenebris obvoluti non invocent Dominum qui prope est omnibus invocantibus eum in veritate; quia omnis quicunque invocaverit nomen Domini, salvus erit. Sed quoniam ut ait apostolus: Quomodo invocabunt in quem non crediderunt? aut quomodo credent ei quem non audierunt? vel quomodo audient sine predicante? et quomodo predicabunt nisi mittantur? suscitavit Deus spiritum dilecti filii.. abbatis de Lakene ut ad paganos illos qui circa vestras regiones existunt, a nobis, qui licet immeriti eius locum tenemus in terris qui discipulis suis ait: Rogate dominum messis ut mittat operarios in messem suam: postularet transmitti, quatenus in eos aliquos manipulos colligat, et in vitam eternam congreget sibi fructum. Cum enim ad partes illas, pro quibusdam fratribus liberandis qui ab ipsis paganis tenebantur alligati vinculis accessisset, et dominus terre illius ipsum recepisset benigne ac dimisisset liberos eius fratres, demonstrans eidem nichilominus beati martyris Alberti sepulchrum: elevatis oculis vidit quod regio illa alba esset ad messem, sed falcem in eam mittere non est ausus, quoniam a nobis predicandi non acceperat potestatem; quare ad apostolicam Sedem accedens nobis humiliter suplicavit, ut ipsum in messem Domini mittere dignaremur. Nos igitur pium eius propositum in Domino commendantes, auctoritate sibi presentium duximus concedendum, ut evangelizet eisdem, et fungens legatione pro Christo. tanquam Deo exhortante, per eum obsecret illos pro Christo, ut reconcilientur eidem. Verum, quia messis quidem multa et operarius unus ad ipsius non sufficit messionem, ipsi auctoritate apostolica indulgemus, ut fratres Cisterciensis Ordinis secum assumat et alios etiam qui cum eo voluerint accedere ad hoc opus ministerii salu-

taris, ut cum ipso evangelizent et baptizent illos qui receperint Verbum Dei, mortuos quoque sepeliant, et missas in locis in quibus expedire cognoverint, celebrent baptizatis. Liceat etiam nichilominus abbati predicto penitentium confessiones audire, illisque relaxationem aliquam peccaminum indulgere, qui ad ministerium supradictum de corde puro et conscientia bona curaverint auxilium impertiri; possessiones quoque, pia liberalitate donatas ad redimendum fideles de manibus paganorum, personis idoneis committere procurandas; quas diminui vel aufferi sub anathematis interminatione vetamus. Quocirca universitatem vestram monemus et exhortamur attentius per apostolica scripta mandantes, quatenus ad hoc pium habentes cum devotione respectum, impendatis ei consilium et auxilium opportunum. Datum Laterani VII Kalendas Novembris, anno nono.

Lakene, *Łekno.*

Nr. 40.

Henricus Zlesie dux 1206 s. a. d. et l.; commutat villam suam Psiepole pro villa ecclesiae s. Vincentii in Wrocław, dicta Olawa.

Pergam. oryyin. u którego na niciach jedwabn. wypłowiał. dwie pieczęcie przywieszono. 1sza podługowata przedstawia stojącego Biskupa z pastorałem w prawiey; napis: S. Archiepiscopi Gnezdnensis Henrici. *2ga znikła.*

Wrocław. Königl. Staats. Archiv. S. Vincenz Stift.

Res bene et provide geste facile solent oblivione vel aliis causis perturbari, nisi eis litterarum testimonia longevam prebeant firmitatem. Eapropter ego Henricus Dei et beati Iohannis gracia Zlesie dux, presenti karta notum facio presentibus et futuris, quod cum domino Gerardo abbate sancti Vincencii de assensu et voluntate sui Capituli feci concambium tam pro mee quam pro suo beneplacito voluntatis. Dedi enim sibi et ecclesie beati Vincencii Pzepole a Vidava usque ad Dobram, secundum quod ego inter predictam Vidavam et Dobram habui, cum ecclesia ibi sita et omnibus proventibus et Theutonicis, ut ei eisdem legibus quibus michi tenebantur sint astricti; videlicet, ut preter alias pensiones quas de pacto debent, nullus eorum inde recedat nisi posito loco sui alio, qui tantumdem solvat abbati quantum ille solvere tenebatur, et hoc facto libere recedat. Ego autem pro predicto predio recepi Olavam cum duabus ecclesiis et decimacione et omnibus proventibus qui in circuicione prenominata continentur, preter decimas extra circuitum constitutas, quas dominus abbas sibi et ecclesie sue retinuit profuturas. Facta est autem hec commutacio anno illo, in quo dominus Henricus archiepiscopus, excommunicato ab ipso duce Wlodizlao, mansit in Wratizlavia. Ut autem tam mei quam predicti abbatis successores ratum hoc habeant in perpetuum, et a nullo possit infringi, meo et prenominati archiepiscopi sigillis presens kartula est munita. Actum est anno ab Incarnacione Domini millesimo CC.VI.

Pzepole, *Psiepole, z niemiecka Hundsfeld.* Vidava, *z niem. Weida rzeczka.* Dobra, *rzeczka nazwana od wsi Dobreschizi (Dobrischau), dziś z niem. Juliusburger Wasser.* Olava, *z niemiecka Ohlau.*

Nr. 41.

Innocentius Pp. III 1207 Jan. 4, Rome apud s. Petrum; duc Poloniae mandat, ut electiones ecclesiarum a Capitulis permittant libere celebra

Bréquigny et du Theil. Diplomata, chartae etc. II, p. 1032.

Universis ducibus in Polonia constitutis. Quoniam in Polonie partibus aliquo ut accepimus, insolentia nimis in libertatem ecclesiasticam debacchatur, qui sibi tiones presulum usurpantes, per clericos ad quos pertinent non sinunt eas canc celebrari, universitatem vestram monemus attentius et hortamur per apostolica sc sub interminatione anathematis inhibentes, ne in electionibus ipsis quidquam usurpare temptetis indebite potestatis, sed potius permittatis easdem a canonicis clericis ad quos spectant tam canonice quam libere celebrari; quoslibet vestre i dictioni subiectos, qui contra inhibitionem apostolicam quidquam temere presum rint attentare, a temeritate sua potestate vobis tradita compescentes. Datum R apud sanctum Petrum secundo Nonas Ianuarii, anno nono.

Nr. 42.

Innocentius Pp. III 1207 Jan. 4, Rome apud s. Petrum; Vladisl ducem Poloniae de obstinatione sua redarguit et perpetratione malorum, et hort ad resipiscendum.

Bréquigny et du Theil. Diplomata, chartae etc. II, p. 1028.

Nobili viro duci Wladislao, spiritum consilii sanioris. Interrogamus te mi cordie fili utinam et non ire! que sit ista fiducia qua confidis, aut qua fortitu vel consilio disponas Altissimo rebellare, qui, cum exigentibus culpis tuis ab i facie sis eiectus, consilium forte cogitas quod non poteris stabilire, ut ab ipso dens locum tibi refugii reperias preter ipsum, qui profecto si in celum ascen illic est, et si etiam in infernum descenderis ibi adest? Que te fili hominis tatio apprehendit, ut prevaricationi prevaricationem apponens, damnabiliter eri te non metuas contra Deum, quasi lutum contra figulum cogites, ac factori tuo non fecerit te, insultes? Que te inquam prava seductio dux seduxit, ut temeti abigeum tibi faceres, qui aliorum ducem te debueris exhibere? Numquid ideo d Dominus te constituit, ut in servitutis opprobrium ecclesiasticam deduceres lib tem? Numquid ideo tibi gladius est ab ipso collatus, ut acueres ipsum in vi Matris tue? An idcirco subdidit tibi populos, ut in suorum ministrorum exci illorum viribus armareris? Collige sensus tuos et cum ipsis ingrede in te ip quantaque sit potencia tua subtilius intuere, metire vires ac virtutes enumera vide si fortitudine tua posses Christi Ecclesiam taliter conculcare nisi te ipse f tatum illarum copiis extulisset, sine quibus, etsi gereres forsitan in voluntate t nidem, nequaquam tamen haberes in te huiusmodi potestatem. Magnum te fort putas, sed quoad vana mundi magnalia, te reputare non debes illo potentissimo maiorem, qui quoniam super se Dominum non cognovit, iustum iudicium in besti eum habitum immutavit. Nec te fuerit inferior rex Israel Manasses, qui quo dominicam potentiam ignoravit, dominica potentia ipsum extreme captivitati sub

Horribilis quidem est tantarum penarum memoria; sed cum similis culpa similem debeat formidare vindictam, multo tibi horribilior esse debet consideratio culpe tue, qui quasi superiorem tibi Altissimum non cognoscas, in afflictione qua Gnesnensem ecclesiam diceris afflixisse, te Deo, Deumque tibi contrarium posuisse videris; faciensque peccati penam ipso peccato peiorem, dum contemnis temere disciplinam quam pro culpa subiisti, culpabilior redderis pena culpe quam fortasse fueris culpa pene; quoniam etsi mortaliter illa venit in ausum, ista quidem venit mortalius in contemptum. Perculerat siquidem aures nostras iam antea detestande crudelitatis auditus, quam in predictam ecclesiam et viros ecclesiasticos exercere multipliciter dicebaris; sed tandem viro eximie sanctitatis, venerabili fratre nostro .. Gnesnensi archiepiscopo ad Sedem apostolicam accedente, quanquam de tribulationibus quibus ecclesia ipsa gemit intellexerimus multa per ipsum, a viris tamen religiosis et inclitis provincie circumstantis plurima sunt nobis de ipsius oppressione suggesta. Inter que super eo tibi, si tamen et ipse doleas, plurimum condolemus, quod cum propter iniectionem manuum in clericos violentam, in quibus, ut debes, Iesum Christum non diceris revereri, predictus archiepiscopus te denunciaverit in canonem late sententie incidisse, ac etiam preter id censuram in te canonicam exercuerit pro eo, quod facultates universas cuiusdam episcopi decedentis a te invasas restituere denegasti: tu disciplinam ecclesiasticam velipendens, non solum noluisti debitam super his satisfactionem impendere, verum etiam in ipsum et ecclesiam suam iugum servitutis non desinis multipliciter aggravare. Porro, cum ex consuetudine generali provincie circumstantis ad locorum episcopos spectet collatio prebendarum, tu prebendas Gnesnensis ecclesie vel ipse conferre moliris, vel aliquibus facis interdum pro voluntate tua per impressionem conferri. Sanctorum quoque reliquias et ipsius ecclesie ornamenta seu quemlibet thesaurum eiusdem, predecessorum tuorum aut ducum vel etiam aliorum fidelium sibi devotione collatum, auctoritate facis propria custodiri, nec ea sinis per eundem archiepiscopum et Capitulum secundum consuetudinem ecclesiarum Polonie procurari; non attendens, quod non solum in nova Lege ad viros ecclesiasticos huiusmodi pertinere noscuntur, verum etiam in veteri per Levitas precepit Dominus vasa et ornamenta tabernaculi custodiri. Immunitates insuper Ecclesie non reveritus, quemdam captivum servandum in predicta ecclesia posuisti, precipiens circa eum per canonicos adhiberi custodiam et de facultatibus suis eidem necessaria provideri. Clericos vero in sacris ordinibus constitutos, in ignominiam Iesu Christi carceribus interdum et tormentis affligis, in his et aliis archiepiscopum memoratum et ecclesiam sibi commissam tam crudeliter persequendo, ut, si etiam verbo taceat, oppressiones tuas exilio fateatur. Quia igitur afflictionem ecclesie supradicte ac tuum quoque periculum, quod versatur in ipsa, dissimulare nec volumus nec debemus, nobilitatem tuam monemus attentius et hortamur, et per salutem tam anime tue quam corporis obtestantes per Iesum Christum, in cuius nomine flectitur omne genu celestium, terrestrium et etiam infernorum, districte tibi precipimus, quatenus te sub potenti manu eius humilians, super iis pro quibus censuram ecclesiasticam incurristi, redire ad mandatum ecclesie non postponas, et non impediens nec faciens impediri, quominus idem archiepiscopus, prout ad ipsum de iure pertinet, libere conferat prebendas et personatus ecclesie memorate, ac Sanctorum reliquias ac cetera ornamenta ipsius ecclesie vel thesaurum, sicut superius est expressum, per se custodiat et faciat prout expedit per Capitulum custodiri; prorsus ab ipsius archiepiscopi et ecclesie seu virorum ecclesiasticorum persecutione desistas et eos in aliquibus non offendas: quin

immo predictum archiepiscopum habens in plena reverentia et honore, te sibi su his, immo Deo in ipso, humili satisfactione concilies, in quibus te constat divir iracundiam provocasse. Speramus enim, quod si conversus egeris penitentiam, et dem archiepiscopo tanquam patri tuo filiali devotione studueris adherere, sua te i rita promovebunt in multis; utpote super quo, velut credimus, ita Deo complac ut pro subditorum salute non credatur ipsius precibus defuturus, qui pro tutela clesiastice libertatis suum specialiter spiritum suscitavit. Predia quoque vel alia, sint ecclesiastica sive patrimonialia beneficia, quibus dictum archiepiscopum, vel eos sibi ad defensionem ecclesie astiterunt proponeris spoliasse, cum fructibus inde p ceptis eisdem restituere non postponas, et tuos nichilominus subditos, ad plenar restitutionem eorum que illis sunt ablata per ipsos, tradita tibi potestate comp las. Nichilominus etiam monachos de Molchina quos diceris expulisse, redire ad i nasterium suum et manere in eo cum debita libertate permittas. Alioquin, quant cunque nobis molestum existat te in aliquo molestare, quia tamen deferre Deo i gis quam homini nos oportet, sententiam quam predictus archiepiscopus tulit in propter aliqua premissarum, vel propter omnia seu etiam propter singula que hactenus in libertatem ecclesiasticam attentasti, vel quod absit, in posterum att taveris, in te vel illos qui beneficia sua de manu tua susceperint, seu te in ip presumpserint persecutione fovere, rationabiliter duxerit promulgandam, firmitatem cernimus debitam obtinere, venerabilibus fratribus nostris .. Pragensi, .. Olomuce .. Misnensi et universis Poloniensibus episcopis precipiendo mandantes, ut eam, si rationabiliter lata fuerit, quoties ab eo fuerint requisiti, usque ad satisfactionem con gnam auctoritate nostra faciant inviolabiliter observari: singulis dominicis et fest diebus, pulsatis campanis et candelis accensis, solemniter innovantes eamdem. tum Rome apud sanctum Petrum II Nonas Ianuarii, anno nono.

Molchina, *Mogilno.*

Nr. 43.

Innocentius Pp. III 1207 Jan. 4, Rome apud s. Petrum; duci Poloniae mandat, ne solutiones decimarum impediant.

Bréquigny et du Theil. Diplomata, chartae etc. II, p. 1030.

Universis ducibus in Polonia constitutis. Si cuiquam ex vobis dixisset Domir decime ac primitie tue sunt: quemadmodum eas asserit suas esse, possetis forsi ipsas earum debitoribus condonare. Cum autem aliena largiri nequaquam esse li ralitas videatur, de nobilitate vestra non possumus non mirari, quod, sicut accepin cum interdum vel obsequentium vobis remunerare labores vel aliquorum devotior vobis intenditis procurare, ipsos de facto, cum de iure minime valeatis, a soluti decimarum absolvitis; minus forsitan iniuriari Deo putantes, quoniam ista susti et in aperto vestram iniuriam non repellit. Ne quando igitur vobis Dominus irasca et in toto vestro vos puniat qui suam temere particulam contrectatis, universita vestram monemus attentius et hortamur per apostolica scripta mandantes, quate a temeritate huiusmodi de cetero desistentes, non impediatis nec faciatis aliquatc impediri, quominus decime suis ecclesiis cum integritate debita persolvantur. A quin sententiam, quam venerabilis frater noster .. Gnesnensis archiepiscopus in vos

detentores earum rationabiliter duxerit proferendam, usque ad satisfactionem condignam firmitatem decernimus debitam obtinere. Datum Rome apud sanctum Petrum secundo Nonas Januarii, anno nono.

Nr. 44.

Innocentius Pp. III 1207 Jan. 4, Rome apud s. Petrum; mandat archiepiscopo Gneznensi, ut laicos, clericos spoliantes, compescat.

Bréquigny et du Theil. Diplomata, chartae etc. II, p. 1035.

. . archiepiscopo Gneznensi. Inter ceteros molestiarum angores quas in Polonie partibus Christi dicitur Ecclesia sustinere, plerique laici viros ecclesiasticos mobilibus et immobilibus rebus que ipsos patrimoniorum ratione contingunt, pretermisso iuris ordine, non metuunt spoliare. Quia igitur in clericorum oppressionibus, laicorum est insolentie resistendum, fraternitati tue per apostolica scripta mandamus, quatenus huiusmodi presumptores, monitione premissa, sublato appellationis obstaculo, per districtionem ecclesiasticam a sua temeritate compescas. Preterea, cum populus gentium, licet in tenebris ambularet, sacerdotes suos et Levitas in tantum duxerit honorandos, ut Pharao rex Egypti, ceteris servituti subactis, eos non solum in pristina servaverit libertate, sed etiam alimoniam ipsis de publico ministraverit: principes seculares qui clericos in Polonia constitutos taliis et aliis exactionibus inquietant, ut ab huiusmodi presumptione desistant, prudenter moneas et diligenter inducas, et si necesse fuerit, canonica censura compellas. Datum Rome apud sanctum Petrum secundo Nonas Januarii, anno nono.

Nr. 45.

Innocentius Pp. III 1207 Jan. 4, Rome apud s. Petrum; mandat . . ducis et aliorum nobilium Poloniae capellanis, ut archidiaconos parochias ipsorum visitantes recipiant, et cathedratica eisdem solvant.

Bréquigny et du Theil. Diplomata, chartae etc. II, p. 1031.

. . . ducis et aliorum nobilium Polonie capellanis. Cum ex eo quod secularibus dominis deservitis, prelatis ecclesiasticis debitam subtrahere vos non deceat reverentiam et honorem, presentium vobis auctoritate mandamus et districte precipimus, quatenus archidiaconos vestros, cum parochiam visitando ad loca vestra pervenerint, honeste recipere studeatis et procurationem eis debitam exhibentes, cathedratica que debentur archiepiscopo vel episcopis, cum integritate debita persolvatis. Alioquin sententiam, quam venerabilis frater noster . . Gnesnensis archiepiscopus in vos propter hoc rationabiliter duxerit promulgandam, usque ad satisfactionem condignam firmitatem decernimus debitam obtinere. Datum Rome apud sanctum Petrum secundo Nonas Januarii, anno nono.

Nr. 49.

Innocentius Pp. III 1207 Jan. 5, Rome apud s. Petrum; mandat universis episcopis ecclesiae Polonae, ut archiepiscopo Gneznensi in exilio degenti subveniant.

Bréquigny et du Theil. Diplomata, chartae, etc. II, p. 1035.

Universis episcopis in Polonia constitutis. Cum nemo vestrum mercenario suo retributionem posset debitam denegare, profecto de retributione venerabilis fratris nostri.. Gnesnensis archiepiscopi, qui non solum ob vestram quietem sed etiam ob generalem ecclesiarum Poloniensium libertatem in multis anxietatibus et periculis laboravit hactenus et laborat, religiosa vos convenit sollicitudine cogitare. Hinc est igitur, quod universitatem vestram monemus attentius et hortamur per apostolica scripta precipiendo mandantes, quatenus, attendentes quod in exilio quod pro communi ecclesiarum vestrarum libertate subivit multiplicibus est gravatus expensis, quas utique non ex ecclesie proprie facultatibus, sed ex patrimonialibus bonis mutuoque susceptis dignoscitur perfecisse: ob reverentiam apostolice Sedis et nostram taliter ei subvenire procuretis in ipsis, quod in certamine quod certavit ac certat, vestris possit et militare subsidiis et meritis triumphare. Datum Rome apud sanctum Petrum Nonis Ianuarii, anno nono.

Nr. 50.

Innocentius Pp. III 1207 Jan. 5, Rome apud s. Petrum; mandat episcopo Pomoraniae, ut archiepiscopo Gneznensi obediat.

Bréquigny et du Theil. Diplomata, chartae etc. II, p. 1035.

Episcopo Pomoranie. Venerabilis frater noster.. Gnesnensis archiepiscopus in nostra proposuit presentia constitutus, quod tu debitam ei obedientiam exhibere recusas. Quia igitur pati nec volumus nec debemus ut dignitas eiusdem archiepiscopi per quemquam temere minuatur, fraternitati tue per apostolica scripta mandamus atque precipimus, quatenus obedientiam et reverentiam debitam ei impendere non postponas. Datum Rome apud sanctum Petrum Nonis Ianuarii, anno nono.

Nr. 51.

Innocentius Pp. III 1207 Jan. 5, Rome apud s. Petrum; mandat universis Christi fidelibus in Polonia constitutis, ut censum Romanae ecclesiae debitum rite persolvant.

Magn. bullarium Roman. Taurinens. edit. t. III, p. 198. (Ex archiv. Vaticano).

Innocentius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis universis Christi fidelibus in Polonia constitutis salutem et apostolicam benedictionem. Si memoriter teneretis Ananie Zafireque supplicium, qui pro culpa fraudati pretii quod ex agris acceperant terribili ultione puniti ad pedes apostolorum principis repentino interitu

Nr. 46.

Innocentius Pp. III 1207 Jan. 4, Rome apud s. Petrum; mandat clericis ecclesiastica bona in Polonia obtinentibus, ut archiepiscopo Gneznensi unanimiter assistant.

Bréquigny et du Theil. Diplomata, chartae etc. II, p. 1031.

Universis clericis ecclesiastica beneficia in Polonia obtinentibus. Cum turpis sit omnis pars que suo non congruat universo, presentium vobis auctoritate mandamus et districte precipimus, quatenus venerabili fratri nostro.. Gnesnensi archiepiscopo, qui pro vestra et Ecclesie libertate laborat, unanimiter assistatis eique, sicut carissimi filii pio patri, taliter adherere curetis, quod universitatis vestre suffultus auxiliis, cum adiutorio Dei efficaciter possit occurrere imminentibus Ecclesie detrimentis. Nos enim eidem dedimus in mandatis, ut quicumque vestrum secus presumeret attentare, per suspensionem officii beneficiique subtractionem ipsum ad id compellere non postponat. Datum Rome apud sanctum Petrum secundo Nonas Ianuarii, anno nono.

Nr. 47.

Innocentius Pp. III 1207 Jan. 4, Rome apud s. Petrum; confirmat cantori Gneznensis ecclesiae capellam, a b. m. duce Mescone cantoriae praedictae ecclesiae concessam.

Bréquigny et du Theil. Diplomata, chartae etc. II, p. 1033.

Cantori Gneznensis ecclesie. Cum a nobis petitur (*etc. usque:*) assensu. Capellam quam bone memorie dux Mesco cantorie Gnesnensis ecclesie, cuius honore fungeris, provida pietate concessit, cum decimis a venerabili fratre nostro Gnesnensi archiepiscopo eidem cantorie concessis, sicut eam iuste possides et quiete, tibi ac eidem ecclesie auctoritate apostolica confirmamus (*etc.*) Nulli ergo (*etc.*) Si quis autem (*etc.*) Datum Rome apud sanctum Petrum secundo Nonas Ianuarii, anno nono

Nr. 48.

Innocentius Pp. III 1207 Jan. 4, Rome apud s. Petrum; confirmat Capitulo ecclesiae de Łęczyca cantoriam.

Bréquigny et du Theil. Diplomata, chartae etc. II. p. 1032.

Capitulo Lanciciensis ecclesie. Solet annuere (*etc. usque:*) assensum. Cantoriam in ecclesia vestra per venerabilem fratrem nostrum Gnesnensem archiepiscopum de Capituli sui consensu, et clare memorie Mesconis ducis Gnesnensis favore provide constitutam, vobis et per vos ecclesie vestre auctoritate apostolica confirmamus. Nulli ergo (*etc.*) Datum Rome apud sanctum Petrum secundo Nonas Ianuarii, anno nono.

corruerunt: in solutione census quem beato Petro debetis fraudem vitaretis, ut credimus adhibere. Ad nostram siquidem audientiam noveritis pervenire, quod cum ex consuetudine regionis usualis moneta per annum apud vos tertio renovetur, et quo prius in usu fuerat, demum reddatur vilior usu alterius succedente, vos eidem apostolo censum debitum illo differtis tempore persolvendum, in quo monete quam solvitis vilior usus erit. Licet ergo bonorum vestrorum Omnipotens non indigeat, quia tamen periculosum est vobis quod debetis eidem vel per fraudem minuere vel per ingratitudinem retinere, universitatem vestram monemus attente et hortamur per apostolica scripta precipiendo mandantes, quatenus censum ipsum sine cuiuslibet fraudis vitio more solito persolvatis; alioquin sententiam quam venerabilis frater noster, Gneznensis archiepiscopus in eiusdem census vel detentores ingratos vel temerarios fraudatores rationabiliter duxerit promulgandam, usque ad satisfactionem condignam firmitatem decernimus debitam obtinere. Datum Rome apud sanctum Petrum Nonis Ianuarii, pontificatus nostri anno nono.

Nr. 52.

Innocentius Pp. III 1207 Jan. 7, Rome apud s. Petrum; confirmat ecclesiae de Łęczyca sanctuarios cum villis eorum, ecclesiae praedictae ab archiepiscopo Gneznensi concessos.

Bréquigny et du Theil. Diplomata, chartae etc. II, p. 1036.

Capitulo Lanciciensis ecclesie. Solet annuere, *(etc. usque:)* assensu. Sanctuarios cum villis eorum, quos venerabilis frater noster Gnesnensis archiepiscopus de consensu Mesconis et Corradi ducum canonicorumque suorum ecclesie vestre provida pietate concessit, quorum videlicet hec sunt nomina: Ozris cum filio, Botcheli, Sara, Dalevo, Pirvos, Vogien, Cropidlo, Rosnat, Chotemir, Golei, Targosa, Nedelis cum Vencec et Pet filiis suis, Vogen, Borecli, Brubno, Zelivy, Zetlic, Ziella, Rac, Cantro cum Rados filio, Sotlec cum Nicolao et Pet filiis suis, Martin cum Nezul fratre suo, Vilcost cum Milostrig filio suo, Neratde cum Gozeslaus filio suo, Olivis, Nezbil, Zirac, Dommac et Cotebic nepotes ipsorum; sicut eos iuste ac pacifice possidetis, vobis et per vos Lanciciensi ecclesie auctoritate apostolica confirmamus et presentis scripti patrocinio confirmamus. Nulli ergo *(etc.)* Si quis autem *(etc.)* Datum Rome apud sanctum Petrum septimo Idus Ianuarii, anno nono.

Nr. 53.

Innocentius Pp. III 1207 Jan. 8, Rome apud s. Petrum; mandat decano et Capitulo Magdeburgensibus, Ottoni nepoti ducis Poloniae praepositurams conferant.

Bréquigny et du Theil. Diplomata, chartae etc. II, p. 1027.

. . decano et Capitulo Magdeburgensibus. Ad instar illius cuius funes cecidisse testatur vox prophetica in preclaris pro modulo fragilitatis humane, illos in ministerium eius cuius vicem in terris licet immeriti gerimus ducimus assumendos, quos

credimus et literarum scientia et morum honestate preclaros: ut ad dexteram sponsi assistat in vestitu deaurato circumamicta varietate regina, cui nascuntur pro patribus filii in principes statuendi. Sperantes igitur quod dilectus filius Otto nepos nobilis viri . . ducis Polonie, cui et vite honestas et literarum scientia suffragatur, de bono in melius proficere debeat et Ecclesie Dei utiliter deservire, ipsum in subdiaconum duximus ordinandum firmam gerentes fiduciam, quod non minus ecclesiis in quibus obtinuerit beneficia in ipsius persona poterit provideri, quam in ecclesiis fuerit ipsi provisum. Verum, quia bonum semiplenum videtur quod sine adiectione relinquitur, gratiam super gratiam facere ipsi de apostolice Sedis benignitate volentes, universitatem vestram rogandam duximus attentius et monendam per apostolica vobis scripta mandantes, quatenus pro reverentia apostolice Sedis et nostra ei prepositura ecclesie vestre, ante promotionem suam obtinuisse dignoscitur, liberaliter conferatis mandatum apostolicum taliter exequentes, ut idem qui ecclesie vestre poterit existere non modicum fructuosus, ad omnium et singulorum dilectionem fortius obligetur, et nos, qui eundem sincera diligimus in Domino caritate, tanto vobis gratiori teneamur vicissitudine respondere, quanto nos noverimus a vobis liberalius exauditos. Datum Rome apud sanctum Petrum sexto Idus Ianuarii, anno nono.

Nr. 54.

Innocentius Pp. III 1207 Jan. 8, Rome apud s. Petrum; mandat archiepiscopo et Capitulo Magdeburgensi, Ottonem nepotem ducis Poloniae, emancipatum, in canonicum recipiant.

Bréquigny et du Theil. Diplomata, chartae etc. II, p. 1026.

. . archiepiscopo et . . decano et Capitulo Magdeburgensibus. Significavit nobis dilectus filius Otto nepos nobilis viri . . ducis Polonie subdiaconus noster, quod de consuetudine nullus in ecclesia vestra, priusquam emancipetur, potest stallum in choro et locum in Capitulo obtinere. Cum igitur nos ipsum in subdiaconum ecclesie Romane duxerimus assumendum, et indecens esset eum tanquam non emancipatum privare predictis, auctoritate apostolice Sedis duximus emancipandum eumdem. Quocirca universitati vestre per apostolica scripta mandamus, quatenus ipsum emancipatum habentes, predicta ei curetis hilariter assignare. Datum Rome apud sanctum Petrum sexto Idus Ianuarii, anno nono.

Nr. 55.

Innocentius Pp. III 1207 Jan. 8, Rome apud s. Petrum; interdicit archiepiscopo Gneznensi et suffraganeis eius, ne publice uxoratos admittant ad ecclesiasticas dignitates, simulque mandat, ludibria publica in ecclesiis extirpent.

Bréquigny et du Theil. Diplomata, chartae etc. II, p. 1037.

. . Gneznensi archiepiscopo et suffraganeis eius. Cum decorem domus Domini et locum tabernaculi glorie sue diligere vos oporteat, accurata vobis est sollicitudine precavendum, ne in commissis vobis ecclesiis illa temere presumantur, que vel in eis

lampadem religionis extinguere, vel munditiam videantur ministrorum Domini maculare. Ad nostram siquidem noveritis audientiam pervenisse, quod quidam in vestris diocesibus constituti, publice cum mulieribus contrahentes ecclesiasticas non verentur suscipere dignitates, et nonnullarum ecclesiarum canonici, quorum lumbos iuxta verbum evangelice veritatis deceret esse precinctos ac in eorum manibus lucernas bone operationis ardere, usque adeo luxurie sordibus putruerunt, quod nec etiam ignominiam suam velint turpitudinemque velare, quin immo filios ex infami generatione susceptos, ad ministerium altaris, quo se reddunt indignos, indignius secum trahunt; ac si non satis in opprobrium ordinis clericalis eorum incontinentia foret cognita, nisi natorum, in publicum deductorum loquentiumque testimonium, contra ipsos esset ostensione sedula comprobata. Cumque in ecclesiis in quibus huiusmodi clerici locum habent multa enormiter attententur, dum in eisdem fermentata patrum et filiorum, nepotum etiam et affinium parentela inordinate ministrat, quia videlicet amore predominante carnali reverentia spiritualis tepuit inter ipsos, unde nequaquam unus quodlibet facere propter alium pretermittit: per insolentiam eorundem interdum ludi fiunt in eisdem ecclesiis theatrales, et non solum ad ludibriorum spectacula introducuntur in eas monstra larvarum, verum etiam in tribus anni festivitatibus que continue Natalem Christi sequuntur, diaconi, presbyteri ac subdiaconi vicissim insanie sue ludibria exercentes, per gesticulationum suarum debacchationes obscenas in conspectu populi decus faciunt clericale vilescere, quem potius illo tempore verbi Dei deberent predicatione mulcere. Quia igitur ex officio nobis iniuncto zelus domus Dei nos comedit et opprobria exprobrantium ei super nos cadere dignoscuntur, fraternitati vestre per apostolica scripta mandamus, quatenus, ne per huiusmodi turpitudinem Ecclesie inquinetur honestas, eos qui sunt publice uxorati non admittatis de cetero ad ecclesiasticas dignitates, et admissos repellatis ab eis quas non possunt sine pravo exemplo et gravi scandalo retinere. Filios quoque canonicorum, presertim in eisdem conferri ecclesiis non sinatis quarum sunt canonici patres eorum; cum indecorum sit, ut in altaris officio illegitimus filius impudico patri ministret, in quo unigenitus Filius eterno Patri pro salute humani generis victimatur. Predictam vero ludibriorum consuetudinem vel potius corruptelam, curetis ab ecclesiis vestris taliter extirpare, quod vos divini cultus et sacri comprobetis ordinis zelatores. Datum Rome apud sanctum Petrum VI Idus Ianuarii, anno nono.

Nr. 56.

Innocentius Pp. III 1207 Jan. 10, Rome apud s. Petrum; *episcopos ecclesiae Polonae de admonitione ad Wladislaum ducem Poloniae missa, certiores reddit.*

Bréquigny et du Theil. Diplomata, chartae etc. II, p. 1020.

Universis Poloniensibus episcopis. Pervenerat siquidem aures nostras iam pridem detestande crudelitatis auditus, quam nobilis vir dux Vladislaus in Gneznensem archiepiscopum (etc. *In eundem fere modum usque ad finem diplomatis Nr. 42*). Datum Rome apud sanctum Petrum quarto Idus Ianuarii, anno nono.

Nr. 57.

Innocentius Pp. III 1207 Jan. 10, Rome apud s. Petrum; inhibet, ne in ecclesia Polonica beneficia per saeculares conferantur.

Bréquigny et du Theil. Diplomata, chartae etc. II, p. 1036.

. . Poloniensi archiepiscopo. Ideo sumus ad apicem summi pontificatus Domino disponente vocati, ut nostre sollicitudinis studio, que in ecclesiis Dei fuerint emendanda in melius reformentur, et quod in eis contra statuta canonum attentatur, falce moderaminis apostolici debeat resecari. Eapropter venerabilis in Christo frater, ut in ecclesia tibi commissa que recta sunt liberius valeant adimpleri, ad exemplar felicis recordationis Celestini Pape predecessoris nostri presentium auctoritate districtius inchibemus, ne in ipsa ecclesia vel in aliis episcopalibus ecclesiis tue iurisdictioni commissis, per secularem potestatem beneficia ecclesiastica de cetero conferantur, cum talis collatio manifeste sacris obviet institutis. Nulli ergo *(etc.)* nostre inhibitionis *(etc.)*. Si quis autem *(etc.)*. Datum Rome apud sanctum Petrum quarto Idus Ianuarii, anno nono.

Nr. 58.

Innocentius Pp. III 1207 Jan. 10, Rome apud s. Petrum; confert archiepiscopo Gneznensi potestatem ferendi canonicam censuram in ducem Wladislaum ac fautores ipsius, nisi resipiscant.

Bréquigny et du Theil. Diplomata, chartae etc. II, p. 1033.

. . Gneznensi archiepiscopo. Cum tua pro te loquantur opera testimonium, quod promptam geris in lege Domini voluntatem, ut libertatem ecclesiasticam, pro qua specialiter inter circumpositos tibi presules Deus creditur tuum spiritum suscitasse, plenius possis ipso adiuvante defendere: specialem auctoritatem a nobis dignum duximus te habere. De tua igitur providentia plenam fiduciam obtinentes auctoritate tibi presentium conferimus potestatem, ut nisi nobilis vir dux Vladislaus affectu per te paterno commonitus, ab ecclesie tue persecutione cessaverit et libere te permiserit pontificale in ipsam et eius subditos officium exercere: tam in eum quam universos fautores eius, et illos etiam qui ecclesie tue immunitates, presertim de quibus est apostolico privilegio communita, temere presumpserint violare, canonicam tibi liceat promulgare previa ratione censuram; ac sententiam, quam protuleris in huiusmodi per quoslibet Poloniensium ecclesiarum episcopos et prelatos, facias si necesse fuerit usque ad satisfactionem condignam inviolabiliter observari, contemptores appellatione postposita ecclesiastica districtione cogendo. Preterea, cum nonnulle prebende ac personatus in preiudicium tuum seu predecessorum tuorum a memorato duce dicantur, ac etiam eius patre, contra canonum instituta collati, per presentia tibi scripta concedimus, ut collationem eorum, seu etiam alienationem quorumcunque bonorum in ecclesie memorate iacturam absque consensu Capituli tui factam, tibi liceat legitime revocare, contradictores appellatione remota per censuram ecclesiasticam compescendo. Nulli ergo *(etc.)* nostre concessionis *(etc.)*. Si quis autem *(etc.)*. Datum Rome apud sanctum Petrum quarto Idus Ianuarii, anno nono.

Nr. 59.

Innocentius Pp. III 1207 Jan. 10, Rome apud s. Petrum; ma episcopis ecclesiae Polonicae, sententiam contra episcopum Poznaniensem latam o vari faciant.

Bréquigny et du Theil. Diplomata, chartae etc. II, p. 1034.

Universis episcopis in Polonia constitutis. Ad confusionem .. Posnaniensis scopi non potest in memoriam non redire, quod unus ex duodecim Christum tra et in Angelis suis reperit Altissimus pravitatem. Cum enim vir eximie sanct venerabilis frater noster Gnesnensis archiepiscopus contra filios huius seculi pr clesie se curaverit opponere libertate, nominatum episcopum, quem speravit filios lucis sibi fideliter adherere, Christi reperit in ipsius Ecclesia proditorem. quem demum cum antedictus archiepiscopus, exigentibus culpis suis, rationab protulerit sententiam interdicti, ac ille, ipsius sententia vilipensa coram Ecclesie secutore precipuo, excommunicato nominatim ab ipso, divina celebrare officia sumpsisset, propter quod vinculo fuit excommunicationis astrictus: licet postmo penitudine simulata sicut constitit ex postfacto, fuerit absolutus, denuo tamen culpam est relapsus eamdem, et in pristinam sententiam revocatus. Nos igitur a dentes, quod predictus episcopus tanto fortius nervo debet ecclesiastice discipline stringi, quanto innocentie lora que in aliis debuerat moderari dannabilius in se laxavit: universitati vestre mandamus et districte precipimus, quatenus senten ipsam et illam quam idem archiepiscopus in canonicos et alios clericos propter cessum similem simili ultione rationabiliter promulgavit, usque ad satisfactionem dignam faciatis inviolabiliter observari, contemptores appellatione postposita e siastica districtione cogendo. Datum Rome apud sanctum Petrum quarto Idus I arii, anno nono.

Nr. 60.

Innocentius Pp. III 1207 Jan. 10, Rome apud s. Petrum; univ ducibus Poloniae mandat, ab occupatione facultatum ecclesiarum vacantium desis

Bréquigny et du Theil. Diplomata, chartae etc. II, p. 1038.

Nobilibus viris, ducibus in Polonia constitutis. Si quecunque super terram betis, ab eo qui habitat in celis recognoscitis vos habere, satis quidem reputare betis indignum, ut per potentiam quam accepistis ab ipso, in ministris suis iniu inferatis eidem. Accepimus sane, quod cum aliquos provincie vestre presules a senti seculo migrare contingit, vos, qui sicut eorum precipui filii viduatas debe ecclesias consolari, dolorem super ipsarum dolorem apponitis facultates antist decedentium invadendo, que potius eorum debuerant successoribus conservari. igitur, etsi semper ecclesiis opporteat vos deferre, presertim tamen viduitatis pore vos eas convenit revereri: universitatem vestram monemus et exhortamur a tius, ac per eum, qui pro nostris iniquitatibus cruce pendens Ecclesie sue pri gium libertatis proprii sanguinis aspersione conscripsit, obtestandos vos duximu rogandos, quatenus ecclesias in vestris finibus constitutas debita permittentes l tate gaudere, in Pastor[illegible]dentium mobiles ac immobiles facultates nullius

bus avaritie anheletis, sed eas potius, ut est iustum, per locorum Capitula libere conservari sinatis, substituendis canonice pontificibus resignandas. Alioquin, quantumcunque (*etc. sicut in aliis*). Datum Rome apud sanctum Petrum IV Idus Ianuarii, anno nono.

Nr. 61.

Innocentius Pp. III 1207 Jan. 12, Rome apud s. Petrum; mandat archiepiscopo Gneznensi, ducem Poloniae Wladislaum, si resipuerit, absolvat.

Bréquigny et du Theil. Diplomata, chartae etc. II, p. 1027.

. . Gneznensi archiepiscopo. Presentium tibi auctoritate concedimus, ut, si nobilis vir . . dux Wladislaus emollitus timore Domini obstinantiam suam voluerit emendare, tam ipsum quam fautores eius, qui pro iniectione manuum in clericos violenta in canonem late sententie inciderunt et a te demum denuntiati fuere, secundum Ecclesie formam absolvas et iniungas eis quod talibus consuevit iniungi. Datum Rome apud sanctum Petrum II Idus Ianuarii, anno nono.

Nr. 62.

Innocentius Pp. III 1207 Jan. 12, Rome apud s. Petrum; archiepiscopo Gneznensi concedit, ut possit ferre signum Crucis per provinciam ipsius, absente tamen in Polonia Sedis apostolicae legato.

Bréquigny et du Theil. Diplomata, chartae etc. II, p. 1039.

. . Gneznensi archiepiscopo. Quoniam non ignoras quod in Cruce Domini nostri Iesu Christi te oporteat gloriari, pie desideras salutare Crucis eius vexillum de conniventia nostra tue venerationi permittere, cuius mortificationem iugiter in tuo corpore crederis pro divini nominis amore portare. Nos igitur attendentes quod nequaquam tibi sint armature celestis insignia deneganda, qui contra fortem armatum in mundi atrio, suffultus auxilio Fortioris, certamine incessante laboras per arma iustitie trumphare, presentium tibi auctoritate concedimus, ut salvifice Crucis signum per tuam provinciam ante te facias buiulari, nisi cum apostolice Sedis legatus in Polonia fuerit constitutus: ut in hoc ei deferas tanquam a nostro latere destinato. Datum Rome apud sanctum Petrum secundo Idus Ianuarii, anno nono.

Nr. 63.

Wladislaus dux Polonie 1208 Apr. 16, in Santog; ratam habet donationem hereditatis Turza, quam Ogerius una cum filio ipsius Ogerio monasterio de Łekno contulerunt.

Wągrowiec. Archiv. monasterii. Protocollum 3, p. 38. Kopia z pergaminu orygin. przy którym była zawieszona pieczęć na sznurkach półjedwabn. czerwon.

In nomine Salvatoris nostri Ihesu Christi amen. Ego Wladislaus divina favente

clementia dux Polonie. Notum sit omnibus tam presentibus quam futuris, quod Ogerius cum consensu filii sui Ogerii hereditatem suam nomine Thuza in presencia nostra et coram baronibus terre contulit ecclesie beate Marie semper virginis sanctique Petri in Lukna nec non fratribus Cisterciensibus ibidem domino Deo iugiter famulantibus, cum silvis, agris, pratis vel aquis, iure hereditario libere in perpetuum tenendam. Non enim ambigo, quod Deus sancte illius congregationis que ipsi in Lukna iugiter deservit semper propiciatur suffragiis, ipse largiatur et meam hereditatem michi. Hanc igitur donationem per omnia ratam fore decerno, fideli pagina signo, sigilli mei impressione roboro, sub scuti mei defensione suscipio, quinimo, ne ullius hominis iniqua malignitate seu improbitate aliquid ex ea convelli possit, sub potenti manu protectionis Dei pono: ut quisquis donationem hanc violare adtemptaverit, nisi digne resipuerit, ira Dei in eternum sit super ipsum. Datum in Santog anno Domini scilicet millesimo ducentesimo octavo, XVI Kalendas Maii. Cum hec fierent presentes testes astiterunt: Dobrogostius palatinus, Bronisius castellanus Gnezenensis; Slavenicus, Drogomirus, Svantoslaus, heredes ecclesie supradicte, et alii quam plures.

Thuza, *Turza.* Lukna, *Łekno.* Santog, *Santok.*

Nr. 64.

Wladizlaus Odonis filius dux de Kalis 1209 Dec. 25, in Glagov; dat villas Pyszczyn et Braciszewo ecclesiae b. Bartholomaei in Trzebnica.

Pergam. oryg., u którego trzy pieczęcie przywieszono. 1sza podłużna na niciach jedwabn. zielon. przedstawia biskupa na tronie; napis: S. Laurencii Dei Gra. Ep. Vrat. *2ga okrągła na niciach jedwabn. wypłowiał. Henryka księcia, przedstawia męża zbrojnego, na lewéj tarcz, prawa wsparta na proporcu; napis:* Sigillu. Henr. Ducis Zlesie. *Z 3ciéj pozostały nici jedwabne żółte.*

Wrocław. Königl. Staats Archiv. Trebnic. Nr. 12. (Mosbach, Wiadomości, p. 4.)

Commendabile est scripture testimonium et necessarium, quum oblivionis redimens detrimentum, preterita tamquam presencia humane reppetit memorie. Ea propter ego Wladizlavus Odonis filius Dei gracia dux de Kalis scripture testimonio dignum duxi commendare, presentis pagine scripta intuencium notificans universitati, quoniam causa salutis anime, materne ecclesie beati Bartolomei in Trebnich attribui villas Pyschino et Bratostovo cum suis heredibus hereditario iure in posterum possidendas; duobus filiis Pische: Sestrenul, Cvatek, et duobus filiis Lutuyonis: Nicolao et Pantyno et eorum vitrico Iacobo, ut memorate sint piscatores ecclesie; et aquam cum castoribus, ab ipso castro superius aquam, usque ad Syrcham fluvium ubi magnam intrat aquam. Huius tam commendabilis constituti conscii et testes, quum et in ipsorum est actum et laudatum presencia, sunt hii: dux Polonie Wladizlavus, dux Zlezie Henricus, Conradus Henrici filius et Henricus eiusdem Henrici iunior filius, Lypoltus Sbyzlave filius, Sbyzlava, Lucia uxor Wladislai, Hedviga uxor Henrici, Henricus Polonie archiepiscopus, Arnoldus Poznaniensis episcopus, Laurentius Zlezie episcopus, Laurentius Lubusensis episcopus, Gunterus abbas de Lubes, Vincentius cancelarius, Saudivoy frater eius, Ian Iancovich, Potrek Cesslavich, Stephanus

de Legnich castellanus, Chanstobor, Stephanus Ondreyovich, Gebardus castellanus de Glagov, Ivan Sechezlavich, Boguzlav Ivanovich, Dirzicray tribunus de Kalis. Actum est hoc in Glagov in Natali Domini, tempore quo baptizavit dux Wladizlaus filium ducis Henrici, anno Incarnacionis dominice MCCIX, tempore Bervini Trebnicensis prepositi. Quisquis igitur hoc infringere temptaverit, auctoritate domini Henrici Polonie archiepiscopi et omnium episcoporum excommunicacionis sentencia merebitur vinculari.

Trebnich, *Trzebnica.* Pyschino, *Pyszczyn.* Bratostovo, *Braciszewo.* Castrum *sc.* de Gniezno, *który to gród leżał w ówczas nad jeziorem Jelonek.* Syrcha flum. *przypływ rz. Wełna.* Magna aqua, *rz. Wełna.* Lubusensis, *de Lubusz, z niemiecka Lebus.* Lubes, *Lubiąż, z niem. Leubus.* Legnich, *Lignica.* Glagov, *Głogowa.*

Nr. 65.

Wladislaus Odonis fil. dux de Kalis 1209 s. d. in Glagov; confert monasterio de Lubiąż villam Lubogoscz cum parte lacus de Sława.

Pergam orygin. u którego przywieszono cztery pieczęcie. 1sza większa podługowata na jedwabiu czerwon. przedstawia Biskupa na tronie, napis: Sigillu... Di.. Poznaniensis Episcopi. *2ga równa z poprzednią na niciach jedwabn. czerwon. przedstawia Biskupa stojącego; napis:* S. Archiepiscopi Gneznensis Henrici. *3cia na niciach jedwabn. zielon. Odona księcia,* (pieczęć IV.) *4a mniejsza, podługowata, na niciach jedwab. czerwon. przedstawia biskupa na tronie; napis:* S. Laurentii Di. Gra. Wratislaviensis Epi.

Wrocław. Königl. Staats Arch. Leubus 13b. (Mosbach, Wiadomości p. 5. Wohlbrück. Gesch. d. Bisthums Lebus I, p. 14).

Commendabile et necessarium est scripture testimonium, quum oblivionis redimens detrimentum, preterita tamquam presencia incommutabili loquitur veritate. Ea propter ego Wladizlavus Odonis filius dux de Kalis Dei gracia, ne procedente tempore subripiat oblivio, scripture dignum duxi commendare testimonio presentis pagine scripta intuentium notificans universitati, quoniam causa salutis anime, materne ecclesie beate Marie in Lubens et eius ministrorum usibus villam Lubogosch et eius heredem Wrocis cum duobus eius filiis, ut sint mellifices, hereditario iure possidendam sub abbate Guntero viro ydoneo et ad eius peticionem concedens, perhenniter attribui cum mellificiis et lacu nomine Tuchno, et laci alterius medietate eidem ville pertinente cuius laci vocabulum est Radechovo, et cum universis memorate hereditatis appendiciis; et venari non contradico. Ad huius tam pii corroborationem patrimonii sigillorum adhibeo munimina, et testium ydoneorum, quum in ipsorum est actum et laudatum presentia, ascribo nomina: dux Polonie Wladizlavus, dux Zlesie Henricus, Conradus Henrici filius et Henricus eiusdem Henrici iunior filius, Lypoltus Sbyzlave filius, Sbyzlava, Lucia uxor Wladizlavi, Edviga uxor Henrici, archiepiscopus Henricus, Arnoldus Poznaniensis episcopus, Laurentius Zlezie episcopus, Laurentius Lubusensis episcopus, Gunterus abbas de Lubes, Vincentius cancelarius, Wlad. (sic) Sandivoy frater eius, Ian Iancovich, Potrek Cesslavich, Stephanus de Legnich castellanus, Chanstobor, Stephanus Andreyovich, Gebardus de Glagov castellanus, Ivan Sechezlavich, Boguzlav Ivanovich, Dyrzicray tribunus de Kalis Actum est

hoc in Glagov in Natali Domini, tempore quo baptizavit dux Wladizlavus filium Henrici ducis, anno Incarnationis dominice M.CC.IX. Quisquis igitur huius patrimonii irritator existere presumpserit, auctoritate domini Henrici Polonie archiepiscopi et omnium episcoporum anathematis vinculo merebitur vinculari.

Lubens, *Lubiąż, z niemiecka Leubus.* Lubogosch, *z niem Laubegast.* Lacus Tuchno, *jezioro p. m. Sława, z niem. Schlawer See.* Lacus Radechovo, *z niem. Rädchen.* Lubusensis, *de Lubusz, z niem. Lebus.* Legnich, *Lignica.*

Nr. 66.

Wlodizlaus dux de Calis 1210 Jul. 29, in Boricov; dat Winemaro abbati de Pforta quasdam possessiones in provincia de Przemęt sitas, pro fundatione ibidem monasterii Ordinis Cisterciensis.

Pergam. orygin., u którego na niciach jedwabn. zielon. czerwon. i białych przywieszono 7 pieczęci. 1sza podługowata, przedstawia stojącego Biskupa błogosławiącego z pastorałem w lewéj; napis: Sigill. Laurencii Lubusensis Epi. *2ga podługow. przedstawia Biskupa siedzącego, w prawicy pastorał, na lewéj księga; napis:* S. Getconis Epi. Plocensis. *3cia okrągła przedstawia Biskupa siedzącego, na prawéj księga, w lewéj pastorał; napis:* ... Ladizlavensis. *4ta podługowata, przedstawia Biskupa siedzącego, w prawéj pastorał, na lewéj księga; napis:* Sig... Arnoldi Po...niensis episcopi. *5ta podługowata przedstawia stojącego Biskupa błogosławiącego, w lewéj pastorał; napis:* S. Archiepiscopi G.ezdnensis Henrici. *6ta podługowata przedstawia siedzącego Biskupa błogosławiącego, w lewéj pastorał; napis:* Sigillum Vincen...i Epi. Cracoviensis. *7ma podługowata przedstawia siedzącego Biskupa błogosławiącego, w lewéj pastorał; napis:* S. Laurentii Dī. Gra. Wratislaviensis Epi. *Ostatnie $3^1/_2$ wiersze, począwszy od:* Heinricus archiepiscopus, *zatem świadkowie i data, napisane bledszym inkaustem i odmienną, lubo współczesną ręką.*

Dresden. Königl. Sächsisch. Haupt Staats Archiv. Orig. 171.

In nomine sancte et individue Trinitatis, Wlodizlaus divina favente clementia dux de Calis. Ex divina intelligimus scriptura, consultum vel potius preceptum esse divitibus huius seculi non sperare in incerto divitiarum, sed thesaurizare sibi fundamentum bonum in futurum, ut apprehendant veram vitam. Quod nimirum tam salubre consilium cum multi potentes et multi nobiles ante nos strennue secuti fuerint et terrenis celestia larga manu conparaverint, et nos eorum ex (sic) exempla sequi proponentes, collata nobis a Deo bona temporalia in presenti dare cupimus, ut ab eo eterna in futuro recipiamus. Manifestum proinde universis Christi fidelibus tam presentibus quam futuris esse volumus, quod nos ad edificationem cenobii Ordinis Cisterciensis, quod in provintia Premontensi de patrimonio nostro quod ad nos hereditario iure devenit a fundamentis exstruere Deo annuente iam cepimus, has possessiones pro remedio anime nostre simul et parentum nostrorum sollempni donatione liberas in perpetuum contulimus: locum qui Polonica lingua Virchuie dicitur cum circumiacentibus lacubus et nemoribus usque ad confinia et metas Glogowic terminis contiguas, Dominiz cum Colov, Bucoviz et aliud Bucoviz cum Rozwarowo, Mochi cum Ptowo, Radomir cum Gorzko et Ozlonino, Zecowo cum Clewo, Pretsino,

Kneginiz in provintia Zremensi, Zirsnici iuxta Rudam; cum attinentiis suis cultis et incultis, viis et inviis, agris, aquis et silvis, pratis et paschuis, nemoribus et venationibus, lacubus et piscationibus, aucupiis et navigiis, cum omni libertate et utilitate que in presentiarum inest vel inesse poterit in futurum. Hec ergo nos in manus venerabilis Wincmari abbatis de Porta, cui eundem locum exstruendum contradidimus assignantes, licentiam dedimus novi loci fratribus unam vel duas villas forenses, et alias quotquot voluerint seu potuerint villas Teutonicorum in nemore et in possessione sua Teutonicali iure et libertate ponendi; loca omnia et rusticos tam Teutonicos quam Polonos, ab omni iudicio et potestate tam nostra quam nostrorum, et omni iure et ministerio Polonico plenarie absolventes. Hec vero sunt nomina rusticorum quos eis dedimus: in Zirsnik: Pzar, Thusha, Milozt, Targossa, Zedluta, Dumoviz; in Dominiz: Radoch, Zvantos, Plefna, Nudassa, quorum quilibet tribus diebus in ebdomada XIIcim pisces ad longitudinem ulne dare debet et insuper tres urnas mellis annuatim; Novos et Radzlaws cum filiis cotitidie (sic) debent piscari; Zlavosovici, Hrapis, Pancis, Gozis, mellifices; Began figulus, Karsna, Bozstetet cum sotio, mellifices; in Dyznik: Zvan qui cotidie debet piscari; Bonik et Mirek frater eius, Piwen, Zelis, Nidomislz, camerarii; Panoh, Milozlaus agazo; Iohannes cocus. Zbramirus dedit post mortem suam villam Zscomelin. Hec omnia ego Heinricus archiepiscopus et ego Arnoldus Poznaniensis, et alii Polonie episcopi sub exconmunicatione firmiter confirmavimus. Ut ergo hec omnia rata et in perpetuum inconvulsa permaneant, presentem paginam ex inde conscriptam sigilli nostri et principum, coram quibus hec facta sunt, inpressione signavimus et ydoneos testes adhibuimus, quorum nomina hec sunt: Heinricus archiepiscopus Gnezinenzis, Arnoldus episcopus Poznaniensis in cuius diocesi situs est locus, Vincentius Cracoviensis, Getko Plocensis, Laurentius Wratizlaviensis, Oerius Qaviensis, Laurentius Lubusensis episcopi; Boguchalus de Cracovia, Symon de Lansitia, Meingotus de Schirmest prepositi; Gerhardus archidiaconus, Vitus custos, et alii quam plurimi abbates, prepositi, decani, archidiaconi, canonici, sardotes, clerici, et tota sinodus in Boricov celebrata. Lezstico dux Cracovie, Cunradus dux, frater eius Heinricus dux Zlesie, Albertus palatinus; Gowarish, Iacobus, Mizsui, Ozstash, et alii plurimi Polonie nobiliores. Datum in Boricov IIII Kalendas Augusti, anno ab Incarnatione Domini M.CC.X., Indictione XIII.

Calis, *Kalisz*. Premontensis, *de Przemęt*. Locus Virchuie, *ściśle nie odgadnione*. Dominiz, *Domnik*. Colov, *Koło*. Bucoviz, *Bukowiec*. Rozwarowo, *nie odgadnione*. Mochi, *Mochy*. Ptowo, *nie odgadnione*. Radomir, *Radomirz*. Gorzko, *Gorskie*. Ozlonino, *Osłonino*. Zecowo, *Siekowo*. Clewo, *Kluczewo*. Pretsino, *Przyczyna*. Kneginiz, *Księginki*. Zremensis, *de Srem*. Zirsnici, *Dzietrzniki*. Ruda, *Ruda*. Porta, *Pforta*. Dyznik, *Dłużyn*. Zscomelin, *Skromlin*. Qaviensis, *de Kujawy*. Lubusensis, *de Lubusz*. Lansitia, *Łęczyca*. Schirmest, *Trzemeszno*. Borikow, *Borzykowa*.

Nr. 67.

Innocentius Pp. III 1210 Sept. 4, Laterani; mandat archiepiscopo Gneznensi, ut in Prussia per Christianum et Philippum monachos ad fidem Christianam conversis, donec proprium episcopum obtinuerint, curam pastoralem impendat.

Baluze. Epistolae Innocentii Pp. III, ep. 128. Manrique. Annales Cisterciensium III, p. 531.

. . Gneznensi archiepiscopo. Celestis agricola Iesus Christus semet ipsum vitem veram et fertilem in vinea sua electa plantavit, ex qua multitudo palmitum prodiens, non solum illam amenam viroribus, verum etiam fructibus redderet gratiosam. Ex ista nimirum vite quotidie tot palmites pullulant, quot in ecclesiastice unitatis radice fundati, ad sancte conversationis studium extendentes se per opera pietatis, non solum interne gratie virore turgescunt, sed etiam laudabili exercitatione fructificant in profectibus proximorum. In hac siquidem laborare vinea dilecti filii Christianus, Philippus et quidam alii monachi pio desiderio cupientes, illius dudum amore succensi qui neminem vult perire, ad partes Prusie de nostra licentia in humilitate spiritus accesserunt, ut ibidem sermonem Verbi dominici seminando, in umbra infidelitatis et tenebris ignorantie positos ad semitam reducerent veritatis. Quod cum in terram bonam et fertilem cecidisset, fructum protulit opportunum eius preeunte gratia, qui vocat ea que non sunt tanquam ea que sunt et ex lapidibus suscitat filios Abrahe: quidam magnates et alii regionis illius Sacramentum baptismatis receperunt, et de die in diem proficere dignoscuntur in doctrina fidei orthodoxe, sicut iidem monachi nuper ad Sedem apostolicam venientes nostro apostolatui referarunt. Cum igitur huiusmodi novella plantatio beneficio irrigationis indigeat, fraternitati tue presentium auctoritate mandamus, quatenus eisdem monachis et fratribus suis nec non et aliis ad fidem de novo conversis, in ecclesiasticis Sacramentis et aliis que ad ampliandum Christiane religionis cultum spectare noscuntur, tandiu curam officii pastoralis impendas, donec divina faciente clementia adeo ibidem numerus fidelium augeatur, ut proprium possint episcopum obtinere. Episcopos etiam et alios ecclesiarum prelatos ac terre magnates moneas sollicitius et inducas, ut pro Deo et propter Deum eis propitii ac favorabiles existentes, ubi dignum fuerit, gratiam, solatium et humanitatem impendant. Datum Laterani pridie Nonas Septembris, anno XIII.

Nr. 68.

Duces Lestco Cracovie, Conradus Mazovie, Wladislaus de Calis et Kazimir de Opol s. a. d. et l.; iurant Henrico Polonorum archiepiscopo, se immunitatem ecclesiae Polonicae servaturos.

Gniezno. Archiv. Capituli Metropol. Lib. privil. XV sec. fol. 1. Transsumpt potwierdzony przez: Innocentius Pp. III 1215 Dec. 29, Laterani. *Fr. Piekosiński. Kod. dyplomat. katedry krakowskiéj Nr. 10. (Transsumpt orygin. potwierdzony przez:* Innocentius Pp. III 1215 Dec. 29, Laterani).

Quoniam sancta mater Ecclesia diligentibus eam libenter ministrat ea que Spiritus sunt, non magnum est si quispiam Christianorum in temporalibus sibi modi-

cum subministret. Inde est quare nos miseracione divina duces Lestco Cracovie, Conradus Mazovie, Wladislaus de Calis et Kazimir de Opol, nostrorum pia predecessorum gesta, in eis in quibus peccatis nostris exigentibus imminuta sunt, ad statum suum reducere, vel si perperam et minus honeste aliqua statuta fuerunt, modis omnibus emendare volumus; inde est quare nos promittimus et iuramus domino Henrico Polonorum archiepiscopo et successoribus ipsius, omnibus suffraganeis eius et etiam successoribus suffraganeorum, quod ab hac hora in antea quoad vixerimus volumus custodire immunitatem Ecclesie Dei, ne ullum dispendium per nos vel per nostros patiatur, sed ville ecclesiarum et incole ipsarum omnimode gaudeant privilegio libertatis. Est itaque primum quod statuimus et custodiri volumus: ne quis hominum ecclesie inhabitans patrimonium, alias ad iudicium quam coram ipsius ecclesie prelato, vel coram suo iudice iudicandus pertrahatur. Volumus etiam, quod homines ecclesiarum immunes sint a servitute quod dicitur povoz et prevod et prevori et naraz et nastava; et non transibimus per Lowich nisi semel in anno, prout ab antiquo consuetum est; et restituimus omnes villas beato Adalberto pertinentes, similiter et silvas cum suis utilitatibus. Hec autem statuta ab omnibus nostris ita volumus inviolabiliter custodiri; quod si quis ausu temerario imminuere temptaverit, indignationem se nostram et Ecclesie principum sciat incursurum. Super quo volumus, quod ad voluntatem eorum in quos deliquerint, penam delicti reportent.

Opol, *Opole, z niemiecka Oppeln.* Lowich, *Łowicz.*

Nr. 69.

Wlodizlaus dux Polonie 1211 Apr. 16, in Gnezna; inpignorationem praediorum Slosin et Durowo, Hugoldo abbati de Łekno per comitem Zlavenicum obligatorum, ratam habet.

Transsumpt orygin. potwierdzony przez: Mathias episcopus Wladislaviens. 1325 Mai. 25, in Raccens.

Kurnik. Biblioteka Diplom. Nr. 10.

In nomine Ihesu Christi amen. Nos Wlodizlaus Dei gracia dux Polonie notum esse volumus tam presentibus quam futuris, quod comes Zlavenicus antiqui Zlavnici filius venerabilem virum dominum Hugoldum abbatem de Lukna iam dudum precibus impulsavit, summam aliquarum marcarum racione nupcie sue filie pro tempore sibi accomodari postulando; ipse vero abbas frequenti peticione devictus, predicto Zlavnico XX marcas examinati argenti, ambulatorem et duos dextrarios pro XXV marcis examinati (sic), tres purpuras pro X marcis examinati (sic), a viris ydoneis et honestis probatas et taxatas, coram nobis concedendo racionabiliter assignavit. Verum, quia vix aut raro fides vera in modernis reperitur, prefatus abbas a predicto Zlavenico et suis filiis pro cautela sufficienti accepit in pignore predium nomine Slosin et Durove cum duobus lacubus adiacentibus, scilicet Belsko et Scekolin, cum omnibus attinenciis, pratis et nemoribus, quorum hec sunt vocabula: Cavciles, Cronekir et Sviniblota, cum agris et aquis, condicione tali interposita: quod si prefatus Zlavenicus memorata pignora infra triennium cum L. V. marcis examinati argenti non redemerit, extunc ipse nec sui posteri ad ipsa nullum in perpetuum obtineant ius

redimendi, aut facultatem aliquam requirendi. Ut autem hec coram nobis facta robur firmitatis obtineant, dedimus memorato abbati presentem cartam nostro sigillo et predicti Zlavenici sigillo confirmatam. Acta sunt in Gnezna anno Domini M.CC.XI, XVI Kalendas Maii. Cum hec fierent, hii testes astiterunt quorum hec nomina: Thomas, Christianus, Nicolaus, canonici Gneznenses; Drogomirus, Zantoslavus, Iacobus, et alii quam plures viri ydonei et honesti.

Lukna, *Łekno.* Slosin, *niegdyś osada nad jeziorem Kobylec, dziś znikła.* Durove, *Durowo.* Lacus Belsko *et* Scekolin, *jeziora Durowskie i Kobyleckie.* Cavciles, Cronekir, Sviniblota, *nazwiska miejscowości, dziś zapomniane.*

Nr. 70.

Innocentius Pp. III 1211 Apr. 21, Laterani; confirmat libertates, quas Lesco, Conradus et Wladislaus Odonis, duces Poloniae, ecclesiae Poloniae concesserant.

Baluze. Epistol. Innocentii Pp. III, ep. 43. Piekosiński. Kod. dyplomat. Małopolski, Nr. 7. (Podług Migne, Innocentii III etc. opera omn.)

Innocentius episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Gneznensi archiepiscopo salutem et apostolicam benedictionem. Cum illius locum licet immeriti teneamus in terris, qui sanctam Ecclesiam sponsam suam absque macula et ruga conservat, his nos convenit ex officii nostri debito robur apostolicum impertiri, que ad statum ipsius pertinent et quietem et ad conservationem ecclesiastice libertatis. Cum igitur dilecti filii nobiles viri Lesco, Conradus et Wladislavus Oddonis, duces Polonie, tibi et suffraganeis ecclesie tue nec non et successoribus vestris privilegium super ecclesiastica libertate pia devotione ad statum debitum revocando concesserint, nos tuis precibus inclinati concessionem ipsorum, sicut pie ac provide facta est ac in authenticis continetur, auctoritate apostolica confirmamus et presentis scripti patrocinio communimus. Quia vero in eodem privilegio est expressum, ut si aurum vel argentum sive pretiosas vestes aut palafridos decedentium episcoporum supradicti duces invenerint, et episcopus decesserit intestatus, in usus suos omnia convertantur: dum tamen hoc ipsum eis a nobis fuerit vel a legato nostro concessum: dictis ducibus contulimus et mandamus, ut nequaquam in usus suos supradicta convertant, cum id in sue salutis cederet detrimentum; sed ecclesie cui defunctus episcopus prefuit, illa faciant integraliter assignari. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre confirmationis et iussionis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Laterani XI Kalendas Maii, pontificatus nostri anno quarto decimo.

Nr. 71.

Innocentius Pp. III 1211 Apr. 30, Laterani; mandat episcopo quondam Halberstadtensi et abbati de Sichem, ducem Poloniae Wladislaum, ecclesiam Gne-

znensem graviter opprimentem, moneant, ut bona ablata restituat, et si necesse fuerit, censura ecclesiastica eum ad hoc compellant.

Baluze. Epistolae Innocentii Pp. III, ep. 44. Manrique. Annales Cisterciensium III p. 542.

. . episcopo quondam Alberstandensi et abbati de Sichem. Is qui paci ecclesiastice invidet, et quieti quam in celis non potuit sua prepediente malitia retinere non solum adversarios manifestos sepe concitat, contra ipsam verum etiam proprios filios ad molestationem ipsius nonnunquam instigat a quibus defensionis presidia expectabat, ut eo dispendiosior sit illius infestationis offensa, quo minus de ipsius molestia timebatur. Sane, sicut venerabilis frater noster . . Gneznensis archiepiscopus gravi nobis conquestione monstravit, nobilis vir Vladislaus dux Polonie, qui diuturnis eum iniuriis et molestiis lacessivit, dudum thezaurum Gneznensis ecclesie occupavit ex hoc damna gravia ipsi inferendo; quasdam insuper villas ecclesie memorate combussit, et quibusdam aliis nequiter devastatis, multa canonicis et hominibus Gnesnensibus damna et iniurias irrogare presumpsit. Homines quoque de Gnezna, ad eandem ecclesiam pertinentes, bonis suis per violentiam spoliavit, postquam idem archiepiscopus iter arripuit ad Sedem apostolicam veniendi. Cum igitur dissimulare tot eiusdem ecclesie gravamina nequeamus, per apostolica vobis scripta precipiendo mandamus, quatenus eosdem archiepiscopum atque ducem personaliter, secundum quod in prioribus litteris nostris vobis iniunximus adeuntes, dictum ducem, ut eidem archiepiscopo et suis hominibus super illatis damnis et iniuriis irrogatis satisfaciat competenter ablatis omnibus restitutis, monere providenter et inducerė procuretis, ipsum ad hoc si necesse fuerit per censuram ecclesiasticam apostolica authoritate, ratione previa, compellentes. Testes autem qui fuerint nominati, si se gratia, odio vel timore subtraxerint, per censuram similem, appellatione cessante, cogatis veritati testimonium perhibere. Datum Laterani secundo Kalendas Maii, pontificatus nostri anno quarto decimo.

Alberstandensis, *de Halberstadt.* Sichem, *nazwisko klasztoru w Sittichenbach p. Eisleben.*

Nr. 72.

Innocentius Pp. III 1211 Mai. 13, Laterani; suscipit Wladislaum Odonis filium ducem Poloniae sub b. Petri et suam protectionem.

Baluze. Epistolae Innocentii Pp. III, ep. 51.

Nobili viro Wladislao nato quondam nobilis viri Oddonis ducis Polonie. Cum a nobis petitur quod iustum est ac honestum, tam vigor equitatis quam ordo exigit rationis, ut id per sollicitudinem officii nostri ad debitum perducatur effectum. Eapropter dilecte in Domino fili, devotionis tue sinceritatem quam circa libertatem ecclesiasticam geris et quam ecclesiis et personis ecclesiasticis in tuo ducatu recognovisse dinosceris attendentes, ut ab Ecclesia protectionis graciam sentias quam satagis honorare, personam tuam cum universis bonis que in presentiarum rationabiliter possides aut in futurum iustis modis poteris adipisci, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus et presentis scripti patrocinio communimus. Ad indicium

autem huius a Sede apostolica protectionis percepte, quatuor marcas gratis obl
singulis triennis nobis nostrisque successoribus ad Polonie pondus persolves. De
nimus ergo ut nulli omnino hominum *(etc. usque)* incursurum. Datum Laterani
Idus Maii, pontificatus nostri anno quarto decimo.

Nr. 73.

Wladislaus dux filius Odonis 1211 Jun. 28, s. l.; confert eccle
s. Mariae in Wrocław villam Mechlin.

Wrocław. Königl. Staats Arch. Repertorium Heliae, p. 761.

Notum sit tam presentibus quam futuris, quod ego Wladislaus dux, fi
Odonis Mesconis Magni, contuli ecclesie sancte Marie in Wratislavia villam
lacu iuxta Szrem, nomine Muclino, his assidentibus: Vlosteio, Bodone preposito
Calis, Dobrogasto tribuno Wratislaviensi, Petro decani filio, Dirzycraio, Gostisl
Thoma, Domaratho, Nebora, Petro, Scedricho, Mirozlavo, Zodislavo, Nicolao, Bo
milo, Boguhalo, Podvala, Boguhalo, Vitga, Hymizlavo, Stepano. Anno milles
CC.XI., tercia die post festum beati Iohannis; Climenta, Henrico prior (sic)
Tremesno, Valentino, Wytozlavo abbate de Cravensc.

Szrem, *Śrem.* Muclino, *Mechlin.* Tremesno, *Trzemeszno.* Cravensc, *Czerwińsk*

Nr. 74.

Innocentius Pp. III 1211 Jul. 17, Laterani; electionem magi
Pauli in episcopum Poznaniensem contra petitionem quorundam canonicorum eius
ecclesiae confirmat.

Baluze. Epistolae Innocentii Pp. III, ep. 89.

Henrico Gneznensi archiepiscopo. Cum Poznanienses canonici electionem q
de dilecto filio magistro Paulo celebrasse noscuntur auctoritate peterent aposto
confirmari, dilectus filius S. cantor Poznaniensis ecclesie pro se ac procuratorio
mine pro G. eiusdem loci preposito petitioni huiusmodi se opposuit, proponendo e
tionem ipsam fuisse post appellationem ad nos legitime interpositam celebratam.
enim ad nos fuerit appellatum, ut nonnisi de ecclesie gremio et in loco tuto ele
fieret, supradicti canonici non solum de persona extranea, verum etiam in loco
tuto electionem celebrarunt eandem: quia dum dominus terre, persecutor et im
gnator ecclesiastice libertatis, in civitate tunc temporis esset presens, libera ibi
non poterat electio celebrari. Proposuit insuper idem cantor, quod se ac prepo
memorato contemptis in eadem fuerat electione processum, et electores tunc t
poris excommunicationis erant vinculo innodati. Cum enim tu, Philippo quon
episcopo et .. decano Poznaniensibus necnon et suffraganeis plerisque presenti
V. cancellarium Poznaniensem in plena synodo vinculo excommunicationis astri
ris, iidem canonici diutius communicaverunt eidem, quamquam ipsis non lic
ignorare sententiam in provinciali Concilio solemniter promulgatam. Sed ad hec

ex adverso responsum, quod contra provocationem predictam nichil fuerat attentatum, cum et de canonico ipsius ecclesie, et in loco consueto et tuto, videlicet in ecclesia cathedrali electio celebrata fuisset. Licet enim dux in civitate presens extiterit, nullam tamen vim sive impressionem canonicis intulit, sed pro quibusdam tantummodo preces fudit. Unde tanta in electione usi sunt canonici libertate, quod omissis his pro quibus dux preces porrexerat, supradictum magistrum libere elegerunt. Duo quoque canonici qui electioni contradixere prefate, libere recesserunt sine quibuslibet iniuriis et iacturis. Dictus autem cantor contemptus non fuerat ut dicebat; cum, sicut ipse proposuit coram nobis, tribus hebdomadibus ante electionem de provincia exiens, iter arripuisset ad Sedem apostolicam veniendi; maxime cum iuxta confessionem suam, etiamsi presens in provincia tunc fuisset, propter metum principis ad prefatam nullatenus accessisset ecclesiam, etiam evocatus. Sed nec prepositus dicendus erat fuisse contemptus, quem ad electionem canonici vocaverunt. Sicut enim Lambertus et Matthias Poznanienses canonici apud Sedem apostolicam interposito iuramento dixerunt, Geras eorum concanonicus per tres dies ante electionem extitit ad vocandum prepositum destinatus, qui rediens in Capitulo constanter asseruit, quod prepositus venire nolebat, eo quod ibat in Calis ubi capellam et fratrum regimen obtinet; sed consensum et verba sua in ore decani ponebat, et loco prepositi postmodum decanus elegit. Unde, cum decanus vice ipsius elegerit, ipse per illum presens intelligitur elegisse. Insuper ad canonicorum notitiam non pervenerat hactenus excommunicatio cancellarii supradicti, de qua nuper iidem Lambertus et Matthias mentionem apud Sedem apostolicam audierunt; cum etiam prefatus episcopus usque ad mortem suam et decanus usque nunc in ipsius cancellarii communione permanserint, qui dicuntur in prefata synodo fuisse presentes. Sed etsi dictos canonicos excommunicato communicasse constaret, cum per hoc nonnisi minori essent excommunicatione ligati, non ideo esset eis actus legitimus interdictus. In personam quoque predicti magistri obiectum extitit, quod excommunicatus erat pariter et periurus, quia prefato duci non solum in verbo sed et in crimine communicaverat contra ecclesiasticam libertatem, et quia, cum excommunicatis se non communicaturum iuraverit, contra proprium veniens iuramentum eidem duci excommunicato communicare presumpsit. Fuit insuper propositum contra eum, quod ante confirmationem obtentam receperat anulum et baculum pastoralem. Pro eo vero fuit resposum: ad primum, quod prefato duci nequaquam communicaverat, nisi tantum in his que ad correctionem spectabant ipsius, ut videlicet ab Ecclesie persecutione desistens, ad tua mandata rediret. Sed etsi communicasset eidem in aliis, ex eo tamen esset non immerito excusandus, quod idem dux per omnes ecclesias cathedrales Polonie fecerat nuntiari, priusquam in eum excommunicationis sententia promulgata fuisset, se ad Sedem apostolicam appellasse: unde merito potuit opinari quod non fuerit sententia supradicta ligatus, cum et adhuc super hoc controversia ventiletur. Sed nec illud poterat magistro sepedicto nocere quod ante confirmationem receperat anulum et baculum pastoralem; cum non hoc ex ambitione factum fuerit, sed cautela. Cum enim dux episcopatum consueverit pro sua voluntate conferre insigniis huiusmodi assignatis, ad huiusmodi consuetudinem immo corruptelam potius abolendam super altare posita fuerunt insignia supradicta, ne ad illa dux manus extendens, electionem ipsam, que ibidem tunc primo celebrata regulariter fuerat, impediret; que postmodum magister exinde decano porrigente recepit, ne dux illa precipiens secundum consuetudinem sibi tradere, niteretur abusum. Proposuit insuper dictus cantor, quod cum electionis decretum

nobis minime offerretur, petitioni huiusmodi annuere nullatenus debebamus. Ad quod altera pars respondit: ex eiusdem S. confessione constare, quod decretum confectum fuerat et oblatum tibi apud Bononiam constituto, a quo ad nostrum examen fuerat idem negotium per appellationem delatum. Supradicti quoque Lambertus et Matthias iurati dixerunt, quod viginti unus ex canonicis Poznaniensibus qui presentes electioni consenserant, subscripserant in decreto, uno tantum excepto, qui recedens proposuit se nolle propter tuam offensam in Capitulo remanere. Contra quod pars altera replicavit, quod decretum huiusmodi nullius momenti extitit, cum illo non fuerit sigillo munitum quod Capitulum consuevit habere. Sed ad hoc pars adversa respondit, quod etsi sigillo absque litteris uti consuevit Capitulum memoratum quod non canonicorum sigillum sed potius iumentorum cauterium videbatur, habito tamen ab ipsis ante electionem de illo innovando tractatu, post electionem extitit innovatum; et sic electionis decretum novo sigillo postea munierunt. His igitur et aliis intellectis que utrinque fuere proposita coram nobis, licet electio supradicta suspecta nobis quodam modo prima facie videretur ex eo quod tuum ei favorem impendere noluisti, presertim cum eo amplius in his et aliis disponamus favorem tibi apostolicum exhibere, quo promptius propria quiete postposita multis laboribus et periculis te exponis ob defensionem ecclesiastice libertatis: quia tamen cum Poznaniensi ecclesia, que in electione predicta nova cepit libertate gaudere, benigne agere nos oportet, postquam probationibus et allegationibus fuit renuntiatum hinc inde, admonitione multiplici, immo districta iussione premissa ut idem electus ad libertatem ecclesiasticam conservandam assistere tibi studeat fideliter et devote, de fratrum nostrorum consilio electionem ipsam sententialiter duximus confirmandam. Quocirca fraternitati tue per apostolica scripta mandamus, quatinus eundem electum devote tibi obsequi cupientem habens ob nostram reverentiam commendatum, circa eum tempore opportuno que ad tuum officium pertinent exequaris. Nos enim tam Poznaniensi Capitulo quam clero et populo civitatis et diocesis Poznaniensis nostris damus litteris in mandatis, ut eidem tamquam electo suo reverentiam et obedientiam exhibentes, eius intendant salutaribus monitis et mandatis. Datum Laterani XVI Kal. Augusti, anno quarto decimo.

(In eundem fere modum scriptum est super hoc Capitulo Posnaniensi). Cum electionem quam de dilecto filio magistro Paulo noscimini celebrasse (*etc. usque*) novo sigillo postea communistis. His igitur (*etc. in eundem fere modum usque*) confirmandam. Quocirca devotioni vestre per apostolica scripta mandamus, quatinus eidem tamquam electo vestro reverentiam et obedientiam exhibentes, eius intendatis salubribus monitis et mandatis. Nos enim prefato archiepiscopo litteris nostris iniungimus, ut eundem electum devote sibi obsequi cupientem habens ob nostram reverentiam commendatum, circa eum tempore opportuno que ad suum officium pertinent exequatur. Datum (*ut in alia per totum*).

(In eundem fere modum scriptum est clero et populo civitatis et diocesis Posnaniensis.) Cum Poznanienses canonici electionem (*etc. in eundem fere modum ut in prima usque*) confirmandam. Quocirca universitati vestre per apostolica scripta mandamus, quatenus eidem tamquam electo vestro *(etc. sicut in secunda usque in finem)*. Datum *(etc.)*.

Nr. 75.

Innocentius Pp. III 1212 Aug. 1, Signie; abbates Ordinis Cisterciensis certiores reddit, se, quoniam monasteria quaedam eorum in Polonia constituta, Philippo et Christiano monachis, in Prussia cum multa utilitate Evangelium praedicantibus, auxilium recusarent, Gneznensi archiepisco mandavisse, ut viros pro hoc negotio idoneos probaret et per litteras monasteriis praedictis recommendaret.

Manrique. Annales Cisterciensium III p. 571. Baluze, Epistolae Innocentii III, Vol. II p. 669. d. d. 10 Aug.

Universis abbatibus in generali Cisterciensi Capitulo congregatis. Dilecti filii Christianus et Philippus ac eorum socii, vestri Ordinis fratres, advertentes eos appellari beatos qui seminant in lacrymis, non autem eos qui frumentum abscondunt, faciente illo qui ubi vult spirat et memo scit unde veniat aut quo vadat, olim de nostra licentia inceperunt seminare in partibus Prussie verbum Dei, ut eundo et flendo mittentes semina sua, demum possent cum exultatione venire portantes manipulos suos, confisi, quod ille qui venit salvum facere quod perierat, in partes terre descendens ut hominem ad regna celestia revocaret; qui omni creature suum iussit Evangelium predicari, sicut per prophetam promiserat, virtutem multam evangelizantibus daret. Benedictus autem Dominus qui sperantes in sua misericordia non derelinquens, speciosos fecit pedes evangelizantium pacem, evangelizantium bona, et extendens manus suas ad populum non credentem, non solum usque in Idumeam, verum etiam usque in Prussiam suum calceamentum extendit, dans gratiam fratribus memoratis ut sint ministri Christi in gentibus, sanctificantes evangelium Dei ut fiat oblatio gentium accepta et sanctificata in Spiritu sancto. Sicut enim comperimus veridica relatione multorum, Dominus eis fratribus apperuit ostium, ita ut per ministerium eorundem intelligentibus qui non audierant et videntibus quibus non fuerat nunciatum, multi ad agnitionem perveniunt veritatis. Licet autem eorum opera ipsis perhibeant testimonium, quia tamen vos sicut accepimus eos acephalos reputatis, quidam vestri Ordinis fratres in illis partibus constituti eisdem in hospitiis debita humanitatis solatia non impendunt, quinimo adeo verbis exasperatis eosdem, ut propter increpationes vestras multiplices, nonnulli eorum dicantur ab illis partibus abscessisse. Volentes igitur iuxta pastoralis officii debitum eam in his adhibere cautellam, ut neque sub specie predicantium valeant subintrare Evangelii aut fidei subversores, nec propter suspicionem huiusmodi, evangelio Dei offendiculum prebeatur: venerabili fratri nostro Gnesnensi archiepiscopo, de cuius discretione fiduciam gerimus pleniorem, nostris damus litteris in mandatis, ut non subito credens omni spiritui, sed probans spiritus si ex Deo sunt, eos quos noverit esse idoneos ad predicandum gentibus verbum Dei et ad id studio vere charitatis inductos, vobis et vestri Ordinis fratribus aliisque fidelibus Christi constitutis per Moraviam et Poloniam recommendet et suarum muniat testimonio literarum. Quocirca vobis per apostolica scripta mandamus, quatenus eos quos prefatus archiepiscopus vobis per litteras suas duxit commendandos, non impediatis ullatenus vel ab aliis Ordinis vestri fratribus permittatis impediri quominus in Evangelii predicatione procedant, ut baiulantibus ipsis currat velociter sermo eius, qui emittit eloquium suum terre. Datum Signie Calendis Augusti, pontificatus anno quinto decimo.

Nr. 76.

Innocentius Pp. III 1212 Aug. 13, Signie; notum facit, se Henrico archiepiscopo Gneznensi iniunxisse, ut recenter in Prussia ad fidem Christianam conversos gentiles contra indebitam quorundam oppressionem protegat.

Baluze, Epistolae Innocentii III; Vol. II, p. 669.

Licet teste apostolo impossibile sit Deo sine fide placere, ad placendum tamen ei fides sola non sufficit, sed caritas est precipue necessaria de qua idem testatur apostolus: quod, si quis linguis hominum et angelorum loquatur, et si habeat omnem fidem ita ut montes transferat, et in cibos pauperum omnes suas distribuat facultates, caritatem autem non habeat, ei penitus nichil prosit. Cum autem hec exercenda sit sollicite circa omnes, utpote mandatum Domini latum nimis quod etiam ad inimicos extenditur: circa eos tamen, qui nuper relicto gentilitatis errore ad cognitionem veritatis, que Christus est, pervenerunt, eo debet propensius exerceri, quo facilius retro aspicerent inhumane tractati. Hoc utique quidam vestrum sicut accepimus minime attendentes, et querentes que sua sunt non que Christi, quam cito intelligunt aliquos e gentilibus per Prussiam constitutis nove regenerationis gratiam suscepisse, statim oneribus eos servilibus aggravant, et venientes ad Christiane fidei libertatem deterioris conditionis efficiunt, quam essent dum sub iugo servitutis pristine permanserunt, per hoc multorum impedientes salutem qui fuerant credituri, et temporale commodum Angelorum gaudiis preferentes qui super penitentiam agentibus gloriantur. Ideoque universitatem vestram monendo rogamus et exhortamur in Domino per apostolica vobis scripta mandantes, quatenus intuitu eius, qui venit salvum facere quod perierat et dare animam suam in redemptionem pro multis, huiusmodi novelle plantationis filios non gravetis, sed agatis tanto clementius cum eisdem, quanto memoria pristine conversationis infirmi facilius in antiquum relaberentur errorem, cum veteres utres vix novum vinum contineant, iuxta evangelicam veritatem. Nos enim venerabili fratri nostro H. Gnesnensi archiepiscopo nostris damus litteris in mandatis, ut tales foveat propensius propter Deum et defendat eosdem a molestiis indebitis et pressuris, oppressores eorum indebitos, monitione premissa, per censuram ecclesiasticam, sublato appellationis impedimento, compescens. Datum Signie Idibus Augusti, pontificatus nostri anno decimo quinto. *(Scriptum est super hoc archiepiscopo Gneznensi).*

Nr. 77.

Wlodizlaus dux de Kalis 1212 s. d. et l.; confert Christiano episcopo Prussiae villam Cekow, amplissimis privilegiis munitam.

Pergam. orygin., u którego na niciach jedwabn. czerwon. przywieszona pieczęć Odona księcia. (pieczęć IV.)

Königsberg. Königl. Staats Arch. (Theiner. Monum. histor. Polon. I. 16, z dodatkiem roku.)

Ego Wlodizlaus dux de Kalis omnibus Christi fidelibus tam presentibus quam futuris notum facio, quod venerabili patri Christiano episcopo et ... (?) abbati de

Pruzia et successoribus eius, in ducatu meo villam que Cecoviz vocata est liberali collatione donavi. Preterea universitati vestre notissimum esse cupio, quod eidem episcopo et successoribus eius hanc libertatem donavi, ut in supradicta villa Teutonicos sive alios hospites collocet, qui ibidem liberrimum forum habeant, qui euntes et redeuntes, vendentes et ementes, in ducatu nostro thelonea nequaquam persolvant, nec ad castri iura ullo modo respiciant, nec monetarios ducis in foro suo recipiant. Ad iudicium etiam castri non veniant, nec castellanus vel iudices castri inter eos iudicio sedeant, nec aliquod ius sibi concessum in eis exerceant. Ad expeditionem etiam ducis non vadant, nec vestigia recipiant. Si vero inter homines ducis et supradicti episcopi homines tam enormis causa emerserit que subticeri facile non valeat, cum sigillo eiusdem episcopi, ipso episcopo presente ac mediante, ante ducem provocentur, ita tamen, ut si episcopi homines culpabiles inventi fuerint, totius culpe solutio ad episcopum revertatur. Hanc autem libertatem non solum in supradicta villa, sed etiam omnibus villis et hominibus, quos idem episcopus in posterum iuste in ducatu nostro poterit adipisci, condonavi. Testes vero huius donationis mee hii sunt: castellanus Ywanus, castellanus de Ruda Ymmizlaus, castellanus de Srem Petrus, palatinus Stephanus, pincerna Iohannes et alii nobiles mei, scilicet Milozlaus, Dirsec, Woicech, Raciborius, Isizlaus, quorum omnium testimonio hanc nostram donationem meo sigillo confirmavi et per episcopos Polonie confirmari rogamus. (Anno ab Incarnatione Domini M.CC.XII.)

Kalis, *Kalisz.* Cekoviz, *Cekow.* Ruda, Srem, *dziś tak samo.*

Nr. 78.

Swentopelcus dux Pomoranie 1281 (sic) Dec. 27, in Slupsk; notum facit, se a baronibus et militibus castellaniae de Słupsk, a multis annis ducibus Poloniae in temporalibus, archiepiscopo vero Gneznensi in spiritualibus subiectae, tum a Waldemaro rege Daciae occupatae, in dominum esse electum.

Gniezno. Archiv. Capituli Metropol. Lib. privil. XV sec. fol. 52. Rok 1281 podany w kopij, nie zgadza się z treścią dokumentu, ale raczéj r. 1212; confr. Hirsch, Scriptor. rer. Prussic I, p. 771. Dyplomat. uważany za podrobiony.

In nomine Domini Ihesu Christi amen. Licet ordinaciones hominum racionabiliter diffinite noticie subiaceant singulorum, processu tamen temporis, cum testes defuerint, consuevit calumpnia novercari; idcirco necesse est acciones seu ordinaciones legittimas que memoria indigent, per scripti continenciam in noticiam transmitti posterorum. Eapropter nos Swentopelcus Dei gracia dux Pomoranie, predecessorum nostrorum inherentes vestigiis eorumque fieri cupientes ydonei imitatores, presertim in his que ad honorem Dei et ecclesiasticam utilitatem et pacem facta esse noscuntur, universis presentibus et futuris innotescere curavimus, quod cum castellania Slupensis ducibus Polonie in temporalibus et Gneznensi archiepiscopo in spiritualibus, in decimis videlicet et aliis iuribus, a multis retro annis pleno iure pertinuisset, illustri principe seniori Wladislao duce Polonie in eadem castellania Slupensi sicut et in Polonia dominante, per eiusdem incuriam seu negligenciam rex Dacie Waldmarus, asserens se, sicut verum fuit, per aviam suam de stirpe principum Polonie processisse,

Slupensem castellaniam occupavit et pluribus annis tenuit occupatam. Quod videntes barones et alii nobiles Slupenses, ne genti extranee, lingue ignote, ac heredi non suo subesse deberent, per quod in posterum in servitutem redigi potuissent, nos in dominum sibi eligentes ad dictam castellaniam vocaverunt, venerabili patre Henrico Ketlik Gneznensi archiepiscopo tercio anno sue consecracionis kathedre archiepiscopali presidente. Nos autem illuc venientes, invenimus ibidem Rudolphum presbyterum senio confectum rectorem ecclesie Slupensis, a quo in presencia tocius milicie inquisita diligenter veritate super spiritualibus, a quo recepisset, respondit: ab archiepiscopo Gneznensi, sicut mei predecessores ab antiquo pacifice receperunt; et hoc ipsum tota Slupensis milicia, fide data, in presencia nostra verum esse fuit protestata. Ne igitur in posterum inter archiepiscopum Gneznensem et aliquos episcopos alios super proventibus et aliis iuribus dicte castellanie dubitacio vel questio emergat, bona fide, sub Dei testimonio, que premisimus vera esse protestamur. In cuius rei testimonium memorato patri nostro Henrico Gneznensi archiepiscopo presens scriptum contulimus nostro sigillo roboratum. Datum in Slupsk in presencia tocius predicte milicie, anno gracie millesimo ducentesimo octuagesimo primo, (sic) Indiccione nona, in die beati Iohannis Ewangeliste.

Slupensis, *de Słupsk, dziś z niem. Stolpe.*

Nr. 79.

Wlodizlaus filius domini Odonis dux Polonie 1213 Febr. 27, in Gnezna; confert monasterio de Łekno haereditates Pinsk, Grylewo et Dembogora, earumque incolas plurimis libertatibus munit.

Pergam. orygin. Plecionka z nici jedwabn. zielon., z któréj pieczęć znikła. Wągrowiec. Archiv. monasterii. Diplomata.

In nomine Domini amen. Quoniam cursus temporalium satis floridus et serenus est, successive tamen per contrarium devolvitur in non esse, necesse est ergo ut facta que aguntur, voce ydoneorum testium vel litterarum apicibus annotari. Igitur nos Wlodizlaus filius domini Odonis Dei gracia dux Polonie notum esse volumus tam presentibus quam futuris presens scriptum inspecturis, quod divina quadam gracia per inspiracionem preventi, pro nostris terrenis possessionibus et caducis, celestes atque permansuras solliciti summus comparare, fratribus de Luckna Ordinis Cysterciensis, die noctuque in Dei servicio existentibus, cum omni devocione qua possumus iustas nostras hereditates Pinzko, Grilevo cum lacu adiacente Grileifz, et Dambegora, cum omni iure et utilitate sicut dinoscimur possidere, videlicet cum silvis, pratis, agris, aquis atque aliis utilitatibus que nunc apparent et procedente tempore apparebunt, libere conferimus, damus et confirmamus pro nostra omniumque nostrorum salute iure perpetuo possidendas. Quia ut ait apostolus: Qui parce seminat parce et metet, et: Qui seminat in benediccionibus, de benediccionibus vitam metet sempiternam: predictis eciam hereditatibus subnotatas conferimus libertates, quas volumus ab omnibus nostris successoribus inviolabiliter observari: videlicet quod a prewod, a powos, a powodi, a podvorove, a strosa, a castro, ab omni expedicione, a naras, a bove et vacca quod opolne dicitur, a preparacione et reparacione

castrorum et pontium, et ab omni exaccione, earum incole liberi sint et absoluti. Adhuc autem maiori commodo eorum provide satagentes, volumus ut coram nullo castellano vel iudice citati compareant, nisi coram nobis nostro sigillo provocati. Ut autem hec nostra donacio et presentis pagine iusta confirmacio robur firmitatis obtineat, hoc privilegium nostri sigilli munimine fecimus confirmari. Acta sunt hec in Gnezna anno Domini millesimo ducentesimo tercio decimo in die Cinerum, coram hiis testibus: Bronisio palatino, Iarostio castellano Posnaniensi, Thoma castellano de Velem, Iohanne podcomore, et aliis quam pluribus fide dignis.

Luckna, *Łekno.* Pinzko, *Pińsk.* Grilevo, *Grylewo.* Lacus Grileifz, *Grylewiec jezioro.* Dambegora, *Dembogóra.* Velem, *Wieleń.*

Nr. 80.

Henricus archiepiscop. Gneznens. 1213 Apr. 26, in Gnezna; confert monasterio de Ląd decimas de quibusdam villis eidem adiacentibus.

Poznań. Königl. Staats Arch. Ląd, Lib. privil. B, Nr. 45.

In nomine Domini amen. Humane mortalitatis quamvis salubris operacio, processu temporis vergit in dubium, si non fuerit fide digna subscripcione testium roborata. Igitur nos Henricus miseracione divina sancte Gneznensis ecclesie archiepiscopus, universis Christi fidelibus presentibus et futuris volumus esse notum et hiis scriptis perpetue ipsorum memorie commendamus, quod ob remedium eternum predecessorum nostrorum ac successorum, ob salutem anime nostre, insuper precipua instancia illustris principis domini ducis Meschonis, secundo sublevavimus domum Landensem fratrum Ordinis Cisterciensis, ipsorum miserabilis pauperiei miserantes respectu amoris et gloriose virginis Marie cultu, cum Ordo ille Poloniam quasi sydus matutinum novo suo ortu illustraret: decimas hereditatum sive villarum subscriptarum dictis fratribus conferentes, manibus venerabilis patris domini Bartholdi abbatis assignavimus pleno iure integras et illibatas, prout nunc sunt et in futurum esse poterunt in novalibus, in amplitudine, in latitudine, in transpositione villarum, aut si sors sorti coniuncta unam hereditatem fecerit in vocabulo, absque omnium excepcione sorcium qnocunque nomine censeantur, in nullo fratribus prefatis preiudicando, quidquid ecclesia nostra in his decimis possedit iusto tytulo; cum consilio nostri Capituli et adiutorio nostrorum, baronum terre non modica intercessione resignavimus eisdem, quia fidelium patrum interest suorum spiritualium filiorum necessitatibus compati et indigenciis providere. Hee autem sunt hereditates quarum decime a nobis nostroquo Capitulo sepedictis fratribus sunt donate: Locus claustri cum adiacenciis suis, Iaroshino, Marchinkowo, Wirbena, Cossol, Dolan, Czenino, Slegocino, Radolina et sortes adiacentes qualiter etiam nuncupentur; ita ut de his decimis sibi assignatis abbas capellano ecclesie sancti Nicolai in Cossol quantum sibi placuerit ad sustentacionem commodam teneatur tribuere, reliquas in usum suorum fratrum, ut validius divino servicio vacare valeant, convertendo. Et ne quisquam nostre donacionis salubrem devocionem infringere attentet, perpetue paci dictorum fratrum providentes, vera testium assercione ipsam communimus inserentes eorum nomina huic charte: Simon prepositus ecclesie Gnesnensis, Hugo decanus ibiem,

Nicolaus custos ibidem, Vincencius cancellarius, Venceslaus scolasticus, et quam plures alii fide digni. Ut autem rata et inconvulsa perseverent, presentem cedulam tam nostro quam Capituli nostri sigillo duximus roborandam. Datum in Guezna sexto Kalendas Maii, anno Domini M.CC.XIII, Indiccione prima.

Landensis, *de Ląd.* Iaroshino, *Jaroszyn.* Marchinkowo, *zmienione później na Kowalewo.* Wirbena, *Wierzbno.* Cossol, *t. j. Kościół św. Mikołaja, miejsce, na którem później wzniesiono miasteczko Lądek.* Dolany, Cienin, Sługocin, Radolina, *dziś tak samo.*

Nr. 81.

Wladislaus ducis Odonis filius, dux de Kalis 1213 Oct. 20, s. l.; donat locum Ołobok et plurimas alias villas quas quibusdam libertatibus munit, ad aedificationem ibidem coenobii sororum Ordinis Cisterciensis.

Transsumpt potwierdzony przez: Premizl secund. dux Polonie 1293 Dec. 28, in Kalis.

Poznań. Königl. Staats Arch. Ołobok Nr. 5. Warszawa, Metryka koronna, księga 23, fol. 270.

Wladislaus ducis Odonis filius divina favente clemencia dux de Kalis manifestum volumus esse tam presentibus quam futuris, quod nos ad edificacionem cenobii Ordinis Cisterciensis, quod in provincia Kalisiensi de patrimonio nostro ad nos iure hereditario devenit, a fundamentis exstruere Deo annuente iam cepimus, has possessiones pro remedio anime nostre simul et parentum nostrorum solempni donacione liberas in perpetuum contulimus. Locum qui Olobok vulgariter dicitur, et partem aque que Prosna vocatur cum castoribus, ad opus vestimentorum predicti cenobii, a Zadovich usque ad locum in quo Baricz de Prosna procedit; forum liberum in Baricz cum tabernis, in quo videlicet foro neque iudex neque monetarius preesse debent, nec aliqua violencia a nostro dominio. Si vero aliqua causa in predicta hereditate fuerit orta, a supradicti loci abbatissa est determinanda. Insuper has villas et homines prefate assignavimus ecclesie: Thycadlovo cum Zidovo, villam que Pole dicitur sitam inter Cokanino et inter Sdislav accipitrarium, Wrosle villam, Raclavi villam iuxta Caliscovicz. Has vero villas Wirbenta filius Clementis contulit Deo et beate Marie ad memoratum locum: Conarovo, Gribovo, Mislacovo, Druscovo. Predictas itaque villas et homines ab omni (sic) operis nostri preter castri municionem absolvimus, et tam a nostro quam a nostrorum iudicio, preter septuaginta marcarum iudicium, quarum medietatem nobis pertinere volumus, reliquum memorato loco damus. Hec autem omnia acta sub testimonio et confirmacione domini H. Polonie archiepiscopi, et ut rata permaneant, sub eiusdem sigilli impressione et nostri, et ne quis ea calumpniari vel infringere quod absit presumat, sub domini Pape Innocenti et supradicti archiepiscopi excommunicacione, et sub harum attestacione personarum: Bogufali Cracoviensis prepositi, Bodonis Kalisiensis prepositi, Gerardi Poznaniensis prepositi, Viti Kalisiensis decani, Walteri de Svernicia abbatis, Martini Trebniciensis prepositi. Sub earumdem eciam testimonio personarum villam Stav a filiis Laurencii Dobrogostio, Cesentha et aliis, pro his villis commutavimus: Chotinino, Culigovo, Pentscovo, et eam iam sepius dicto tradidimus loco. Consecrata est autem prenom

nata basilica a prefato archiepiscopo H. ab Incarnatione dominica anno M.CC.XIII. Kalendas Novembris XIII, ducatus nostri post Kalisiensis castri acquisitionem anno sexto currente. Ego Henricus predictus Polonie archiepiscopus prenominatam consecrans ecclesiam, beneficia decimarum ei assignavi de villis que sunt incluse inter Olobok et Baricz, et ut rata permaneant, sub excommunicatione constituens mei sigilli appositione communio. Et hec cum assensu Capituli mei sunt acta.

Olobok, *Ołobok*. Prosna, *Prosna rz.* Zadovich, *Zadowice*. Baricz, *strumień Baryczka*. Baricz, *osada znikła*. Thycadlovo, *Tykadłowo*. Zidovo, *Żydowo*. Pole, *osada znikła*. Cokanino, *Kokanin*. Sdislav accipitrarium, *Jastrzębniki*. Wrosle, Raclavi, *nie odgadnione*. Caliscovicz, *Kaliszkowice*. Conarovo, *Konarzewo*. Gribovo, *Pogrzybowo*. Mislacovo, *dziś może Myślniow*. Druscovo, *może Droszew*. Svernicia, *Zwierzyniec*. Trebniciensis, *de Trzebnica*. Stav villa, *miasteczko Staw*. Chotinino, *Chotynin*. Culigovo, *może Kulig*. Pentscovo, *nie odgadnionę*. Olobok, *rzeczka Ołoboczka*.

Nr. 82.

Wladizlaus dux Polonie 1214 Aug. 10, in Gnezna; protestatur, Petrum monachum, filium comitis Zlavenici, hereditates suas Rakowo et Gromadno monasterio de Łekno contulisse.

Transsumpt oryginalny potwierdzony przez: Mathias episcop. Wladislaviens. 1325 Mai. 25, in Raccens.

Kurnik. Biblioteka. Diploma 10.

In nomine Domini amen. Nos Wladizlaus Dei gracia dux Polonie notum esse volumus tam presentibus quam futuris, quod Petrus monachus comitis Zlavenici filius cum venerabili patre domino Hugoldo abbate suo de Lukna coram nobis et baronibus nostris constitutus, resignavit ac contulit has hereditates, videlicet Raccove et Gromadno quas in divisione inter alios suos fratres iure hereditario iuste percepit, cum omnibus utilitatibus que nunc in eis sunt vel in posterum esse possunt, videlicet cum silvis, agris, pratis, campis vel aquis, Deo atque gloriose virgini Marie et supradicte ecclesie Luknensi in qua professus est, iure hereditario in perpetuum possidendas, spernens huius mundi divicias, comparans sibi sempiternas. In huius rei testimonium dedimus presens scriptum nostri sigilli munimine coram hiis testibus confirmatum, videlicet domino Hugone decano Gneznensi, Nicolao custode, Hardungo, Stephano canonicis ecclesie supradicte, et comitibus nobilibus Staskone, Zbilutho, Iacobo, Zvantoslao, heredibus Luknensis ecclesie memorate, et aliis quam pluribus fide dignis. Acta sunt in Gnezna anno Domini M.CC.XIIII in die beati Laurencii Levite et martyris.

Lukna, *Łekno*. Raccove, *Rakowo*. Gromadno, *Gromadno*.

Nr. 83.

Henricus Polonie archiepiscopus 1214 s. d. et l.; concedit populo die festivitatis s. Catharinae in ecclesiam monasterii de Trzemeszno convenienti, indulgentiam 80 dierum.

Trzemeszno. Archiv. Conv. Canonicor. Regular. Lateran. Lib. privil. fol. 4.

Anno Incarnacionis dominice M.CC.XIIII ego Henricus Dei gracia Polonie archiepiscopus, eodem anno constitutus apostolice Sedis legatus, universis presentibus et posteris notum facio, quod in principio legacionis mee in Chermesnam veniens, ad peticionem dilecti filii M. prepositi et fratrum eiusdem loci altare in honorem sancte Catherine quinto Kalendas Octobris consecravi. Consideratoque in eadem ecclesia concursu et devocione populi statui, ut in revolucione festivitatis eiusdem virginis, populus ibi conveniens a preposito sive a fratribus ex auctoritate mea octuoginta dierum indulgenciam percipiat. Et ne cui id minuere vel delere volenti prebeatur occasio, ex auctoritatis potestate michi tradite presentem cartulam impressione sigilli mei firmo inhibens, et stabiliter perpetuum haberi volens.

Chermesna, *Trzemeszno.*

Nr. 84.

Mengos preposit. de Chirmesna et Gunterus decan. de Ploczk 1215 s. d., in Wlodislaw sene; adiudicant decimas quarundam villarum monasterio de Strzelno contra Bartonem episcopum Cuiaviensem, et protestantur, partes praedictas de villa Otlucino, molendino in Kwieciszewo et decima de Łojewo convenisse.

Strzelno. Privil. monasterii s. Mariae. Lib. privil. fol. 31 v.

In nomine Domini nostri Iesu Christi amen. Ne cum mundo labili labatur quod ab humanis agitur actibus, eternari debet voce testium et testimonio litterarum. Inde est quod nos Mengos prepositus de Chirmesna et Gunterus decanus de Ploczk, iudices delegati a synodo provinciali habita in Woybor, notum facimus presentibus et posteris, quod Bartone episcopo Cuyaviensi repetente a collegio Strelnensi decimas has, scilicet Strelne, Vugerske, Dlotowo quod nominatur Knase, Stronbodr, Podrosovo, Sokolniki, Cenciwsko, Belsko, Iezora, Lubesowo, Rzodequino, Knaginice, Makowiki quorum Cruciferi partem tenent, Radomino: prepositus excepit ecclesiam eorum, dictas decimas prescripsisse prescripcione quadragenaria, et per idoneos testes ipsam prescripcionem probavit; et nos iuxta atestaciones testium tulimus pro predicto collegio sentenciam, adiudicantes eis prefatas decimas. De commutacione autem quam predecessor ipsius Stephanus fecerat, convenerunt ita, videlicet quod episcopus predictus habeat villam Otlucin cum suis apendiciis, prepositus cum collegio molendinum tantum de Quecissow, decima de Loiow ad episcopum revoluta. Hoc actum est cum consensu canonicorum: Vincentii decani, Petri archidiaconi, Michaelis custodis, Egidii, Mauricii, Grimaldi, Pauli, Cunradi, et canonicorum Crusviciensium: custodis Valteri, Stephani, Alberti, Martini, magistri Alberti, Nicolai, Bogdani et aliorum canonicorum utriusque Capituli quam plurimorum. Actum in Wlodislaw sene anno dominice In-

carnacionis M.CC.XV, Epacta XVII, Concurrente III, Indictione III. Qui hoc racionabiliter actum violare atemptaverit, hic et in futuro divine ulcioni subiaceat.

Sigillum iudicis Gunteri decani Plocensis, S. Barthonis episcopi Cuyaviensis, S. Capituli Wladislaviensis, S. Capituli Crusviciensis, S. iudicis Mengozonis prepositi Chirmessensis.

Chirmesna, *Trzemeszno.* Ploczk, *Płock.* Woybor, *Wolborz.* Strelnensis, *de Strzelno.* Vugerske, *Węgierce.* Dlotowo Knase, *Dłutowo.* Stronbodr, *Srodon.* Podrosovo, *Podryń.* Sokolniki, Cięcisko, Bielsko, Ieziory, *dziś tak samo.* Lubesowo, *dziś Strzelce.* Rzodequino, *Rzadkwin.* Knaginice, *dziś Książ.* Makowiki, *Makowisko.* Radomin, *Radomin.* Otlucino, *Otłoczyn.* Quecissow, *Kwieciszewo.* Loiow, *Łojewo.* Wlodislaw senis, *Włocławek.*

Nr. 85.

Innocentius Pp. III 1215 Dec. 29, Laterani; confirmat libertates et immunitates, quas ecclesiae Polonicae concesserant: **Duces Lestco Cracovie, Conradus Mazovie, Wladislaus de Calis et Kazimir de Opol s. a. d. et l.**

Piekosiński. Kodeks dyplomat. katedry Krakowsk. I, 10. (Z dyplomu orygin. opatrzonego bullą: Innocentius Pp. III.)

Innocentius episcopus servus servorum Dei, venerabilibus fratribus . . archiepiscopo Gneznensi et suffraganeis eius salutem et apostolicam benedictionem. Cum a nobis petitur quod iustum est et honestum, tam vigor equitatis quam ordo exigit rationis, ut id per sollicitudinem oficii nostri ad debitum perducatur effectum. Eapropter venerabiles in Christo fratres, vestris iustis postulationibus grato concurrentes assensu, libertates et immunitates a dilectis filiis nobilibus viris Lestcone Cracovie, Conrado Mazovie, Waldislao de Calis et Kazimiro de Opol ducibus Ecclesie Polonice pia et provida liberalitate concessas, sicut eas iuste ac pacifice obtinetis et in eorundem ducum litteris plenius continetur, vobis et per vos ecclesiis vestris auctoritate apostolica confirmamus et presentis scripti patrocinio communimus. Ad rei autem notitiam pleniorem, tenorem litterarum ipsarum presentibus duximus annotandum, qui est talis. (*Sequitur diploma Nr. 68.*)

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre confirmationis infringere aut ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Laterani IIII Kalendas Ianuarii, pontificatus nostri anno octavo decimo.

Nr. 86.

Mengoz preposit. Chremensis 1216, s. d. et l.; vendit villam ecclesiae suae dictam Młodejewo monasterio de Strzelno.

Pergam. orygin. Na niciach jedwab. czerw. przywieszone dwie podłużne pieczęcie. Pierwsza klasztoru Strzelno, przedstawia podwójny krzyż z kółkiem przeplecio-

nèm przez skrzyżowanie obu ramion; napis: Sigillum Ecclesie Ztrelnensis; *druga kl*
sztoru Trzemeszno. (pieczęć XXXVI.)

Strzelno. Archiv. monasterii s. Mariae.

In nomine Patris et Filii et Spiritus sancti. Quoniam dierum longitudine
rerum varietas et preteritorum transit memoria, inde est quod ego Mengoz prepositi
cum censensu omnium fratrum meorum, Vinricho videlicet priore et aliis: Petro, Ma
tino, Basilio, Paulo, Roberto, Heinrico, Valentino, Burchardo, Gilberto, Nicola
Domarado, Clemente, Libvino, Martino, Conrado, Bartholomeo, non tantum prese
tium sed et posterorum auribus significamus: villam Chermensis ecclesie que dicitu
Mlodeiovo nos vendidisse Conventui Strelnensis ecclesie, hereditario iure in perpetuu
possidendam. Ut autem hoc stabile et inconvulsum permaneat, presenti pagina co
firmamus et sigilli nostri impressione munimus. Quod si quis hoc factum a nob
rationabiliter actum infringere temptaverit, omnipotentis Dei et beate Marie sanctiq
Adalberti offensam sese noverit incursurum. Anno M.CC.XVI, Indictione III.

Chermensis, *de Trzemeszno.* Mlodeiovo, *osada znikła pod m. Strzelno.* Strelne
sis, *de Strzelno.*

Nr. 87.

Wlodizlaws dux Polonie 1216 Mart. 15, in Poznan; monasterium de Łekno amplis munit privilegiis, lacum Chocenicsko et familiam suam eidem confe[illegible]

Pergam. orygin., u którego na plecionkach z nici błan. amarantow. przywieszo pieczęć Władysława księcia znikła; odrysował ją wszakże Kielesiński w swym Zbior[illegible] znajdującym się w Bibliot. Kurnickiéj. (pieczęć V.)

Kurnik. Biblioteka. Diplomata, Nr. 1.

In nomine Domini nostri Ihesu Christi amen. Ego Wlodizlaws Dei gracia [illegible] Polonie notum esse cupio omnibus Christi fidelibus, quod contuli beato Petro [illegible] fratribus in Lugna huiuscemodi libertatem, quod omnes ville eorum ab hiis [illegible] absolute sunt, videlicet a podvorowe, a strosa, a prewod, a powoz, a [illegible] [illegible] stro, ab expedicione, ab edificacione et reparacione pontis; nec ullas [illegible] solvere teneantur, nec alicuius castellani vel iudicis legibus [illegible] et si [illegible] anulo ducis citati fuerint, minime comparebunt. Insuper contuli [illegible] lacum nomine Chocenicsko et familiam meam subnotatam: Cys [illegible] Vrobl cum filiis, Stephanus cum filiis, Nerad cum filiis, Ne[illegible] [illegible] cum filiis, Laurencius cum filiis, Bertoltus cum filiis, Lob[illegible] [illegible] mea dona in evum rata perseverent, dedi memoratis fra[illegible] [illegible] presens privilegium meo sigillo confirmatum. Datum in [illegible] M.CC.XVI, XVIII (sic) Kalendas Aprilis, Indictione qu[illegible] [illegible] testes astiterunt: Dobrogost palatinus, Bronisius castel[illegible] [illegible] castellanus de Velim, Odullanus pincerna; Hugo, Ch[illegible] [illegible] Gneznenses; Zantozlavus, Zlavenicus heredes cenobii [illegible] fide digni.

Lugna, *Łekno.* Lacus Chocenicsko, *nie odgad*[illegible] *jezior okolicy miasta Łekna.* Velim, *Wieleń.*

Nr. 88.

Sventoslaus 1216 s. d. et l.; bonorum suorum testamentariam dispositionem facit.

Wągrowiec. Archiv. monasterii. Protocollum 3. pag. 32. (Kopia z oryginalnego pergaminu.)

... universis, quam etiam omnibus Luknensis ecclesie monachis tam presentibus quam posteris ego Sventoslaus notum facio, quia sanus mente meam villam Bracholino cum lacubus integris claustro contuli. Zabicino et Moracino aliquis cognatorum pro pecunia vendat, qua videlicet pecunia creditoribus meis debita mea persolvantur, et quod residuum fuerit, pars pro Terra Domini et pars Romam mittatur. Uxori vero mee partem de Lukna que me attinet, Sedlez, Balosliw habebit, ut pro illis anniversarium mee depositionis singulis annis usque ad finem vite valeat observare. Post obitum ipsius, filii fratrum meorum ipsas villas dividant. Radgost vero nullo impediente libere pro se habebit, et reliquas villas post fluvium qui Uvira vocatur iacentes, pueris Drogomiri fratris mei senioris longe postea (sic) dabit, qui, seu filii ipsorum, cetera inter se dividant. Denique familiam meam, prout usque commisimus, uxor in memoria habeat. Et ne quispiam hoc in posterum mutare possit, scripto commendamus, sub testimonio Hugoldi abbatis, Henrici prioris, Iacobi subprioris, Arperni, Leopoldi et Norberti sigillo nostro confirmamus, anathematisando eos qui huic deliberationi contradixerint. Anno Domini millesimo ducentesimo decimo sexto.

Luknensis, *de Łekno.* Bracholino, *Bracholin,* Zabiczino, *Żabiczyn.* Moracino, *Morakowo.* Sedlecz, *Siedleczko.* Balosliw, *Białośliwie.* Radgost, *Redgoszcz.* Fluvius Uvira, *Wełna rz.*

Nr. 89.

Honorius Pp. III 1217 Febr. 9, Laterani; duci de Kalisz gratulatur de pace cum duce Poloniae inita.

Theiner, Monumenta histor. Poloniae I, 1.

Honorius episcopus servus servorum Dei, dilecto filio nobili viro Wlodislavo duci de Kalis salutem et apostolicam benedictionem. Cum illius licet immeriti teneamus locum in terris qui non est dominus dissensionis sed pacis, ad ea que pacis sunt libenter intendimus, et preces que nobis pro servando pacis federe porriguntur, libenter intendimus et libenti animo exaudimus. Eapropter dilecte in Domino fili, tuis iustis postulationibus inclinati, compositionem pacis que inter te ac nobilem virum Wlodislavum ducem Polonie, patruum tuum, amicabiliter intervenit, sicut sine pravitate provide facta est et ab utraque parte sponte recepta et iuramento firmata, et in publico instrumento exinde confecto plenius debetur contineri, auctoritate apostolica confirmamus et presentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo (*etc.*) nostre confirmationis (*etc.*). Si quis autem (*etc.*). Datum Laterani V Idus Februarii, pontificatus nostri anno primo.

Kalis, *Kalisz.*

Nr. 90.

Honorius Pp. III 1217 Febr. 9, Laterani; Gneznensi archiepiscopo pacem a duce de Kalisz cum duce Poloniae initam, se confirmasse nunciat.

Theiner, Monumenta histor. Poloniae I, 2.

Honorius episcopus (*etc.*), venerabili fratri . . Gneznensi archiepiscopo et suffraganeis eius salutem (*etc.*). Preces dilecti filii nobilis viri Wlodislavi ducis de Calis recepimus supplicantis, ut compositionem pacis que inter ipsum et nobilem virum Wlodislavum, patruum suum, nobis (sic) mediantibus intervenit, sicut iuramento firmata est et in publicam scripturam redacta, dignaremur apostolico munimine roborare. Quocirca universitati vestre per apostolica scripta precipientes mandamus, quatenus compositionem ipsam, sicut pro bono pacis provide facta est, sollicitudinis vestre curantes ministerio conservari, si qua partium ab ea temere resilire presumpserit, presumptionem eius, sublato appellationis obstaculo, per censuram ecclesiasticam compescatis. Datum Laterani V Idus Februarii, anno primo.

Calis, *Kalisz.*

Nr. 91.

Honorius Pp. III 1217 Febr. 9, Laterani; ducem de Kalisz sub beati Petri et suam protectionem suscipit.

Theiner, Monumenta histor. Poloniae I, 3. Muratori, Antiquitates Italicae V, pag. 835.

Honorius episcopus *(etc.)*, dilecto filio nobili viro Wlodislavo duci de Calis salutem *(etc.)*. Sacrosancta Romana ecclesia (*etc.*). Eapropter dilecte in Domino fili, tuis iustis postulationibus inclinati, personam tuam, terram et homines, possessiones et alia bona que impresentiarum rationabiliter possides aut in futurum iustis modis prestante Domino poteris adipisci, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus et presentis scripti patrocinio communimus districtius inhibentes, ne venerabilis frater noster Gneznensis archiepiscopus in te vel terram tuam, absque manifesta et rationabili causa et monitione premissa, sententiam excommunicationis promulget. Ad indicium autem huiusmodi a nobis percepte protectionis, censum decem marcarum auri, que de tertio in tertium annum te promisisti liberaliter soluturum, nobis et successoribus nostris persolves. Nulli ergo (*etc.*) nostre protectionis et inhibitionis (*etc.*). Si quis autem (*etc.*). Datum Laterani V Idus Februarii, pontificatus nostri anno primo.

Calis, *Kalisz.*

Nr. 92.

Honorius Pp. III 1217 Febr. 14, Laterani; archiepiscopum Gneznensem et Cruce signatos Polonos hac conditione a voto peregrinationis Hierosolymitanae absolvit, ut contra paganos in Prussia pugnent.

Theiner, Monumenta histor. Poloniae I, 4. Voigt Cod. dipl. Prussicus I. Nr. 1.

Honorius episcopus (*etc.*), venerabili fratri . . archiepiscopo Gneznensi salutem (*etc.*). Litteras tam episcoporum quam principum Gneznensis provincie nobis accepimus presentatas, in quibus nec ipsi nobis absque multa mentis amaritudine intimarunt, nec nos absque paterna compassione audivimus ea, que circa fideles ipsius provincie, peccatis nostris exigentibus, exercuit et exercet feritas paganorum; quamquam certum sit, quod alto divine dispositionis consilio agitur ut conversi ad Deum persecutionum angustias patiantur, quatenus se totos interius colligentes, suam imbecillitatem agnoscant, et in conspectu Dei humilient semetipsos eique in timore serviant et tremore, et proposito sibi certamine in quo certent pro nomine Dei sui, multiplicem habeant satisfaciendi materiam qui cottidie offendentes in multis, multipliciter prolabuntur ad culpam. Unde speramus, quod ipse qui solus laborem et dolorem considerat peccatorum, virgam super sortem iustorum finaliter non relinquet, nec fideles suos patietur ultra posse temptari; sed faciet cum temptatione proventum, ut valeat sustinere qui suos semper in tribulatione dilectat, sic in infirmitate virtutem perficiens eorumdem, ut cum se consumptos putaverint, ut Lucifer oriantur. Sane prefati episcopi atque principes nobis humili instantia supplicarunt, ut illius terre necessitate inspecta, te a Ierosolimitane peregrinationis labore, a quo, ut asserunt, ipsa te absolvit infirmitas, absolvere dignaremur, et dare nichilominus tibi licentiam retinendi Crucesignatos provincie memorate per triennium contra predictorum paganorum barbariem pugnaturos, concessa tibi et illis ea venia peccatorum, que Crucesignatis transituris ad partes Ierosolime indulgetur; ne si sepedictam provinciam tuam bellatoribus depauperari contigerit, eadem ex toto paganorum incursibus pateat, et per illos qui ad eam tutandam aliquatenus suffecissent, Terre sancte modicum utilitatis accedat: cum omnes fere sic sint pecunia vacui, ut nonnulli eorum vix credantur expensas ad ipsum iter necessarias habituri. Licet igitur inter ceteras sollicitudines nostras primum locum obtineat negotium Terre sancte, gerentes tamen de tua caritate ac religione fiduciam specialem, te ipsum ac ceteros Crucesignatos tue provincie tibi committendos duximus in hac parte, ut videlicet, si cognoscis te tanta infirmitate gravatum, quod ad subeundum Ierosolimitane peregrinationis laborem teste conscientia iudices te ineptum: et ipse quidem remaneas provinciam tuam a dictorum paganorum incursibus quantum Dominus concesserit defensurus, et illos Crucesignatos tecum ad illius defensionem retineas, quos vel imbecillitas virium vel opum tenuitas reddit inhabiles et inutiles negotio ipsius Terre sancte, illis qui ad hoc idonei videbantur, ad eiusdem succursum, cum ad id se voto astrinxerint, profecturis, et tam hiis quam illis ea gavisuris venia peccatorum, que approbatione Concilii generalis Crucesignatis generaliter indulgetur. Ad hec, quia demum fuit nobis instantissime supplicatum, ut omnes Crucesignatos, saltem duorum ducatuum Polonie qui sunt magis vicini paganis, a voto Ierosolimitane peregrinationis absolvere dignaremur: iniuncto eisdem ut pugnent contra paganos ipsos, eadem indulgentia gavisuri,

id tue prudentie duximus relinquendum. Sub interminatione autem anathematis districtius inchibemus, ne quisquam terram baptizatorum de Prussia sine permissione sui episcopi cum exercitu intrare presumat, quia Dei et nostram indignationem incurreret qui de cetero in tante presumptionis audaciam prosiliret. Datum Laterani XVI Kalendas Martii, pontificatus nostri anno primo.

Nr. 93.

Honorius Pp. III 1217 Febr. 22, Laterani; Wladislao duci de Kalisz mandat, Henrico duci Silesiae castrum de Kalisz restituat.

Theiner, Monumenta histor. Poloniae I, 6.

Honorius episcopus *(etc.)*, dilecto filio nobili viro Wlodislavo duci de Kalis salutem *(etc.)*. Exposita nobis dilecti filii nobilis viri H. ducis Zlesie conquestio patefecit, quod cum dudum te ab hereditate tua iniuste depulsum ac bellorum clade quassatum in terram suam tum pietatis tum consanguinitatis intuitu recepisset, castrumque suum de Calis tibi pro vite tue subsidio assignasset prestito a te primitus iuramento, quod post recuperationem terre tue, fortuna tibi prospere arridente, castrum illud sibi restitueres sine mora: tu recuperata postmodum terra tua, castrum predictum contra proprium iuramentum detinens ad te asseris pertinere, ac in periculum anime tue reddere contradicis; quasdam etiam res immobiles pertinentes ad castrum alienasse diceris in ipsius ducis preiudicium et gravamen: cuius alienationis contractum, venerabilis frater noster Gneznensis archiepiscopus contra ipsius prohibitionem minus licite asseritur confirmasse. Quia vero in nullo tibi accresceret, immo plurimum deperiret, si pretextu alicuius comodi temporalis anime tue incurreris detrimentum, nobilitatem tuam monemus et exhortamur attente per apostolica tibi scripta monentes, quatenus, ne idem dux inde incurrat incommodum unde videtur premium meruisse, prefatum castrum cum omnibus pertinentiis suis sibi restituas, ut teneris. Alioquin, quia in iure suo eidem duci deesse non possumus sicut etiam nec debemus, dilectis filiis scolastico Wratislaviensi et .. archidiacono et Slavo canonico Cracoviensibus damus nostris litteris in mandatis, ut te ad id per censuram ecclesiasticam, appellatione remota, iustitia mediante compellant. Datum Laterani VIII Kalendas Martii, pontificatus nostri anno primo.

Calis, *Kalisz.*

Nr. 94.

Honorius Pp. III 1217 Febr. 22, Laterani; iudicibus mandat, ut ducem de Kalisz ad restituendum castrum de Kalisz Henrico duci Silesiae compellant.

Theiner, Monumenta histor. Poloniae I, 7,

Honorius episcopus *(etc.)*, dilectis filiis .. scolastico Wratizlaviensi et .. archidiacono et Slavo canonico Cracoviensibus salutem *(etc.)*. Exposita nobis dilecti filii nobilis viri H. ducis Zelesie conquestio patefecit, quod cum dudum nobilem virum W. ducem de Chalis, ab hereditate sua iniuste depulsum ac bellorum clade quassa-

tum, in terram suam tum pietatis tum consanguinitatis intuitu recepisset, castrumque suum de Chalis sibi pro vite sue subsidio assignasset, prestito ab ipso primitus iuramento, quod post recuperationem terre sue, fortuna sibi prospere arridente, castrum illud sibi restitueret sine mora: ipse recuperata postmodum terra sua, castrum predictum contra proprium detinens iuramentum ad se asserit pertinere, ac in periculum anime sue reddere contradicit. Quasdam etiam res immobiles pertinentes ad castrum alienasse dicitur in ipsius ducis preiudicium et gravamen; cuius alienationis contractum venerabilis frater noster Gneznensis archiepiscopus, contra ipsius prohibitionem minus licite asseritur confirmasse. Quia vero in nullo sibi accresceret, immo plurimum deperiret, si pretextu alicuius commodi temporalis anime sue incurreret detrimentum: eidem duci nostris litteris dedimus in mandatis, ut, ne idem dux inde incurrat incomodum unde videtur premium meruisse, castrum cum omnibus pertinentiis suis sibi restituat, ut tenetur. Alioquin, quia in iure suo eidem duci deesse non possumus sicut etiam non debemus, discretioni vestre per apostolica scripta mandamus, quatenus, si dictus dux mandatum nostrum neglexerit adimplere, vos eum ad id per censuram ecclesiasticam, appellatione remota, iustitia mediante cogatis. Quod si non omnes, duo vestrum (*etc.*). Datum Laterani VIII Kalendas Marcii, anno primo.

Chalis, *Kalisz.*

Nr. 95.

Vlodizlavus magnus dux Polonie s. a. d. et l.; mittit pactum, quod cum Henrico duce Silesiae inierat, Honorio Papae III. confirmandum.

Theiner, Monumenta histor. Poloniae I, 12. Transsumpt potwierdzony przez: Honorius Pp. III 1218 Mai. 9, Rome apud s. Petrum.

Venerabili patri ac domino Honorio sancte Romane ecclesie summo pontifici, W. dux Polonie paratum ad omnia sue subiectionis obsequium. Cum vicarius eius in terris sitis divinitus constitutus, qui et firma corroborat et fracta consolidat, maxime in hiis vestre auctoritatis robur credimus accessurum, que paci consonant et piam unitatem ex diversis vinciunt et componunt. Volens igitur in gestis nostris legitimis etiam ex auctoritatis vestre plenitudine munimen habere perpetue firmitatis, pactum quod inter me et nepotem meum dominum H. ducem Zelezie de virorum prudentum et prelatorum ecclesie consilio intervenit, paternitati vestre dirigo confirmandum, quod ad maiorem cautelam huic nostro scripto de verbo ad verbum inseruimus, quod tale est.

Ego Vlodizlavus magnus dux Polonie, considerata utilitate tam terre mee quam nepotis et compatris mei ducis Henrici, consensi in fedus amicitie cum ipso, nullo tempore violandum. Inde est quod promisi ei, quod pro posse meo assistam eidem ad honorem ipsius conservandum et reformandum. Illud quoque sibi promisi, ut nullum respectum ad aliquam partem terre quam nunc possidet unquam habiturus sim. Occasionem quoque discordie precidere volens spopondi, quod homines mei homines suos omisso iudicio vadiare nullatenus presumant: sed et homines ipsius fugitivos a tempore colloquii habiti in Zandovel, tam a me quam a meis detentos, restituam. Ad illud etiam specialiter me obligavi, ut fures tam fraudulentos quam violentes bona fide cohibeam et exterminem, ne aliquod nocumentum, maxime terre predicti ducis H.

faciant, et a nullo nobilium meorum serventur sub pena perpetue infamie, et iureiurando super hoc prestito ita: quod si quis ter ammonitus non resipuerit, nobilitate et hereditatibus careat directo ad me divolvendis et non ad heredes eorum, nisi forte malitie ipsorum contrarii fuerint. Dux etiam Henricus omnia premissa vice versa michi promisit. Super fugitivis etiam reddendis, sese milites nostri firmiter obligarunt. Promisi etiam pro posse meo bona fide etiam extraneos cohibere, ne per fines de Lubus transeuntes nocere valeant vel terre sue specialiter, vel marchie Lusicensi quamdiu ab eodem duce H. tenetur. Ad robur autem et incitamentum sincere caritatis dux H. de castro suo Lubus persone mee cedit, ita tamen, ut si finis meus fataliter contigerit, dictum Lubus eidem duci H. si supervixerit, vel heredi eius, a quocunque tunc detentum fuerit, sine difficultate reddatur. Super quo promisso ego ipse in persona mea iuravi, et mei de meo consensu, in quibus vel eorum successoribus maior vis visa est ad hoc effectui mancipandum. Excommunicatio etiam late sententie, de meo et meorum consensu, tam in me quam in meorum quemlibet, si ab aliquo ex nobis contra hoc placitum fraus vel impedimentum ullo tempore opponeretur vel procuraretur, missa est a P. Poznaniensi, L. Wratizlaviensi et L. Lubicensi episcopis. Consensi etiam in cofirmatione domini Pape, et archiepiscopi et episcoporum Polonie denunciationem faciendam super eadem excommunicatione. Uterque autem nostrum, quod promisit, iuramento firmavit.

Zandovel, *z niemiecka Sandelwalde.* Lubus, *Lubusz*, *z niem. Lebus.* Lubicensis, *de Lubusz.*

Nr. 96.

Honorius Pp. III s. a. d. et l.; mandat episcopis Poloniae, ut compositionem inter Wladislaum magnum ducem Poloniae et Henricum ducem Silesiae initam, per censuram canonicam observari faciant.

Theiner, Monumenta histor. Poloniae I, 13.

Honorius episcopus (*etc.*), venerabilibus fratribus .. archiepiscopo Gneznensi et universis episcopis per Poloniam constitutis salutem (*etc.*). Dilecti filii nobiles viri W. dux Polonie ac H. dux Zelesie per suas nobis litteras supplicarunt, ut quod factum est ad fedus dilectionis inter eos perpetuo conservandum, eodem duce Zelesie cedente in signum perfecte amicitie ac mutue caritatis quoddam castrum quod Lubus dicitur prefato duci Polonie quoad vixerit possidendum, ita quod post eius obitum ad ipsum et heredes suos, omni occasione ac dilatione remotis, directo redeat cum suis pertinentiis idem castrum: per vos faceremus per excommunicationis sententiam firmiter observari. Cum igitur eius vicem licet immeriti geramus in terris, qui pacem omnibus nuntiavit et eam mundo reliquit, supplicationibus annuentes ipsorum univertitati vestre per apostolica scripta mandamus, quatenus, quod super hoc provida est deliberatione statutum, observari sub apostolica obedientia per eandem sententiam faciatis. Et ad maiorem huiusmodi rei cautelam, tenorem litterarum prefati ducis Polonie, in quibus quod statutum est inter ipsos plenius continetur, presentibus duximus inscrendum; qui est talis: (*Sequitur diploma Nr. 95.*)

Lubus, *Lubusz*, *z niemiecka Lebus.*

Nr. 97.

Honorius Pp. III 1218 Apr. 28, Rome apud sanctum Petrum; mandat Henrico archiepiscopo Gneznensi, ut in suae provinciae duces et magnates qui ecclesias earumque homines vexant, non obstante frustratoriae appellationis obiectu, censura canonica animadvertat.

Theiner, Monumenta histor. Poloniae I, 9.

Honorius episcopus (*etc.*), venerabili fratri . . archiepiscopo Gneznensi apostolice Sedis legato salutem (*etc.*). Tua nobis fraternitas intimavit, quod duces et magnates provincie tue tibi et ecclesiis tuis frequenter dampna gravia et iniurias inferentes, ad appellationis diffugium se convertunt, ut sic canonicam possint eludere ac enervare censuram. Unde nobis humiliter supplicasti, ut huiusmodi obviare malitie dignaremur. Cum igitur appellatio non in diffugium opprimentium, sed in eorum qui opprimuntur refugium sit inventa, presentium tibi auctoritate concedimus, ut si ecclesiarum seu hominum tuorum oppressores iniusti, a te semel, secundo, tertiove commoniti satisfactionem exhibere contempserint competentem, liceat tibi, non obstante frustratorie appellationis obiectu, in eos censuram canonicam exercere. Nulli ergo (*etc.*) nostre concessionis infringere, vel ei (*etc. usque*) contraire. Siquis autem (*etc.*). Datum Rome apud sanctum Petrum IV Kalendas Maii, pontificatus nostri anno secundo.

Nr. 98.

Honorius Pp. III 1218 Mai. 9, Rome apud sanctum Petrum; Henrico duci Silesiae compositionem quandam, intra ipsum et Wladislaum ducem Poloniae de castro Lubusz initam confirmat, et litteras quas sibi scripsit **Wladislavus magnus dux Polonie s. a. d. et l.** ad eandem compositionem spectantes, inserit.

Theiner, Monumenta histor. Poloniae I, 12.

Honorius episcopus (*etc.*), dilecto filio nobili viro H. duci *Zelezie* salutem (*etc.*). Tam per tuas quam venerabilium fratrum nostrorum . . Poznaniensis, . . Wratislaviensis et . . Lubicensis episcoporum, nec non nobilis viri W. patrui tui ducis Polonie litteras nobis fuit humiliter supplicatum, ut quod factum est mediantibus eisdem episcopis ad fedus dilectionis inter te ac predictum ducem perpetuo conservandum: te cedente in signum perfecte amicitie ac mutue caritatis quoddam castrum [illegible] Lubus dicitur duci prefato quoad vixerit possidendum, ita quod post obitum [illegible] eiusdem ad te vel heredes tuos omni occasione ac dilatione remotis directo [illegible] cum suis pertinentiis castrum: apostolico dignaremur munimine roborare. [illegible]tur nos eius vicem licet immeriti geramus in terris, qui pacem hominibus [illegible] et eam mundo reliquit, tuis et prelibati ducis nec non predictorum [illegible] supplicationibus grato concurrentes assensu, quod super hoc provida [illegible] statutum, auctoritate apostolica confirmamus et presentis scripti [illegible] nimus. Ad maiorem autem rei huius cautelam, tenorem litterarum [illegible]

Polonie, in quibus quod statutum est inter te ac ipsum plenius continetur, presentibus duximus inserendum. Qui est talis: (*Sequitur diploma Nr. 95.*)

Nulli ergo (*etc.*) nostre confirmationis infringere vel ei (*etc. usque*) contraire. Si quis autem (*etc.*). Datum Rome apud sanctum Petrum VII Idus Maii, pontificatus nostri anno secundo.

Lubicensis, *de Lubusz.* Lubus, *Lubusz, z niemiecka Lebus.*

Nr. 99.

Honorius Pp. III 1218 Mai. 26, Rome apud sanctum Petrum; iudicibus mandat, ut duci Silesiae castrum de Kalisz restituendum curent.

Theiner, Monumenta histor. Poloniae I, 15.

Honorius episcopus (*etc.*), dilectis filiis . . de Andreio et . . de Wangoz abbatibus Cracoviensis diocesis et . . archidiacono Wratislaviensi salutem (*etc.*). Dilectus filius nobilis vir H. dux Zelesie transmissa nobis petitione monstravit, quod cum nobilem virum W. natum quondam Oddonis, diocesis Gneznensis, bellorum clade quassatum in terra sua tum pietatis tum consanguinitatis intuitu recepisset, castrumque suum de Chalis sibi pro vite subsidio assignasset, exhibito ab ipso primitus iuramento, quod post recuperationem terre sue sibi restitueret idem castrum: prefatus W. ad restitutionem castri predicti se in omnem eventum asserit non teneri, et quod super hoc nullum subierit iuramentum. Unde iam dictus dux Zelesie a nobis suppliciter postulavit, ut eidem super hoc providere paterna sollicitudine dignaremur, ne processu temporis probationis ei copia fortuitis casibus subtrahatur. Ideoque presentium vobis auctoritate utriusque partis procuratorum assensu mandamus, quatinus memoratum W. suum recognoscere iuramentum moneatis attente ac efficaciter inducatis. Quod si ad hoc induci forte non poterit, ne veritas confessa succumbat, testes qui super hoc nominati fuerunt, si se gratia, odio, vel timore subtraxerint, cogatis auctoritate nostra veritati testimonium perhibere; denuntiando primo prefato W. ut huic receptioni testium si velit intersit, et super denuntiatione sic facta confici faciatis publicum instrumentum. Cum autem pro prefato duce Zelesie per impetrantis errorem super facienda sibi restitutione castri predicti ad . . scolasticum Wratislaviensem et Zlavosum Cracoviensem canonicum et te fili archidiacone fuerit apostolicum mandatum obtentum, per quod tu et dicti coniudices tui ad citationem tantummodo processistis: volumus ad petitionem prefati ducis Zelesie mandatum ipsum fore invalidum, et vestro processui non obstare. Quod si non omnes, duo vestrum (*etc.*). Datum Rome apud sanctum Petrum VII Kalendas Iunii, anno secundo.

Andreio, *Jędrzejow.* Wangoz, *Wąchock.* Chalis, *Kalisz.*

Nr. 100.

Honorius Pp. III 1218 Mai. 29, Rome apud sanctum Petrum; episcopo Prussiae villam Cekow et privilegium quod dederat ecclesiae eius **Wladizlavus dux de Kalis 1212 s. d. et l.** confirmat.

Theiner, Monumenta histor. Poloniae I, 16.

Honorius episcopus (*etc.*), venerabili fratri . . episcopo Pruscie salutem (*etc.*). Iustis petentium (*etc. usque*) complere. Eapropter venerabilis in Christo frater, (*etc. usque*) assensu, villam de Cecoviz et libertates ac immunitates secularium exactionum, a dilecto filio Wladizlavo duce de Kalis pia tibi liberalitate concessas, sicut eas iuste obtines et quiete et in eiusdem ducis autentico plenius continetur, cuius tenorem de verbo ad verbum presenti pagine duximus annotandum, tibi et per te ecclesie tue auctoritate apostolica confirmamus et presentis scripti patrocinio communimus. Tenor autem autentici eiusdem est talis: (*Sequitur diploma Nr. 77.*)

Nulli ergo (*etc.*) nostre confirmationis infringere vel ei (*etc. usque*) contraire. Si quis autem (*etc.*). Datum Rome apud sanctum Petrum IIII Kalendas Iunii, pontificatus nostri anno secundo.

Cecoviz, *Cekow.* Kalis, *Kalisz.*

Nr. 101.

Honorius Pp. III 1218 Mai. 31, Rome; suscipit monasterium de Łekno sub beati Petri et suam protectionem.

Pergam. orygin., u którego z przywiesz. bulli pozostały nici jedwabne czerwone i żółte. Na końcu textu, obok podpisu: Ego Honorius *etc. po prawéj: Krzyż w pierścieniu, w którego otoku legenda:* In semitis meis perfice gressus meos; *w środku u góry:* Scs. Petrus, | Scs. Paulus, *na dole:* Honorius Pp. III; *po lewéj w monogramie:* Bene valete. *Podpisy świadków w trzech kolumnach; w pierwszéj:* presbyt. cardinal., *w środkowéj:* episcopi, *w trzeciéj*: diaconi cardinal. *Przed każdym z nich narysowany znak krzyża w rozmaitych kształtach, za podpisem znak:* Interfui et subscripsi.

Wągrowiec. Archiv. monasterii Cisterc.

Honorius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis abbati monasterii Luknensis eiusque fratribus tam presentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuam memoriam. Religiosam vitam eligentibus apostolicum convenit adesse presidium, ne forte cuiuslibet temeritatis incursus aut eos a proposito revocet, aut robur, quod absit, sacre religionis infringat. Eapropter dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus clementer annuimus, et prefatum monasterium sancte Dei genitricis et virginis Marie de Lukna, in quo divino estis obsequio mancipati, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus et presentis scripti privilegio communimus. In primis siquidem statuentes, ut Ordo monasticus qui secundum Deum et beati Benedicti regulam atque institutionem Cisterciensium fratrum in eodem monasterio institutus esse dinoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur.

Preterea, quascumque possessiones, quecumque bona idem monasterium impresentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium seu aliis iustis modis prestante Domino poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hec propriis duximus exprimenda vocabulis: Locum ipsum in quo prefatum monasterium situm est cum omnibus pertinentiis suis; Tarnov, Regliz et Strasowe cum pertinentiis suis, Loschun et Vercniz cum pertinentiis, Olesno, Pangroz, Dambagora, Mucronos, Turc, Mantef, Glovekowe, Rozcin, Cobilnek et Zlopanowe cum omnibus pertinentiis suis, cum pratis, vineis, terris, nemoribus usuagiis et pascuis, in bosco et plano, in aquis et molendinis, in viis et semitis, et omnibus aliis libertatibus et immunitatibus suis. Sane, laborum vestrorum quos propriis manibus aut sumptibus colitis, de possessionibus habitis ante Concilium generale, sive de ortis et virgultis et piscationibus vestris, vel de nutrimentis animalium vestrorum, aut etiam de novalibus: nullus a vobis decimas exigere vel extorquere presumat. Liceat quoque vobis clericos vel laicos liberos et absolutos e seclo fugientes, ad conversionem recipere et eos absque contradictione aliqua retinere. Prohibemus insuper, ut nulli fratrum vestrorum post factam in monasterio vestro professionem fas sit sine abbatis sui licentia de eodem loco discedere. Discedentem vero absque communium litterarum vestrarum cautione, nullus audeat retinere. Quod si quis forte retinere presumpserit, licitum vobis sit in ipsos monachos vel conversos regularem sententiam promulgare. Illud districtius inhibentes, ne terras seu quodlibet beneficium ecclesie vestre collatum, liceat alicui personaliter dari sive alio modo alienari absque consensu totius Capituli vel maioris aut sanioris partis ipsius. Si que vero donationes vel alienationes aliter quam dictum est facte fuerint, eas irritas esse censemus. Ad hec etiam prohibemus, ne aliquis monachus sive conversus sub professione vestre domus astrictus, sine consensu abbatis et maioris partis Capituli vestri pro aliquo fideiubeat, vel ab aliquo pecuniam mutuo accipiat ultra pretium Capituli vestri providentia constitutum, nisi propter manifestam domus vestre utilitatem. Quod si facere forte presumpserit, non teneatur Conventus pro hiis aliquatenus respondere. Licitum preterea sit vobis in causis propriis, sive civilem sive criminalem contineant questionem, fratrum vestrorum testimoniis uti, ne pro defectu testium ius vestrum in aliquo valeat deperire. Insuper auctoritate apostolica inhibemus, ne ullus episcopus vel quelibet alia persona ad Sinodos vel conventus forenses vos ire, vel iudicio seculari de vestra propria sustantia vel possessionibus vestris subiacere compellat; nec ad domos vestras causa ordines celebrandi, causas tractandi vel conventus aliquos publicos convocandi venire presumat, nec regularem electionem abbatis vestri impediat, aut de instituendo vel removendo eo qui pro tempore fuerit contra statuta Cisterciensis Ordinis se aliquatenus intromittat. Si vero episcopus, in cuius parrochia domus vestra fundata est, cum humilitate ac devotione qua convenit requisitus, substitutum abbatem benedicere et alia que ad officium episcopale pertinent vobis conferre renuerit, licitum sit eidem abbati, si tamen sacerdos fuerit, proprios novicios benedicere et alia que ad officium suum pertinent exercere, et vobis omnia ab alio episcopo percipere que a vestro fuerunt indebite denegata; illud adicientes, ut in recipiendis professionibus que a benedictis vel benedicendis abbatibus exhibentur, ea sint episcopi forma et expressione contenti, que ab origine Ordinis noscitur instituta: ut scilicet abbates ipsi salvo Ordine suo profiteri debeant, et contra statuta Ordinis sui nullam professionem facere compellantur. Pro consecrationi-

bus vero altarium vel ecclesiarum, sive pro Oleo sacro vel quolibet ecclesiastico Sacramento, nullus a vobis sub obiectu consuetudinis vel alio modo quicquam audeat extorquere; sed hec omnia gratis vobis episcopus diocesanus impendat. Alioquin liceat vobis quemcunque malueritis catholicum adire antistitem gratiam et communionem apostolice Sedis habentem, qui nostra fretus auctoritate vobis quod postulatur impendat. Quod si sedes diocesani episcopi forte vacaverit, interim omnia ecclesiastica Sacramenta a vicinis episcopis accipere libere et absque contradictione possitis; sic tamen, ut ex hoc imposterum propriis episcopis nullum preiudicium generetur. Quia vero interdum propriorum episcoporum copiam non habetis, si quem episcopum, Romane Sedis ut diximus gratiam et communionem habentem et de quo plenam notitiam habeatis, per vos transire contigerit, ab eo benedictiones vasorum et vestium, consecrationes altarium, ordinationes monachorum auctoritate apostolice Sedis recipere valeatis. Porro, si episcopi vel alii ecclesiarum rectores in monasterium vestrum vel personas inibi constitutas suspensionis, excommunicationis vel interdicti sententiam promulgaverint, sive etiam in mercennarios vestros pro eo quod decimas sicut dictum est non persolvitis, sive aliqua occasione eorum que ab apostolica benignitate vobis indulta sunt, seu benefactores vestros pro eo quod aliqua vobis beneficia vel obsequia ex caritate prestiterint, vel ad laborandum adiuverint in illis diebus in quibus vos laboratis et alii feriantur, eandam sententiam protulerint: ipsam tanquam contra Sedis apostolice indulta prolatam duximus irritandam; nec littere ille firmitatem habeant, quas nomine Cisterciensis Ordinis et contra tenorem apostolicorum privilegiorum constiterit impetrari. Preterea, cum commune interdictum terre fuerit, liceat vobis nichilominus in vestro monasterio, exclusis excommunicatis et interdictis, divina officia celebrare. Paci quoque et tranquillitati vestre paterna imposterum sollicitudine providere volentes auctoritate apostolica prohibemus, ut infra clausuras locorum seu grangiarum vestrarum nullus rapinam seu furtum facere, ignem apponere, sanguinem fundere, hominem temere capere vel interficere, seu violentiam audeat exercere. Preterea omnes libertates et immunitates a predecessoribus nostris Romanis pontificibus Ordini vestro concessas, nec non libertates et exemptiones secularium exactionum a regibus et principibus vel aliis fidelibus rationabiliter vobis indultas, auctoritate apostolica confirmamus et presentis scripti privilegio communimus. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat prefatum monasterium temere perturbare aut eius possessiones auffere, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt usibus omnimodis profutura; salva Sedis apostolice auctoritate. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularisve persona, hanc nostre constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire temptaverit, secundo tertiove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, ream se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini redemptoris nostri Ihesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districte subiaceat ultioni. Cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Ihesu Christi, quatinus et hic fructum bone actionis percipiant, et apud districtum iudicem premia eterne pacis inveniant. Amen. Amen. Amen.

Ego Honorius catholice Ecclesie episcopus ss.

† Ego Leo tituli sancte Crucis in Ierusalem presbiter cardinalis, interfui et subscripsi. † Ego Petrus sancte Pudentiane tituli Pastoris presb. card. if. ss. † Ego

Robertus tituli s. Stephani in Celio monte presb. card. if. ss. † Ego Stephanus basi lice duodecim apostolorum presb. card. if. ss. † Ego Gregorius tituli s. Anastasi presb. cardin. if. ss. † Ego Thomas tituli s. Sabine presbiter cardin. if. ss. † Eg Guido s. Nicolai in carcere Tulio diaconus cardin. if. ss. † Ego Octavianus sancto rum Sergii et Bachi diac. card. if. ss. † Ego Gregorius s. Teodori diaconus cardi nalis. if. ss. † Ego Rainerius s. Marie in Cosmidin diac. card. if. ss. † Ego Roma nus s. Angeli diac. card. if. ss. † Ego Stephanus s. Adriani diacon. cardin. if. ss † Ego Egidius sanctorum Cosme et Damiani diacon. card. if. ss. † Ego Nicholau Tusculanus episcopus. if. ss. † Ego Guido Prenestinus episcopus. if. ss. † Ego Pe lagius Albanus episcopus if. ss. † Ego Petrus Sabinensis episcopus if. ss.

Datum Rome apud sanctum Petrum per manum Ranerii sancte Romane Eccle sie vice cancellarii II Calendas Iunii, Indictione VIII (sic), Incarnationis Dominic anno M.CC.XVIIII, (sic) pontificatus vero domini Honorii Pape tertii anno secund

Luknensis, *de Łekno.* Tarnov, *Tarnowo.* Regliz, *Rgielsko.* Strasowe, *Straszew* Loschun, *Łoskuń.* Vereniz, *Wierzenica.* Olesno, *Oleśno.* Pangroz, *Panigrodz.* Damba gora, *Dębogóra.* Mucronos, *Mokronos.* Ture, *Turza.* Mantef, *Mątwy.* Glovekowe, *Głoj kowo.* Rozcin, *Rozcinno.* Cobilnek, *Kobylniki.* Zlopanowe, *Słopanowo.*

Nr. 102.

Honorius Pp. III 1218 Jun. 16, Rome apud sanctum Petrum; man dat Henrico archiepiscopo Gneznensi, ut ad correctionem dioecesis Plocensis secun dum canonicas sanctiones procedat.

Theiner, Monumenta histor. Poloniae I, 17.

Honorius episcopus (*etc.*), venerabili fratri .. archiepiscopo Gneznensi apostolic Sedis legato salutem (*etc.*). Accedentes ad apostolicam Sedem dilecti filii B. et I procuratores venerabilis fratris nostri .. episcopi et dilectorum filiorum .. decani Capituli Plocensis coram dilecto filio nostro sancte Marie in Cosmedin diacono ca dinali, sibi et dilectis filiis .. decano et .. archidiacono Lanciciensi, procuratoribu tuis, a nobis auditore concesso, graviter sunt conquesti: quod tu ab olim Plocense ecclesiam incepisti multipliciter molestare, ipsius episcopi clericos invitos coram t litigare compellens, propter quod dudum fuit ad Sedem apostolicam appellatum, ip episcopo interdicens, ne in nuptiis nobilis viri Conradi ducis Mazovie, parrochia sui, missam sponsaliciam celebraret; ac satagens quandam insulam ad Plocensem e clesiam pertinentem .. preposito monialium de Plocsc conferre, Plocenses canonic pro eo quod tibi nolebant acquiescere in hac parte, gravibus iniuriis fatiscendo. A hec, cum ipsam accedis ecclesiam, thronum tibi facis erigi altiorem cum clericoru ipsius ecclesie gravibus laboribus et expensis, in qua sedens oblationes recipis, etiam Sanguinem Christi sumens in scandalum populorum pedes tibi faciens osc lari. Quasdam quoque sententias pro prefato B. auctoritate Sedis apostolice promu gatas pro tue voluntatis arbitrio nuntiasti, eundem B. sine causa rationabili excon municans et suis spolians beneficiis ac eadem alteri conferens in ipsius et prefa episcopi preiudicium et gravamen, exponendo nichilominus bona eiusdem B. in d reptionem et predam principi seculari. Porro, familia tua transiens per episcopatu

Plocensem ipsius clericos gravare presumpsit multipliciter in expensis, ne tibi esset dissimilis, qui a quodam suffraganeo tuo, quem veniens ad Concilium in provincia tua dimiseras pro exhibendis ecclesiasticis Sacramentis, centum marchas, sicut iidem procuratores asserunt, extorsisti. Postmodum autem officio legationis assumpto, percussores clericorum nulla passis iniuriam satisfactione impensa, et penitentiales absque suorum conniventia prelatorum absolvens, Plocensem diocesin cum effrenato evectionum numero, centum ac decem equorum videlicet et obsequentium multitudine introisti, ibique moram faciens longiorem nec necessariam sed dampnosam, eiusdem clericos expensis gravasti superfluis ultra modum, eiusdem diocesis clericos super pluralitate beneficiorum que obtinuerunt ante generale Concilium molestando. Cumque in Plocensi ecclesia Synodum celebrans nil invenisses in clero vel episcopo corrigendum, duos, A. videlicet et W. clericos elegisti, qui tanquam speciales criminum delatores excessus deferrent episcopi atque cleri; quibus frivola proponentibus, quod per ea contra episcopum procedere non valebas, secundum animi tui motum viam excogitasti aliam, subito testes septem eligens synodales connumerando inter ipsos duos clericos supradictos et alium quendam P. nomine, qui ab episcopo et Capitulo fuerat condempnatus eo quod quendam suum concanonicum traxerat ad iudicium seculare, per quos credebas tuum desiderium adimplere. Sicque in nullo servata generalis Concilii forma edita super corrigendis excessibus subditorum, cum nec accusatores inscriberent, nec denuntiatores premissa caritativa monitione aliqui apparerent, nec clamor credibilis ascendisset quare ad inquisitionem criminum te descendere oporteret, descriptis primum et ostensis dictis episcopo et clericis articulis inquirendis, novis adinventionibus canones novos cudens novo modo contra ipsos procedere festinabas, et cum tuam diocesim a culpis gravioribus non purgasses, trabe de tuis oculis non eiecta festucam de oculo fratris tui eicere satagebas. Quare prefati episcopus, decanus et Capitulum propter predicta et alia te suspectum habentes ac in multis sentientes se indebite aggravari, ad Sedem apostolicam appellarunt nobis humiliter supplicando, ut cum debitam correctionem non refugiant sed affectent, et te olim ante legationem susceptam caritative monuerint super multis que nobis denuntiare volebant, propter que timent te contra ipsos indignationem ac rancorem aliquem concepisse: mandaremus viris discretis, ut tam te quam ipsos et tuam ac ipsorum dioceses, dicta pre oculis habentes corrigerent et iuxta sanctiones canonicas reformarent. Verum, prefati procuratores tui predicta negantes ex parte tua ac in aliis te multipliciter excusantes dixerant, quod iamdicti episcopus et Capitulum confingebant ideo supradicta, ut in suis excessibus remanerent et penam evaderent debite ultionis. Nam cum de ipsorum excessibus dudum ad aures tuas clamor validus ascendisset, et maxime super eo quod prefatus episcopus totius episcopatus sui tempore vix ter ad populum sermonem dicitur habuisse, ac decimas que in pias causas debentur deputans quorumdam stipendiis venatorum, censumque nobis debitum frequenter a te monitus exigere negligens, ac Vicesimam Terre sancte subsidio deputatam nec de suis curans proventibus solvere nec exigere de suorum redditibus subditorum, vitiaque subiectorum non corrigens, sed sacerdotes tolerans uxoratos, et legitima matrimonia in quadam parte sui episcopatus dissimulans separari, ac pretium recipi pro pueris baptizandis: canonicos etiam bigamos scienter sustinet in ecclesia cathedrali, et decanum a prima prebenda in qua immediate patri successit transferens in canonicatus fraudem ad quintam, meelias (?meliores) contulit affinibus et cognatis, colligatione impietatis, ut dicitur, ordinata, ne videlicet in ipsorum ecclesia probus

aliquis admittatur: tu hec et alia volens corrigere iuxta officii tui debitum rite ad eorum correctionem procedere incepisti; sed ipsi animarum salute contempta, sub appellationis clipeo suam volentes malitiam occultare ad Sedem apostolicam provocarunt, ipso episcopo loco predicte Vicesime extorquente quandam çollectam a clero, quam prefatis procuratoribus suis tradidit pro expensis, quorum appellationi ob nostram reverentiam humiliter detulisti, non que tua, sed que Ihesu Christi sunt, querere te ostendens; propter quod iidem procuratores tui ex parte tua nobis humiliter supplicarunt, ut ad correctionem episcopatus predicti misericorditer dignaremur nostre provisionis oculos inclinare. Cum igitur cardinalis predictus hec et alia que coram eo fuere proposita nobis fideliter retulisset, nos in hac parte tibi deferre volentes fraternitati tue per apostolica scripta mandamus, quatenus ad correctionem diocesis Plocensis iuxta commissum tibi legationis officium secundum canonicas sanctiones, et presertim iuxta constitutiones Concilii generalis procedas, tuos non negligens quibus specialiter es astrictus, habensque in omnibus Dominum pre oculis et pensans equa lance in stativa iudicii universa pura mente ac simplici, omni nebula obscuritatis exclusa, per viam regiam gradiendo non declines ad dexteram vel sinistram, ita quod viarum tuarum semita in conspectu Dei et hominum quasi lux splendeat et usque ad diem perfectum excrescat amplius in fulgore, nosque de te nichil sinistrum credere, sed de tuis possimus bonis actibus gloriari. Datum Rome apud sanctum Petrum XVI Kalendas Iulii, pontificatus nostri anno secundo.

Nr. 103.

Honorius Pp. III 1218 Jun. 22, Rome apud sanctum Petrum; duci de Kalisz ecclesiam beati Pauli de Kalisz sub protectionem b. Petri et suam se suscepisse significat.

Theiner, Monumenta histor. Poloniae I, 18.

Honorius episcopus (*etc.*), dilecto filio nobili viro W. duci de Kalis fundatori ecclesie beati Pauli de Kalis, salutem (*etc.*). Solet annuere (*etc. usque*) assensu, ecclesiam beati Pauli de Kalis nec non et personas in ea Domino famulantes, cum omnibus que impresentiarum rationabiliter possidet aut in futurum iustis modis prestante Domino poterit adipisci, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus et presentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo (*etc.*) nostre protectionis infringere. Si quis autem (*etc.*). Datum Rome apud sanctum Petrum X Kalendas Iulii, pontificatus nostri anno II.

Kalis, *Kalisz.*

Nr. 104.

Paulus Poznaniens. episcop. 1218 Nov. 30, s. l.; confirmat donationem ecclesiae s. Michaelis et hospitalis in Poznań, cum decimis quarundam villarum a Radovano quondam episcopo Poznaniensi et duce Mescone Domui Hospitalis Ierosolimitani collatis, nec non praebendam in sua ecclesia, ab Arnoldo praedecessore suo eidem Domui concessam.

Praga. Archiv. Prioratus Ordinis equitum Melitensium. Transsumpt sporządzony z oryginału, opatrzonego pieczęciami Pawła biskupa i Kapituły Poznańsk. przez: Iohannes Ienkowicz de Namslavia, canonicus et official. Wratislaviens. 1417 Iun. 23, in summa Wratislaviensi; *potwierdzony przez:* Ernestus a Schleynicz, archiepiscopatus Pragens. administrator etc. 1537 Ian. 18, in arce Pragensi *w zeszycie pergaminowym, u którego na plecionkach z nici jedwabnych fioletowych przywieszona podługowata pieczęć przedstawia rycerza w zupełnéj zbroi wspartego prawicą o włócznię, lewą zaś trzymającego tarczę z godłem zatartem.*

Warszawa, Archiw. Główne Ks. M. 66 f. 258 v., z transsumptu potwierdzonego przez: Sigismundus rex Poloniae etc. 1544, Piotrkoviae.

Poznań. Archiv. Capitul. Lib. privil. E, pars 2, fol. 4.

In nomine Patris et Filii et Spiritus sancti amen. Paulus Dei gracia Poznaniensis episcopus, magistro et fratribus Iherosolymitani Hospitalis in perpetuum. Quia certum est aliquociens, immo multociens evenisse, ut res satis bene dispositas et virorum sapientum approbatas examine mater oblivionis, vetustas, reduceret in ambiguum, unde lites et iurgia, dissensiones et incommoda solent exoriri; ad hec et similia devitanda, ut elemosynarum et oracionum, vigiliarum, participacionem aliquam valeamus adipisci, ecclesiam beati Michaelis et hospitale in Poznania, quod Radovanus predecessor noster bone memorie cum duce Meschone noscitur instaurasse et de quibusdam decimis, rebus et possessionibus ecclesie nostre dotasse, sicut a tempore ipsius ecclesia predicta sive hospitale tenuit, et sicut a donacione tempore antecessoris nostri Benedicti, quarti ante nos episcopi Poznaniensis, vobis facta usque ad nos pacifice possedistis: vobis et per vos Domui prefate Hospitalis Iherosolymitani de consensu tocius Capituli ecclesie nostre, cum omnibus pertinenciis suis de iam dicta nostra ecclesia procedentibus, videlicet ecclesia beati Michaelis supra dicta et hospitali iuxta Poznan prenominato, cum sanctuariis et suis asscripticiis si qui fuerint ecclesie nostre, et cum decimis in villis nostris que sunt: Milostovo, Andreovo, Wigonovo apud hospitale, Welike, Zuchiless, Obezerrze, Lippniza, cum servis ascripticiis et decimis quarundam aliarum villarum quarum nomina hec sunt: Vriceoviz, Iagodno, Sannici, Ruscha, Gorga, Glinka, Costrsen, Cossutovo, Clessovo, Cyrnelino, Vargovo, et omnibus aliis si que fuerint: hiis autem omnibus renunciamus, et de omni iure nostro et accione, quod vel quam ecclesia nostra contra ecclesiam predictam seu hospitale habuit vel habere potuit, cedimus bona fide. Et prebendam in ecclesia nostra predicta, sicut eam beate memorie antecessor noster Arnoldus, secundus ante nos episcopus, vobis pia liberalitate concessit: ita ut quitquit de expensis vicarii quem statuetis ibidem contigeret superesse, per manum vestram in subsidium transeat infirmorum: de pretaxati tocius Capituli ecclesie nostre consensu, cum omni iure suo et cum omnibus supradictis inviolabili fide donamus et confirmamus, et sicut supra dictum est, de omni cedimus accione. Nomina canonicorum in consensu isto existencium et consenciencium hec sunt: Vitozlaus decanus, Gerardus prepositus, Vitus custos, Vincencius cancellarius, Bogfalus scolasticus, Fabianus, Przibislaus, Robertus, Petrcho, Petrus, Egidius, Robertus, Hugo, Nicolaus, Gerassius, Iacobus, Iohannes, Adam, Iohannes, Burgkardus, Nicolaus. Hec autem omnia que supra diximus, de nominatorum canonicorum sepe dicto consensu vobis et Domui vestre iure perpetuo concedimus possidenda; et ut hec omnia rata et inconcussa permaneant, et confirmacio sive donacio huiusmodi in posterum non valeat infirmari, presentem pa-

ginam sigillorum nostrorum attestacione dignum duximus roborandam. Quisquis autem hoc immutare aut infringere attemptaverit, anathema sit. Actum anno dominice Incarnacionis M.CC.XVIII, secundo Kalendas Decembris; testes autem: Albertus sacerdos; Simon, Philippus, Rotgerus, Eusebius, Arnoldus, Stephanus, Blasius, Nicolaus, Fridricus, Ianicus, Degno, vicarii; Robertus sacerdos, Gars filius clericus; Smaragdus, Nicolaus, Iohannes, Florencius, Henrichus, Bartholomeus, Irlava, Iohannes, capellani; Martinus prepositus de Zedlemin.

Ecclesia s. Michaelis in Poznania, *dziś kościół św. Jana Jerozolimsk.* Milostovo, *Miłostowo.* Andreovo, *Jędrzejewo.* Wigonovo apud hospitale, *osada znikła.* Welike, *Wielkie.* Zuchiless, *Suchylas.* Obezerrze, *Objezierze.* Lippniza, *Lipnica.* Vriceoviz, *Wierzyce.* Jagodno, *Jagodno.* Sannici, *Sanniki.* Ruscha, *Ruszcza.* Gorga, *Górka.* Glinka, *Glinka.* Costrsen, *Kostrzyn.* Cossutovo, *Koszuty.* Clessovo, *Kleszczewo.* Cyrnelino, *Czerlejno.* Wargovo, *Wargowo.* Zedlemin, *Siedlemin.*

Nr. 105.

Honorius Pp. III 1219 Mai. 11, Rome apud sanctum Petrum; mandat Henrico archiepiscopo Gneznensi, ut a legationis officio in partibus Prussiae conquiescat.

Theiner, Monumenta histor. Poloniae I, 19. Voigt, Cod. diplom. Prussicus I, Nr. 13.

Honorius episcopus *(etc.)*, venerabili fratri .. archiepiscopo Gneznensi salutem *(etc.)*. Cum tibi olim pro novella plantatione in Pruscie partibus fidei Christiane legationis fuerit officium ab apostolica Sede commissum, ne, te gravi forte sicut audivimus langore correpto, minus quam expediat iniunctam tibi super hoc valeas sollicitudinem exercere, absolvendum te duximus ab eadem volentes, ut ab huiusmodi legationis onere de cetero conquiescas. Datum Rome apud sanctum Petrum V Idus Maii, pontificatus nostri anno tertio.

Nr. 106.

Abbas de Andreov et college eiusdem 1219 Oct. 18, in Vizlic; iudicibus a Sede apostolica in causa inter monachos Ordinis Premonstratensis et Ordinis s. Benedicti ratione coenobii s. Vincentii in Wrocław vertente delegatis, compositionem quam inter partes praedictas fecerant confirmandam transmittunt.

Pergamin orygin., u którego na skrawkach pergam. przywieszono 7 pieczęci. Pomiędzy niemi pieczęć Iwona biskupa i B. skolastyka bardzo uszkodzona, dwie inne zaś odpadły.

Wrocław. Königl. Staats Archiv. S. Vincenz Stift 15.

P. preposito Glagoviensi et I. cantori et A. canonico Vratizlaviensibus, iudicibus a Sede apostolica delegatis, abbas de Andreov, et V. decanus, et A. archidiaconus, et B. scolasticus, et G. canonicus Cracovienses, et N. prepositus de Vizlic, et E. scolasticus Vratizlaviensis, et D. frater de Bresk, salutem in Christo. Noveritis,

quod in causa vobis delegata super cenobio sancti Vincencii in Vratizlavia inter fratres Premonstratensis Ordinis qui nunc sunt ibidem et monachos nigri Ordinis qui illic fuerunt et fautores eorumdem, videlicet abbates eiusdem Ordinis zelantes pro Ordine, ambe partes voluntates suas in nostro posuerint arbitrio. Nos vero diligenti habito tractatu tandem eosdem monachos cum prefatis abbatibus ad hoc deduximus, ut de iure quod dicebant se habere in predicto monasterio, benigne cederent Ordini Premonstratensi et fratribus qui nunc sunt ibidem, et ratam haberent amocionem eorumdem monachorum, factam sub Sirozlao episcopo ad instanciam Petri archiepiscopi patroni supersedentis liti et appellacionibus quas fecerunt. Prefatos vero fratres Premonstratensis Ordinis ad hoc consentire fecimus, ut gratuitam graciam facerent predictis monachis et Ordini nigrorum, cedentes ad honorem et utilitatem ipsorum et tocius nigri Ordinis de loco sancti Laurencii cum suis appendiciis que nunc sunt et decima ville que dicitur Domaborovo, adiungentes nichilominus XII marcas argenti hoc anno tantum ad instruccionem eiusdem domus, que propter guerram et quasdam mutaciones aliquatenus desolata videbatur. Et licet hec nostra ordinacio iuramentis parcium sit roborata, ad vos tamen ipsam dirigere curavimus, ut auctoritate vobis commissa amplius roboretur. Actum est hoc in presencia Ivonis episcopi Cracoviensis, Hugonis abbatis de Vancoz, Bertholfi, Brictii monachorum, in die beati Luce in Vizlic, anno domini millesimo ducentesimo nono decimo.

Glagoviensis, *de Głogow.* Andreov, *Jędrzejow.* Vizlic, *Wiślica.* Bresk, *Brzesko.* Locus s. Laurencii, *Kościelna wieś p. m. Kalisz.* Domaborovo, *Donaborów.* Vancoz, *Wąchock.*

Nr. 107.

Honorius Pp. III 1220 Mart. 20, Viterbii; Fulconi cantori Gneznensi declarationem eius legitimitatis confirmat.

Theiner, Monumenta histor. Poloniae I, 21.

Honorius episcopus *(etc.)*, dilecto filio Fulconi cantori Gneznensi salutem *(etc.)*. Cum olim illegitimitatis nota tibi coram nobis fuisset in modum exceptionis obiecta, licet obiectorem penituisse videretur obiecti et dicto eius refragaretur multorum assertio quibus fides adhibenda merito videbatur: tu tamen nolens in te huiusmodi maculam remanere supplicasti nobis humiliter et instanter, ut super hoc inquiri faceremus diligentius veritatem et per declarationem legitimitatis tue prenotatam maculam aboleri. Unde nos dilectis filiis . . abbati et . . priori Tincie ac . . archidiacono Cracoviensi nostris dedimus litteris in mandatis, ut reciperent testes idoneos quos super tua legitimitate duceres producendos, et si constaret eisdem quod de legitimo matrimonio natus esses, te legitimum auctoritate apostolica declararent: quid inde facerent, nobis fideliter rescripturi. Quare per suas nobis litteras intimarunt, quod exequentes mandatum apostolicum diligenter testes super dicto articulo receperunt, et attente sub testimonio Capituli Cracoviensis inspectis depositionibus eorundem, invenerunt te de legitimo matrimonio, antequam pater tuus aliquos suscepisset ordines, esse natum; quare te nuntiaverunt legitimum, prout sibi a nobis fuerat demandatum. Ne igitur veritas semel super tui declarata natalibus alicuius dubitationis scrupulo valeat in posterum offuscari, quod super hoc factum extitit ab eisdem, pre-

senti pagina scribi fecimus ad cautelam et bulle nostre munimine roborari. Datum Viterbii XIII Kalendas Aprilis, pontificatus nostri anno quarto.

Tincia, *Tyniec.*

Nr. 108.

Honorius Pp. III 1220 Mai. 13, Viterbii; mandat episcopo et abbati beatae Mariae Vratislaviensibus, Capitulo Gneznensi iniungant, ut virum idoneum in pastorem eligat.

Theiner, Monumenta histor. Poloniae I, 22.

Honorius episcopus *(etc.)*, venerabili fratri . . episcopo et dilecto filio . . abbati sancte Marie Wratislaviensibus salutem *(etc.)*. Vacante Gneznensi ecclesia, venerabili fratri nostro . . Cracoviensi episcopo note probitatis et clare fame viro duximus iniungendum, ut assumeret onus regiminis ecclesie memorate. Verum, quia idem episcopus postulavit instanter ne id oneris imponeremus eidem, nos provisioni eiusdem ecclesie tanto studiosius intendentes quanto ex defectu pastoris maioribus dispendiis dicitur subiacere, discretioni vestre per apostolica scripta mandamus, quatenus eiusdem Capitulum auctoritate nostra convocantes ad locum competentem et tutum, iniungatis eisdem, ut de persona que huiusmodi congruat oneri et honori, sibi provideant infra quadraginta dies postquam a vobis commoniti fuerint canonice in pastorem. Quod si forte non fecerint, vos extunc, ne sepedicta ecclesia diutius viduitatis incomoda patiatur, personam tanto congruentem officio auctoritate nostra, sublato appellationis obstaculo, preficiatis eidem, contradictores per censuram ecclesiasticam, appellatione postposita, compescentes. Quod si non ambo, alter vestrum *(etc.)*. Datum Viterbii III Idus Maii, anno quarto.

Nr. 109.

Honorius Pp. III 1220 Oct. 5, Viterbii; Capitulo Gneznensi notum facit, quod examinatis qualitatibus Vincentii praepositi, electionem ipsius in archiepiscopum duxerit admittendam.

Theiner, Monumenta histor. Poloniae I, 23.

Honorius episcopus *(etc.)*, dilectis filiis Capitulo Gneznensi salutem (*etc.*). Ex litteris venerabilis fratris nostri . . episcopi et dilecti filii . . abbatis sancte Marie Wratislaviensium nobis innotuit, quod cum iidem episcopus et abbas vobis prout in mandatis a nobis acceperant iniunxissent, ut infra quadraginta dies post commonitionem ipsorum provideretis vobis de persona idonea canonice in pastorem: alioquin ipsi ex tunc personam vobis auctoritate nostra preficerent huiusmodi honori et oneri congruentem: vos invocata Spiritus sancti gratia, in dilectum filium Vincentium ecclesie vestre maiorem prepositum, virum industrium, generis et morum nobilitate preclarum ac litteratura sufficienter ornatum, omnes unanimiter convenistis una cum prefatis episcopo et abbate necnon venerabilibus fratribus nostris . . Cracoviensi et . . Poznaniensi episcopis qui ei testimonium perhibent de predictis, nobis humiliter

supplicantes, ut eundem, qui est in minoribus ordinibus constitutus, vobis in archiepiscopum et pastorem concedere dignaremur. Nos igitur, decreto vestris subscriptionibus roborato ac predictorum episcoporum et abbatis litteris in quibus commendant multipliciter prepositum memoratum diligenter inspectis, et etiam super modo postulationis, natalibus, etate ac litteratura ipsius prepositi et aliis que in dignitate huiusmodi exiguntur: recepto iuramento dilectorum filiorum magistri Egidii Zavichoztensis et P. Poznaniensis archidiaconorum et Sandivori canonici sancti Georgii Gneznensis, qui pro dicta postulatione ad nostram presentiam accesserunt, postulationem ipsam de gratia duximus admittendam. Ideoque discretioni vestre per apostolica scripta mandamus, quatinus ipsi electo tamquam pastori vestro intendatis et obediatis humiliter et devote. Datum Viterbii III Nonas Octobris, pontificatus nostri anno quinto.

Zavichoztensis, *de Zawichost.*

Nr. 110.

Honorius Pp. III 1220 Nov. 4, Viterbii; mandat Capitulo et clero Gneznensis civitatis et dioecesis, ut Iwonem episcopum Cracoviensem, quem archiepiscopum designaverat, recipiant.

Theiner, Monumenta histor. Poloniae I, 20.

Honorius episcopus *(etc.)*, dilectis filiis Capitulo et clero Gneznensis civitatis et diocesis salutem (*etc.*). Cum pie recordationis Henrico Gneznensi archiepiscopo rebus humanis exempto, vos filii Capitulum convenissetis in unum de substitutione pontificis tractaturi, votis vestris divisis in partes, quidam ex vobis . . decanum Gneznensem, quidam vero B. Cracoviensem prepositum elegerant. Procuratoribus ergo parcium propter hoc in nostra presentia constitutis nos auditis et intellectis que super electionibus ipsis proponere curaverunt, invenimus neutram ipsarum a maiori parte Capituli celebratam, et ad ipsas per secularis potestatis abusum fuisse processum. Unde, cum contra statuta Concilii generalis fuerit utraque presumpta, de consilio fratrum nostrorum utramque pronuntiamus irritam et electores eligendi hac vice potestate privatos; de misericordia que superexaltat iudicio in hoc benigne agentes cum electoribus et electis, quod ipsos ab aliis penis eximimus in eiusdem statuto Concilii denotatis. Satagentes autem tanto celerius et accuratius providere Gneznensi ecclesie, quanto id non solum ecclesie ipsi sed etiam toti provincie, cuius est ipsa metropolis, noscitur expedire, venerabilem fratrem nostrum Ivonem episcopum, quem clara fame preconia eius predicant scientie, nobilitatis, honestatis ac meriti ut tanto credatur congruere oneri et honori, a regimine Cracoviensis ecclesie duximus absolvendum et preficiendum metropoli memorate, ut eo pluribus prosint virtutes quibus est a Domino preditus, quo in maiori dignitate fuerit constitutus. Unde prefato episcopo nostris districte damus litteris in preceptis, ut nulla sollicitudinum aut laborum mole deterritus, nullove blandimento quietis aut temporalis commodi retardatus ad metropolim transeat antedictam, et eius regimen de superno auxilio et apostolice Sedis favore fretus confidenter assumens, sic preesse studeat et prodesse, quod fama eius que hactenus clara fuit, de altiori loco clarius elucescat. Ideoque per

apostolica vobis scripta precipientes mandamus, quatinus eundem episcopum recipiatis ylariter et ei sicut pastori vestro humiliter intendatis. Alioquin sententiam quam rationabiliter tulerit in rebelles, precipimus usque ad satisfactionem condignam firmiter observari. Datum Viterbii II Nonas Novembris, anno IV.

Nr. 111.

Honorius Pp. III 1220 Dec. 31, Laterani; mandat archiepiscopo Gneznensi et praelatis eius dioecesis, ut Gregorium de Crescentio cardinalem s. Theodori, legatum apostolicum, benigne recipiant.

Theiner, Monumenta histor. Poloniae I, 24.

Honorius episcopus (*etc.*), venerabili fratri archiepiscopo Gnesnensi et dilectis filiis abbatibus, prioribus et aliis ecclesiarum prelatis per eius diocesim constitutis, salutem (*etc.*). Suscepti cura regiminis que nos omnibus constituit debitores exposcit, ut qui officium speculatoris assumpsimus, non solum ad prope positos sed etiam ad longe positos nostre sollicitudinis aciem extendamus, ac de agro dominico studeamus extirpare plantaria vitiorum, ne forte illis per nostram incuriam excrescentibus, nobis possit adaptari quod legitur: Per agrum hominis pigri transivi, et ecce urtice repleverant eum et operuerant faciem eius spine. Quia vero humane conditionis natura non patitur ut per nos ipsos cuncta nobis imminentia exequamur, exemplo eius, qui cum ubique sit presens, spiritus angelos suos facit et in diversa ministeria mittit illos, aliis ea exequenda committimus que per nos ipsos exequi non valemus, maiora maioribus prout ratio singulorum expostulat committentes. Ut igitur in persona eius quem ad vos destinare curavimus plenius agnoscatis, quam et quantam de vobis sollicitudinem habeamus, ecce mittimus ad vos dilectum filium nostrum Gregorium de Crescentio, sancti Theodori diaconum cardinalem apostolice Sedis legatum, virum utique prudentia et honestate conspicuum ac nobis inter ceteros fratres nostros suis meritis exigentibus specialiter carum, commisso sibi plene legationis officio et concessa sibi plenaria potestate, ut evellat et destruat, edificet atque plantet, prout queque secundum datam sibi a Deo prudentiam viderit facienda. Ideoque universitati vestre per apostolica scripta firmiter precipiendo mandamus, quatinus ipsum, immo verius nos in ipso recipientes, ylariter et honorifice pertractantes, eidem tamquam persone nostre intendatis et obediatis humiliter et devote, ac ipsius salubria monita et statuta irrefragabiliter observetis. Alioquin sententiam quam rationabiliter tulerit in rebelles, precipimus usque ad satisfactionem inviolabiliter observari. Datum Laterani II Kalendas Ianuarii, pontificatus nostri anno quinto.

Nr. 112.

Robertus Olomucens. episcop. s. a. (1201—1240) Dec. 21, Olomucii; notum facit omnibus praelatis ecclesiae Polonicae, Domos fratrum Hospitalis s. Iohannis Ierosolimitani a solutione decimarum, vigore mandatorum Sedis apostolicae, esse exemtas.

Praga. Archiv. prioratus Ordinis equitum Melitensium. (Kopia w zeszycie papierowym bez podania źródła; pismo XVIII wieku.)

Universalibus in Christo patribus et amicis charissimis, Dei gracia Gneznensi archiepiscopo et universis suffraganeis suis et omnibus ecclesiarum prelatis in Polonia constitutis, ad quos littere presentes pervenerint, Robertus eadem gracia Olomucensis episcopus salutem et sinceram in Domino charitatem. Noveritis, nos nuper recepisse a Sede apostolica in mandatis, ut racione collectionis decimarum quam in episcopatu nostro faciendam dominus Papa nobis commisit, a Domibus Hospitalis sancti Iohannis Hierosolymitani quas in dyocesi nostra habent nichil exigere deberemus: cum nec sit nec fuerit intencionis ipsius domini Pape, ut aliquid a Domibus Hospitalis prefati exigeretur vel exigatur racione vel nomine decimarum; sicut plenissime hoc eciam patet per quasdam litteras domini Pape directas ad magistrum Simon, collectorem decimarum in Polonia et in Bohemia constitutum, que ab inimicis Romane Ecclesie in itinere sunt confracte, in quarum parte que adhuc superest eiusdem domini nostri bulla dependet, per quam omnibus eam intuentibus domini Pape intencio in hac parte poterit esse manifesta; quam partem litterarum bullatarum, dicti fratres portant in testimonium ostendendam. Ut igitur super premissis fides plenior valeat adhiberi, ad preces honorabilis preceptoris Domus sancti Iohannis in Polonia presentes litteras exinde fieri fecimus, sigillo nostro et Capituli nostri roboratas. Datum Olomucii XII Kalendas Ianuarii.

Olomucensis, *de Ołomuniec.*

Nr. 113.

Honorius Pp. III 1221 Jan. 21, Laterani; interdicit, ne quis legatorum Sedis apostolicae in monachos Ordinis Cisterciensis excommunicationis, et in monasteria eorundem interdicti sententiam sine speciali mandato eiusdem Sedis promulget.

Wągrowiec. Archiv. monasterii. Protocollum secundum, fol. 5. (Kopia z pergaminu orygin., przy którym była przywieszona bulla: Honorius Pp. III.)

Honorius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis abbati Cisterciensi et universis coabbatibus eius et fratribus sub eodem Ordine Deo servientibus salutem et apostolicam benedictionem. Dum Ordinis vestri generosa plantatio multe religionis et honestatis flores et fructus protulerit effuso longe lateque laudabilis conversationis odore, apostolice Sedis auctoritas, consideratis per Marthe sollicitudinem providendum esse Marie quieti ut et orantis Marie suffragiis satagentis Marthe sollicitudo ministerii iuvaret: ne alicuius temeritatis incursus sancte conversationis otium perturbaret, Ordinem ipsum et privilegiis et nonnullis indulgentiis specialis gratie prerogativa munivit. Nos autem qui salutifera commoda vestra benigno favore prosequimur, tranquillitati vestre libenter prout possumus providemus auctoritate presencium inhibentes, ne legati Sedis apostolice sine speciali mandato nostro in vos excommunicationis vel suspensionis, et in monasteria vestra interdicti sententias contra ea que vobis sunt ab apostolica Sede concessa promulgent. Nulli ergo omnino hominum

liceat hanc paginam nostre inhibitionis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Laterani XII Kalendas Februarii, pontificatus nostri anno quinto.

Nr. 114.

Honorius Pp. III 1223 Jan. 11, Laterani; confirmat libertates et immunitates quas ecclesiae Polonicae contulerant **Duces Lestco Cracovie, Conradus Mazovie, Wladislaus de Calis et Kazimir de Opol s. a. d. et l. (1210).**

Gniezno. Archiv. Capituli Metrop. Lib. privil. XV. sec. fol. 1.

Honorius episcopus servus servorum Dei, venerabilibus fratribus archiepiscopo Gneznensi et suffraganeis eius salutem et apostolicam benivolentiam. Cum a nobis petitur quod iustum est et honestum, tam vigor equitatis quam ordo exigit rationis, ut id per sollicitudinem offici nostri ad debitum perducatur effectum. Eapropter venerabiles in Christo fratres, vestris iustis postulationibus grato concurrentes assensu, ad exemplar felicis recordationis Innocentii Pape predecessoris nostri, libertates et immunitates a dilectis filiis nobilibus viris Lestcone Cracovie, Conrado Mazovie, Wladislao de Calis et Kazimiro de Opol ducibus ecclesie Polonie pia et provida liberalitate concessas, sicut eas iuste et pacifice obtinetis et in eorundem ducum litteris plenius continetur, vobis et per vos ecclesiis vestris auctoritate apostolica confirmamus et presentis scripti patrocinio communimus. Ad rei autem noticiam pleniorem, tenorem litterarum ipsarum presentibus duximus annotandum, qui est talis. (*Sequitur diploma Nr. 68.*).

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre confirmationis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Laterani III Idus Ianuarii, pontificatus nostri anno septimo.

Opol, *Opole, z niemiecka Oppeln.*

Nr. 115.

Honorius Pp. III 1224 Mart. 11, Laterani; iudicibus mandat, ut inter archiepiscopum Capitulumque Gneznense et inter monasterium de Trzemeszno, super quadam praebenda diiudicent.

Pergam. orygin. Sznurek biały konopny, bulla znikła.
Poznań. Towarzystwo Przyjac. Nauk. Diplomata.

Honorius episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri . . episcopo Poznaniensi et dilectis filiis . . abbati sancte Marie Wratislaviensis et . . preposito de Camens Wratislaviensis diocesis salutem et apostolicam benedictionem. Dilecti filii . . prepositus et Capitulum sancti Adalberti Cheremocenses suam ad nos querimoniam

destinaverant, quod venerabilis frater noster . . archiepiscopus et Capitulum Gnezuenses ipsos super quadam prebenda, quam in eorum habent ecclesia, contra iustitiam inquietant. Ideoque discretioni vestre per apostolica scripta mandamus, quatenus, partibus convocatis, audiatis causam et quod iustum fuerit appellatione postposita statuatis, facientes quod decreveritis auctoritate nostra firmiter observari. Testes autem qui fuerint nominati, si se gratia, odio vel timore subtraxerint, per censuram ecclesiasticam appellatione cessante cogatis veritati testimonium perhibere. Quod si non omnes hiis exequendis potueritis interesse, tu frater episcope cum eorum altero nichilominus exequatis. Datum Laterani V Idus Martii, pontificatus nostri anno octavo.

Camens, *Kamenz na Szlązku.* Cheremocensis, *de Trzemeszno.*

Nr. 116.

Wlodizlaus iunior ducis Odonis filius dux Polonie 1225 Oct. 2, in castro Nakel; confert monasteriis de Lubiąż et de Henrykow territorium in regione castri Nakło situm, ut Theutonicis vel aliis hospitibus locetur.

Wrocław. Königl. Staats Arch. Leubus, Diplomatarium I, 203. (Kopiariusz pergaminowy z końca XIII wieku.) Ustępy ujęte w klamry, pisane na skrobanem miejscu. Mosbach, Wiadomości p. 7.

In nomine Domini nostri Ihesu Christi amen. Ego Wlodizlaus iunior (ducis Odonis felicis recordationis filius) miseratione divina dux Polonie, providam ordinationem spectantem ad amplificationem dominii mei presenti scripto commendare dignum duxi. Noverint igitur presentes et posteri, quod habita deliberatione decrevi firmiter in territorio de Nakel locare habitatores Theutonicos sive alios hospites. Territorii autem termini hii sunt: videlicet a meridie Conawi, ab aquilone Bruchovniza, ab oriente via que vadit de Thanino usque in Camena, ab occidente via magna que vadit in Zlavno. Istud autem territorium contuli beate Marie in Lubes de dyocesi Wratizlaviensi, et filie eiusdem cenobii, que construenda est in patrimonio domini Nicholai notarii ducis Zlesie. Terminum autem statuo inter ipsa cenobia: ut domus Lubensis habeat cum omni iure primum, id est minus Pezachne lacum videlicet sic dictum, et infra versus Nakel usque ad Cunawi ita, quod civitas in parte Lubensium construatur, ad quam non tantum adtineant ville Lubensium, sed etiam ville supradicte filie eorum, exceptis decimis. Cuius terminus primus sit secundum Pezachne, ultimus vero rivulus qui dicitur Bruchovnici, iuxta quem sunt loca que dicuntur Belevese eisdem terminis attinentia. Territorium autem hoc, novella plantatio similiter cum omni iure habeat sicut domus Lubensis suum, cum lacubus qui in ipso continentur, id est tria Sicore, cum terris et pratis et aliis utilitatibus. Cum vero domus Lubensis suam partem colonis locare ceperit, dicta filia eius similiter suam partem locare incipiat. Quod si noluerit, totum supradictum territorium sit domus Lubensis. In civitate autem ipsa et omnibus villis ad ipsam attinentibus ius Theutonicale (merum) et illibatum conservari in perpetuum constituo, ita ut nullis angariis vel perangariis vel podwodis vel aliis Polonicis consuetudinibus graventur, sicut est de vestigiis fugitivorum indagandis et de prewod, et similibus que a iure

Theutonico sint aliena. Illud enim presentes omnes et futuros scire volo, quo mansos quos dominus Heinricus dux Zlesie contulit domui Lubensi circa Lubus locus super Odoram ad construendam curiam, eis perpetuo confirmo ratam haber predicti ducis collationem. Anno gracie M.CC.XXV, VI Nonas Octobris, sub presen tia monachorum, Petri videlicet de Sichem, Egidii et Alexandri de Lubes, Arnol capellani nostri, et Cunradi militis et Alexandri militis. Hec autem acta sunt i castro Nakel.

Nakel, *Nakło.* Conawi, *Kunowo.* Bruchovniza, *Proch.* Thanino, *Tonin.* Camen *Kamień.* Zlavno, *Sławianowo lub též Sławno na Pomorzu.* Lubes, *Lubiąż, z niemieck Leubus.* Filia monasterii de Lubes, *monaster. Heinrichau.* Pezachne lacus, *jezioro m. Złotów, tu nazwane od wsi zwanéj dziś z niem. Petzien.* Bruchovnici riv. *str. Głom nica, tu nazwany od wsi Proch.* Belevese loca, *nie odgadnione.* Lacus Sicore, *jezio nie odgadnione w bliskości m. Złotowa lub Łobżenicy.* Odora, *Odra rz.* Sichem, *nazw sko klasztoru Cystersów w Sittichenbach p. Eisleben. Obszar objęty powyższemi gran cami leży pomiędzy miast. Złotow, Więcbork i Łobżenica.*

Nr. 117.

Wladislaus dux Polonie quondam Mesconis Magni filius 122 s. d. et l.; confirmat donationem quarundam villarum Domui hospitalis in Pozn a patre suo quondam collatarum, et homines earum pluribus libertatibus munit.

Praga. Archiv. Prioratus Ordinis equitum Melitensium. (Kopia w zeszycie papier wym bez podania źródła; pismo XVIII wieku.)

In nomine sancte Trinitatis et individue Unitatis, amen. Ut ea que nostr aguntur temporibus posterorum noticie presententur, predecessorum nostrorum vest giis inherentes rem presentem memoria dignam apicibus denotamus, et sic lite ambigua, et que possent ex litibus oriri scandala suffocamus; multis enim incon modis prudenter occurrimus, cum etatis nostre negocia litterarum memorie commen damus. Quodquod a nostris prioribus institutum asseritur, ad nostram noticiam n venisset, si celassent illam obsequia literarum; approbanda est igitur antiquoru circumspecta sedulitas, qui contra novercales insidias res gestas literis denotarun ut eas aspectibus posterorum presentarent. Ad horum itaque imitacionem ego Wl dislaus dux Polonie quondam Mesconis Magni filius, donacionem quam pie reco dacionis ipse iam dictus pater meus ob remissionem peccatorum suorum in vill Zuchiles, Obezer et Lipnica cum ascripticiis, Drosin cum foro et thaberna, Czercsi Milostovo, Wigonovo, Andreovo, ad Domum hospitalis in Poznan contulit, ut ibi d vinum officium celebretur et peregrinis atque pauperibus secundum facultatem dom subveniatur, si quid vero superfluum fuerit, ad subsidium Terre sancte Domui Hi rosolimitane transmittatur, — cupiens eciam esse eleemosynarum particeps, dignum du confirmandam: ab omni servitute povos vel prevod et stroze homines predictaru villarum immunes constituens, et quod non citentur nisi meo sigillo, et quod a nul castellanorum iudicentur, et ementes et vendentes que ad necessaria domestice cu pertinent ipsius domus, ab exactione theloney et cuiuslibet alterius solucionis si liberi. Et ne quis hoc factum in posterum valeat immutare, presentis scripti patr

cinio et sigilli mei munimine hanc paginam decrevi insigniri. Acta sunt hec testimonio domini Pauli episcopi Poznaniensis, decani Vitoslai, archidiaconi Petri, et coram quam pluribus aliis canonicis eiusdem Capituli et multis militibus meis, anno ab Incarnacione Domini M.CC.XXV.

Zuchiles, *Suchylas.* Obezer, *Objezierze.* Lipnica, *Lipnica.* Drosin, *Drożyn.* Czeresin, *Krzesiny.* Milostovo, *Miłostowo.* Wigonovo, *osada znikła p. m. Poznań.* Andreovo, *Jędrzejewo.*

Nr. 118.

Wincentius archiepiscop. Polonie 1225 Nov. 1, in Gnezna; donat monasteriis de Lubiąż et de Henrykow decimas de territorio quodam in regione castri Nakło sito, monasteriis praedictis a Wladislao duce Poloniae collato.

Wrocław. Königl. Staats Arch. Leubus, Diplomatarium I, 203. Liber antiquus fol. 14v. Mosbach, Wiadomości p. 8.

In nomine Domini nostri Ihesu Christi amen. Ego W. miseracione divina archiepiscopus Polonie ex scripto domini W. ducis de Usce intellexi, quod idem dux firmum habeat propositum in metropoli mea deserta habitatoribus concedere. Inde est, quod beate Marie in Lubens in Wratizlaviensi diocesi, in territorio de Nakel idem dux contulit quod est a Cunavi supra usque ad minus Pezachne. Novelle quoque plantationi construende in patrimonio domini Nicolai notarii ducis Zlesie, a secundo Pazachne usque ad rivulum qui Bruchovnicia dicitur dictus dux contulit. Et quia in hoc deserto nullius viventis memoria habet culturam fuisse, ideo ad honorem Dei et beate Virginis ius decimationis in predicto deserto concedo predictis religiosis Cysterciensis Ordinis. Visum enim est michi nimis esse inconveniens, si in tam pio negocio tam favorabili religioni favorem non prestarem, maxime cum nemo meminerit ecclesiam Gneznensem in predictis desertis aliquid percepisse. Precibus quoque predicti principis pro eisdem supplicantis obviare, indecens michi videbatur: ne forte crederet, quod non cuperem terre meliorationem. Nos eciam Capitulum Gneznense huic facto consentientes, sigillum nostrum ob fidei argumentum apposuimus. Anno Domini M.CC.XXV in die Omnium Sanctorum, in Gnezne.

Usce, *Ujście.* Lubens, *Lubiąż, z niemiecka Leubus.* Nakel, *Nakło.* Cunavi, *Kunowo.* Lacus minus Pezachne *i* secundum Pezachne, *jeziora pomiędzy którémi leży miasto Złotów, tu nazwane od wsi z niem. zwanéj Petzien.* Riv. Bruchovnicia, *strum. Głomnica, tu nazwany od wsi Proch.* Novella plantatio monasterii Lubens, *klasztór Heinrichau na Szlązku.*

Nr. 119.

Wlodislaus dux magnus Polonorum 1181 (sic) Dec. 26, in Lubin renovat privilegium avorum et patris sui, monasterio de Lubin concessum, cuius ho minibus ampliorem libertatem tribuit.

Transsumpt orygin. potwierdzony przez: Boleslaus dux Maioris Polonie 125 Febr. 22, in Poznan.

Poznań. Königl. Staats Arch. Lubin 2.

In nomine Domini nostri Ihesu Christi amen. Quoniam omnia que aguntur i tempore sepissimme deducuntur in oblivionis abyssum, propter quod lites et contentios altercationes per tractum temporis longevum, copia subtracta probationem (sic), mul tociens suscitate fuerunt et ex hoc periculosis discordiis ianua pandebatur, et si plerumque predominatur iniquitas equitati et veritas ignorantie tenebris subcumbeba obnubilata: quod magnum nefas est et penitus contrarium et inconveniens fideliur unitati; ideoque que donantur, comutantur, seu rite statuuntur, scripti patrocini convenit roborari: quatinus veritas, falsitatis inimica, loco sui tentorii dilatato, funi culos eternitatis non solum ad modernos, verum etiam et posteros protendat longiores Notum sit igitur tam presentibus quam futuris presens scriptum inspecturis, quo nos Wlodislaus dux magnus Polonorum, divino amore cor nostrum perlustrante, cu deliberatione omnium baronum nostrorum, de communi consilio et auxilio ad peti tionem dilecti capellani nostri Andree abbatis et Conventus, privilegium super liber tate avorum nostrorum et patris nostri ecclesie sancte Marie in Lubin, fratribu Ordinis sancti Benedicti temporibus nostris renovare studuimus. Adicientes prefat ecclesie et omnibus villis ad eam pertinentibus, et omnibus hominibus, tam liberi quam ecclesie, eas possidentibus, perfectiorem et omnimodam libertatem ab omnibu exactionibus, prestationibus, servitutibus et vexationibus iuris Polonicalis, scilice strose, podvorove, povolove, podimne, povozove, naraz et prevod; nec non a citation castrorum, a cuiuslibet iudicis, sive pedanei vel generalis, per nos in Polonia con stituti; excepta sigilli nostri citatione, ad quam coram nobis vel prefate ecclesi abbate et beneficis eius citati, tantummodo villani memorati astabunt querelantibu responsuri. Et ut omnibus diebus quibus illud cenobium sub sole duraret, iide fratres pro animabus avorum nostrorum et patris nostri, et nostra salute et nostra rum posteritatum, orationes ad Deum iugiter effunderent, et missam defunctoru et aliam pro peccatis, sine intermissione in qualibet septimana sollempniter celebra rent. Ut autem robur huius donationis et innovationis munus in perpetuum firmi tatis eterne ab omnibus succedentibus obtinere valent (sic), presentis scripti et in pressionis nostre munimine dignum duximus roborare. Actum in Lubin anno grati Domini M.C. octogesimo primo (sic), sub testimonio proborum virorum quorum nomin sunt subnotata: Paulus episcopus Poznaniensis, Vitoslaus decanus, Vincentius cancel larius, magister Wenceslaus, Dobrogost palatinus, Vlost iudex, Iarost castellanu Poznaniensis, Potrec castellanus de Kalis, Pavel castellanus de Santhoc, Olbrah castellanus de Usce, Bronis, Petrus filius Dethlebi, et ceterorum honestorum quan plurimorum virorum. Datum per manus Bonefacii magistri de Kalis in Natale Do mini, in die Stephani prothomartyris VII Kalendas Ianuarii.

Lubin, *Lubin.* Kalis, *Kalisz.* Santhoc, *Santok.* Usce, *Ujście.*

Najstarsze dokumenta klasztoru Benedyktynów w Lubiniu od dawna zaginęły, a z niemi i pewna wiadomość, kiedy i przez kogo tenże został założonym. Archiw. Rządowe Poznańskie posiada manuskrypt p. t.: *Antiquitatum monasterii Lubinensis Ord. s. Benedicti Libri duo etc. quondam a R. P. Bartholomeo Crivinio, eiusdem monasterii professo, elaborati ac circa a. 1655 conscripti, nunc vero a. 1795 novis caracteribus exarati*, z którego następujących zaczerpnęliśmy objaśnień. Autor, przeszedłszy krytycznie podania Miechowity, Długosza, Kromera, obu Bielskich i Okolskiego, przyjmuje ostatecznie rok 1113 za datę założenia klasztoru. Co do osoby zaś fundatora powiada idąc za Kromerem i Okolskim, że nim był: *Michael com. de Gora* i dodaje, że tak tradycya klasztoru za takowego go uznaje, jak że: *inter anniversarias benefactorum memorias, primus ei locus tribuitur.* Dalèj pisze: *Extat in Bibliotheca nostra codex a quingentis prope annis membrana exaratus, continens Fraternitatem meritorum, in Cluniacensi primum ut refert Baronius, ac post in hoc coenobio in gratiam exterorum institutam, habens etiam annexam susceptionis formam, ac longa serie contextum, tam sacri quam profani ordinis Sodalium cathalogum, quos interfulgent in primis regni soles Maioris Poloniae duces: Boleslaus dux magnus, dux Mesico et Elisabeth ducissa uxor eius, alter dux Boleslaus, Odo dux illustris, Vladislaus dux cum uxore sua, Conradus magnus. His se iungentes sacri antistites et abbates: Petrus archiepiscopus, Iacobus archiepiscopus, Radosto episcopus, Paulus episcopus, Oldinirus episcopus, Franco episcopus, Arnoldus episcopus, Peianus episcopus, Iohannes abbas, Radost abbas ex Bohemia cum Paulo priore ac caeteris fratribus etc.* W końcu dodajemy tamże umieszczone streszczenia dziś zaginionych dyplomatów: *Circa annum 1180 Andrea abbate, Arnoldus episcopus Posnaniensis altari s. Benedicti a se in ecclesia nostra consecrato pagos Wyrzeka et Proczewo, ab episcopalibus evulsos, decimis sibi retentis, in dotem perenni iure contulit. Circa eundem annum duces Masoviae, loci huius fama permoti, fundatum a se coenobium Jeżoviense, nostro in regimen ac dominium tradiderunt. Eadem fundatio non multo post, villae Gora fundatione per Pacoslaum palatinum a. 1206 est aucta. Anno 1237 Joseph comes de Cichowo, bonorum eorundem b. Mariam virginem cum coenobio nostro scripsit haeredem*

Nr. 120.

Gregorius Pp. IX 1227 Mai. 14, Laterani; Gneznensi archiepiscopo mandat, ut subditis suis die dominico forum celebrare interdicat.

Pergam. orygin. Bulla oderwana.
Lwów. Zbiory M. Pawlikowskiego.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, venerabilibus fratribus Gneznensi archiepiscopo et suffraganeis eius salutem et apostolicam benediccionem. Cum veritate iubente nemini liceat opus servile facere die dominico, quem sibi Ihesus Dominus consecravit, forum eodem die fieri penitus interdicimus et districcius auctoritate presencium inhibemus. Quocirca fraternitati vestre per apostolica scripta mandamus, quatinus subditos vestros ad hoc efficaciter inducatis, contemptores omnes per censuram ecclesiasticam appellacione postposita compescendo. Datum Laterani II Idus Maii, pontificatus nostri anno primo.

Nr. 121.

Wlodizlaus ducis quond. Odonis filius 1228 Apr. 25, s. l.; confert monasterio de Lubiąż 3000 mansos in territorio de Wieleń, quos iure Theutonico locent.

Wrocław. Königl. Staats Archiv. Leubus, Diplomatarium I. 203. Liber antiquus, fol. 22. Mosbach, Wiadomości p. 8.

Nos Dei gracia Wlodizlaus felicis memorie ducis quondam Odonis filius, omnibus hoc scriptum inspecturis salutem et omnem dileccionem. Agnoscat universitas vestra, quod ad laudem Dei et ipsius genetricis perpetue virginis Marie, nec non ob salutem animarum nostrarum, patris, matris, uxoris et omnium parentum nostrorum, contulimus Conventui de Lubens, religiosis fratribus Cisterciensis Ordinis Wratizlaviensis diocesis, tria milia mansorum in uno ambitu in territorio Wellensi circa Lupzesko et Bytin, talium qualium sunt in terra Heinrici illustris ducis Zlesie circa Aureum montem, iure Theutonicali perpetuo possidendos cum omni utilitate, videlicet agris, pratis, pascuis, aquis, lacubus, castoribus, piscationibus, venationibus et omnibus aliis proventibus qui nobis et nostris successoribus deberent provenire. Constituimus insuper, ut ipsi in ipso ambitu, videlicet trium milium mansorum, tres locent forenses civitates, cum moneta speciali, in quacunque tamen earum decreverint constituere, habituri; cuius censum et proventum qui ex ipsa moneta provenerit una cum censu supra dictorum mansorum, eisdem fratribus, ut eo pocior memoria nostri habeatur, in evum habendum destinamus. Hec idcirco ad universos Christi fideles denuntiamus, non, quod absit, obinde laudem et favorem hominum queramus, sed magis propter hoc, quatinus fiducialius omnibus inibi colere ac inhabitare volentibus, accedendi ausum prestemus uberiorem. Unde, quicunque desiderant pro colendis et inhabitandis supradictis mansis terram nostram introire, omnem thelonei solutionem per duodecim annos eis relaxamus, rogantes et precipientes castellanis, baronibus et omnibus theloneariis, ut omnibus terram nostram intrantibus et exeuntibus, sigillum abbatis Lubensis ostendentibus, absque omni exactione thelonei et gravamine, omni tempore libertatis eorum, ab anno videlicet illo quo accesserint pro eisdem sepedictis mansis possessuris, liberam transeundi concedant facultatem. Transactis vero annis libertatis, tocius thelonei, prout Croscenses solvunt, solvent medietatem. Datum anno ab Incarnatione Domini M.CC.XXVIII, VII Kalendas Maii.

Lubens, *Lubiąż, z niemiecka Leubus.* Wellensis, *de Wieleń.* Lupzesko, *z niem. Lubsdorf.* Bytin, *z niemiecka Böthin.* Aureus mons, *Goldberg.* Croscenses, *de Krośno, z niem. Krossen. Obszar powyżéj wzmiankowany leży na południe-zachód m. Wałcz.*

Nr. 122.

Wladizlaus dux Polonie 1228 s. d. in colloquio in Cena; Boleslaum filium fratris sui Lestconis adoptat, terramque eius in protectionem et tutelam suscipit.

Piekosiński. Kodeks dyplomat. Katedry Krakowsk. I, 19. Z kopii.

Ego Wladizlaus dux Polonie, Bolezlaum filium fratris mei ducis Lestconis adopto in filium et in bonis meis omnibus mobilibus et inmobilibus totaliter mihi heredem substituo, secundum quod iuravimus ego et pater eius, videlicet quod si quis nostrum habens prolem decederet, superstes prolem illam in propriam adoptaret et sibi totaliter substitueret in heredem, si propriam non haberet. Similiter econ-

verso, et hoc cuiuslibet iure in integrum conservato. Et hoc iuro, quod ei nullo tempore inmutabo. Terram vero que ad ipsum ex paterna successione devenit, in protectionem et tutelam suscipio, et contra omnem hominem toto posse meo defendam, tam per me quam per meos ut suos milites. Barones eius eciam et alios nobiles pure diligam et benigne confovebo, plebem et terram bona fide et pie, exclusis gravaminibus et exactionibus indebitis, regam (et) ius suum cuilibet conservabo. Iudicia iniusta penitus interdico. Iura iusta et honesta secundum episcopi et baronum consilium tenebo et faciam ea firmiter ab aliis teneri; quod siquis violaverit, puniatur; et si reiteraverit, dignitate quam habet privabitur. Ecclesiam vero in omnibus finibus illis constitutam, in eo quicquid obtentum ex antiqua consuetudine, vel libertate concessa a fratre meo duce Lestcone premortuo, illibatam conservare volo; salvo eo, si quid inspirante Domino pro remedio anime mee ampliare mihi placuerit in augendo. Datum ab Incarnacione Domini anno M.CC.XXVIII in colloquio in Cena. Presentibus Vincencio Gnezdnensi archiepiscopo, Ywone Cracoviensi et Paulo Poznaniensi episcopis, abbate Tinciensi Liffrido, Radolfo cantore Cracoviensi et Ade (sic) preposito sancti Floriani et Iohanne archidiacono Zudomiriensi, Pakoslao Zudomiriensi et Marco Cracoviensi palatinis, Mstivione castellano Vizliciensi et aliis multis.

Cena, *Cienia*. Tinciensis, *de Tyniec*. Zudomiriensis, *de Sandomierz*. Vizliciensis, *de Wiślica*.

Nr. 123.

Wladizlaus dux Polonie 1228 s. d. in colloquio in Cena; ecclesiae Polonicae confert canonicam libertatem, iura vero Cracoviensis ecclesiae conservare promittit.

Piekosiński. Kodeks dyplomat. katedry Krakowsk. I. 20. (Z pergaminu orygin., u którego przywieszone cztery pieczęcie znikły.)

Ego Wladislaus dux Polonie pro remedio anime mee, in augmentum retributionis eterne Ecclesiam Dei honorandam ac decorandam privilegiis meis devote preelegi, animadvertens in ipsius honore ac libertate potissime ipsius Altissimi Filium, per quem reges regnant, qui ipsius verus sponsus est, honorari; ut ab ipso merear, suffultus ecclesie suffragiis, et honore temporali crescere et eterno gaudere, qui munera temporalia sibi dulciter inpensa retributione compensat eterna. Cuius licet sint omnia, a nobis tamen sua propria dignatur recipere quasi nostra. Unde dico cum Davd rege: Omnia tua sunt Domine, et que de manu tua recepimus dedimus tibi; et item: Domine dilexi decorem domus tue. Cupiens gravamina ecclesiasticarum personarum actenus inolita relevare et solatium principali munificentia pie largiri, inde est quod Ecclesie Dei liberaliter et libenter confero canonicam libertatem, liberans eam ab omnibus gravaminibus et exactionibus indebitis, maxime ab hiis: prevod, povoz, povolove sive poradlne, stroza, naraz, pesi slad. Iura eciam Cracoviensis ecclesie specialia et domorum religiosarum in Cracoviensi diocesi constitutarum, sive largitione principum sive alias longa consuetudine obtenta, illibata conservabo. Datum ab Incarnatione Domini millesimo CC.XX.VIII in Colloquio in Cena, presentibus Wincencio Gneznensi archiepiscopo, Yvone Cracoviensi et Paulo Poznaniensi episco-

pis, Litfrido Tynciensi abbate, Bozone preposito Gneznensi, Radulfo (cantore) Cracoviensi, Andrea preposito sancti Floriani et Iohanne archidiacono Sudomiriensi, Pacoslao (Sudomiri)ensi et Marco Cracoviensi palatinis, Mstivione castellano Wisliciensi et aliis (multis).

Cena, *Cienia.* Tynciensis, *de Tyniec.* Sudomiriensis, *de Sandomierz.*

Nr. 124.

Gregorius Pp. IX 1229 Mai. 22, Perusii; archiepiscopo ac universo clero provinciae Gneznensis Ordinem fratrum Praedicatorum commendat.

Pergam. orygin., pismo miejscami zatarte; bulla znikła.

Kraków. Archiv. monaster. Fr. Praedicatorum.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, venerabilibus fratribus . . archiepiscopo Gnesnensi et suffraganeis eius, et dilectis filiis abbatibus, prioribus et aliis ecclesiarum prelatis ad quos littere iste pervenerint, per Gnesnensem provinciam constitutis, salutem et apostolicam benediccionem. Quoniam habundavit iniquitas et refriguit caritas plurimorum, ecce Ordinem dilectorum filiorum fratrum Predicatorum Dominus suscitavit, qui non que sua sed que sunt Christi querentes, tam contra profligandas hereses quam contra pestes alias mortiferas extirpandas, se dedicarunt evangelizationi Verbi Dei in abiectione voluntarie paupertatis. Nos igitur eorum sanctum propositum et necessarium ministerium favore benivolo prosequentes, universitati vestre ipsos affectuose duximus commendandos, caritatem vestram rogantes et exhortantes in Domino ac per apostolica vobis scripta mandantes, quatinus dilectos filios fratres Ordinis memorati pro reverentia divina ad officium predicandi ad quod deputati sunt recipiatis benigne, ac populos vobis commissos, ut ex ore ipsorum Verbi Dei semen devote suscipiant et confiteantur eisdem, cum ipsis auctoritate nostra liceat confessiones audire ac penitencias iniungere, sedulo ammonentes, pro nostra et apostolice Sedis reverentia in suis eis necessitatibus assistatis, quatinus ad predicta suscipienda vestris exhortationibus populi preparati tamquam bona et fructifera terra, pro vitiorum tribulis incipiant segetem germinare virtutum, et dicti fratres per operationem vestram suscepti, ministerii . . . . consumande optatum reportent sui laboris fructum et finem salut . . . . . videlicet . . . . vero sepe vitia sub specie virtutis . . . . trant et angelis sathane in angelum lucis se plerumque simulate transformant, presentium vobis auctoritate mandamus, quatinus . . . . de predictorum fratrum Ordine se dicentes in vestris partibus predicaverint ad questum se pecuniarum convertendo, per quod religionem eorum qui paupertatem professi sunt contingeret infamari, vos tamquam . . . . piatis ac condempnetis eosdem. Datum Perusii XI Kalendas Iunii, pontificatus nostri anno tertio.

Nr. 125.

Cunradus dux Cuiavie s. a. d. et l.; confirmat donationem villae Węgierce, primo a Boleslao duce Cuiaviae, tum a patre ipsius Mescone duce Poloniae, monasterio de Strzelno collatae.

Pergamin oryginalny z dwoma pieczęciami zawieszonemi na jedwabiu wyblakłym czerwonym. Pierwsza z nich podługowata, nadzwyczaj niezręcznie rznięta, wyobraża osobę trzymającą w prawéj ręce oszczep w lewéj jabłko z krzyżem, napis... ducis Conradi... *Druga pieczęć zupełnie zatarta.*

Strzelno. Archiv. monasterii s. Mariae. Diplomata.

Notum sit omnibus hominibus tam presentibus quam futuris, quoniam Bolezlaus dux Cuiaviensis ducis magni Meschonis filius, contulit villam que vocatur Vangricici domo et ecclesie beate Marie in Strelna, peticione uxoris eiusdem ducis Dobrozlave et comitis Heinrici qui tunc palatinatum eiusdem provincie possidebat. Interfecto autem eodem duce Bolezlao in Cracoviensi prelio, dux Mescho magnus, pater ipsius, in ducatum Cuiavie successit, qui eandem villam eidem ecclesie hereditario iure pro anima filii sui confirmavit, et mittens duos nobiles suos, scilicet Petrum Iadnikovic et Deblonem, convocata vicinitate eidem ville circuicionem inposuit. Quo duce scilicet Meschone defuncto, multo post temporis intervallo Cunradus dux filius ducis Kazimiri pie memorie in ducatum Cuiaviensem successit, qui eandem villam eidem ecclesie tercia vice hereditario iure confirmavit rogatu comitis Christini qui palatinus erat in eadem provincia, istis autem presentibus: Christino, Lupo Crusviciensi castellano, et Meinfrido eiusdem ducis iudice, Vencezlao subiudice; istis autem capellanis: Gregorio, Petro subcancellario qui privilegium subscripsit duce precipiente et sigillum eidem privilegio imposuit.

Vangricici, *Węgierce.* Strelna, *Strzelno.*

Nr. 126.

Bronissius comes Polonie 1230 Jan. 29, Posnanie; confert hereditatem suam dictam Gostekove Henrico abbati de Lenin ad construendam abbatiam Ordinis Cisterciensis, nomine Paradyż.

Rogalin. Biblioteka. Paradyż, Lib. privil. Nr. 2.

In nomine Patris et Filii et Spiritus sancti amen. Bronissius Dei gracia nobilis comes Polonie. Non absque dolore cordis nostre condicionis agnicionem nobis memoria suggerit, presertim cum vita hominis quamlibet potens et florens, sit denuo tamen vapor ad modicum parens, et quasi fumus vento raptus de fumario. Quapropter, cum multe sint aversiones, restat ut mittamus manum ad forcia et apprehendatur misericordia abscondens elecmosynam in sinum pauperum Christi qua possit orare pro nobis; quandoquidem nullum cicius placat et ad veniam movet pium Iudicem, quam opus pietatis, promissionem habens vite que nunc est et future. Quod attendens ego Bronissius comes et sedula mente pertractans, de hereditate transitoria et fugaci michi meisque comparare decrevi thesaurum in celis stabilem et per-

manentem, ubi nec eruca nec tinca demolitur nec fures effodiunt nec furantur. Igitur constare volo tam presentibus quam posteris universis, quod in remissionem meorum et uxoris mee peccaminum simul et progenitorum meorum et obtentu vite eterne, ad honorem Dei et gloriose genitricis sue semperque virginis Marie et sancti Martini confessoris Christi, cum consensu illustrissimi ducis Polonie Wlodeslay iunioris, et domini Pauli Posnaniensis ecclesie episcopi, et cum consensu Chori dicte Posnaniensis ecclesie, cum consensu Sandivoy fratris mei et Iarostii filii fratris mei, cum consensu uxoris mee et parentum meorum, obtuli et contuli locum proprietatis mee qui dicitur Gostekovve domino Henrico abbati et fratribus de Lenin, ad construendam novam abbaciam Ordinis Cisterciensis cui vocabulum est Paradisus, in suis terminis sic limitatum: scilicet a valle que dicitur Gnymar in rivulum nomine Paklitz, descendendo per eundem rivulum usque ad fines dicte hereditatis mee qui vulgariter tramites nuncupantur, cum omni utilitate agrorum, aquarum, molendinorum, graminum, pratorum et silvarum, melleficiorum, pascuarum, piscacionum ac venacionum, et si que alie sint vel emergere possunt utilitates que hic non specificantur, universe et universaliter omnes prenominate abbacie, videlicet Paradiso sancte Marie, a nobis et ab heredibus nostris mero et pleno iure conferuntur et collata confirmantur. Ut igitur hec donacio et assignacio nostra, sepe nominate abbacie et fratribus eiusdem loci, qui sunt Ordinis Cisterciensis Posnaniensis diocesis, rata et inconvulsa perseveret, ipsam sigilli mei appensione dignum duxi roborandam, cum bonorum et fidelium virorum attestacione quorum hec sunt nomina: Vlodeslaus iunior dux Polonie, dominus Paulus episcopus Posnaniensis, dominus Henricus abbas de Lenin, Wilhelmus plebanus de Gostekovve, Sandivoius frater meus, Wissota filius Hugonis, Theodericus castellanus de Meseritz et Iohannes filius eius, Gotardus notarius meus; et cum aliorum fidelium attestacione clericorum et laycorum quorum nomina Deus novit. Acta sunt hec et data Posnanie anno gracie millesimo ducentesimo tricesimo, quarto Kalendas Februarii, Epacta XXVI, Indictione V. (sic).

Gostekovve, *Paradyż.* Lenin, *Lenin.* Vallis Gnymar, *nazwisko dziś zaginęło.* Rivulus Paklitz, *rz. Paklica.* Meseritz, *Międzyrzecz.*

Nr. 127.

Paulus episcopus Poznan. 1230 s. d. et l.; decimas de villa Goscichowo, ecclesiae quam comes Bronissius ibidem fundaverat confert.

Rogalin. Bibliot. Paradis, lib. privil. Nr. 1.

In nomine Patris et Filii et Spiritus sancti amen. Quoniam ea que ad perpetuam rei memoriam relinquuntur oportet ut scripture annotacione muniantur, inde est quod ego Paulus miseracione divina episcopus Poznaniensis, considerata devocione et fidelitate comitis Bronisii erga ecclesiam meam, volens eidem Bronissio grata vicissitudine respondere, de voluntate fratrum meorum canonicorum Poznaniensium contuli ecclesie sue in honore sancti Martini consecrate decimas ville que Gostichova nuncupatur, ubi ipsa ecclesia sita est memorata, perpetuis temporibus possidendas, ubi prius desertum erat et venacio eiusdem comitis Bronissii et progenitorum suorum. Ut autem hec concessio ac donacio mea et fratrum meorum canonicorum Po-

znaniensium firma et stabilis habeatur, sigillo meo et Capituli mei eam dignum duxi confirmare. Acta sunt hec anno Verbi incarnati millesimo ducentesimo tricesimo, istis: Vi. decano, P. archidiacono, Po. scolastico, Po. cantore, Aro. custode, Paulo, Nicolao, Gregorio, Vincencio, Boznone, Iohanne, Pribizlao, Iacobo, Iohanne, Alberto canonicis presentibus, (sic) et aliis quam plurimis.

Gostichova, *osada później nazwana Paradyż.*

Nr. 128.

Com. Bronissius 1230 Jan. 29, s. l.; confert coenobio Paradyż, sive Gostichowo, omnia bona sua et uxoris suae mobilia et immobilia, nec non et hereditates.

Pergam. orygin. Brzegi bardzo obcięte, bez śladu zawieszenia pieczęci, która osobno zachowana; (pieczęć IX.)

Poznań. Bibl. Raczyńsk. Diplomata, A. 2. Raczyński. Cod. diplomatic. Polon. 4.

In nomine Patris et Filii et Spiritus sancti. Bronissius Dei miseracione comes et fundator cenobii in Paradiso Dei omnipotentis et beate Marie perpetue virginis sanctique Martini confessoris domini nostri Ihesu Christi: constare volo tam presentibus quam futuris Christi cultoribus universis, quod in remissionem meorum et uxoris mee peccaminum simul et progenitorum meorum et obtentu vite eterne, ad honorem Dei et sanctissime matris eius Marie et sancti Martini confessoris Christi, obtuli et contuli supradicto cenobio Paradiso, quod vulgariter Gostichovo nominatur, cum consensu illustrissimi ducis Polonie Vlodeslay iunioris, et domini Pauli Posnaniensis ecclesie episcopi, et cum consensu Chori Poznaniensis, cum consensu Sandivoii fratris mei et Iarostii filii fratris mei, cum consensu uxoris mee et parentum meorum, post mortem meam et uxoris mee omnia bona mea et uxoris mee mobilia et inmobilia, et omnes hereditates meas que paterno et hereditario iure michi cesserunt cum omni iure et utilitate sicuti ego possedi, quarum vocabula sunt hec: Zaborov, Zakref, Tsirotsovo, Polovircia, Kottovo, Albrechtovo, Chranstovo, Cunarske, Gorsca, eodem iure quo et prima, videlicet Gostichovo: hoc est in omni utilitate agrorum, aggerum, graminum, pratorum et silvarum, mellificiarum, pascuarum, kastorum et piscationum; familiam meam et uxoris mee, iumenta quoque et peccora, supellectilem, et si que sint alie vel emergere possunt utilitates que hic non specificantur universe et universaliter omnes: prenominate abbacie, videlicet Paradyso sancte Marie et fratribus ibidem Deo servientibus, qui sunt Ordinis Cisterciensis Posnaniensis diocesis, a me et ab uxore mea pleno iure conferuntur et confirmantur. Ut igitur hec donacio et assignacio nostra superius nominate abbacie et fratribus eiusdem loci rata et inconvulsa perseveret, ego Bronissius fundator Paradysi presens scriptum sigilli mei inpressione duxi roborandum cum bonorum et fidelium virorum attestacione, quorum nomina sunt hec: Wlodeslaus iunior dux Polonie, episcopus Paulus Posnaniensis, Sandivoius frater meus, Wissota filius Hugonis, Albertus pater Herkenboldi, Tseslaus de Brodenits, Ambrosius capellanus de Guisc, Gotardus notarius meus, et aliorum

fidelium attestacione clericorum et laycorum quorum Deus nomina novit. Ubi hoc factum et nostram donacionem et assignacionem domini Dei et fratribus claustri nostri Paradisi irritum fecerint et eos indebite leserint, excludat eos Dominus de celesti paradiso si non resipiscunt. Datum anno anno (sic) ab Incarnacione Domini M.CC.XXX,IIII Kalendas Februarii, Epacta vicesima sexta, Indictione quinta. (sic).

Paradisus *vulgariter* Gostichovo, *dziś Paradyż*. Zaborov, *Zaborowo*. Zakref, *Zakrzewo*. Tsirotsovo, *Sroczewo*. Polovircia, *Polwica*. Kotovo, *dziś tylko młyn tegoż nazwiska*. Albrechtovo, *w téj okolicy osada znikła*. Chranstovo, *Chrząstowo*. Cunarske, *Konarskie*. Gorsca, *zam. Gorca, dziś Gora*. Brodenits, *Brodnica*. Gnise, *Gniezno*.

Nr. 129.

Paulus episcopus Posnaniensis 1230 Jan. 29, s. l.; confert monasterio novae fundationis, dicto Paradyż, omnem decimam villae Gostecove.

Pergam. orygin. w dwóch exemplarzach równobrzmiących; wcięcia poprzeczne u obu od przywieszenia dwóch pieczęci które osobno zachowane; pierwsza podługowata wyobraża biskupa z prawicą podniesioną do błogosławienia z pastorałem w lewéj, napis: † Sigill.... Poznanien. epi. †. *Druga Kapituły Poznańskiéj,* (pieczęć VIII.) *u A. 3; u A. 1. zupełnie taż sama; lecz o* $^{1}/_{4}$ *część mniejsza.*

Poznań. Bibl. Raczyńsk. Diplomata, A. 1 i A. 3. Raczyński. Cod. diplom. Maior. Polon. 5.

In nomine sancte et individue Trinitatis. Paulus Dei gracia Posnaniensis episcopus, omnibus hoc presens scriptum inspecturis salutem perpetuam in Domino. Cum episcopalis intersit officii, ad edificacionem Corporis Christi, id est Ecclesie, solerter intendere et decorem domus Domini, ut varietate distincta refulgeat, multipliciter ampliare, non mediocris est honoris et gracie, id ad honorem ipsius cui ministrantes pater honorificat effectui strenue mancipare. Sane hoc agitur cum plantatur religio, loca collegiata fundantur, in quibus indefesse reboat graciarum accio et vox laudis. Hec est enim vitis fructifera, vinea Domini Sabaoth, cuius palmites longe lateque deducere ad nos pertinet, ut ad venena mortifera circumquaque pellenda flores proferat et odores, quam non solum plantare sed et rigare nos oportet, quid siquidem tunc digne fit, cum non tantum spiritualibus verum et temporalibus beneficiis, sine quibus mortalis hec vita transigi non potest, sufficienter administratur. Ideoque notum facimus omnibus tam presentibus quam futuris Christi fidelibus universis, quod nove fundacionis monasterio Cisterciensis Ordinis Posnaniensis dyocesis, cui nomen est Paradysus Sancte Marie, fundato in loco qui dicitur Gostecove de voluntate et auctoritate nostra, dicto inquam monasterio omnem decimam tocius ville Gostecove secundum terminos suos, de consensu Capituli nostri donavimus et confirmavimus libere ac perpetue possidendam: cum eiusdem ville Gostecove decima ad parochialem ecclesiam in eadem villa constructam et a nobis olim consecratam pertinuisse dinoscatur, quam decimam prefate ville in ipsius ecclesie consecracione dotavimus eandem; iustum namque est et apostolice sanctioni consentaneum, ut hii potissimum altarii proventibus communicent, qui vigilancius altario deservire probantur. Quin eciam tranquillitati et paci dilectorum fratrum antedicti monasterii in futurum prospicientes,

testamur presenti pagina et protestamur, quod vir nobilis Bronissius comes obtulit sepedictam villam proprietatis sue, cum omnibus bonis et villis suis, cum omni iure proprietatis et utilitatis, omnipotenti Deo et gloriose matri sue semper virgini Marie ad opus monasterii construendi, et domino H. abbati de Lennyn, et fratribus suis contulit et suo privilegio confirmavit. Quod ne quisquam ausu temerario futuris temporibus retractare presumat, vel super huiusmodi donacione legitima sepenominatum monasterium molestare, auctoritate Dei omnipotentis et apostolorum Petri et Pauli ac nostra, sub anathemate prohibemus. Ut autem pretaxata nostra et Capituli nostri donacio et confirmacio prememoratis fratribus rata stabilisque permaneat, sigillorum munitione, videlicet nostro et Capituli nostri, fecimus hanc conscripcionem nostram insigniri. Acta sunt hec anno gracie M.CC.XXX.IIII Kalendas Februarii, Epacta XXVIª, Indictione quinta (sic).

Paradysus *sancte Marie, alias* Gostecove, *dziś Paradyż.* Lennyn, *Lenin.*

Nr. 130.

Wladislaus dux Polonie 1231 s. d. et l.; protestatur, Sandivogium cantorem ecclesiae Gneznensis contulisse monachis monasterii de Łekno haereditatem Obra et alias adiacentes, pro fundanda ibidem abbatia sub regula sancti Benedicti.

Poznań. Königl. Staats Arch. Obra, Lib. privil. fol. 1. (Z oryginału opatrzonego pieczęcią).

In nomine Domini amen. Ego Wladislaus Dei gracia dux Polonie notum facio tam presentibus quam futuris, quod Sandivoius cantor ecclesie Gneznensis hereditates proprio iuri cedentes ab attavis ex antiquo possessas, scilicet Obram, Gorcam, Crotle, Gromadcino, Godlevo, Iazinez, cum lacubus, pratis, sylvis, molendinis, piscacionibus in fluviis Obra, Doyza, et omnibus attinenciis: in memoriam et remedium sue anime monachis Luknensibus Cisterciensis Ordinis ad abbaciam construendam atque inibi Deo et pie Matri ipsius sub regula sancti Benedicti devote militantibus, iure cessit perpetuo possidendas. Igitur, ne labili lapsu cadat memorie, posteris nostris commendo ac inviolabili pacto, subscripcionis nostre chirographo veritate utique subnixo, ratum haberi decerno. Quod si quis ausu temerario fretus pretaxatum immutare vel infringere presumpserit, tanquam nostre insidiator maiestatis, digna reus animadversione plectetur puniendus. Lutole eciam contulit quod madidum dicitur cum lacubus et omnibus attinenciis. Adest eciam illustrium virorum vel testium adstipulacio comitum: Bogumilus Bezdrvovicz, Petrus Oggerii, Dirsicyus, Dobragost, Janussius, Miron Henrici, fratres patrueles eiusdem cantoris; Baldevinus decanus, Christianus archidiaconus Gneznensis, et aliis pluribus. Acta sunt hec anno Domini millesimo ducentesimo trigesimo primo.

Obra, *Obra.* Gorca, Gromadcino, Godlevo, *nie odgadnione.* Crotle, *Krutle.* Jazinez, *Jasiniec. Rzeczki* Obra, Dojca, *dziś tak samo.* Luknensis, *de Łekno.* Lutole madidum, *Mokry Lutolek.*

Nr. 131.

Wladislaus dux Polonie 1231 Apr. 23, in Gnezna; protestatur, Sandiwogium cantorem ecclesiae Gneznensis contulisse monasterio de Łekno haereditatem dictam Obra cum aliis adiacentibus, pro erigendo ibidem claustro.

Poznań. Königl. Staats Arch. Obra, Lib. privil. fol. 3. (*Z oryginału*).

In nomine sancte et individue Trinitatis amen. Ea que geruntur in tempore a memoria hominum labi solent cum tempore, nisi scripti fuerint testimonio roborata. Inde est quod nos Wladislaus Dei gracia dux Polonie, filiolus ducis Mesiconis, notum esse volumus omnibus tam presentibus quam futuris presentem paginam inspecturis, quod in nostra presencia dominus Sandivoius venerabilis ecclesie Gneznensis cantor, pro remedio anime sue parentumque suorum Deo et beate Marie in Lukna, in edificacionem claustri construendi contulit liberaliter hereditates suas universas cum nostro consensu, ad ipsum debite et iure hereditario pertinentes. Locum videlicet qui dicitur Obra cum circumadiacentibus sortibus et hereditatibus: Gorca, Crotle, Gromadcino, Godlevo, Iazinez et Lutole quod madidum cognominatur cum terminis suis, pratis, aquis, lacubus, piscacionibus et fluviis Obra, Doyza; molendinis, sylvis, nemoribus, mellificiis et cum omnibus attinenciis et utilitatibus, a prefata ecclesia patrocinio matrici in perpetuum irrefragabiliter possidendas. Ut autem hec solennis donacio coram nobis sub testimonio quam plurimorum proborum virorum celebrata perpetuo inviolabiliter perseveret, presentem chartam sigilli nostri duximus impressione roborandam. Actum in Gnezna in festo sancti Adalberti anno gracie millesimo ducentesimo trigesimo primo, presentibus: domino Paulo venerabili Poznaniensi episcopo, domino Bogufalo cantore eiusdem ecclesie, Bronissio venatore, Wlostone iudice, Petro Detlepi filio, comite Vincentio de Samotul, comite Bogumilo, comite Dirsicyo, comite Thoma, comite Scarbimiro, comite Ianussio et fratre eius Mirone, Baldevino decano Gneznensis ecclesie, Christiano archidiacono, Artungo canonico, Thomasio canonico et aliis quam pluribus.

Lukna, *Łekno.* Obra, *Obra.* Gorca, Gromadcino, Godlevo, *nie odgadnione.* Crotle, *Krutle.* Iazinez, *Jasiniec.* Lutole madidum, *Mokry Lutołek. Rzeczki* Obra, Dojca, *dziś t. s.* Samotul, *Szamotuły.*

Nr. 132.

Conradus dux Mazovie 1231 s. d. et l.; absolvit homines villarum Poznaniens. ecclesiae, quae in terris de Sochaczew, Czersk et Skrzynno sunt sitae, ab exactionibus et servitiis sibi debitis.

Poznań. Archiv. Capituli. Lib. privil. B. Nr. 162.

In nomine Christi amen. Conradus Dei gratia dux Mazovie, Paulo Poznaniensi episcopo et successoribus eius canonice substituendis in perpetuum. Quoniam ut ait apostolus: Qui se dicit in Christo manere, debet sicut ipse ambulavit et ipse ambulare: ipsius debemus imitari vestigia iuxta modum nostre possibilitatis. Ad memo-

riam igitur revocantes opus ipsius gratuite pietatis quo nos a servitute dyaboli redimere est dignatus, villas Poznaniensis ecclesie per Sochacew et Cirsk et per Scrinno constitutas libertati condonamus, homines earum ab exactionibus, solutionibus et serviciis ad nos pertinentibus absolventes. Acta sunt hec presentibus et consentientibus filiis nostris duce Boleslao et duce Kazimiro, sub testimonio Wladislai ducis Polonie, Michaelis episcopi Cuyavie, Boguse palatini Mazovie, Gregorii subcancellarii, Domavncii et Lassote et aliorum quam plurimorum, anno dominice Incarnationis M. ducentesimo tricesimo primo.

Sochacew, *Sochaczew*. Cirsk, *Czersk*. Scrinno, *Skrzynno*.

Nr. 133.

Wladislaus dux Polonie 1231 s. d. et l.; confert fratribus et hominibus monasterii de Obra immunitatem a plurimis praestationibus.

Poznań. Königl. Staats Arch. Obra, Lib. privil. pag. 6.

In nomine sancte et individue Trinitatis. Ego Wladislaus divina favente gracia dux Polonie, fidelibus Christi presentibus et futuris in perpetuum. Omnium quidem quibus nos preesse divina voluit clemencia quietem, paterno prout iustum est amplectimur affectu. Verum viros religiosos, qui divini amoris igne validius flamescentes in Cisterciensis Ordinis habitu Deum purius colunt, nostre potestatis presidio tanto digniores estimamus, quo excellencius ipsos nostre coronam glorie fovere confidimus. Unde hoc autentico universis constare volumus, quod fratribus de Obra et hominibus eorum omnem prorsus libertatem a prewocht, a podevorove, a capite, ab expedicione, a strosa et powos, et omnimodam pro nostra nostrorumque salute perpetuam contulimus immunitatem. Datum anno Incarnationis Domini millesimo ducentesimo trigesimo primo.

Obra, *Obra*.

Nr. 134.

Conradus dux Mazovie 1231 s. d. et l.; ecclesiae Poznaniensi villam Ślesin confert.

Poznań. Archiv. Capituli. Lib. privil. A, Nr. 41. Raczyński, Cod. dipl. Pol. Maior. Nr. 2.

In nomine Patris et Filii et Spiritus sancti amen. Quoniam frequenter ea que legitime acta sunt, longitudine temporum que mater est oblivionis interveniente, a multis multoties in dubium trahuntur, inde est quod ego Conradus Dei gratia dux Mazovie notum facio tam presentibus quam futuris, quod domino Paulo episcopo et ecclesie ipsius contuli villam que Sleszyno nominatur pro debito centum triginta marcarum argenti quod tenebar, et concedente episcopo, pro decimis quas perceperat episcopatus ipsius. Et insuper cupiens particeps effici oracionum eiusdem episcopi et ecclesie ipsius, collationem ville prenominate presenti scripto et sigilli nostri muni-

mine roboravi. Acta sunt hec anno Domini MCCXXX primo, presentibus Wladislao duce Polonie, Boleslao duce Sandomirie, Kazimiro duce Kuiavie, Michaele episcopo Cuiaviensi, Bogusa palatino Mazovie et aliis.

Sleszyno, *Ślesin.*

Nr. 135.

Gregorius Pp. IX 1232 Mai. 18, Narnie; concedit electo Gneznensi, ut propter paupertatem ecclesiae suae, redditibus villarum quarundam ecclesiae Cracoviensis frui possit.

Theiner, Monumenta histor. Poloniae I, 49.

Gregorius episcopus *(etc.)*, dilecto filio . . electo Gneznensi salutem *(etc.)*. Assumptus nuper ad regimen Gneznensis ecclesie, que in medio prave nationis est et perverse, eo amplius nostri favoris presidium tibi noscitur oportunum, quo fortius predicta ecclesia per tiramnos et paganos circumpositos allisa est hactenus, et adhuc allidi proponitur diversis et variis fluctibus tempestatum. Cum igitur ex hoc usque adeo attenuate sint eiusdem ecclesie facultates, quod te non posse de hiis sustentari proponas, nos tuis precibus inclinati presentium tibi auctoritate concedimus, ut, si est ita, redditus quarumdam villarum Cracoviensis ecclesie a bone memorie . . episcopo Cracoviensi olim in beneficium tibi concessos, valeas usque ad nostrum beneplacitum retinere. Datum Narnie XV Kalendas Iunii, anno VI.

Nr. 136.

Vladislaus dux Polonie 1232 Jun. 29, s. l.; protestatur, ecclesiam de Dobrowo cum possessionibus eiusdem, quondam per Bogumilum archiepiscopum Gneznensem Ordini Cisterciensium donatam, tum per eundem Ordinem Christiano episcopo Prussiae traditam, nunc vero per dictum episcopum monasterio de Suleiow esse collatam; immunitates quoque ecclesiae praedictae renovat.

Poznań. Königl. Staats Arch. Koronowo, Lib. privil. fol. 25.

In nomine Domini amen. Ego Vladislaus Dei gratia dux Polonie incliti olim ducis Odonis filius notum esse volo universis Christi fidelibus presentibus et futuris, quod pie memorie dominus Bogumilus quondam archiepiscopus Gneznensis ecclesiam suam et ecclesie Gneznensis in Dobrowo cum possessionibus et hereditatibus ad eam pertinentibus, videlicet ipsa villa Dobrowo, Lesno, Rsuchowo, Zadowo et Quiatkowo cum sanctuariis et piscatoribus et cum decimis ipsarum; possessionem aliarumque, scilicet Chelm, Crobewo, Dambe, Ostrofno, Comorowo, Karsewo, Zacrewo, Byzsecre, Slavencino et Grabowo, item Ianussowo, Kolnicza, Chocemino et Weglowach: contulit ac dedit ob honorem Dei et beate Marie semper virginis Ordini Cisterciensi cum usufructu plene ac libere in perpetuum possidendam, et ad manus fratris Bogufali monachi consignavit pro voluntate generalis Capituli eiusdem Ordini disponendam; et quod idem Capitulum post mortem fratris Bogufali monachi de Lekna prefati, eandem ecclesiam cum pertinentiis suis omnibus predictis, religioso patri domino

Christiano episcopo Prussie monacho Cisterciensis Ordinis ad tempus vite sue contulit tenendam et possidendam pro subvencione terre sue; idem autem pater dominus Christianus episcopus postmodum coram me in Poznan consistens et in presencia venerabilis patris domini Fulconis archiepiscopi Gneznensis cum instrumento mandati memorati Capituli generalis, prefatam ecclesiam de Dobrowo cum omnibus attinentiis suis prelibatis abbati Wilhelmo de Suleiow et eius Conventui post suam vitam consignavit et tradidit, pleno iure tenendam ac pro voluntate generalis Capituli possidendam. In cuius facti testimonium et robur eternum, presentem paginam conscribi iussi meoque sigillo ac sigillis dominorum predictorum, Fulconis archiepiscopi Gneznensis et Christiani episcopi Prussie communiri. Acta sunt hec anno Domini M.CC.XXXII, Indictione quinta, in festo beatorum apostolorum Petri et Pauli, presentibus probis viris et dominis: Baldevino Gneznensi et Alberto Lanciciensi decanis, magistro Andrea de Cracovia et Stephano cancellario meo; item Iarostio Posnaniensi, Petrcone Santocensi et Vincencio de Sbansin castellanis; Nemera pincerna meo, Vislao vexilifero, Laurencio venatore, et aliis multis. Ego eciam intuitu remuneracionis divine, omnes libertates a predecessoribus meis solemnis memorie ducibus Polonie: Mescone avo meo, Vladislao patruo meo ac Odone patre meo, sepedicte ecclesie de Dobrow, possessionibus eius et incolis earum cuiuscunque condicionis collatas, renovo et confirmo: videlicet quod ius plenum piscacionis et castorum habent in fluminibus Warta et Nyr inter terminos possessionis sue. Nec aliquod vectigal ducunt, nec aliquam solucionem michi vel meis castellanis aut officialibus solvunt nec coram ipsis citantur, sed ad meam presenciam tantum per literam meo annulo signatam; nec caput michi aut meis solvunt nec septuaginta, neque castra nec pontes edificant vel emendant, nec ad expediciones vadunt; sed per omnia ecclesie in Dobrow et fratribus, possessoribus eius legitimis, quiete deserviant in eternum. Hos autem fratres in protectionem meam suscipio ac meis successoribus in spe remuneracionis divine semper protegendos committo. Et quicunque eos molestare presumpserit, a Deo et a sancta eius genitrice Maria virgine, et ab omnibus Sanctis sit anathema.

Dobrowo, *Dobrowo.* Leszno, Rzuchowo, *dziś t. s.* Zadowo, *Szadow księży.* Quiatkowo, *Kwiatkowo.* Chelm, *Chełmno.* Crobewo, *nie odgadnione.* Dambe, *Dąbie.* Ostrofno, *Ostrów.* Comorowo, *nie odgadnione.* Karsewo, *Karszew.* Zacrewo, *Krzewo.* Byzsecre, *Biesiekiery.* Sławęcin, Grabow, Janiszew, *dziś t. s.* Kolnicza, *Kołnica.* Chocemino, *Koźmin.* Weglowach, *Głowy.* Lekna, *Łekno.* Suleiow, *dziś t. s.* Santocensis, *de Santok.* Sbansin, *Zbąszyń.* Fl. Nyr, *Ner rz.*

Nr. 137.

Paulus Poznaniens. ecclesie episcop. 1232 Jul. 1, s. l.; suscipit pro fundo in quo monasterium de Ląd est locatum, villas Xięginki et Zajezierze modo commutationis.

Pergam. orygin. Z dwóch przywieszonych pieczęci pozostał: z pierwszéj sznurek z niekręconego jedwabiu żółt. i czerwon.; z drugiéj zaś tylko dwie próżne dziurki.

Warszawa. Zbiory Rusieckich. Diplomata.

In nomine Patris et Filii et Spiritus sancti amen. Que in tempore nascuntur simul cum tempore dilabuntur: sola autem negocia litteris signata vivunt et a suo

firmitatis constancia non recedunt. Notum igitur sit universis Christi fidelibus hoc scriptum inspecturis, quod ego Paulus Dei gracia Poznaniensis ecclesie episcopus, pro commutacione fundi in quo cenobium Lendense est locatum ecclesie mee pertinentis, qui usque ad vallem que est inter Lapidem et Policsco, cum lacu adiacente, cum nemore et litore secundo, ex adverso usque ad eandem vallem per limites insularum Parsk et Sostna vulgariter vocatarum: duas villas, unam in territorio Ciremensi nomine Cneghenits, et aliam in territorio Beccoviensi que dicitur Iezersco, suscepi de unanimi consensu et communi consilio Capituli mei. Ne igitur hoc factum processu temporis quisquam conetur irritare, presentem paginam sigilli mei et Capituli mei munimine dignum duxi roborare. Huius facti sunt testes: decanus Vitozlaus, Petrus archidiaconus, cantor Boguphalus; Pribizlaus, Michael et alii quam plures canonici Poznanienses. In circueundis autem predictis villis, ego ipse episcopus cum predictis decano et cantore, Iohanne plebano de Mezerets et multis aliis capellanis meis, cum abbate Arnoldo et priore Gherlacho ceterisque fratribus predicti Conventus a quibus hec facta est commutacio, interfuimus. Acta sunt hec ab Incarnacione Domini millesimo ducentesimo tricesimo secundo, Kalendas Iulii, Indictione tercia.

Lendense, *de Ląd.* Lapis, *Kamień.* Vallis inter Lapidem et Policsco, *dolina strumienia wpadającego do strum. Wierzbiec p. w. Wierzbno.* Lacus adiacens, *jezioro p. w. Głodowo.* Policsco, *Policko.* Insule Parsk et Sostna, *ostrowy na rz. Warta.* Ciremensis, *de Śrem.* Cneghenits, *Xięginki.* Beccoviensis, *de Biechow.* Iezersco, *Zajezierze.* Mezerets, *Międzyrzecz.*

Nr. 138.

Wlodislaus pie recordacionis Odonis filius dux Polonie 1232 Jul. 3, in Posnania; confert monasterio de Suleiow villam Straszkow.

Rzyszczew. Muczkow. Cod. diplomatic. Polonie I, Nr. 22. Transsumpt potwierdzony przez: Kazimirus dux Landchicie etc. 1260 Jun. 13, in Tusine.

In nomine sancte et individue Trinitatis. Noverit presens etas omniumque futurorum posteritas, quod ego Wlodislaus pie recordacionis Odonis filius Dei gracia dux Polonie, contuli Deo et beate Marie et domui de Syliov et fratribus ibidem Deo servientibus eorumque successoribus villam que dicitur Strasowiz, in remissionem peccatorum meorum libere et quiete perpetualiter possidendam; villam scilicet que pertinet ad naaroch de Wilem cum omnibus pertinenciis que ad supranominatum castrum spectabant. Ut igitur donum nostrum ratum et firmum habeatur, presentem paginam sigilli nostri munimine dignum duximus roborandam. Et si quis super hoc donacionem nostram instinctu inimici presumptuose in aliquo quocunque tempore violare temptaverit, tamquam nostre dignitatis reus, vindicta legis humane multetur. Acta sunt hec anno ab Incarnacione Domini MCCXXXII, existente duce in Posnania cum episcopo civitatis eiusdem et suis baronibus, quinto die post festum beati Petri, quinto Nonas Iulii. Testes huius donacionis sunt: episcopus P. Posananiensis, prepositus de Santhec, Egidius capellanus de Ligheni, G. clericus curie.

Syliov, *Sulejow.* Strasowiz, *Straszkow przyległy wsi Dobrow, która wraz z innemi tegoż roku przypadła klasztorowi Sulejowskiemu.* Wilem, *Wieleń, lub też dawna nazwa*

zamku leżącego niegdyś p. m. Koło, którego grunta były r. 1520, jak się to pokazuje z Liber beneficiorum Łaskiego arcybisk. Gnieżn. przyległe wsi Gozdów. Santhec, *Santok,* Ligheni, *Licheń.*

Nr. 139.

Dux Wladislaus et filii eius Premisl et Boleslaus 1232 Aug. 10, s. l.; conferunt villis Ziemięcin et Upuszczewo, quas coenobio s. Laurentii prope Kalisz pro villa Lisiec dederant, libertates villae Góra.

Gniezno. Archiv. Capituli Metropol. Lib. privil. XV sec. fol. 97 v.

Universis Christi fidelibus ad quos presens scriptum pervenerit, salutem in perpetuum. Dignum memoria scripto commendatur, ut stabilius efficiatur quod sigilli testimonio roboratur. Significamus omnibus tam futuris quam presentibus huius cartule continenciam inspecturis, quod ego dux Wladislaus et filii mei Premisl et Boleslaus uniformi consensu, in remissionem peccatorum nostrorum, ad peticionem domini prepositi Sdislavi sancti Laurencii, habito eciam respectu ad devocionem fratrum prefate ecclesie, villis Zemiczino et Hupusczevo, facto concambio pro Lysszek, contulimus omnimodam libertatem ville in Spiczinagora et hiis duabus villis, ita quod nulli omnino subiaceant servituti contulimus hereditarie. Ne igitur huic facto nostro aliquis in posterum presumat ire contrarium, hanc cartulam sigilli mei munimine insignivi. Hoc autem factum est hiis testibus presentibus: Iohanne abbate de Lubyn, Czeslao preposito, iudice Dirsicragio; Gohtpoldo, Simone, Harcenboldo, Mathia, Petro, Albrachto, magistro Venceslao, Bozetha. Hec acta sunt in die beati Laurencii III (sic) Idus Augusti, anno bisextili Incarnacionis dominice millesimo ducentesimo tricesimo secundo, quinta Indicione.

Ecclesia s. Laurentii, *sc. in Kalisz.* Zemiczino, *Ziemięcin.* Hupusczevo, *Upuszczewo.* Lysszek, *zam. Lisiec.* Spiczinagora, *Gora.* Lubyn, *Lubin.*

Nr. 140.

Conradus dux Cuyavie 1232 s. d. in Sene Wladislaw; concedit villis Domus beati Iohannis Baptistae dictis Soblacz et Niemojewo libertates, quas tempore patris sui possederant.

Poznań. Archiv. Capituli. Lib. privil. E. pars 2. fol. 1v.

Ad universas temporalium negociorum acciones utile est cautum cautele clipeo premuniri, quandoquidem res que aguntur in tempore defluunt et evanescunt. Ego igitur C. dux Cuyavie notum facio presentibus et futuris presentem paginam inspecturis, quod pro absolucione nostrorum peccaminum, libertatem villis Domus beati Iohannis de Soblacz et Nyemoyewo quam tempore patris nostri ducis C. possederunt, nos eandem conferimus, ab omnibus iuribus nobis spectantibus, videlicet: powosz et podvorowo et iudiciis et omnibus aliis, nostri sigilli munimine roborantes absolute liberamus. Acta sunt hec in Sene Wladislaw anno ab Incarnacione Domini milesimo ducentesimo tricesimo secundo, testantibus: palatino Creslao, castellano Alberto, the-

zaurario Myroslao; canonicis ecclesie: decano V, archidiacono P, custode I, scolastico Crusficiensi Paulo, subcancellario Lasone. Ut autem hoc omnia suo firmitatis robur obtineant, apposicione nostri sigilli roboramus. Ut autem hec littera vel hoc scriptum privilegii verum et certum sit, testatur dominus Gregorius decanus Poznaniensis et frater Vilhelmus Ordinis Predicatorum, qui vero privilegio viso sigilla ipsorum apposuerunt.

Soblacz, *nie odgadnione*. Nyemoyewo, *Niemojewo*. Senis Wladislaw, *Włocławek*. Crusficiensis, *de Kruszwica*.

Nr. 141.

Wlodizlaus dux Polonie 1232 s. d. et l.; dat Domui militiae Templi complures hereditates.

Wohlbrück, Gesch. d. Bisth. Lebus, p. 61.

Ego Wlodizlaus Dei gratia dux Polonie notum facio presentibus et futuris, quod consentientibus dilectis uxore mea Hadewige et filiis Primizlo et Bolezlao, propter reverentiam sancte Crucis sancteque virginis Dei genitricis Marie, pro salute scilicet mea parentumque meorum et in subsidium Terre sancte Iherosolimitane, dedi venerabili Domui militie Templi fratribusque ad eam pertinentibus hospitale Gnieznense cum omnibus suis attinentiis, addens eidem villam Cinitlo cum alia parva villa adiacente et lacum etiam Rogov. Ad hec villas duas Oporino et Moclisov, pertinentes ad Zun. Contuli quoque dicte Domui Templi villam Velikavetz cum omnibus suis attinentiis. Insuper Chvartsane villam super Mizzla fluvium sitam, cum mille mansis et foro infra terminos illorum, habendo iure et more Teutonicali; omniaque supranotata domino Deo contuli cum omni libertate et utilitate, que eis in presenti suppetere poterunt et in futuro. Ceterum, ut mea donatio heredumque meorum perpetuam apud successores nostros obtinere possit firmitatem, presentem paginam scribi sigillique mei appensione precepi decorari, testes quoque subnotari quorum sunt hec nomina: dominus Paulus Poznaniensis episcopus, Bogumil castellanus de Bnim, Bronis woido, Albertus castellanus de Poznan, Nystamp castellanus de Stargard, Cecirad castellanus de Cybusim, Lutognev venator de Kalis, et alii quam plures nobiles. Acta autem sunt hec anno Incarnationis dominice millesimo ducentesimo tricesimo secundo, Indictione quinta.

Cinitlo, lacus Rogov, *nie odgadnione*. Oporino, *Oporzyn*. Moclisov, *nie odgadnione*. Zun, *Żoń*. Velikavetz, *później z niemiecka* Grossendorf, *praeceptorium Templariuszów w okolicy m. Bledzew, osada znikła; podług. J. Chr. Beckmann, Beschreib. d. Johanniter Ord. wieś Batzlow*. Chvartsane, *z niem. Quartschen*. Mizzla fluv., *z niem. Miezel*. Bnim, *Bnin*. Stargard, *Starygród*. Cybusim, *Zbąszyń*.

Nr. 142.

Wladislaus dux Polonie 1232 s. d. et l.; dat fratribus Ordinis Templariorum libertatem, villam Koźmin iure Theutonico locandi.

Praga. Archiv. prioratus Ordinis equitum Melitensium. (*Kopia w zeszycie papierowym bez podania źródła; pismo XVIII wieku.*)

In nomine sancte et individue Trinitatis amen. Ego Wladislaus dux Polonie notum facio presentibus et futuris, quod consencientibus uxore mea Hedvigi et filiis meis Premislo et Boleslao, in remedium peccatorum nostrorum parentumque nostrorum, in subsidium videlicet Iherosolymitane Terre, dedi fratribus Milicie Templi libertatem plenam villam que vocatur Cosmeno Teuthonicis locandam, et ipsam cum omni utilitate que in presenti eis et in futuro suppetere potuerit, in perpetuum possidendam iure Teuthonicali. Ceterum, ut hec mea donacio simul et permissio perpetuam obtineat firmitatem, scribi feci (sic) et sigilli mei munimine roborari. Acta autem sunt hec presentibus domino Paulo episcopo Poznaniensi, Alberto castellano de Poznan, Bronis palatini, Bogumil castellani de Benin, Nystamp castellano de Starigrod, Cecerad castellanus de Cybasin, Lutogneus venator de Callis, et aliis quam pluribus nobilibus. Datum anno dominice Incarnacionis M.CC.XXX.II.

Cosmeno, *Koźmin.* Benin, *Bnin.* Starigrod, *Starygród.* Cybasin, *Zbąszyń.* Callis, *Kalisz.*

Nr. 143.

Gregorius Pp. IX 1233 Febr. 25, Anagnie; mandat archiepiscopo Gneznensi et eius collegis, ut principes Poloniae ab iniqua subditorum vexatione deterreant.

Theiner, Monumenta histor. Poloniae I, 45. Voigt, Cod. diplom. Prussicus. I, Nr. 29. Bullarium Fr. Praedicatorum T. I. ad ann. 1233, in e. m. Priori provinciali Poloniae Ordinis Fr. Praedicatorum.

Gregorius episcopus (*etc.*), venerabilibus fratribus.. archiepiscopo Gneznensi et.. episcopo Cracoviensi et dilecto filio abbati de Andreov Cracoviensis diocesis, salutem (*etc.*). Novum genus molestie dicuntur circa pauperes Polonie principes invenisse, videlicet quod ipsorum custodie committunt castores et falcones, qui si solita nidorum loca reliquerint sequentes native spiritum libertatis, vel aliquis de pullis perditur eorumdem: pauperes ipsos in septuaginta marcharum penam condempnant, pluribus illorum ex hoc, quod gementes referimus, dampnationis eterne materiam ingerendo; nam cum tam iniquam et inauditam pati non valeant servitutem, ad perfidiam Rutenorum et Prutenorum transeunt cohabitatione fidelium derelicta. Verum, quia huiusmodi modus iniurie prorsus ad metam iusticie non accedit, eo quod domestice aves aliquando de clausuris et sepe de manibus detentorum aufugiunt, et quia falcones huiusmodi seu queque rationali sensu carentia scientiam vel posse non habeant ad plenum humane dispositionis arbitria subeundi aut a custodibus deputatis, ut ita loquamur, de volatu licentiam postulandi, cum illuc alas explicando se dirigant quo ipsas pertrahit aeree conditio qualitatis; quia etiam fidelium animas, quas

Deus Dei Filius redemit sui Sanguinis pretio glorioso, avium intuitu vel ferarum Sathane predam effici detestabile decernimus et iniquum, presertim cum pro salute illarum exponendum sit potius quicquid in facultatibus hominum continetur: precipiendo mandamus, quatinus memoratis principibus suadentes quod in consuetudine tam perversa Deo et hominibus offense nimietas inferatur, et id pati aliquatenus non possimus eo, quod super afflictione pauperum affligamur et cura nobis illorum immineat specialis, ipsos ab eorum huiusmodi vexatione desistere monentes precipiendo per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compellatis; proviso, ne in terram dictorum principum excommunicationis sententiam feratis. Quod si non omnes (*etc.*). Datum Anagnie V Kalendas Martii, pontificatus nostri anno sexto.

Andreov, *Jędrzejów*.

Nr. 144.

Gregorius Pp. IX 1233 Febr. 27, Anagnie; mandat archiepiscopo Gneznensi et eius collegis, ut duces Poloniae inter se litigantes ad pacem revocent, ac deterrant, ne in mutuis secum bellis auxilio gentium paganarum utantur.

Theiner, Monumenta histor. Poloniae I, 46.

Gregorius episcopus (*etc.*), venerabili fratri . . archiepiscopo Gneznensi et dilectis filiis . . preposito Wratislaviensi et . . priori provinciali fratrum Predicatorum in Polonia salutem (*etc.*). Sibi graves et molesti proximis esse duces Polonie referuntur: nam seducti arbitrio reprobe voluntatis, non contenti quod pro exercendo mutuo guerrarum discrimine, de quo dampna rerum, strages corporum et pericula proveniunt animarum, utuntur potentia brachii Christiani, verum etiam in eorum succursum Sarracenos, Rutenos et alios catholice fidei advocant inimicos, per quos, ut dolentes accepimus, preter multa que proveniunt enormia, velut qui viam Domini non agnoscunt, et ecclesias diruunt, et horribilius quam ut deceat exprimi, tractare sanctissimum Corpus Domini non verentur. Cum igitur tantam ferre Creatoris iniuriam non possumus, cuius, proh dolor, causa videntur existere qui deberent potius ipsum continue devotionis obsequiis honorare, eo quod ab ipso conditi et redempti, nosse, posse, vivere et valere perceperint de sue dextera largitatis: precipiendo mandamus, quatinus memoratos duces ad pacis et concordie gratiam reducere sathagentes, eos piis monitis et sedulis exhortationibus ad hoc efficaciter inducatis, quod in huiusmodi guerris suis perfidarum nationum subsidia exposcere non presumant, presertim cum ex illarum perfidia sinceritas fidelium maculetur et consurgant inde multa dispendia Deo et hominibus multipliciter inimica. Quod si monitis vestris acquiescere forte noluerint, vos eos ab huiusmodi presumptione desistere per censuram ecclesiasticam, appellatione remota, cogatis; proviso, ne in terram dictorum ducum interdicti sententiam feratis. Quod si non omnes (*etc.*), tu frater (*etc.*). Datum Anagnie III Kalendas Martii, pontificatus nostri anno sexto.

Nr. 145.

Wlodizlaus dux Polonorum 1233 s. d., in Drizina; confert monasterio de Kolbacz hereditates Treben et Doberpol et limites earum definit.

Klempin. Pommersches Urkundenbuch Nr. 204. Hasselbach und Kosegarten Cod. Pomeran. diplomatic. (*Z kopii*).

In nomine sancte et individue Trinitatis amen. Ego Wlodizlaus Dei gratia dux Polonorum, omnibus presens scriptum cernentibus salutem in Deo salvatore nostro. Munificentiam principum vitam condecet sustentare spiritualium, unde enim per temporale subsidium in eternis mansionibus perpetuum sibi procurant domicilium. Inde est quod sancte Dei ecclesie Colbacensi et fratribus Deo famulantibus ob remedium anime nostre contulimus hereditates has, scilicet Trebenem et Doberpol, cum stagno Zovina et cum omnibus terminis et attinentiis suis, agris, pratis, pascuis, silvis, cultis et incultis, aquis, stagnis, rivis, piscationibus, in semitis et in viis, et omni utilitate que est vel in futuro haberi poterit; nec non et ab omni decimarum vel cuiuslibet servicii exactione liberas, perpetuo possidendas. Ne igitur in predictis possessionibus succedentibus temporibus prefatos fratres cuiusquam malignitas iure debeat inquietare, terminos predictarum possessionum propriis censuimus nominibus exprimendos. A Tribene versus Repelin stagnum quod dicitur Stuke, inde currunt in directum ad montem longum qui adiacet in Tribene, abhinc super stagnum Cartzke, et sic per mediam paludem usque ad fossatum quod est inter Klukem et Zovin, de fossato per solitudinem super rivulum Zloniza qui fluit in Ynam, et sic per descensum Yne ex altera parte ad arbores pomiferas. Inde recurrunt per stagnum Brizina et sic ad rubum Diaduker, de rubo super paludem Smardin, et sic per mediam paludem usque in Glambok. Inde recurrunt in directum super monticulos Svineromoguliz, abhinc usque ad rivulum Rutilza qui fluit in Ynam, de Yna usque ad Stuke. Ut hec ergo nostra donatio cum predictis possessionibus et suprascriptis terminis rata et inconvulsa sepedictis fratribus monasterii de Colbas perpetuo perseveret, sigilli nostri appensione cum testium subscriptione presentem paginam roboramus. Testes: Premiszil, Bolizlaus filii mei; dominus Hinricus abbas de Luchna, Baldewinus decanus Gneznensis, Egidius prepositus sancti Georgii, Bogumil Siaradus, (sacerdos?) Prebzlaus. Quicunque hanc donationem violaverit, anathema sit, amen. Datum anno Domini MCCXXXIII, in Drizina.

Colbacensis, *de Kolbacz.* Trebene, *osada znikła.* Doberpol, *Dobropol, z niemiecka Dobberphul.* Stagnum Zovina, *Stawin See.* Repelin, *Replin.* Stagnum Stuke, *Stutz See.* Stagnum Cartzke, *może dziś Plage See.* Klukem, *Klüken See.* Rivulus Zloniza, *pewnie strumyk wpadający do rz. Mała Ina pod wsią Billerbeck.* Yna, *scil. parva, Faule Ihna.* Stagnum Brizina, *pewnie jedno z jezićr p. wsią Falkenberg.* Rubus Diaduker, *jak się później pokazuje mylnie zam.* Diadin Kir, *Dziadzin Kierz.* Smardin palus, *pewnie błota około wsi Dobberphul.* Glambok, *Głąbek jezioro.* Swineromoguliz, *(Swinerowa gać?) pewnie wzgórza w pobliżu wsi Dölitz.* Rutilza rivul., *strum. wpadający do rzeki Mała Ina pod wsią Blumberg. Obszar objęty w wymienionych granicach, leży na zachód-północ miasta Choczno, z niemiecka Arnswalde.* Luchna, *Łekno.* Sanctus Georgius, *t. j. w Gnieźnie.* Drizina, *inaczéj Drzeń, właściwa nazwa późniejszego Drezdenka.*

Nr. 146.

Ludezlaus dux Polonie 1233 s. d. et l.; dat fratribus Militiae Templi villam Krośno.

Pergam. orygin. Na sznurze jedwabn. czerwon. przywieszona pieczęć Władysława Księcia. (pieczęć VI.)

Berlin. Königl. Geheim. Staats Arch. Riedel Cod. diplom. Brandenburg. A. 24, p. 1, (fragment.)

In nomine Patris et Filii et Spiritus sancti amen. Quoniam hominum labilis est memoria et procedente tempore tabescunt etiam que in habitum sunt conversa, scire volo tam presentes quam futuros, quod ego Ludezlaus Dei gratia dux Polonie, de consensu uxoris mee Hedewigis et filiorum meorum Primizlai et Bolezlai, Terre sancte Ierosolimitane fratribusque Milicie Templi, cum omni iure et libertate, cum agris et stagnis et omnibus attinentiis villam meam que Crozno dicitur tradidi et donavi. Ut autem hec mea donacio domui Templi rata maneat et perpetuis temporibus inconvulsa, ipsam sigilli mei munimine duxi muniendam. Testes autem sunt: prepositus Scezlaus de Zantok, dominus Petrik de Pratis, dominus Dirsycra iudex curie, dominus Servatius castellanus de Nacle, Andreas filius domini Petrik, dominus Godarth de Chamenz et alii quam plures. Acta sunt hec anno Domini M.CC.XXXIII.

Crozno, *Krośno.* Zantok, *Santok.* De Pratis, *De Łąka.* Nacle, *Nakło.* Chamenz, *Kamieniec.*

Nr. 147.

Wlodizlaus ducis Odonis fel. record. filius 1233 s. d. in Santoch; recapitulatum 1233 Apr. 4, in Poznan; confert monasterio de Lubiąż 3000 mansos in territorio castri Wieleń sitos, cum eisdem libertatibus, quibus incolas deserti siti in territorio castri Nakło muniverat.

Wrocław. Königl. Staats Archiv. Leubus, Diplomatarium D. 203. Lib. antiquus, fol. 32. Mosbach, Wiadomości, p. 11.

In nomine domini nostri Ihesu Christi amen. Ego Wlodizlaus ducis Odonis felicis recordationis filius notifico tam presentibus quam futuris, quod post mortem patrui mei ducis W. pro anima ipsius et pro peccatis meis, uxoris mee, meorum puerorum, contuli domui Lubensi et fratribus ibidem degentibus circa Lupzcsko tria milia mansorum, talium qualium sunt circa Aureum montem in terra fratris mei H. ducis Zlesie, cum lacubus, aquis, pascuis que predictis tribus milibus mansis non debent annumerari sed pleni per se; cum omni iure et libertate in castoribus, piscariis, moneta, iudiciis et aliis libertatibus quas contuli cum prima donatione, que sita est in territorio de Nakel. Et hoc desertum in quo est lacus Lupzcsko cum tribus milibus mansis, adiacet (castro nostro in Willehn nuncupato. Acta anno gracie M.CC.XXXIII in Santoch istis presentibus: Paulo Poznaniensi episcopo, Ceslao preposito eiusdem castri, Petro archidiacono Poznaniensi, Stephano cancellario, Iarostio castellano de Banzin), Wisech subcamerario, et aliis quam pluribus. Postea vero

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

eodem anno recapitulata sunt hec in Poznan in choro secunda feria post diem Pasce, presente memorato episcopo et omni Capitulo Poznaniensis ecclesie.

(Miejsce ujęte powyżéj w klamry, jest w Diplomatarium D skrobane, na niém ściślejszém pismem wystającém nad brzeg napisano:)

. . . castro nostro in Willehn nuncupato. Acta anno gracie M.CC.XXXIII in Santoch istis presentibus: Paulo Poznaniensi episcopo, Ceslao preposito eiusdem castri, Petro archidiacono Poznaniensi, Stephano cancellario, Iarostio castellano Poznaniensi, Petro catellano eiusdem castri, Iohanne castellano de Ruda, Meinnera pincerna, Boguskone agazone, Laurentio magistro venatorum, Vincentio castellano de Banzin, Visech (*etc.*).

Lubensis, *de Lubiąż.* Lupzesko, *z niemiecka Lubsdorf.* Aureus mons, *Goldberg na Szlązku.* Nakel, *Nakło.* Lacus Lupzesko, *Lübtow See.* Willehn, *Wieleń.* Santoch, *Santok.* Banzin, *Zbąszyń.* Ruda, *Ruda.*

Nr. 148.

Wlodisslavus dominus et dux Polonie et filius ducis Odonis 1233 Apr. 23, in Gnezna; confert monasterio de Ląd hereditatem Kopolica et lacum Sychowo.

Pergam. orygin. W dolnym założonym brzegu sznurek nici jedwabn. czerwon. i biał. od przywieszonéj może niegdyś pieczęci. Tak pergamin jak pismo czynią dyplomat ten podejrzanym.

Biblioteka XX. Czartoryskich. Diplomata.

In nomine Domini amen. Cum sacra Scriptura ad informationem celestis patrie nos instruat et dicat: Qui parce seminat parce et metet: necesse est nobis diem extreme messionis nunc operibus prevenire, que fructum reddunt secundum apostolum presentis vite et future. Nos vero Wlodisslavus Dei gracia dominus et dux Polonie et filius ducis Odonis omnibus tam presentibus quam futuris hanc paginam visuris notum esse cupientes, quod ad honorem omnipotentis Dei ac reverentissime genitricis Marie sanctique Nycolai, ob remedium anime nostre ac omnium parentum nostrorum, contulimus ecclesie Lendensi, nostre fundacioni, et fratribus ibidem Deo servientibus nostram hereditatem Calpino, que suo titulo antiquitus sic est vocata, que eciam nostro ducatui ab inicio pertinere manifestum est, et lacum adiacentem qui vocatur Sychowo ex integro totaliter cum castoribus, si ibi haberi possunt, liberaliter et plenarie quitquid in eo utilitatis in presenti ac in futuro inveniri potest. Preterea adiungimus et damus sortes que sunt in Pobezisch predicte hereditati Calpino perpetuo pacifice et quiete possidere, ut predicti fratres valeant et velint pro nobis attentius exorare; volentes homines predicte ville hac frui libertate, quod excepti sint ab omni expedicione nec non ab omnibus iuribus Polonicalibus, quibuscumque nominibus censeantur. Volumus eciam ut predicte ville incole nusquam capiantur, nusquam incarcerentur, quamquam gravis culpa super eos emergatur, nisi in carcere abbatis; et si citati fuerint ad aliquod castrum, non compareant nisi ante solum ducem, et hoc cum eius littera et sigillo citati speciali, et ibi coram duce convicti, de quo-

[illegible]

cumque crimine, sive de capite vel de membro, sive septuaginta sive quinquaginta: omnes soluciones quibuscunque censeantur nominibus, omnes penas domino abbati de suis rusticis condonamus, nichil pro nobis aut pro palatinis nostris seu pro castellanis nostris vel iudicibus nostris reservantes, sed eciam dicti abbatis usibus pro peccatis nostris voluntarie resignamus. Ut ergo nostra donacio atque elemosina in perpetuum stabilis maneat et illibata, paginam hanc in testimonium per appensionem sigilli nostri volumus roborari. Acta sunt hec in Gnezna anno Domini M.CC tricesimo tercio, presentibus hiis nobilibus viris: Bronisio palatino, Iacobo kastellano Poznaniensibus; Thoma kastellano in Velen, Iohanne potcomore, comite Milessa, Iohanne priore in Lugna. Datum in die beati Adalberti martiris atque pontificis gloriosi.

Lendensis, *de Ląd.* Calpino, *pewnie Kopolica, młyn pod m. Powiedziska.* Lacus Sychowo, *pewnie małe jezioro pod Kopolicą.* Velen, *Wieleń.* Lugna, *Łekno.*

Nr. 149.

Wlodizlavus filius domini Odonis dux Gneznens. 1233 s. d. et l.; suscipit Hardegenum et suos sequaces Theutonicos, cui monasterium de Łekno haereditatem Panigrodz iure Theutonico possidendam contulerat, in suam protectionem.

Pergam. orygin., u którego dwie pieczęcie przywieszono. Z pierwszéj pozostał sznur jedwabiu pąsowego, wypłowiałego. Po drugiéj jedna dziurka w pergam. wykrojona. Kraków. Biblioteka Jagiellońska. Rzyszczew. Muczkow. Codex diplom. Polon. I, 24.

In nomine sancte et individue Trinitatis. Ego Wlodizlavus filius domini Odonis dux Gneznensis, fidelibus Christi in perpetuum. Universis tam presentibus quam futuris notum esse volumus, quod ad petitionem domini Heinrici abbatis et Conventus Lugnensis, Hardegenum et sequaces suos Theutonicos, quibus dicti abbas et Conventus Pangroz cum quadraginta mansis Franconicalibus iure Theutonico perpetualiter possidendos contulerunt, sub nostra protectione ac defensione in honorem Dei suscepimus, libertate donavimus: ita quod sine theloneo valeant fines terre nostre paragrare, sine omni exactione iuris Pollonicalis sedebunt; mecum tamen ibunt in expedicionem ad terre mee defensionem; decimas suas tantum solvent monasterio supradicto. Nullus sine sigillo nostro eos gravet, nec sine sigillo nostro eos provocet, nec ante iudicem, nisi ante me ipsum: sed libertas omnimoda in perpetuum eis rata consistat nostro consignata sigillo, a nullo successorum nostrorum violanda. Actum anno dominice Incarnacionis millesimo ducentesimo tricesimo tertio. Utentur autem supradicti iure Culminensi.

Lugnensis, *de Łekno.* Pangroz, *Panigrodz.* Culminensis, *de Chełmno.*

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Nr. 150.

Fulco Gneznens. archiepiscop. 1233 Jul. 3, in Syradia; edit nova, innovat et auget vetera statuta synodalia, per ecclesiam Poloniae observanda.

Helcel. Starodawne prawa Polskiego pomniki I. p. 341. Transsumpt potwierdzony przez: Jarozlaus S. Gneznens. ecclesie archiepiscop. 1357 Jan. 10, in Kalis.

Anno Incarnacionis dominice M.CC.XXXIII, V. Nonas Julii in Syradia. Nos Fulco Gneznensis archiepiscopus cum fratribus nostris et coepiscopis nostris et aliis prelatis ecclesiarum Polonie ad Synodum in virtute Spiritus sancti congregati, habita diligenti investigacione super hiis que ad honorem domus Domini et decorem Ecclesie nobis commisse pertinere videbantur, constituciones subscriptas de consensu fratrum nostrorum et aliorum ecclesie prelatorum edidimus, seu innovando seu addendo antecessorum nostrorum statutis, quedam prout saluti expedire videbamus in melius reformando.

Statuimus igitur, ut omnia de reverencia Sacramentorum et de honestate ministrorum ecclesie, ut in antiquis canonibns sive in constitucionibus antecessorum nostrorum iam dudum promulgata sunt, ab omnibus nostris subditis inviolabiliter observentur; videlicet ut mundiciam servent, irreprehensibiles sint in opere, divina officia devote peragant, ab indecentibus negociis absistant, habeant tonsuram competentem, vestes in qualitate et quantitate clericali officio conpetentes, videlicet ut non rubee nec virides nec virgulate, nec nimis longitudine nec brevitudine nec aliter indecentes manicas habeant, nec consutiles calceos, nec rostratos.

Super omnia autem districte statuentes precipimus, ut omnes clerici sicut tenentur continenciam observent ab omni genere fornicacionis abstinentes, ut mundi munda pertractent ministeria, maxime in sacris ordinibus constituti, quibus receptis, matrimonia nullomodo eis licuit contrahere nec uti contractis, licet quondam, in minoribus existentes, legittime contraxerunt. Concubinas igitur omnes districte precipimus ut a se penitus abdicent, nullomodo audentes suspectas in domo propria vel alio loco retinere familias. Et licet super hoc editis ex constitucionibus frequenter propter contumaciam clericorum parvus inde fructus pervenerit, nos tamen amplius nullomodo hec pro aliqua persona volumus tollerare, et cum aliquibus talium transgressorum aliter penis canonicis infratactis disponere intendimus, quod pena eorum erit ceteris in exemplum. Mandamus igitur fratribus et coepiscopis nostris, ut super hoc articulo invigilent diligenter, ut purgent filios Levi, et auferant ab occulis Domini opprobrium Ecclesie Dei. Precipimus enim specialiter archidiaconis omnibus, ut suum officium diligenter exerceant; personaliter ecclesias et sacerdotes visitantes non per alios, nisi sunt iusto et sufficienti impedimento detenti, reforment secundum Deum què sunt reformanda. Hoc autem eis inhibemus, ne aliquid audeant a sacerdotibus aliquibus nomine visitacionis exigere quando visitacionem non exhibent, cum racione visitacionis procuracio debeatur. Hoc eciam adicientes in penam contumacium, ut si archidiaconus aliquis ob crimen incontinencie aliquem suspenderit presbyterum, ipsam penitenciam non relaxet, nisi de sciencia dyocesani episcopi et assensu.

Item precipimus, quod omnes, cuiuscunque sint condicionis, decimam ex integro persolvant in gonythwam, licet sint aratores militum. Quia vero, licet ecclesia Polonie sive per tolleranciam sive per concessionem militibus Polonie permiserit solvere decimas ad ecclesias quas elegerint, quidam hac concessione sive tollerancia

nequiter abutentur, fraudantes ipsas decimas et non integre persolventes: statuimus, ut si quis miles probatus fuerit fraudem in hoc fecisse et non integre decimam persolverit, cadat ab hoc iure quod militibus est permissum, et solvet decimam sicut illi qui privilegium milicie non habent.

Item, cum contra violatores ecclesiarum vel cimiteriorum pene sint a canonibus constitute, et peccatis nostris exigentibus in hec tempora devenimus quod a magnatibus terre nec timor Deo nec honor ecclesiis inpenditur, precipimus, ut talibus qui ecclesias seu cimiteria effraccionibus, rapinis, seu aliis violenciis violant, dyocesani episcopi nullomodo parcant, sed tales excommunicent et excommunicatos denuncient ad satisfaccionem condignam, et precipue principes exercitus per quem fracta fuerint; et si principum ibi nullus personaliter fuerit, tunc pena promulgetur specialiter in illos qui principales in exercitu fuerint; nec aliquomodo elata in eos sentencia excommunicacionis relaxetur, donec de dampnis et de iniuria fuerit satisfactum. Preterea precipimus, ut qui ecclesiam vel cimiterium violaverit, vel qui fuerit de principalioribus illius exercitus qui hec commiserit, pena puniatur donec per ipsum de omni iniuria sancte Ecclesie fuerit satisfactum: et ecclesie omnes in quibus habuerunt ius patronatus, sint suspense, nec in eis, in quacunque dyocesi fuerint, divina officia celebrentur. Vastaciones et depredaciones ecclesie propter quamcunque guerram fieri prohibemus; et cum alique per rapinam fuerint spoliate, princeps exercitus tamdiu in excommunicacione teneatur, donec de omnibus dampnis satisfaciat conpetenter.

Item statuimus, quod si quis ex principibus vel aliquis de magnatibus et ceteris quibuscunque, iuramento facto, maxime in presencia alicuius episcopi, contrarium suo iuramento fecerit, episcopus suus dyocesanus coram quo prestitum est sacramentum, periurum excommunicet et tamdiu faciat evitari, donec satisfaciat, vel sufficientem causam coram episcopo eodem assignaverit et probaverit quare fecit in contrarium: et si ille episcopus coram quo iuramentum fuerit factum, (causam illam non acceptaverit,) et si non satisfecerit, suus dyocesanus factum tale denunciet illius ordinario, et ille excommunicet eum secundum predictam formam. Et si dux aliquis tali periuro aliquod castrum dederit et post tale periurium abstulerit vel destruxerit, in illo castro toto tamdiu non celebrentur officia divina, donec dux eidem castrum reddat, vel ipse de periurio satisfaciat sicut debet.

Item precipimus omnibus religiosis cuiuscunque regule sint, quod iudicia secularia inter principes seu inter alios laicos non pertractent discurrentes de claustris suis, nisi sit abbas vel alius principalis prelatus vel alius minor, qui faciat hoc de precepto sui superioris speciali, vel utilitate domus vel ecclesie. Precipimus abbatibus eorum, ut tales in claustris suis recludant; et si abbates in hoc negligentes fuerint, nos eorum negligenciam, prout decreverimus, puniemus.

Item precipimus, quod viri claustrales in secularibus ecclesiis personaliter non deserviant, nec aliqua ibi conversentur occasione.

Item, cum absurdum sit et iniquum pro bono mala retribuere, statuimus, ut quicunque clericus, maxime beneficiatus in aliqua ecclesia, contra honorem sive utilitatem ecclesie vel prelati sui aliquo consilio vel auxilio astiterit alicui persone seculari: quia indignum se reddit beneficio eius quod inpugnat, eodem beneficio per dyocesanum suum privetur; similiter, si sui Capituli secreta prodiderit: quod factum si negaverit, et super hoc infamatus fuerit et suspectus, purgacio ei per episcopum secundum quantitatem infamie indicatur; quam nisi prestiterit, pena predicta punia-

tur. Et si qui tales sunt qui ecclesiastica beneficia non habent, in illa ecclesia spem promocionis non habeant quam inpugnant.

Item, cum sciamus multas constituciones a nostris antecessoribus editas in quibus late sunt contra transgressores excommunicacionis seu interdicti sentencie, que et verborum obscuritatem et periculum multarum continebant animarum, eas in irritum revocamus; maxime ut per hoc ad extirpanda vicia et virtutes plantandas prelati ecclesiarum diligencius et efficacius astringantur. Quod prius sompniavimus, putantes per statuta Synodi reformata, (fore ut mores quoque hominum reformentur et zelus clericorum augeatur, id sicut sompnium evanuit: pecatoribus enim in suis viciis perseverantibus, sacerdotes nihilominus) suum in mulctis officium exercere tepidius videbantur.

Addidimus, ut secundum constitucionem Concilii Lateranensis, quilibet in ecclesia parochiali quam tenet, personaliter deserviat et resideat, in ordine quem requirit cura eiusdem ecclesie. Non (liceat) alicui talium vicarium ponere sine nostra licencia speciali et consciencia vel nostrorum archidyaconorum, quibus competit talium personarum examinacio; nec removeantur nisi ex iusta causa, nobis vel nostris archidyaconis manifesta; nec vicarius in sua vicaria per se alium constituat vicarium. Vicariis autem de conpetenti sustentacione per dominos ecclesiarum precipimus providen ita, ut hospitalitatem exercere et se ipsos conpetenter valeant sustentare. Et execucionem huius statuti nostris archidyaconis committimus.

Nr. 151.

Rosec filius Dirsicrai 1233 Jul. 18, in colloquio super aquam Neszobe; confert monasterio de Lubiąż villam Rzetnia.

Pergam. orygin. Na pasmie nici jedwabn. czerwon. i żółt. przywieszona pieczęć Władysława księcia, (pieczęć VI.) *bez śladu przywieszenia drugiéj.*

Wrocław. Königl. Staats Arch. Leubus 49. Die Urkund. d. Klost. Leubus XLVII.

In nomine Domini nostri Ihesu Christi amen. Quoniam omnia que temporaliter aguntur, per decursionem temporis annullantur preter ea que litterarum apicibus communita sequatium memorie relinquntur, inde est quod ego Rosec filius Dirsicrai notum facio presentibus et futuris hanc paginam inspecturis, quod pro remedio anime mee et avi mei et fratris mei Dirsicrai contuli Deo et beate Marie villam Sitna nuncupatam in territorio Kalisensi cum omni iure attinenti, videlicet agris, pratis, pomeriis, pascuis, cenobio Lubensi Ordinis Cysterciensis constructo in honore eiusdem beate et intemerate virginis Marie, coram duce Polonorum Wlodizlao filio quondam ducis pie memorie Odonis aliisque testibus quam pluribus, scilicet episcopo Posnaniensi Paulo, Zandiwoyo castellano Kalisensi, Gozyzlao tribuno, Domerato, Iohanne filio Dobrogosti, Bogusa filio Sceszlay; et ut hec inconvulsa perpetuo permaneant, roborare curavi sigillo prenominati ducis et meo. Acta sunt hec in colloquio quod fuit super aquam que vocatur Neszobe anno gratie Domini M.CC.XXX.III, XV Kalendas Augusti.

Sitna, *Rzetnia.* Lubensis, *de Lubiąż, z niem. Leubus.* Aqua Neszobe, *Niesob rz. wpadająca do rz. Prosna p. m. Wieruszów.*

Nr. 152.

Wlodizlaus ducis quond. Odonis filius dux Polonorum 1233 Jul. 21, in castro Kalis; concedit incolis deserti siti in territorio de Nakło, et nuper per se monasterio de Lubiąż collati, amplissimas libertates et privilegia.

Wrocław. Königl. Staats Archiv. Leub. Diplomatarium D. 203. Liber antiquus fol. 29v. Mosbach, Wiadomości, p. 13.

In nomine Domini nostri Ihesu amen. Quoniam omnia que temporaliter aguntur, per decursionem temporis annullantur preter ea que litterarum apicibus communita sequatium memorie relinquuntur, inde est quod nos Wlodizlaus ducis quondam Odonis felicis memorie filius miseratione divina dux Polonorum notum facimus presentibus et futuris, quod pro remedio anime nostre contulimus beate Marie virgini in Lubens Cysterciensis Ordinis, de diocesi Wratizlaviensi, quoddam desertum quod est in territorio de Nakel, cuius termini sunt hii: videlicet a meridie Cunawi, ab aquilone Bruchovniza, ab oriente via que vadit de Thanino usque in Camena, ab occidente via magna que vadit in Zlavno: cum omni iure et omnibus utilitatibus, videlicet pratis, agris, pascuis, lacubus, castoribus, volentes ut civitatem locent in iam dicto deserto. Et quia dispendium in temporalibus pati pro Christo non reputamus, eius amore qui umbra manus sue nos protexit et protegit, in remissionem peccatorum nostrorum conferimus habitatoribus civitatis illius et villarum quas Domino largiente locare poterunt ius Theotonicale ab omni eos iure Polonico eximendo; ita ut nullis omnino angariis seu Polonicis consuetudinibus aggraventur: quia donum Deo collatum non expedit legibus principum subiacere. Habundantiori eciam cautela ipsis habitatoribus providentes, volumus ut a collectis et petitionibus que in quibusdam terris fiunt, sint a nobis et a nostris posteris absoluti. De expeditionibus autem que fiunt extra terram, ut habitatores eiusdem deserti communiter omnes sint liberi constituimus. In defensione vero terre, hii qui mansos in feodo receperunt, ut eo validius hostilis incursio reprimatur, propriis sumptibus adesse tenentur. Iudiciorum nichilominus omnium, ut est de contentione, percussione et omni questione, et eciam capitis truncatione, vel suspensione, suorum tantum hominum inibi existentium, abbati Lubensi, ut hec exequenda advocato cui voluerit conferat, tradimus auctoritatem. Si vero de iudicio capitis et qualibet magna questione fuerit placatio facienda, ut eo potior memoria anime nostre fiat, abbati Lubensi totaliter concedimus. Monetam eciam specialem in eadem civitate habendam iam dicto abbati, ob fidei argumentum libertate muniendo, cum omni utilitate concedere curavimus. Si qua vero contentio inter Theotonicum et Polonum orta fuerit et coram advocato dicte civitatis non poterit diffiniri: ut utriusque sententia ad nullius preter nostram audientiam venire valeat, in castro tamen propinquiori cum ad ipsum pervenerimus, volumus inviolabiliter observari. Insuper etiam notum facimus omnibus tam presentibus quam futuris, quod pro anima patrui mei supradicte domui videlicet Lubensi in iam memorato deserto duo milia mansorum, Theotonico iure iam dicto locandorum, cum omni utilitate et libertate tradimus. Ut autem omnis contradictionis occasionem auferamus, hos testes adhibemus, scilicet episcopum Posnaniensem Paulum, Servatium castellanum de Nakel, Martinum tribunum, Peregrinum procuratorem ducis, Domeratum castellanum de Usce, Bozatam subpincernam ducis, Heinricum abbatem de Lucna cum sacro sui Conventus collegio, Evernandum militem, Alexandrum militem,

ceterisque quam pluribus. Acta sunt hec secundario in castro nostro in Kalis anno gracie Domini M.CC.XXXIII, duodecimo Kalendas Augusti.

Lubens, *Lubiąż, z niem. Leubus.* Nakel, *Nakło.* Cunawi, *Kunowo.* Bruchovniza, *strumień Głomnica, tu nazwany od wsi Proch.* Thanino, *Tonin.* Camena, *Kamień.* Zlavno, *Sławianowo, lub m. Sławno na Pomorzu.* Usco, *Ujście.* Lucna, *Łekno.*

Nr. 153.

Wladislaus dux Polonie ducis quond. Odonis filius s. a. d. et l.; concedit colonis, desertum situm iuxta Nakło, nuper per se monasterio de Lubiąż collatum inhabitantibus, ius Theutonicum.

Wrocław. Königl. Staats Archiv. Leubus, Diplomatarium D. 203. Liber antiquus, fol. 33v. Mosbach. Wiadomości, p. 6.

Nos Dei gracia W. dux Polonie ducis quondam Odonis felicis memorie filius notum facimus omnibus hanc paginam inspecturis, ob remedium anime nostre et predecessorum nostrorum Deo et beate Marie virgini in Lubens Wratizlaviensis diocesis, Cysterciensis Ordinis, desertum quoddam iuxta Nakel nos dedisse locandum. Sane, quia novimus quod lege clementi homines plurimum delectentur, nec non et leges paterne avidius appetuntur et dulcius possidentur, colonis dicti deserti quod prefate domui contulimus, omne ius Theutonicum indulgemus ab omni eos iure Polonico exhimendo, ut viris religiosis domus sepius nominate ab ipsis fructus aliquis eo cicius valeat provenire. Hoc solum excipimus, ut si Polonum Theutonicus pro causa qualicunque fuerit alocutus, et coram abbatis Lubensis concordes parari nequiverint advocato, in nostra solius audientia, in castro tamen propinquiori, Theutonico quo inpetitur Polonus sciat se iure Polonico respondere debere. E converso, si Theutonicum Polonus impecierit, Theutonicus iure Theutonico respondebit. Et ut hec nostra donatio libertatis stabilis perseveret que in privilegio dicti abbatis plenius continetur, presens scriptum sigilli nostri munimine curavimus roborare.

Lubens, *Lubiąż, z niemiecka Leubus.* Nakel, *Nakło.*

Nr. 154.

Wolodezlaus dux Polonorum s. a. d. et l.; praedia Treben et Doberpol monasterio de Kolbacz confert.

Klempin, Pommersches Urkundenbuch, Nr. 281. (Nach der Colbatzer Original — Matrikel, Nr. 98).

Ego Wolodezlaus Dei gratia dux Polonorum, universis presens scriptum cernentibus salutem in Eo qui salvat sperantes in se. Notum esse volumus universitati vestre, quod ob amorem Dei et beatissime matris eius virginis Marie, contulimus predium quod dicitur Treben et Doperpol fratribus Deo servientibus in Colbas cum omnibus attinenciis suis, agris, pratis, aquis, silvis: ut unde ipsi de nostra munifi-

centia commodo gratulantur temporali, nos remedio anime valeamus eterno letari. Sed quia generacio preterit et generacio advenit, ne piorum simplicitas malignorum possit pravitate fatigari, hanc nostram donacionem sigilli nostri impressione et testium ydoneorum astipulacione studuimus munire. Testes: Mutina canonicus de Gnizene, Godeardus castellanus de Vilen, Domastrin.

Treben, *osada znikła.* Doperpol, *Dobropol, z niemiecka Doberphul.* Colbas, *Kołbacz.* Gnizene, *Gniezno.* Vilen, *Wieleń.*

Nr. 155.

Wladislaus dux Polonie ducis quond. Odonis filius s. a. d. et l.; relaxat colonis deserti prope Nakło siti, nuper per se monasterio de Lubiąż collati, medium theloneum.

Wrocław. Königl. Staats Archiv. Leubus, Diplomatarium D. 203. Lib. antiquus fol. 25v. Mosbach, Wiadomości p. 9.

Nos Dei gratia W. dux Polonie pie recordationis ducis quondam Odonis filius notum facimus presentibus et posteris omnibus hanc litteram inspecturis, quod ad honorem Dei et beate Marie virginis et ob remedium anime nostre et predecessorum nostrorum, colonis deserti quod est prope Nakel, quod contulimus et genitrici Marie virgini in Lubens, theloneum medium relaxamus; id est, ut idem coloni theloneum solvant sicut cives Crosnenses solvunt theloneum in terra Henrici illustris ducis Zlesie fratris nostri: ut cenobitas Lubenses solliciores intercessores ad Deum pro nostris excessibus habeamus. Et ut hoc indultum nostrum perpetuo stabile perseveret, presentem paginam sigilli nostri munimine roboramus.

Nakel, *Nakło.* Lubens, *Lubiąż, z niemiecka Leubus.* Crosnensis, *de Krośno, z niemiecka Krossen.*

Nr. 156.

Fulco archiepiscop. Gneznens. 1233 s. d. et l.; confirmat donationem decimarum de territorio quodam in regione castri Nakło sito, quas b. m. Vincentius archiepiscopus monasterio de Lubiąż donaverat.

Wrocław. Königl. Staats Archiv. Leubus, Diplomatarium D. 203. Lib. antiquus, fol. 15v. Mosbach, Wiadomości, p. 10.

Fulco Dei gracia archiepiscopus Gneznensis, universis presentes litteras inspecturis salutem in Domino sempiternam. Ea que ad divini cultus et Christiane religionis spectant augmentum, favore benivolo amplecti volumus et fovere, ut sic et cumulus divine retribucionis nobis accrescat, et debitum pastoralis officii plenius exequamur. Cum igitur bone memorie W. dux Polonie pia deliberatione contulerit monasterio de Lubens Wratizlaviensis diocesis partem territorii de Nakel ad colendum et locandum ibi hospites, nos attendentes, quod de territorio predicto Gneznensis ecclesia nichil umquam percepit, cum nullus meminerit ipsum aliquando fuisse ad culturam redactum, de consensu Capituli nostri omne ius decimationis partis prefati

territorii monasterio memorato concesse donamus et perpetuo concedimus; confirmantes nichilominus donationem ipsius iuris, quam bone memorie V. antecessor noster cum Capitulo suo eidem monasterio duxerat faciendam, prout in litteris suis et ipsius Capituli vidimus contineri. Termini autem donationis predicti ducis hii sunt: videlicet a meridie Cunawi, ab aquilone Bruchovniza, ab oriente via que vadit de Thanino usque in Camena, ab occidente via magna que vadit in Zlavno. In cuius rei testimonium presentes litteras conscribi et nostri Capituli Gneznensis sigillorum munimine fecimus roborari. Actum anno ab Incarnatione Domini M.CC.XXXIII.

Lubens, *Lubiąż, z niemiecka Leubus.* Nakel, *Nakło.* Cunawi, *Kunowo.* Bruchovniza, *strum. Głomnica, tu nazwany od wsi Proch.* Thanino, *Tonin.* Camena, *Kamień.* Zlavno, *Sławianowo, lub též Sławno, miasto na Pomorzu.*

Nr. 157.

Wladislaus dux Polonie ducis quondam Odonis filius s. a. d. et l.; mandat officialibus, ab incolis deserti prope Nakło siti, a se nuper monasterio de Lubiąż collati, si sigillum abbatis Lubensis ostendant, theloneum per decem annos non exigant.

Wrocław. Königl. Staats Archiv. Leubus, Aeltestes Copialbuch D. 203. Lib. antiquus, fol. 44v. Mosbach, Wiadomości, p. 10.

Nos Dei gracia W. dux Polonie felicis memorie ducis quondam Odonis filius notum facimus omnibus hanc litteram inspecturis, quod ob remedium anime nostre et predecessorum nostrorum contulimus Deo et beate Marie virgini in Lubens Wratizlaviensis diocesis, Cysterciensis Ordinis, desertum circa Nakel. Ceterum, quia cupimus de predicto deserto fructum aliquem Lubenses percipere cenobitas, ut eo libentius illud homines subeant possidendum, rogamus et precipimus castellanis, baronibus et thelonneariis omnibus hanc paginam inspecturis, ut omnes sigillum Lubensis abbatis ostendentes, sine omni exactione thelonei et absque omni gravamine intrantes terram et exeuntes, sinatis liberos pertransire omni tempori libertatis eorum, id est annis decem ab anno Domini M.CC.XXXIII.

Lubens, *Lubiąż, z niemiecka Leubus.* Nakel, *Nakło.*

Nr. 158.

Gregorius Pp. IX 1233 Sept. 9, Anagnie; confirmat monasterio de Lubiąż possessionem bonorum in territorio de Nakło et 3000 mansorum a Wladislao duce Poloniae collatorum una cum decimis eorundem, quas Paulus episcop. Poznaniens. monasterio praedicto concesserat.

Pergam. orygin. Na pasmie nici jedwabn. czerwon. i żółt. przywieszona bulla: Gregorius Pp. IX.

Wrocław. Königl. Staats Arch. Leubus 50. Die Urkund. d. Kl. Leubus XLIX.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis abbati et Conventui de Lubes Cisterciensis Ordinis Wratislaviensis dioeceseos salutem et apostolicam benedic-

tionem. Cum a nobis petitur quod iustum est et honestum, tam vigor equitatis quam ordo exigit rationis, ut id per sollicitudinem officii nostri ad debitum perducatur effectum. Eapropter dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus grato concurrentes assensu, possessiones in deserto territorii de Nakel et tria milia mansorum magnorum que nobilis vir . . dux Polonie, ac decimas eorundem mansorum quas venerabilis frater noster . . episcopus et dilecti filii Capitulum Poznaniense, sicut spectabat ad eos vobis et monasterio vestro pietatis intuitu liberaliter contulerunt, prout in instrumentis eorum inde confectis dicitur contineri, sicut ea omnia iuste ac pacifice obtinetis, vobis et per vos eidem monasterio auctoritate apostolica confirmamus et presentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre confirmationis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverint incursurum. Datum Anagnie V Idus Septembris, pontificatus nostri anno septimo.

Lubes, *Lubiąż, z niemiecka Leubus.* Nakel, *Nakło.*

Nr. 159.

Wladysslaus dux Polonie 1233 Dec. 7, in Zneyna; commutat villas suas Szydłow et Łosośniki pro villa monasterii de Trzemeszno dicta Palędzie.

Transsumpt orygin. potwierdzony przez: Kazimirus rex Polonie 1362 Febr. 2, in Brest.

Trzemeszno. Archiv. Convent. Canonicor. Regular. Lateran. Diplomata.

In nomine Domini amen. Noverit presens etas et noverit postera, quod ego Wladysslaus dux Polonie feci cambium cum Guydone preposito Trzemessynensi et fratribus suis de Palandze villa prefate ecclesie cum omni utilitate eidem ville pertinenti, pro qua do duas villas, Szydlow et Lossosnyky cum omnibus equipollentes (sic) ville predicte, et lacum de Ostrovite eisdem adtribuo. Sed quia humana memoria labilis esse dinoscitur, quia propter processum temporis oblivioni acta traduntur, sub bonorum virorum testimonio factum in Zneyna coram domino Fulcone archiepiscopo Gneznensi et aliis viris autenticis, quorum nomina inferius ordinatim dicentur: dominus Fulco archiepiscopus Gneznensis, dominus Baldvinus decanus Gneznensis, magister Wenceslaus scolasticus Gneznensis, dominus Christianus archidiaconus Gneznensis, comes Drogomirus filius Petri de Slup. Factum est in Zneyna in caminata domini archiepiscopi in octava sancti Andree, VII Idus Decembris, anno Domini M.CC.XXXIII.

Palandze, *Palędzie.* Szydlow, *Szydłowo.* Lossosnyky, *Łosośniki.* Ostrovite, *Ostrowite Trzemeszyńskie.* Zneyna, *Żnin.* Slup, *Słupy.*

Nr. 160.

Thomas Vratislaviens. episcop. et magist. Rinaldus archidiaconus de Opol 1234 Febr. 6, in Vratislavia; ut arbitri faciunt compositionem inter monasteria de Tyniec et s. Vincentii de Wrocław.

Pergam. orygin. w dwóch exemplarzach równobrzmiących, u których cztery pieczęcie przywieszono. Pierwsza: Gregorius preposit. Scarbimir.; *druga:* Thomas Vratislav. episcop.; *trzecia:* Capitulum Vratislav.; *czwarta:* Magister Rinaldus.

Wrocław. Königl. Staats Archiv. S. Vincenz-Stift 30. Kętrzyński, Cod. diplom. monast. Tynecens. Nr. XVI.

In nomine Domini nostri Ihesu Christi amen. Nos Thomas Vratislaviensis episcopus, Gregorius Scarbimiriensis prepositus, magister Rinaldus archidiaconus de Opol, electi arbitri inter abbatem de Tincia dominum Luthfridum et alios coabbates ipsius nigri Ordinis et Conventus ipsorum in Polonia ex una parte, et dominum Albertum abbatem sancti Vincentii Vratislaviensis et suum Conventum ex altera, super omnibus questionibus ex parte Nigrorum contra Premonstratenses dicti loci sancti Vincentii olim motas, sive super peticione domus sancti Vincentii, sive super dampnis ecclesie sancti Laurentii in Kalis et peticione plurium expensarum occasione precedentium litium factarum ab ecclesia Tinciensi: auditis hinc inde propositis et plenius intellectis, pro dampnis factis domui sancti Laurentii precipimus abbati et domui sancti Vincentii, ut villam que dicitur Gzense conferat domui sancti Laurentii cum suis attinentiis preter villam Zvencino que sibi iuncta est; ita quod si domus sancti Vincentii posset recuperare villam Hoscno sive Vlodimir, reddita ea domui sancti Laurentii, recipiat sibi villam Gzense. Pro calice etiam qui ab ecclesia sancti Laurentii erat ad domum sancti Vincentii delatus, faciat abbas sancti Vincentii de marca auri unum calicem et det abbati de Tincia nomine domus sancti Laurentii. Res vero, si que extant apud domum sancti Vincentii que fuerint sancti Laurentii, restitui precipimus eidem pro domo eadem in eadem specie, sive sint casule, sive dalmatice, sive libri, sive alie res; queque nobis fuerint incerta, commisimus horum inquisitionem conscientie domini abbatis sancti Vincentii. Pro expensis autem factis a domino abbate de Tincia pro se et suo Ordine, precipimus abbati sancti Vincentii ut refundat eidem abbati et sue domui XXXV marcas argenti; abbati autem de Tincia et suo Ordini, amplius et super peticione domus sancti Vincentii, et super omnibus aliis de quibus aliquid unquam inter eos motum est, perpetuum indicimus silentium et volumus, ut amplius hee due domus, scilicet Tinciensis et sancti Vincentii, sint in perpetua dilectione et tranquillitate ad invicem. Que autem istarum domorum huic nostro arbitrio ullo contradixerit unquam tempore, condempnamus ipsam alteri in pena XXX marcarum auri, quam penam partes ipse coram nobis et multis subscriptis sunt adinvicem stipulate. Actum in Vratislavia in domo episcopali presentibus: Petro preposito, Victore decano, Nazlao archidiacono, Crisano cantore, Petro decano de Lancic, Lambino, Symone, Iohanne, Nicholao, Sdizlao, Heccardo, Pantino, Gozvino archidiacono de Kalis, Bartholomeo de Lofin, Goberto, Iohanne, Egidio, Nicholao, Vilelmo, Filomena, Nicholao, Ioseph, Andrea et aliis multis. Actum anno dominice Incarnationis MCCXXXIIII, octavo Idus Februarii.

Scarbimiriensis, *de Skalbmierz.* Opol, *Opole, z niemiecka Oppeln.* Tincia, *Tyniec.* Gzense, *Książ.* Zvencino, *Święczyn.* Hoscno *sive* Vlodimir, *nie odgadnione, pierwsze było starą nazwą m. Arnswalde.*

Nr. 161.

Gregorius Pp. IX 1234 Mai. 3, Laterani; interdicit, ne quis iudex delegatus absque mandato speciali Sedis apostolicae aut eius legati, fratres Ordinis Cisterciensis ad excommunicandos fundatores Conventuum, vel communitates in quarum territorio monasteria eiusdem Ordinis sunt sita, compellat.

Pergam. orygin. Na niciach jedwabn. żółt. i czerwon. przywieszona bulla: Gregorius Pp. IX.

Poznań. Königl. Staats Arch. Allgem. Geistl. 1.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis abbati Cistercii et universis coabbatibus eius Cisterciensis Ordinis salutem et apostolicam benedictionem. Quanto studiosius divine contemplationi vacatis devote Domino famulando, tanto libentius quieti vestre volumus providere. Cum igitur, sicut porrecta nobis vestra petitio continebat, nonnunquam iudices a Sede apostolica delegati, alicui vestrum, plerumque priori vel suppriori Ordinis Cisterciensis iniungant, ut excommunicent aut excommunicatos denuntient proprios sui monasterii fundatores, seu civitatum castrorum quoque ac villarum communia in quorum territorio vel confinio sunt monasteria vestra sita, sine quorum pace subsistere vix potestis; et quod ad villas extra monasterium personaliter accedentes, eosdem excommunicatos ab eis, singulis diebus dominicis et festivis, pulsatis campanis et candelis accensis publice nuntient evitandos, propter quod quies monastici Ordinis perturbatur et frequenter incurritis odia plurimorum: nos tranquillitati et quieti vestre volentes paterna sollicitudine providere, auctoritate presencium districtius inhibemus, ne quis predictorum, absque mandato Sedis apostolice speciali aut legati ab eius latere destinati, premissa vobis iniungere ac ad ea compellere vos presumat invitos; eadem auctoritate vobis nichilominus concedentes, ut si secus, quod non credimus, presumptum fuerit, vos eis in premissis non teneamini aliquatenus obedire. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre inhibitionis et concessionis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Laterani V Nonas Maii, pontificatus nostri anno octavo.

Nr. 162.

Gregorius Pp. IX 1234 Mai. 4, Laterani; interdicit, ne quis domos fratrum Ordinis Cisterciensis exactionibus secularibus et aliis modis perturbet.

Pergam. orygin. Na niciach jedwabnych żółtych i czerwonych przywieszona bulla: Gregorius Pp. IX.

Poznań. Königl. Staats Arch. Allgem. Geistl. 2.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis abbati Cistercii et universis coabbatibus eius Cisterciensis Ordinis salutem et apostolicam benedictionem. Quia refrigescente caritate multorum adeo iniquitas habundavit, et quorumdam succensa velut ignis impietas contra ecclesias et personas ecclesiasticas tanto validius inflammetur, quanto rariores qui eas tueantur contra pravorum incursus invenit obiectiones: nos, quibus ipsarum cura et sollicitudo incumbit, ibi fortius insurgere

cogimur, ubi persecutorum immanitas periculosius exardescit. Sicut enim nobis ex parte vestra gravis est oblata querela, nonnulli principes ac nobiles, occasione iuris patronatus, advocatie seu custodie quam in monasteriis, grangiis, cellariis vel domibus vestris se habere proponunt, ac interdum etiam pro sue libito voluntatis: et quidam ecclesiarum prelati a quibus deberetis non gravamen sed solamen potius expectare, bladum, vinum, evectiones, animalia et res alias pro edificatione ac munitione castrorum, villarum, nec non pro tirociniis, torneamentis, expedicionibus et aliis usibus eorumdem a vobis exigunt et extorquent, alias vos talliis et exactionibus indebitis multipliciter aggravando. Preterea quidam ex ipsis et alii, carnes commedere in vestris domibus ac mulieres etiam easdem domos ingredi contra instituta vestri Ordinis non verentur, propter quod et quies monastici Ordinis perturbatur, et grave commissis vobis monasteriis imminet detrimentum: quare nobis humiliter supplicastis, ut super hiis paterna providere sollicitudine dignaremur. Nos igitur et vestre providere quieti et molestantium maliciis obviare volentes auctoritate presentium districtius inhibemus, ne quis a vobis premissa exigere vel extorquere, aut in vestris domibus uti carnibus, seu mulier aliqua eas intrare presumat contra ipsius Ordinis instituta. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre inhibitionis infringere vel ei auso temerario contraire. Siquis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Laterani IIII Nonas Maii, pontificatus nostri anno octavo.

Nr. 163.

Gregorius Pp. IX 1234 Mai. 6, Laterani; concedit abbatibus Ordinis Cisterciensis, ut monachos et conversos suos, ab excommunicatione quam iniciendo manus violentas in invicem incurrunt, prioribus Conventuum absolvendi valeant committere facultatem.

Pergam. orygin. Na niciach jedwabn. żółt. i czerwon. przywieszona bulla: Gregorius Pp. IX.

Poznań. Königl. Staats Arch. Allgem. Geistl. 3.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis abbati Cisterciensi et universis coabbatibus suis Cisterciensis Ordinis salutem et apostolicam benedictionem. Cum monachos et conversos monasteriorum vestrorum ab excommunicatione, quam iniciendo manus violentas in invicem in se ipsos frequenter incurrunt, ex officio vestro absolvere valeatis, auctoritate vobis presentium indulgemus, ut absolvendi eos ab excommunicatione huiusmodi prioribus vestris, cum vos abesse contingerit, possitis commitere vices vestras. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre concessionis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Laterani II Nonas Maii, pontificatus nostri anno octavo.

Nr. 164.

Gregorius Pp. IX 1234 Mai. 9, Laterani; interdicit, ne quis iudex delegatus, sine mandato speciali Sedis apostolicae aut eius legati simplices monachos Ordinis Cisterciensis ad excommunicandos principes, potentes et vicinos, in quorum territorio monasteria praedicti Ordinis consistunt, compellat.

Pergam. orygin. Na niciach jedwabn. żółt. i czerwon. przywieszona bulla: Gregorius Pp. IX.

Poznań. Königl. Staats Arch. Allgem. Geistl. 4.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis abbati Cistercii et universis coabbatibus eius Cisterciensis Ordinis salutem et apostolicam benedictionem. Quanto studiosius divine contemplationi vacatis devote Domino famulando, tanto libentius quieti vestre volumus providere. Cum igitur, sicut porrecta nobis vestra petitio continebat, nonnunquam iudices a Sede apostolica delegati simplicibus claustralibus monachis Ordinis Cisterciensis iniungant, ut citent et etiam excommunicent aut excommunicatos denuntient proprios sui monasterii fundatores, seu principes ac alios potentes et nobiles, civitatum quoque et castrorum communia et villarum in quorum territorio vel confinio sunt monasteria vestra sita, sine quorum pace subsistere vix potestis; et quod ad villas extra monasterium accedentes personaliter, eosdem excommunicatos ab eis singulis diebus dominicis et festivis, pulsatis campanis et candelis accensis publice nuntient evitandos, propter quod quies monastici ordinis perturbatur et frequenter incurritis odia plurimorum: nos tranquillitati et quieti vestre volentes paterna sollicitudine providere auctoritate presentium districtius inhibemus, ne quis predictorum, absque mandato Sedis apostolice speciali aut legati ab eius latere destinati, eisdem premissa iniungere aut ipsos ad ea compellere quoquomodo presumat: eadem auctoritate nichilominus concedentes, ut si secus quod non credimus presumptum fuerit, ipsi eis in premissis non teneantur aliquatenus obedire. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre inhibitionis et concessionis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Laterani VII Idus Maii, pontificatus nostri anno octavo.

Nr. 165.

Fulko Gneiznensis ecclesie archiepiscopus 1234 Mai. 23, s. l.; confirmat donationem decimarum, a b. m. Wincentio archiepiscopo factam in parte territorii de Nakło, quam b. m. dux Wladislaus monasterio de Lubiąż contulerat.

Pergam. orygin. Sznurek z nici jedwabn. czerwon. i żółt., z którego pieczęć znikła.
Poznań. Königl. Staats Arch. Leubus 1. Mosbach, Wiadomości, p. 14.

Nos Fulko Dei gracia Gneiznensis ecclesie archiepiscopus, presens scriptum inspecturis salutem in Domino sempiternam. Universa facta que sanctione rationabilium virorum ordinantur, immo ipsa decernente ratione ordinata roborantur, a posteris non tantum sunt firmiter observanda, sed et autenticis suis iuste ad hec postulatis affectuosissime confirmanda; nam et maioris firmitatis est edificium, cui diversitas

calumpniarum accomodat fulcimentum. Nos igitur donationem decimationis in parte territorii de Nakel, concessi per bone memorie W. ducem Polonie, monasterio de Lubes Wrathislaviensis diocesis perpetuo possidende, non in preiudicium ecclesie sue laudabilis memorie W. antecessor noster de consensu sui Capituli cum summa deliberatione factam, expressis tamen certis terminis dicti territorii, appensione proprii sigilli suique Capituli communivit: quam prout intelleximus in scripto contineri nostri predecessoris, in quantum possumus nostri sigilli munimine roboramus. Actum anno gracie M.CC.XXXIIII, Indictione VII, X Kalendas Iunii.

Gneiznensis, *de Gniezno.* Nakel, *Nakło.* Lubes, *Lubiąż, z niemiecka Leubus.* Wrathislaviensis, *de Wrocław.*

Nr. 166.

Gregorius Pp. IX 1234 Jun. 16, Reate; concedit Ordini Cisterciensi, ut fundatores et alios fideles, qui apud monasteria dicti Ordinis sepulturam elegerunt, ecclesiasticae sepulturae tradere valeant.

Pergam. orygin. Na niciach jedwabn. czerwon. i żółt. przywieszona bulla: Gregorius Pp. IX.

Poznań, Königl. Staats Arch. Allg. Geistl. 5.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis abbati Cistercii et universis coabbatibus suis ac monachis Cisterciensis Ordinis salutem et apostolicam benedictionem. Cum ante facies vestras cum sanctis animalibus gradientes obliti que retro sunt, in ea que ante sunt vos laudabiliter extendatis, proficiendo vobis per vite meritum et aliis per exemplum, ut sub pennis contemplationis vestre sit auxilii nostri manus, libenter vobis impertimur gratiam et favorem, scientes vos exinde illi placere, qui vestrum acceptat placidum famulatum. Hinc est quod devotionis vestre precibus annuentes auctoritate vobis presentium indulgemus, ut si fundatores monasteriorum vestrorum vel alii fideles apud monasteria vestra elegerint sepulturam, dummodo non sint excommunicati vel interdicti aut etiam publice usurarii, eorum devotioni vel extreme voluntati nullus obsistat; sed liceat vobis ipsos, non obstante alicuius contradictione temeraria, ecclesiastice tradere sepulture, salva tamen iusticia illarum ecclesiarum a quibus mortuorum corpora assumuntur. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre concessionis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Reate XVI Kalendas Julii, pontificatus nostri anno octavo.

Nr. 167.

Petrus quond. comitis Slavenici filius 1234 Jul. 27, in Lukna; protestatur, perfecta commutatione bonorum inter abbatem de Łekno et filios suos Petrum et Vincentium, qui in divisione hereditatum iam portionem sibi competentem

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

receperant, praedictos filios suos ad villas Bukowie wielkie et Bukowie małe nullum ius habere.

Wągrowiec. Archiv. monasterii. Protocollum 3. pag. 11.

In nomine Dei et Matris amen. Ego Petrus quondam comitis Slavenici filius heres ecclesie Luknensis notum esse cupio cunctis fidelibus, quod commutatio inter dominum abbatem de Lukna et filios meos, videlicet Petriconem et Vincentium, de Bukosz et Bukowe meo consensu et voluntate rationaliter existit ordinata. Et cum in divisione hereditatum dictante iustitia quilibet filiorum meorum portionem sibi cedentem a me recepit et possedit, ad dictas hereditates, scilicet Bukosz et Bukowe, nullus ex his aliquem habeat respectum aut facultatem requirendi. Hoc felix factum ordinacione mea peractum; in confirmationis testimonium sigilli mei munimen presenti pagine duxi appendendum. Datum in Lukna anno gracie M.CC.XXXIIII, sexto Kalendas Augusti.

Luknensis, *de Łekno*. Bukosz, *Bukowie wielkie*. Bukowe, *Bukowie małe*.

Nr. 168.

Wlodizlavus Polonie dux 1234 Sept. 22, s. l.; protestatur, discordiam inter se et ducem Henricum proprer terram Maioris Poloniae exortam, Fulcone archiepiscopo Gneznensi et Paulo episcopo Poznaniensi mediantibus, certis sub conditionibus esse sopitam.

Transsumpt potwierdzony przez: Gregorius Pp. IX 1235 Jun. 26, Perusii; *zawarty w bulli oryginalnéj, którą wydał:* Alexander Pp. IV 1257 Jan. 18, Laterani.
Bibl. XX. Czartoryskich. Diplomata.

In nomine Domini amen. Ego Wlodizlavus Dei gracia Polonie dux notum facio universis et singulis, quod cum inter me ex una parte et fratrem meum ducem Henricum ex altera, non modica esset suscitata discordia propter terram que speciali nomine dicitur Polonia, cuius verum semper me heredem putavi et principem, ipso contrarium asserente propter domini quondam Wlodizlawi ut asserit, patrui nostri, sibi factam filioque suo donationem: venerabilis pater dominus Fulco Gneznensis archiepiscopus una cum domino Paulo Poznaniensi episcopo, videns quod tante discordie et litis decisio esse non posset sine armis et gladio, sine lacrimis viduarum, desolacione ecclesiarum, vastatione pauperum, medium se iniecit, et tanquam alter Aaron properans sine querela proferens sue servitutis scutum, deprecationem restitit ire et finem imposuit necessitati, et in se, tamquam lapide angulari utrumque parietis, hoc pacis federe colligavit: ut fluvius Wartha inter nos esset meta amicabilis; ita quod ego unum litus, ipse vere H. dux una cum filio suo aliud cum suis possideret utilitatibus, tam piscium quam castrorum (sic) et si qua fuerint theloneorum; a parte mea excluso Santhoc, et eius incluso cum eo quod ipso inferius est. Srem vero castrum in domini Boruii cedat liberam et pacificam possessionem cum omnibus eis que eidem ab avunculo suo data esse dinoscuntur. Ego vero naroncincones meorum castrorum Nachel, Usche, Charchov, Welen, Drecen, eciam ex parte altera quiete possidebo, quemadmodum patruus meus antea possidebat. Ob amorem itaque Ihesu Christi et fratris

mei et filii eius, et maxime pacem tocius Polonie, prefata et maiora hiis cavens pericula, dictos seu prepositos terre terminos nullatenus per vim aut aliquam fraudem transgredi bona fide promitto, quamdiu ipsi suam michi servaverint promissionem. Hec autem lucidius expono singula necessario observanda: quod si umquam personam dicti ducis aut filii eius vel domini Boruii etiam per me aut per meos, precepto aut consilio lesero, mortis quempiam ipsorum causa existens, aut si predictos terminos ut dictum est transgressus fuero, aut terram ipsorum exercitu aut simili gravamine expoliavero, aut si aliquod de castris ipsorum per vim aut fraudem aut alicuius donationem contra ipsorum voluntatem intravero, aut si quempiam de baronibus aut militibus suis aut etiam simplicibus, qui medio tempore discordie meam intraverunt indignationem, aut in personis aut in captione aut hereditatem (sic) seu bonorum mobilium ablatione sine iudicio gravavero, aut iustas hereditates heredibus non reddidero, tali me pene subicio: primo quod toti terre sepenominate renuntio et abiuro cum mea imperpetuum posteritate, item excommunicationi domini Pape et domini Gneznensis archiepiscopi omniumque episcoporum Polonie me subicio, ita dumtaxat, ut si quis ipsorum gracia aut favore se continuerit a prefata sententia aut subtraxerit, nichilominus quilibet ipsorum plenam exerceat potestatem. Preter hec, si transgressus fuero supradicta, castrum Ostrov in ius cedat cum suis proventibus ecclesie Gneznensi; aut si ex parte altera transgressio intervenerit, Stargrod similiter cedat ecclesie Poznaniensi. Et ad maius facti robur et evidentiam, hec omnia in registris domini Pape dominis episcopis procurantibus redigantur. Actum anno gracie M.CC. trecesimo IIII in die beati Mauritii sociorumque eius, presentibus omnibus baronibus Cracovie, Slezie, Polonie et Sandomirie.

Terra Polonia, *później* Polonia maior, *Wielkopolska.* Santhoc, *Santok.* Srem, *Śrem.* Nachel, *Nakło.* Usche, *Ujście.* Charchov, *Czarnków.* Welen, *Wieleń.* Drecen *czyli Drzeń, później Drezdenko.* Castrum Ostrov, *niegdyś na wyspie jeziora Lednica pod miast. Pobiedziska, dziś w ruinie.* Stargrod, *Starygród.*

Nr. 169.

Henricus dux Slezie et Cracovie et Henricus iunior dux Slezie et Polonie 1234 Nov. 21, in burgo Nienmarche; roborant donationem proprietatis nobilis viri Bronissii dictae Gostecove, factam Henrico abbati de Lenin per eundem Bronissium ad construendam ibidem abbatiam Cisterciensis Ordinis sub nomine: Paradisus sancte Marie.

Rogalin. Biblioteka. Paradyż, Lib. privil. Nr. 9.

In nomine sancte et individue Trinitatis. Henricus Dei gracia dux Slezie et Cracovie et Henricus iunior Dei gracia dux Slezie et Polonie. Vergente in senium mundo, quia morimur omnes et quasi aque dilabimur in terram, diuturnitate temporis novi operis memoria mentibus humanis facile solet elabi et post annorum curricula eciam difficilius potest probari; ideoque necessarium esse dinoscitur, ut in donacionibus sive legatis acta legitima conscribantur, instrumentis roborentur, quatenus rei geste veritas suo vigore nitatur, et iusticia, quibus debetur, stabilis et inconcussa conser-

vetur. Eapropter notum facimus tam futuris quam presentibus Christi cultoribus universis, quod vir nobilis Bronisius divina preventus gracia et ut prudens negociator temporalibus mercari studens eterna, pro sua suorumque salute, ad honorem Dei sanctissimeque genitricis sue perpetue virginis Marie, domino Henrico abbati de Lenin et fratribus suis locum proprietatis sue qui dicitur Gostecove, accedente consensu fratris sui Sandevvoi, contulit et assignavit ad construendum monasterium Ordinis Cisterciensis, cui nomen est Paradisus sancte Marie, constitutis ibi fratribus, qui multa religione et honestate prefulgent et circa obsequia pauperum Christi diligenter intenti, iuxta prophetam eciam vitulos labiorum suorum Deo iugiter immolant, et puras manus cum oracionibus levantes in celum, districtum Iudicem incessanter pro nostris offensis interpellant. Ut igitur prefata donacio, coram nobis et baronibus nostris celebriter habita, rata perseveret et inconvulsa, auctoritate principatus nostri eam duximus roborandam et sigillorum nostrorum appensione muniendam, dilectos in Christo fratres antedicti monasterii, videlicet Paradisi sancte Marie, et bona ipsorum sub nostra tuicione ac proteccione recipientes. Huius donacionis a memorato Bronisio facte et confirmacionis nostre testes sunt: reverendi patres dominus Fulco Gneznensis archiepiscopus et dominus Thomas Wratiszlaviensis episcopus, Nazlaus Wratislaviensis archidiaconus et cancellarius curie, Guntherus abbas de Lubens, Nencherus Wratislaviensis canonicus, Zandowoius Gneznensis canonicus, Conradus notarius curie, Burivius de Sireme, Conradus castellanus de Croscene, Stephanus de Werbene et Stephanus filius eiusdem, et alii quam plures clerici et laici. Datum in burgo nostro Nienmarche anno gracie M.CC.XXXIIII, XI Kalendas Decembris, Indictione septima.

Lenin, *Lehnin.* Gostecove, *dziś Paradyż.* Lubens, *Lubiąż, z niem. Leubus.* Sireme, *Śrem,* Croscene, *Krośno (Crossen).* Werbene, *dziś Würben.* Nienmarche, *Neumarkt, czyli Środa na Szląku.*

Nr. 170.

Paulus episcop. Poznaniens. 1234 s. d. et l.; relaxat in favorem monasterii de Lubiąż partem suarum decimarum de territorio quodam, castro Wieleń vicino.

Wrocław. Königl. Staats Archiv. Leubus, Lib. antiquus fol. 10.

In nomine sancte et individue Trinitatis amen. Multis enim incommodis prudenter occurrimus, cum etatis nostre negocia litterarum memorie commendamus; quia que a nostris prioribus instituta asseruntur, per obsequia litterarum ad nostram noticiam pervenerunt. Inde est quod ego Paulus Dei gracia episcopus Poznaniensis notum facio universis Christi fidelibus, quod ad honorem Dei et beate Marie semper virginis ampliandum, religiosis viris Lubensis cenobii Ordinis Cystersiensis diocesis Wratislaviensis de tribus milibus mansorum Franconicorum in territorio Velensi, sitis circa lacum, videlicet illum qui dicitur Lubchecko, de unanimi consensu et communi consilio Capituli mei partem decime mee relaxavi; ita videlicet, quod de duobus mansis Franconicis tres mensure tritici, tres siliginis et tres avene, tales quales

abbas iamdicti cenobii perceperit, annis transactis libertatis persolvantur, quarto manso sive tercio pro prefectis villarum ex omnibus aliis libero iugiter permanente, salvis eciam ecclesiarum mansis qui sunt ob servicium Dei iure libertatis sacerdotibus collaturi. Preterea, si quid utilitatis de moneta seu de theloneo, sive de argento, auro, plumbo, ferro, si forte ibi inveniatur, provenerit, de fructu Lubensium percipiencium decima integraliter est persolvenda. Ut ergo hoc factum stabile perseveret, presens scriptum sigilli mei et Capituli mei munimine roboravi, testibus fidelibus adhibitis quorum hec sunt nomina: decanus Witozlaus, archidiaconus Petrus, Pribizlaus, Vincentius, Iohannes, Nycholaus, Petricus, Helvicus, Albertus, Blasius, Theophylus et alii quam plures canonici Poznanienses. Acta sunt hec anno ab Incarnacione Domini M.CC.XXXIIII.

Lubensis, *de Lubiąż, z niemiecka Leubus.* Velensis, *de Wieleń.* Lubchecko *lacus, z niemiecka LüblowSee.*

Nr. 171.

Gregorius Pp. IX 1234 Dec. 1, Perusii; mandat iudicibus, ut si in Gneznensi provincia sententias, contra certa indulta Sedis apostolicae in monasteria Ordinis Cisterciensis latas invenerint, easdem annullent.

Pergam. orygin. Na sznur. konopnym przywieszona bulla: Gregorius Pp. IX. *Wrocław. Königl. Staats Arch. Leubus 56. Die Urkund. d. Kl. Leubus LV.*

Gregorius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis .. Misnensi et .. Budisinensi decanis et .. preposito Budisinensi Misnensis dioceseos salutem et apostolicam benedictionem. Ad similitudinem Dei conditus et quasi quoddam divine potentie signaculum homo factus, ac mentis ratione recepta tam excellentis pulcritudine ymaginis decoratus, ante quam plene sua incrementa videret, elatione cordis intumuit, et quod de infimis formatus fuerat, est oblitus. Unde mira Conditoris est actum iustitia, ut qui per sensum quem receperat rationalem superbunt, rursum terra per mortem fieret quam se esse humiliter non agnovit, et qui peccando Dei similitudinem voluntarius perdidit, rediret ad limi sui materiam vel invitus. Nec prima prevaricatione contenta posteritas, legis naturalis auctoritatem, quam Dominus humanis mentibus quasi ab ipso mundi primordio indidit et digito sue inspirationis impressit: ne faciamus aliis quod fieri nobis odimus, sed sic alios in sua foveamus iustitia sicut defendi iura nostra cupimus: est transgressa. Nam filii mundi huius quos prudentiores filiis lucis in generatione sua veritas protestatur, reiecta disciplina iustitie et observatione fidei relegata, sibi invicem moliuntur insidias, dampna inferunt, iniurias irrogant, movent lites, ad arma prosiliunt, commitunt prelia, sceleri ius indulgent, privilegium dant errori, venantur ininvicem se ad mortem et se ipsos adeo persequendo dilaniant, ut etiam in suo sanguine cruententur nec efficere sibi credunt; non attendentes, quoniam qui talia agunt, digni sunt morte quod tam immaniter seviunt in scipsos. Sed etiam ad desiderabilia Ecclesie, fratres videlicet Cisterciensis Ordinis: qui remoti a turbis secularibus in quadam mentis solitudine conversantes, ut ebullientes ad infima curas cordis per superni gratiam restringant amoris, quoddam cum Domino intra se secretum querunt, ubi cum illo, exteriore cessante strepitu, quasi

quodam familiari colloquio per interna desideria delectentur: extendunt nequiter manus suas, quorum perversitas vix eos habere patitur unde vivant, quin peregrinationis sue viaticum vel concutiant per calumpniam, vel excutiant per rapinam. De quo etsi magnis dolorum urgeamur aculeis, illud tamen intolerabilius nos inurit, quod hii qui debuerant persecutorum ipsorum flammas extinguere, non solum defensionis manum persecutionum ignibus non apponunt, verum etiam, quodammodo ignes ignibus accendentes, eos importabiliter persecuntur. Sicut enim ad nos dilectorum filiorum abbatis Cistercii et coabbatum ipsius Cistertiensis Ordinis querela gravis et stupenda pervenit, cum auctoritate apostolica sit statutum et expresse nichilominus interdictum: ut nulli omnino liceat in eosdem abbates et eorum monasteria seu fratres inibi constitutos contra id quod ab origine Ordinis noscitur institutum, nec non in vicinos vel mercennarios pro eo quod ipsos ad laborandum adiuvant in illis diebus in quibus ipsis laborantibus alii feriantur, vel aliqua occasione eorum que a benignitate apostolica eis indulta sunt, seu benefactores suos pro eo quod aliqua ipsis beneficia vel obsequia obsequiose studio caritatis impendunt, aut in aliquem de ipsorum familia quamdiu in eorum fuerit famulatu pro eo quod decimas iuxta quod eorum Ordini indultum est non persolvunt, vel aliquid aliud ipsis ab apostolica Sede concessum, interdicti vel excommunicationis sententiam promulgare: quidam archiepiscopi et episcopi ac alii ecclesiarum prelati ac eorum officiales, in premissas personas et alias que ipsis vel emendo seu vendendo aut molendo in molendinis vel in furnis eorum coquendo aliterque communicant, interdicti, suspensionis et excommunicationis ferre sententias contra indulta Sedis apostolice auctoritate propria, ne dicamus potius temeritate, presumunt: ut sic sevientes in istos, illos sine culpa culpabiliter puniant innocentes; efficientes per hoc deterioris conditionis eos, quam perfidi sint Iudei quos culpa propria perpetue servituti subiectos ex sola misericordia pietas Christiana receptat, dum eis subtrahunt communionem fidelium qua ab ipsorum Iudeorum participio non arcentur. Cum igitur nobis principaliter iniuriari probentur, qui privilegia Sedis apostolice vel irreverenter impugnant, vel superficialiter eorum verba tenentes contra ipsorum gestiunt voluntatem et privilegiatos privilegiorum comodis privare conantur; nolentes tam abusivas enormitates seu tam enormes abusus, non absque iniuria Sedis apostolice excogitatas, equanimiter tolerare: discretioni vestre per apostolica scripta mandamus, quatinus inquisita super premissis diligentius veritate, sententias si quas in Gneznensi provincia inveneritis sic proferri sine difficultate qualibet penitus relaxantes, illos quos eas tulisse constiterit, ad satisfaciendum eisdem abbatibus et hiis in quos late fuerint de dampnis et expensis que occasione huiusmodi subierint, monitione premissa districtione qua convenit appellatione remota cogatis; processum vestrum nobis fideliter rescripturi, ut alias excedentes sic pena castiget, quod excessus ulterius non procedat: non obstante constitutione de duabus dictis edita in Concilio generali. Quod si non omnes hiis exequendis potueritis interesse, duo vestrum ea nichilominus exequantur. Datum Perusii Kalendas Decembris, pontificatus nostri anno octavo.

Nr. 172.

Conradus dux Lancicie 1234 Dec. 13, in Groze; indulget una cum filio suo Boleslao, duce Masoviae, hominibus ecclesiae Poznaniensis in districtu de Skrzynno morantibus, omnes solutiones et servitia.

Poznań. Archiv. Capituli. Lib. privil. B, Nr. 133. Raczyński, Cod. diplomatic. Maior. Polon. 7.

In nomine Patris et Filii et Spiritus sancti amen. Quoniam frequenter ea que legittime geruntur et devote, longinquitate temporis que mater est erroris interveniente, in dubium revocantur a multis, inde est quod ego Conradus Dei gracia dux Lancicie una cum filio meo Boleslao duce Mazovie presenti pagina notum facimus tam presentibus quam futuris, quod domino Paulo Dei gracia Poznaniensi episcopo et ecclesie ipsius indulgemus omnes soluciones et servicia de villis episcopalibus et hominibus earum per districtum de Scrin, tam ad nos quam ad nostros beneficos pertinentes; et hoc ob reverenciam beatorum apostolorum Petri et Pauli et in remissionem peccatorum meorum. Acta sunt hec in Groze anno gracie M.CC.XXXIIII, Idus Decembris.

Scrin, *Skrzynno.* Groze, *Grojec.*

Nr. 173.

Fulco Gneznens. ecclesie minister humilis et Paulus Poznaniens. episcopus s. a. d. et l.; protestantur, se lites inter Henricum ducem Silesiae et Wladislaum filium Odonis ducem Poloniae ratione terrae Poloniae Maioris exortas, amicabiliter composuisse.

Transsumpt potwierdzony przez: Gregorius Pp. IX 1235 Jun. 26, Perusii.
Theiner, Monumenta histor. Poloniae I, 62.

In nomine sancte Trinitatis amen. Nos Fulco Gneznensis ecclesie minister humilis et Paulus Poznaniensis episcopus, omnibus ad quorum auditum vel intelligentiam hoc scriptum pervenerit notum facimus, quod cum inter dominum Henricum ducem Cracovie et Zlesie filiumque eius Henricum, et dominum Wlodislavum filium Odonis ducem Polonie ex parte altera, non modica cresceret discordia et crebra moveretur questio rancorosa super possessione videlicet illius totalis partis Polonie quam antea dominus Wlodeslavus Mesconis filius possederat; ex officio nostro medios nos iniecimus, et impetum ire seu mali quod ex utraque parte imminebat, precibus et consilio Domino adiuvante hoc modo mitigavimus: ut videlicet fluvius Varta inter ipsos terram dividens meta esset immutabilis, incluso tamen Santok parti domini Henrici cum omni eo quod ipso inferius est. Dominus vero Wlodizlavus naroncincones castrorum suorum Nachel, Usche, Charnchow, Velen, Dreden et ex parte altera sicut antea dominus Wlodizlavus pacifice possidebit; Srem vero in domini Buruvii cum omnibus que eidem ab avunculo suo donata dinoscuntur, liberam cedet possessionem. Et quoniam pacis inimicus per se membraque sua nititur semper pacem de

terra tollere, quod omnimodis volentes precavere et pacem firmam stabilire, ex utraque parte tale promissum recepimus ad perpetue inter ipsos pacis robur et munimen: Primum, quod si quis ipsorum persone alterius aut filiorum ipsius, vi, dolo, seu aliqua arte vel astutia malum mortis machinabitur, aut si predictos terminos amicabiliter constitutos transgressus fuerit, aut terram alterius exercitu vel alio manifesto gravamine spoliaverit; item, si aliquod de castris alterius per vim aut fraudem vel alicuius donationem contra alterius voluntatem intraverit, aut si quempiam de baronibus alterius aut militibus aut simplicibus, qui medio tempore discordie ipsorum ducum incurrerunt indignationem, aut in personis leserit, aut captione seu hereditatum iustarum bonorumque mobilium ablatione sine iudicio gravaverit, aut iustas hereditates heredibus non reddiderit, tali pene subiacebit: primum, quod ius dominii in prefata parte Polonie cum sua in perpetuum ammittet posteritate; item, excommunicationi domini Pape et archiepiscopi Gneznensis omniumque ipsius suffraganeorum subiaceat, ita dumtaxat, ut si qui de nobis a ferenda in transgressorem excommunicationis sententia se continuerint aut subtraxerint, nichilominus quivis ipsorum plena uti poterit potestate. Preter hoc, si ex parte ducis Henrici seu filii eius transgressio intervenerit, Stargord cum suis utilitatibus in ius cedet et dominium ecclesie Poznaniensis; vel si a parte domini Wlodislavi vel filiorum eius transgressa fuerint supradicta, Hostrow castrum similiter cum suis attinentibus in ius et dominium ecclesie cedet Gneznensis in perpetuum. Adiectum est etiam, quod Wlodislavo restat petere de terra memorata si quid voluerit, per gratiam aut iudicium, si voluerit, termino finali constituto in proximo festo Pentecosten. Verumtamen, si ad iudicium iudicum quos ad hoc elegerint perventum fuerit, utrique tunc maiora petendi de ipsa quondam terra domini Wlodislavi ius et libertas remanebit; aut uterque, si magis placuerit iuri actionis renuntiare, extunc partem suam pacifice possideat secundum factam tunc divisionem. Preterea, ante pacis inter ipsos per dominum Papam confirmationem, nulli ipsorum licet interim aliquod castrum de novo erigere aut construere sine alterius voluntate; sed iam stans et constructum, si ruinam minatur aut minus forte est, poterit emendare. Sed cum pleno pacis federe ut dictum est per dominum Papam stabilientur, extunc unus quisque in suo quod volet facere, sine omni poterit contradictione.

Fluvius Warta, Santok, *dziś tak samo.* Nachel, *Nakło.* Usche, *Ujście.* Charnchow, *Czarnkow.* Velen, *Wieleń.* Dreden, *Drzeń, później Dryżyna, dziś Drezdenko, a z niemiecka Driesen.* Srem, *Śrem.* Stargord, *Starygród.* Hostrow, *Ostrów, zamek na wyspie jeziora Lednica, z którego dziś ruiny.*

Nr. 174.

Wladislaus filius Odonis dux Polonie 1234 s. d. in Nakel; concedit ecclesiae Gneznensi amplissimas libertates et privilegia.

Pergam. orygin. Na sznurze jedwabnym żółtym przywieszona pieczęć bardzo zatarta Władysława księcia. (pieczęć VII.)

Gniezno. Archiv. Capituli Metropol. Charta non signata.

In nomine sancte et individue Trinitatis amen. Ego Wladislaus filius Odonis Dei gracia dux Polonie tam presentibus quam futuris presens scriptum inspecturis

innotescere curavi, quoniam ob reverenciam et honorem Domini nostri Ihesu Christi et sancti Adalberti martiris, ad instantiam domini Fulconis Gneznensis archiepiscopi et aliorum prudentum virorum, iuri quod hactenus in collationibus prebendarum Gneznensis ecclesie credebam michi competere prorsus renuncio, eas eidem archiepiscopo et eius successoribus libere cui voluerint conferendas; salvo eo, si forte per graciam domini Pape aliquid potero habere. Renuncio eciam omni ordinationi spiritualis iuris, tam domorum religiosarum quam secularium ecclesiarum. Innovo eciam libertatem bone mémorie archiepiscopo Henrico a me datam et ipsius successoribus et suffraganeis eius eorumque successoribus, et nunc eandem in terra quam possideo et quam iustis modis acquisiero confero, que talis est: Ascripticios villarum ecclesie in nullo casu nec a me nec a castellanis meis seu quibuslibet beneficis iudicari volo, eo tamen excepto, quod liberi homines, non hospites sed indigene, villas ecclesiarum inhabitantes, coram me tantum citati respondeant, et hoc in signum dominii; et si in aliquo condempnati fuerint, archiepiscopus recipiat in castellatura Znegnensi et in villis in quibus suas locaverit curias. Si autem solucio ad penam duodecim marcarum excreverit et supra, cum duce ipsam dimidiet, et hoc tantum in liberis, ut supra scriptum est. Renuncio etiam pro me et successoribus meis consuetudini quam in castellatura Znegnensi transeundo habebam: in ea tribus diebus standi et vectigal et expensam accipiendi; ita quod prorsus ab hac servitute castellaturam Znegnensem liberam facio. Omnes vero ascripticii a servitute que dicitur povoz, prevod, naraz, nastava, prevori, immunes fiant. Equos ducales, canes, caniductores, falconarios et castorarios, per villas ecclesie non pascant. Ad edificacionem castrorum non compellantur, preter illud sub quo manent. Concedo eciam eidem archiepiscopo et canonicis Gneznensibus pro dampnis que eis per guerram nostram sunt illata, ut gentes extraneas invitent et in villis ecclesiarum locent, qui exempti sint ab omni obsequio et servitute preter hoc solum, quod si que gentes dominium meum invadant, simul mecum ad resistendum eis occurrant. Hec autem ut perpetua et inviolata a me et posteris meis consistant, iuramento confirmo et munimine sigilli mei corroboro. Et ad maius robur fideiussorem pono ducem Pomoranie Zvatopelkum. Si autem aliquo modo hec violavero et fuero conprobatus, dominus archiepiscopus sine omni meo improperio me in eandem reducat excommunicationem. Testes autem in quorum presencia hec sunt acta sunt hii: dominus Michael Cuiaviensis episcopus, qui hoc negocium tractavit et ad maius robur ad meam peticionem sigillo suo roboravit; Domaradus castellanus de Usce, Dirsicraius iudex curie, Petrus, Bogusa. Actum in Nakel dominice Incarnacionis anno M.CC.XXXIIII.

Znegnensis, *de Żnin.* Usce, *Ujście*, Nakel, *Nakło.*

Nr. 175.

Henricus dux Cracovie et Silesie 1234 s. d., Cracovie; approbat commutationem villae Mirow, quam comes Clemens castellanus de Recen dederat pro villa Lubnica Iwoni militi.

Kopia potwierdzona przez: Stanislaus Augustus rex Poloniae etc. 1776 Octob. 11, Varsaviae, *w zeszycie pergaminowym, podpisem własnoręcznym i wielką pieczęcią tegoż króla opatrzonym.*

Poznań. Königl. Staats Arch. Ołobok 9.

In nomine domini Dei eterni amen. Cum labente tempore eciam que geruntur simul a memoria posterorum lapsu temporis elabantur, tam iuris racione quam prudencium providencia et consulto perspectum est, ea scripture noticia perenniter perpetuari. Eapropter nos Henricus Dei gracia dux Cracovie et Silesie notum facimus presentibus et futuris, quia cum comiti Clementi castellano de Recen, habenti villam Mirawam nomine, eandem villam sibi placuisset cum Ivone milite pro villa ipsius Ivonis Lubnica nuncupata invicem commutare, sic inter prefatum Clementem et Ivonem, fratris ipsius Ivonis qui Ubislaus cognominatur accedente voluntate et consensu omnibusque eiusdem Ivonis cognatis et consanguineis ad idem consentientibus, ut dictus comes Clemens, adiecta summa pecunie quadraginta quinque argenti puri marcarum ad villam suam Mirawam, quam pecuniam ab ipso prefatus Ivo accepit, villam ipsius Lubnica pro sua Mirawa acciperet; tandem habita super tali tractatu diligenti deliberacione, omnes prefati in eandem formam concorditer convenerunt ac inter se sub prefata forma contractus commutacionem nominatam celebraverunt. Volentes insuper ipsum futuris retro temporibus in firma stabilitate perseverare, eandem permutacionem villarum dictarum, sollenisatam coram nobis, nostro documento communiri omnes predicti unanimiter pocierunt, quorum iuste peticioni nos facilem dictante iuris racione prebentes assensum, nominatam permutacionem presenti instrumento inserentes, sigilli nostri fratrisque nostri Boleslai filii ducis Lesconis, qui eidem tractatui interfuit, impressione communivimus. Ne autem testiumque nomina qui et ad hoc vocati fuerunt deessent, ea ad cautelam superabundantem infra fecimus adnotari, quorum nomina sunt hec: Theodorus palatinus Cracoviensis, Vlodomirius castellanus in Brzesk, Ioad pincerna, Iakob venator, Mrocota iudex, Gedko, Vitgo subcamerarius, Boguslaw vexillifer, Florianus thezaurarius, Bronis castellanus Cechoviensis, Gotfalcus subiudex, Reclaus iudex terre, Bogumillus venator, Boguslaus gladiator, Gallus thezaurarius, Shbinog (sic) subpincerna, Dalebor subagazo, Stephanus filius Vincencii, Otto subdapifer. Actum in Cracovia anno ab Incarnatione Domini millesimo ducentesimo trigesimo quarto, presidente domino Vislao Cracovie in cathedra pontificali, Pacoslao autem Cracoviam tenente.

Recen, *niegdyś zamek i kasztelania nad rzeką Odrą, pod miastem Brzeg.* Mirawa, *Mirow.* Lubnica, *Lubnica.* Brzesk, *Brzesko.* Cechoviensis, *de Czechow.*

Nr. 176.

Wladislaus filius Otonis dux Polonie 1235 Jan. 23, in Nakel; disponit, quomodo piscatio in lacu Ostrowite a Janussio cancellario Fulconis archiepiscopi Gneznensis et a monasterio de Trzemeszno sit facienda.

Pergam. orygin. w wielu miejscach przetarty, pismo drobne, zatarte. Na sznurach z nici jedwabn. wypłowiał. przywieszono dwie pieczęcie: pierwsza podługowata, przedstawia biskupa na tronie, błogosławiącego, z pastorałem w lewéj; napis zatarty. Druga Władysława księcia. (pieczęć VII). *(Dopełniono podług: Lib. privil. XV sec. fol. 21.)*
Gniezno. Archiv Capituli Metropol. II, 2.

In nomine Patris et Filii et Spiritus sancti amen. Quoniam de gestarum noticia rerum falsa solet processu temporis calumpnia suboriri, necessarium est ac utile cuiuslibet rei determinacionem iudicialiter diffinitam, ne a succedentibus veritas subprimatur, per scripti continenciam in noticiam transmitti posterorum. Nos igitur Wladislaus filius Otonis Dei gracia dux Polonie universis presentibus et posteris innotescere curavimus, quod conquerente coram nobis Ianusio, venerabilis patris domini Fulconis Gneznensis archiepiscopi cancellario, de Alberto preposito et Henrico celerario Chremesensi, quod ei in lacu qui dicitur Ostrovite iniuriarentur, asserentibus eisdem quod eundem lacum pro quadam commutacione a nobis recepissent; quam quidem commutacionem nos cum eis fecisse fatemur, salvo tamen eo iure quod in eodem lacu nobis reservaveramus, videlicet quod in prima congelacione aque et in estivali capturis squillarum, que mrost vocatur, nostra sagena ab uno fine lacus usque ad alium primum tractum obtineat, ac deinde domini prepositi Chremesensis sagena tantum his duabus vicibus per totum lacum subsequetur, nostra nichilominus sagena eciam omnibus aliis temporibus ius piscandi obtinente. Memoratus etenim prepositus Chremesensis ante commutacionem inter nos factam in dicto lacu piscandi cum sagena nullum ius habuit, quemadmodum omnes ville circumadiacentes piscandi cum sagena in ipso ius non habent nec unquam habuerunt, sed tantummodo cum retibus parvis circum littus terre sue adiacens piscandi habuerunt et habent potestatem; hoc tamen adiuncto, quod prefatis duabus vicibus nostra sagena per illum lacum ab uno fine ad alium transeunte, tam prepositus quam omnes ville adiacentes, de lacu sua tenebantur recia et tenentur excipere: quicunque enim super lacum tunc piscando deprehenderetur, vel si recia alicuius in lacu fuissent reperta, sex marcarum pena per nos puniretur, quemadmodum a tempore illustris recordacionis patrui nostri Wladislai ducis Polonie et patris eius fuit constitutum et inviolabiliter observatum; quod ius iam dicti prepositus et celerarius Chremesensis eciam post commutacionem inter nos et ipsos habitam nobis pertinuisse, in iudicio coram nobis sunt confessi. Et hoc ipsum ius in iam dicto lacu et cum hereditate que fuit hominum nostrorum decimorum et narochnicorum, quemadmodum in primo privilegio super hoc eidem I. cancellario a nobis dato continetur, nos de speciali nostra gracia ei ac ipsius posteris contulimus et iterato tandem innovavimus et confirmavimus donacionem, statuentes, quod de hodie in antea sepedicti I. seu eius successorum sagena in prima congelacione aque et in estivali capturis squillarum, que dicitur mrost, per totum lacum primum tractum obtineat, et deinde prepositi Chremesensis sagena subsequatur, ac deinceps singule ville circumadiacentes, non cum sagenis sed cum retibus parvis, circum littus cuiuslibet terre pertinens, prout suprascriptum est, piscabuntur singulis

[illegible]

annis, iure ac ordine memorati I. conservato. Ne autem aliquis tam solemne factum ausu temerario presumat inquietare, presentem paginam nostri munimine sigilli roboravimus. Actum in Nakel decimo Kalendas Februarii, anno gracie millesimo ducentesimo trigesimo quinto, presente S. duce Pomoranie et venerabili patre domino Fulcone Gneznensi archiepiscopo, cuius sigillo eandem paginam ad maiorem cautelam voluimus roborari; presentibus et aliis quam pluribus, videlicet comite Bogumilo castellano Gneznensi, comite Domarado iudice curie, comite Cecirado, domino Balduino decano Gneznensi, domino Vito preposito Crusviciensi, fratre Virbeta Ordinis sancti Benedicti, Henrico, Wolimiro, Yvone capellanis domini archiepiscopi, Seceslavo iudice curie eiusdem, Precslavo agazone, Philippo precantore, Sulislavo subagazone, Iacusio, Goslavo militibus eiusdem domini archiepiscopi, et aliis quam pluribus clericis et laicis quorum nomina per temporis brevitatem scriptor huius non potuit investigare.

Chremesensis, *de Trzemeszno.* Lacus Ostrovite, *jezioro nad którém leżą wsie Ostrowite Prymasowskie i Ostrowite Trzemeszeńskie.* Nakel, *Nakło.*

Nr. 177.

Wladislaus filius ducis Odonis dux Polonie 1235 Febr. 26, in Gnezdna; commutat cum consensu uxoris et filiorum suorum villam Górki pro pomerio iuxta castrum in Gniezno sito, et ad canonicos Gneznenses pertinente.

Gniezno. Archiv. Capituli Metropol. Lib. privil. I, fol. 73. Raczyński, Cod. diplomatic. Maior. Polon. 11.

In nomine individue sancte Trinitatis amen. Ego Wladislaus filius ducis Odonis Dei gracia dux Polonie cum consensu uxoris mee et filiorum meorum, videlicet Premislone et Boleslavo, universis tam presentibus quam futuris salutem in perpetuum. Quoniam generacio preterit et generacio advenit, et quia status variabilis et memoria labilis: quam ob rem presenti authentico volumus constare, villam *(spatium)* Gorkam que habet in se tres sortes, una earum vocatur Spandowo altera Bartoviche tercia Wroblowo, ipsas commutavi cum canonicis Gnezdnensibus pro pomerio quod est iuxta castrum in Gnezdna. Ut enim sollempnius contractus commutacionis apud homines insolescat (sic), eidem ville omnimodam libertatem confero, videlicet a povod, a povoz, ad (sic) podvorove, a stroza liberam ipsam et immunem constituo. Igitur ut hec transactio inviolabiliter et ex integro observetur, sigilli mei appensione et uxoris mee nec non et Capituli Gnezdnensis muniri precepi. Huius rei sunt hii testes: Dirsicraius palatinus, cancellarius Stephanus, comes Conradus, Martinus, Serava, Peregrinus procurator ducis, Bedan capellanus curie, Andreas filius Vincencii. Actum in Gnezdna in dominica Invocavit, quinto Kalendas Martii, anno ab Incarnacione Domini millesimo ducentesimo trigesimo quinto.

Gorka cum sortibus Spandowo, Bartoviche et Wroblowo, *dziś Górki Dębskie i Górki Zagajne.* Pomerium iuxta castrum in Gnezdna, *występuje późniéj pod nazwiskiem* Lednicza. Castrum in Gnezdna, *stary gród Gnieźnieński, z którego pozostało grodziszcze, stał nad jeziorem Jelonek.*

Nr. 178.

Gregorius Pp. IX 1235 Mart. 30, Perusii; confirmat monasterio de Lubiąż possessionem 3000 mansorum in regione villae Lubczesko, quos dux Poloniae Wladislaus monasterio praedicto donaverat.

Pergam. orygin., u którego pozostały nici jedwabn. czerwone i żółte od przywieszonéj bulli.

Wrocław. Königl. Staats Arch. Leubus 66. Die Urkund. d. Kl. Leubus LXV.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis . . abbati et Conventui Lubensis monasterii Cisterciensis Ordinis, Wratislaviensis dioceseos, salutem et apostolicam benedictionem. Cum a nobis petitur quod iustum est et honestum, tam vigor equitatis quam ordo exigit rationis, ut id per sollicitudinem officii nostri ad debitum perducatur effectum. Cum igitur, sicut exhibita nobis vestra petitio continebat, nobilis vir Wlodizlaus dux Gneznensis tria milia mansorum in Lubzezko cum quibusdam silvis et lacubus monasterio vestro pia et provida liberalitate donavit, nos vestris iustis precibus inclinati, mansos et alia supradicta sicut ea omnia iuste ac pacifice possidetis, vobis et per vos monasterio vestro auctoritate apostolica confirmamus et presentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre confirmationis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Perusii III Kalendas Aprilis, pontificatus nostri anno nono.

Lubensis, *de Lubiąż, z niemiecka Leubus.* Lubzezko, *powyżéj* Lubczesko, *z niem. Lubsdorf.*

Nr. 179.

Wladislaus filius Odonis dux Polonie 1235 Apr. 1, in Gnezna; restituit ecclesiae Gneznensi villas Sławno et Włokna, per patruum suum dominum Wladislaum iniuriose ablatas.

Gniezno. Archiv. Capituli Metropol. Lib. privil. XV sec. fol. 39 v.

In nomine Domini amen. Ne gestarum noticia rerum processu temporis ab humana evanescat memoria, cautum est et utile legittime acta testimonio litterarum et impressione sigilli eternari; solet etenim frequenter accidere, quod humanis actibus, cum testes defuerint, attemptet calumpnia novercari. Noverint igitur presentes et posteri, quod ego Wladislaus filius Odonis Dei gracia dux Polonie, duas villas, Slavnam videlicet et Wloknam, per dominum Henricum bone memorie Gneznensem archiepiscopum beato Adalberto libere et efficaciter additas, videns easdem per patruum meum dominum W. post decessum memorati archiepiscopi iniuriose ablatas, ad pyam peticionem domini Ffulconis Gneznensis archiepiscopi, intelligens eciam hic mee saluti expedire, dictas villas cum lacubus et omnibus earundem villarum pertinenciis ac aliis utilitatibus iam dicto domino Ffulconi archiepiscopo et ipsius successoribus reddidi perpetuo pacifice possidendas, supradicti H. archiepiscopi iustam confirmans donacionem. Ut autem hoc factum perpetue firmitatis robur obtineat, presentem pagi-

nam mei munimine sigilli roboravi. Actum in Gnezna anno dominice Incarnacionis millesimo ducentesimo tricesimo quinto, prima die mensis Aprilis, presentibus B. decano, C. custode Gneznensi, comite (sic) Stephano cancellario, comite Drogomiro.

Slavna, *Sławno*. Wlokna, *Włokna*.

Nr. 180.

Wladislaus dux Polonie 1235 Mai. 28, in Gnezna; villam Wełna (?), quondam a Jurico joculatore ecclesiae Poznaniensi collatam, pluribus libertatibus munit.

Poznań. Archiv. Capituli. Lib. privil. B, Nr. 130. Raczyński, Cod. diplomatic. Maior. Polon. Nr. 9.

In nomine Domini amen. Ego Wladislaus Dei gracia dux Polonie notum facio tam presentibus quam futuris, quod ob remedium anime mee et ob reverenciam Dei omnipotentis et beatorum Petri et Pauli et in remissionem peccatorum meorum, villam quondam Iurici ioculatoris que Vehne nominatur, quam idem Iuricus de mea licencia et beneplacito contulit ecclesie beati Petri de Poznan, eius libertatis esse volo, cuius sunt ville antique eiusdem ecclesie beati Petri de Poznania: eximens eam a solucione de podvorove et de strosza. Insuper concedo, quod incole ville predicte ad audienciam castellani de Ostrow citari non debeant nec citati coram eo respondere, sed tantum coram me vel coram iudice de curia mea. Actum in Gnezna anno Domini M.CC.XXX quinto, V Kalendas Iunii, presentibus testibus inferius annotatis: domino Baldvino decano, domino Andrea, domino Artungo, domino Mutina, domino Thoma, domino Gotpoldo, domino Stephano, domino Martino, canonicis Gneznensibus; domino Stephano cancellario; domino Detvigo, domino Peregrino, domino Iacobo, domino Iohanne, domino Nedano, capellanis de curia dicti ducis, et aliis quam pluribus clericis et laycis qui tunc affuerunt.

Vehne, *nie odgadnione, może mylnie zam. Velme, czyli Wełna.* Ostrow, *zamek niegdyś na wyspie jeziora Lednica pod m. Pobiedziska, z którego dziś ruina pozostała.*

Nr. 181.

Gregorius Pp. IX 1235 Jun. 26, Perusii; confirmat Henrico duci Silesiae et Cracoviae compositionem inter ipsum et Wladislaum ducem Poloniae factam, nec non litteras quas super eam dederant: **Fulco Gneznens. ecclesie minister humilis et Paulus Poznaniens. episcop. s. a. d. et l.**

Theiner, Monumenta histor. Poloniae I, 62.

Gregorius episcopus *(etc.)*, dilecto filio nobili viro Henrico duci Zlesie et Cracovie salutem *(etc.)*. Ea que iudicio vel concordia terminantur *(etc. usque:)* communiri. Exhibita siquidem nobis tua petitio continebat, quod cum inter te ac nobilem

virum Wlodizlavum ducem Polonie fratrem tuum super terra Polonie questio fuisset exorta, tandem mediantibus venerabilibus fratribus nostris F. Gneznensi archiepiscopo et P. episcopo Poznaniensi amicabiliter inter partes compositio intervenit, prout in litteris inde confectis plenius continetur, quam apostolico petivisti munimine roborari. Nos igitur devotionis tue iustis precibus inclinati, compositionem ipsam, sicut rite sine pravitate provide facta est et ab utraque parte sponte recepta et hactenus pacifice observata, auctoritate apostolica confirmamus et presentis scripti patrocinio communimus. Ad maiorem autem facti huius evidentiam, tenorem dictarum litterarum fecimus presentibus annotari; qui talis est: *(Sequitur diploma Nr. 173.)*

Nulli ergo *(etc.)* nostre confirmationis (*etc.*). Si quis autem *(etc.)*. Datum Perusii VI Kalendas Iulii, pontificatus nostri anno nono.

Nr. 182.

Gregorius Pp. IX 1235 Jun. 26, Perusii; roborat compositionem inter Henricum ducem Silesiae et Wladislaum ducem Poloniae propter terram Maioris Poloniae factam, et litteras quas super hoc dederat: **Wlodizlavus Polonie dux 1234 Sept. 22, s. l.** annotari facit.

Transsumpt potwierdzony przez: Alexander Pp. IV 1257 Jan. 18, Laterani.
Bibl. X. X. Czartoryskich. Diplomata.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, dilecto filio nobili viro Henrico duci Slesie et Cracovie salutem et apostolicam benedictionem. Ea que iudicio vel concordia terminantur, firma debent et illibata persistere, et ne in recidive contentionis scrupulum relabantur, apostolico convenit presidio communiri. Exhibita siquidem nobis tua petitio continebat, quod cum inter te ac nobilem virum Wlodizlavum ducem Polonie fratrem tuum super terra Polonie questio fuisset exorta, tandem mediantibus venerabilibus fratribus nostris F. Gneznensi archiepiscopo et P. episcopo Poznaniensi, amicabilis inter partes compositio intervenit prout in litteris inde confectis plenius continetur, quam apostolico petivisti munimine roborari. Nos igitur devotionis tue iustis precibus inclinati, compositionem ipsam, sicut rite sine pravitate provide facta est et ab utraque parte sponte recepta et hactenus pacifice observata, auctoritate apostolica confirmamus et presentis scripti patrocinio communimus. Ad maiorem autem huius facti evidentiam, tenorem dictarum litterarum fecimus presentibus annotari; qui talis est: *(Sequitur diploma Nr. 168.)*

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre confirmationis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Perusii VI Kalendas Iulii, pontificatus nostri anno nono.

Terra Polonia, *później Maior Polonia, t. j. Wielkopolska.*

Nr. 183.

Wolodizlaus dux Polonie 1235 s. d., in summa ecclesia Gneznensi; recipit monasterium Paradyż in suam tutelam.

Pergam. orygin. Dziurki od przywieszenia jednéj pieczęci, która osobno zachowana. (pieczęć VII.)

Poznań. Bibl. Raczyńsk. Diploma A. 4. Raczyński. Cod. diplomatic. Maior. Polon. 8.

In nomine sancte et individue Trinitatis. Wolodizlaus dux Polonie. Cum nos qui in terrenis sublimitatibus sumus constituti varia prepediant negocia ne proprie animarum saluti libere vacare possimus, expediens nobis videtur, quamdiu in hac lucis via vacat nobis, queramus amicos, quorum oracionibus et meritis adiuti, et deprimentes peccatorum fasciculos dissolvere, et eterne felicitatis habitaculum valeamus introire. Hinc est quod universis castellanis, advocatis ceterisque fidelibus in nostro principatu constitutis significamus, quod dilectos fratres Ordinis Cisterciensis in loco qui vocatur Paradysus qui olim Gostecowe dicebatur constitutos, in nostram recepimus protectionem simul et tutelam. Significamus eciam dilectioni vestre, quod predictorum fratrum homines qui nunc sub ipsis resident, vel quos in posterum in suis terminis vel possessionibus nunc habitis vel adhuc ex donacione fidelium habendis locaverint, in eandem recipimus tutelam et defensionem. Ut igitur sepedictos fratres de nostra amicitia et protectione quam a nobis sperabant redderemus securos, presens scriptum super eo iussimus dari et sigilli nostri impressione roborari, testibus nichilominus adhibitis quorum nomina sunt hec: Henricus abbas de Lenin; Balduwinus decanus Gnezenensis, Cristianus custos, Chartunchus, Thomas, Mutina, Theodericus, Andreas, Stephanus cancellarius, Martinus canonici Gnezenenses; Boleslaus, Zemomuzle filii nostri, et alii quam plures tam clerici quam laici. Datum anno gracie M. CC. tricesimo quinto, in summa ecclesia Gnezenensi.

Paradysus, olim Gostecowe, *dziś Paradyż.* Lenin, *Lenin.*

Nr. 184.

Wlodizlaus dux Polonie 1235 s. d. et l.; confert una cum uxore Hedwigi et filiis Przemysl et Boleslao villam Ninkowo cum sortibus ecclesiae Poznaniensi certis sub conditionibus.

Pergam. orygin. Sznurki jedwabne wyblakłe od przywieszenia pięciu pieczęci, które znikły.

Poznań. Archiv. Capituli I, 1.

In nomine sancte et individue Trinitatis amen. Quoniam generatio preterit et generatio advenit, necesse est quod ea que in perpetua stabilitate permanere volumus, litterarum diligentia annotari faciamus. Hinc est quod ego Wlodizlaus Dei gratia dux Polonie nec non illustris ducissa uxor mea Hadewigis una cum nostris filiis Primizlone et Boleslavo notum facimus universis Christi fidelibus, quod cum ob

reliquerunt, illa fidelibus in Pruscie confinio constitutis inferret iacula tormentorum que stupori audientibus et referentibus sunt horrori: providit pietas Redemptoris, quod contra ipsos, qui et divini sermonis dulcedinem efficaciter non admittunt et exquisitis fraudibus sepe fallunt et perimunt tam precones Domini quam alios sui nominis laudibus deputatos, dilecti filii . . magister et fratres Hospitalis sancte Marie Theutonicorum Ierosolimitane, pro reverentia omnium Conditoris cuius se obsequio devoverunt, in predictis partibus fidei negotium assumpserunt ex animo prosequendum, laboribus et expensis ac proprii effusioni sanguinis non parcentes; cum quibus Deus, sicut relatu fide dignorum exultantes accepimus, misericorditer operatur reprimendo per eos impetum barbare feritatis. Set tamen, quia ad tam arduum negocium sufficere per se nequeunt et egent fidelium subsidiis adiuvari, presertim cum civitates et castra que in eisdem partibus fundaverunt nequeant absque festino et grandi subsidio retineri: devotionem vestram monemus et obsecramus in Domino in remissionem vobis peccaminum iniungentes, quatinus, commisse vobis super huiusmodi negotio ab apostolica Sede sancte predicationis officium eo promptius et efficatius prosequentes, quo prefatis fratribus peregrinorum presentia destitutis hoc in presenti potissime fore dinoscitur oportunum, et spes quasi certa tribuitur quod per desiderati iuvaminis interventum illic infra breve temporis spatium gloria Christiane fidei plurimum auctore Domino amplietur: pauperum cruce signatorum in Polonia, cum quibus duximus dispensandum, vota peregrinationis in succursum predictorum fidelium commutetis, et tam eos quam alios fideles in ipsa Polonia constitutos, ad nimiam caritatem qua Christus nos dilexit et diligit respectum habere et ei retribuere aliquid pro omnibus que retribuit ipse illis, monitis et exhortationibus vestris secundum datam vobis a Deo prudentiam informetis diligenter et sollicite, postulantes, ut ipsi redempti pretio glorioso, in quos tanquam viros Christianos et catholicos cadere obprobria exprobrantium Christo debent, se viriliter et potenter accingant, tanquam celum Dei habentes, ad ampliandam gloriam Crucifixi et liberandum proximos de manibus paganorum, profecturi et acturi secundum fratrum consilia predictorum; ita quod et ipsis premium debeatur eternum, et infideles non possint, quod impune Christi nomen impugnaverint, gloriari. Cum autem multa necessitas exigat ut illuc fidelium subsidium transmittatur, et dignum sit, ut in tanto negotio laborantes debita pro labore stipendia consequantur quatinus libentius securi de retributione procedant: nos de omnipotentis Dei misericordia et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius auctoritate confisi, tam eis quam aliis eiusdem Polonie qui laborem istum in propriis personis subierint vel expensis, et eis qui in alienis expensis illuc accesserint ibidem ad minus per unius anni spatium servituri, seu illis qui ad subventionem fidelium de propriis facultatibus ministrabunt, iuxta quantitatem subsidii et devotionis affectum, peccatorum suorum veniam, sicut euntibus Ierosolimam, indulgemus. Datum Viterbii VIII Kalendas Martii, pontificatus nostri anno nono.

[illegible]

Nr. 186.

Hinricus Kracovie etc. dux 1236 Mart. 2, s. l.; roborat donationem villarum Zambrisk (?) et Laskow, a Iohanne Magno monasterio de Kolbacz factam.

Klempin. Pommersch. Urkundenbuch, Nr. 327. Hasselbach u. Kosegarten, Cod. Pomeranie diplomatic. Nr. 238. (z kopii).

In nomine sancte et individue Trinitatis amen. Ego Hinricus Dei gratia Kracovie, Slesie atque Polonie dux, universis presentibus et futuris salutem in Christo Ihesu. Eius ordinatione per quem reges regnant et principes iusta decernunt in statibus constituti, in hoc omnium bonorum largitori nos recognoscimus debitores, ut divine religionis professores propria libertate tanquam ulmus vites debeamus sustentare, aliorum quoque iuste donationis titulo collatas elemosinas nostra auctoritate confirmare. Hinc est quod villas Zambrisk et Lascove, quas dilectus noster Iohannes Magnus contulit ecclesie Dei in Colbas cum omnibus attinentiis et omni libertate quam ipse habuerat, nos quoque eidem ecclesie confirmamus, et ut hec donatio rata sit, cum agris, pratis, aquis, silvis et omnibus terminis prefatis villis attinentibus, sigilli nostri appensione et testium subscriptione astipulatione roboramus. Testes: Stephanus palatinus noster, Beno castellanus de Santoch, Pribizlavus de Liubus, Theodericus tribunus de Santoch, Gallus cum Pribni fratre suo, Theszlavus prepositus de Santoch, Bartholomeus scolasticus de Liubus. Datum anno Domini M.CC.XXXVI, sexto Nonas Marcii.

Zambrisk, *nie odgadnione.* Lascove, *Gross-Latzkow.* Colbas, *Kolbacz.* Santoch, *Santok.* Liubus, *Lubusz, z niemiecka Lebus.*

Nr. 187.

Gregorius Pp. IX 1236 Jun. 17, Interamni; mandat Guillelmo episcopo quondam Mutinensi, apostolicae Sedis legato, ut homines ecclesiarum Poloniae contra vexationes principum earum regionum protegat.

Theiner, Monumenta histor. Poloniae I, 64.

Gregorius episcopus *(etc.)*, venerabili fratri.. episcopo quondam Mutinensi penitentiario nostro apostolice Sedis legato salutem *(etc.)*. Principum eternorum aggregari collegio dilecti filii Polonie principes sicut accepimus non procurant, dum prave consuetudinis observantiam a longis retro temporibus ad presentia protrahentes, homines cathedralium et aliarum ecclesiarum Polonie qui terras excolunt earumdem, angariis, perangariis et vectigalibus graviter contra iustitiam fatigando facientes per ipsos transitum vel regressum, nec non suos venatores recipere ac in omnibus procurare compellunt. Quid ultra? dicti homines in expeditionibus principum eorumdem coacti propriis militare stipendiis et munitionibus intendere construendis, alias per ipsos tam enormiter pregravantur, quod nec suis possunt vacare negotiis, nec prefatis ut tenentur ecclesiis deservire. Ipsi etiam a dictis principibus et ipsorum officialibus, indifferenter quasi eorum sint proprii iudicantur, et iudicatum exigitur

ab eisdem, actoris forum sequi compulsis; tamquam ignoretur ibidem, quod ideo iudiciorum vigor iurisque publici tutela sit in medio constituta, ne quisquam sibi sumere valeat ultionem. Nos igitur sic super hiis provideri debitum arbitrantes, ut sic tanta molestatione gravatis respirationis remedium et eisdem principibus huiusmodi precidatur materia delictorum, mandamus quatinus, si premissis veritas suffragatur, dictos principes, ut aliqua consuetudine que potius dici debet confusio non obstante ab huiusmodi molestiis hominum predictorum de cetero conquiescant, monitione premissa per censuram ecclesiasticam sicut iustum fuerit, appellatione remota, compellas: proviso, ne in terras dictorum principum excommunicationis sententiam feras. Datum Interamni XV Kalendas Iulii, pontificatus nostri anno decimo.

Nr. 188.

Gregorius Pp. IX 1236 Jun. 17, Interamni; mandat Guillelmo episcopo quondam Mutinensi, apostolicae Sedis legato, ut ducem Silesiae de satisfaciendo pro damnis illatis ecclesiae Gneznensi moneat.

Theiner, Monumenta histor. Poloniae I, 65.

Gregorius episcopus *(etc.)*, venerabili fratri.. episcopo quondam Mutinensi penitentiario nostro apostolice Sedis legato salutem *(etc.)*. Dilecti filii Capitulum et clerus Gneznensis sua nobis conquestione monstraverunt, quod cum nobilis vir dux Zlesie terram nobilis viri ducis Polonie grandi comitatus exercitu pluries intravisset Gneznensi ecclesie necnon personis ecclesiasticis et habitatoribus villarum eiusdem dampna gravia inferendo, et venerabilis frater noster.. Gneznensis archiepiscopus eum, ut ab huiusmodi molestatione cessaret de dampnis ac irrogatis iniuriis satisfactionem congruam impendendo, moneri fecerit diligenter: ipse non ad studia penitudinis sed cavillationis diffugia se convertens ad nos frivolam appellationem emisit, quam iam elapso biennio prosequi non curavit. Verum, cum sit indecens et dampnosum illatam predictis iniuriam absque provisionis condigne remedio preteriri, vel quod idem dux sub tanta peccati sarcina negligatur, mandamus quatenus, si est ita, ipsum, ut supradictis de prefatis dampnis et iniuriis congruam satisfactionem impendat, monitione premissa per censuram ecclesiasticam sicut iustum fuerit, appellatione remota, compellas: proviso, ne in terram dicti principis excommunicationis sententiam feras. Datum Interamni XV Kalendas Iulii, pontificatus nostri anno decimo.

Nr. 189.

Gregorius Pp. IX 1236 Jun. 17, Interamni; archiepiscopo Gneznensi indulget, ne, quum degit extra suam dioecesim ultra duas dietas, in causam trahi possit.

Theiner, Monumenta histor. Poloniae I, 66.

Gregorius episcopus *(etc.)*, venerabili fratri.. archiepiscopo Gneznensi salutem *(etc.)*. Etsi libenter petentibus gratiam impendamus, fratribus tamen et coepiscopis nostris qui sunt in partem sollicitudinis evocati eo favorabiliores in suis petitionibus

nos convenit exhibere, quo facilius odia multorum incurrunt et graviores insidias patiuntur; dum pastorale officium exequendo nequeuntes omnibus complacere, quasi signum sunt positi ad sagittam. Cum igitur, sicut ex parte tua fuit propositum coram nobis, nonnulli clerici et laici, non tam iustitiam suam prosequi quam te persequi dampnabiliter intendentes, te ultra duas dietas pluresve extra diocesim Gneznensem per litteras apostolicas faciant malitiose citari, ut fatigatus laboribus et expensis vel cedere litibus vel dampnosas pactiones subire cogaris: nos, quantum cum Deo possumus quieti tue consulere cupientes, ne de cetero ultra duas dietas extra ipsam diocesim per litteras a Sede apostolica impetratas trahi possis in causam, auctoritate tibi presentium indulgemus, nisi littere ipse de indulgentia presenti fecerint mentionem. Nulli ergo nostre concessionis (*etc.*). Si quis autem (*etc.*). Datum Interamni XV Kalendas Iulii, anno decimo.

Nr. 190.

Com. Pribigneus 1236 Jun. 23, in claustro Paradyso; confert una cum matre et uxore sua hereditatem Rusinow fratribus de Paradyż.

Pergam. orygin. Wcięcia poprzeczne od przywieszenia jednéj pieczęci osobno zachowanéj. (pieczęć X).

Poznań. Biblioteka Raczyńsk. Diploma A. 7. Raczyński. Cod. diplomat. Maior. Polon. 14.

In nomine sancte et individue Trinitatis. Cum cuncta bona temporalia transitoria sint et caduca, dignum est et salubre ut de transitoriis lucremur permansura ea Christi pauperibus erogando, qui pro nobis intercessores et advocati existant pro nostris reatibus summum Iudicem exorando. Notum sit igitur universis tam futuris quam presentibus Christi fidelibus, quod ego comes Pribigneus et mater mea nomine Woicecha et uxor mea nomine Zdislava, divina inspirante clemencia, communi consensu et pari voto contulimus beate et perpetue virgini Dei genitrici Marie et dilectis fratribus de Paradyso Ordinis Cisterciensis, diocesis Poznaniensis, locum quendam nostre hereditatis nomine Rusenove cum omnibus terminis et attinenciis suis perpetua libertate, predictorum fratrum necessitatibus et nostrarum animarum saluti providere cupientes. Ut igitur hec nostra donacio in posterum rata maneat et inconvulsa, sigilli nostri appensione munivimus, idoneis adhibitis testibus quorum nomina sunt hec: comes Ierota, comes Sator, Nicolaus sacerdos de Stans, Willelmus de Bucowe capellanus noster, capellanus noster Iacobus et alii quam plures testes idonei. Datum in predicto claustro videlicet Paradyso anno Domini M.CC.XXXVI, nono Kalendas Iulii, Indictione nona.

Paradysus, *Paradyż.* Rusenove, *dziś z niemiecka Rinnersdorf.* Stans, *Sczaniec.* Bucowe, *z niem. Buckow.*

Nr. 191.

Com. Pribigneus 1236 Jun. 25, s. l.; dat coenobio Paradyż aquam in villa sua Gostin ad construendum molendinum.

Pergam. orygin. Wcięcia poprzeczne od przywieszenia jednéj pieczęci osobno zachowanéj. (pieczęć X).

Poznań. Biblioteka Raczyńsk. Diploma A. 5. Raczyński. Cod. diplomatic. Maior. Polon. 13.

In nomine sancte et individue Trinitatis. Notum sit universis tam futuris quam presentibus Christi fidelibus, quod ego comes Pribigneus cum consensu uxoris mee contuli dilectis fratribus in Paradyso, quodam cenobio Ordinis Cisterciensis diocesis Poznaniensis, aquam ad molendinum construendum in quadam villa mea Gostin nomine, piscatura et omnibus aliis usibus eiusdem aque michi reservatis. Et quociescunque ad predictorum fratrum molendinum molere voluero, michi cum mea familia, tamen absque ulla macca quod polonice mera dicitur, molere debent. Predictam aquam ad molendinum construendum contuli predictis fratribus iure hereditario, perpetua libertate. Ut igitur hec mea donatio in posterum rata maneat et inconvulsa, duxi eam mei sigilli appensione et idoneorum testium interposicione confirmare quorum ista sunt nomina: Nicolaus sacerdos de Stansi, Willelmus sacerdos de Bucowe, procurator meus Sedelis, capellanus meus Iacobus et alii quam plures testes idonei. Actum anno gracie M.CC.XXXVI, VII Kalendas Iulii, Indictione nona.

Gostin, *nie odgadniony, zapewnie niegdyś osada nad rzeczką Paklica, w bliskości Paradyża.* Stansi, *Sczaniec.* Bucowe, *dziś z niemiecka Buckow.*

Nr. 192.

Wlodisslaus Odonis filius dux Polonie 1236 Oct. 21, s. l.; confert monasterio de Ląd locum veteris castri dicti Lęda cum pertinentiis eiusdem, eique possessionem villae Wrąbczynek confirmat.

Pergam. orygin. W założonym dolnym brzegu dwie dziurki od przywieszenia pieczęci.

Warszawa. Zbiory Rusieckich. Diplomata.

In nomine Domini amen. Quoniam omne factum mortalium processu temporis tendit in oblivionem si non litterali apice ac fide digna testium subscripcione fuerit roboratum, hinc est quod ego Wlodisslaus Odonis filius dux Polonie universis sub fide Christi degentibus notum esse volo, presentibus eciam protestor, me gravem calamitatem abbatis tociusque conventus cenobii Lendensis considerasse, ac continuam defectionem Domus intellexisse quam habebant ex vicinitate castri veteris quod Lenda vulgari vocabulo dicebatur. Quorum miserie totis visceribus compaciens et perire dictam Domum propter Dei famulos non sustinens, locum castri prefati iure hereditario abbati donavi baronibus Terre faventibus ac pro Fratribus me interpellantibus, adiacencia ipsorum usibus assignando, videlicet fluvium, silvam et prata que spectabant ad castellanum, ad venatorem et ad eos qui solnicz appellantur: cum omnibus

piscacionibus et castoribus in fluvio Warta rivulisque adiacentibus ac lacubus a castro prefato usque in Virbez, ob perpetuam anime mee salutem, progenitorum sive successorum, totum quod iuris mei fuerat, subditorum aut procuratorum Lendensis territorii, Dei genitrici devota mente optuli ac libenti. Insuper duos castorarios proprios meos cum omni posteritate ipsorum, servituti abbatis dicti monasterii subiugavi, dans illi libertatem castores capiendi cum sue libuerit voluntati. Et quia intendo reformare Domum pauperculam cui interitum frequens incendia (sic) minabatur, ecclesias, sancti Andree scilicet et sancti Petri quarum patronatus ad me spectabat, pleno iure dicti abbatis manibus resignavi, inpetrans a venerabili patre domino Fulcone archiepiscopo Gneznensi decimas harum ecclesiarum, pro maiori suffragio religiose congregacioni donavi donatasque litterali testimonio confirmavi. Et quoniam minus est respectu divine mercedis quantumcunque Dei omnipotentis manibus offeratur, addimus et confirmamus claustro Lendensi parvum Vronschin cum sale et pratis, lacubus nec non cum omnibus utilitatibus que in ipsa hereditate sunt in borra, silva, nemore et agris, integraliter prout bone memorie magnus dux Mescho eidem Domui contulerat quamvis in ipsius privilegio non fuerit plenius exaratum: scilicet ut mencio hereditatis huius cum omnibus utilitatibus suis fieret, quod nos presentibus emendamus. Datum et actum anno Domini M.CC.XXXVI, duodecimo Kalendas Novembris, Indictione XII, presentibus patribus clarissimis, videlicet memorato domino Fulcone archiepiscopo Gneznensi, domino Paulo episcopo Poznaniensi, Ianech magno palatino Chalisiensi, Bogusa castellano Lendensi, Gobelbudo wlodario et aliis quam pluribus fide dignis. Ut autem hec Domus ab omni incommodo sit libera, et prescripta rata et inconvulsa permaneant, sigilli mei appensione presentem cedulam communivi.

Lendensis, *de Ląd.* Virbez, *Wierzbiec rzeczka.* Parvum Vronschin, *Wrąbczynek.* Chalisiensis, *de Kalisz.*

Nr. 193.

Bronissius comes et fundator claustri Paradisus 1236 s. d. et l.; confert angulum suae hereditatis dictae Gostichowo, in quo Teutonicum Frankonem per tempus locaverat, claustro Paradyż.

Rogalin. Biblioteka. Paradis, Lib. privil. Nr. 5.

In nomine Patris et Filii et Spiritus sancti amen. Bronissius Dei miseracione comes et fundator claustri quod Paradisus dicitur, in vulgari vero quod Gostichovo dicitur, Dei omnipotentis et beate Marie virginis sanctique Martini confessoris domini nostri Iesu Christi, constare volo tam presentibus quam futuris Christi fidelibus universis presens scriptum visuris, quod ego Bronissius fundator claustri Paradisi superius nominati antequam conventum fratrum ad claustrum meum, scilicet Paradisum vocavi, quendam Teutonicum nomine Frankonem in angulo hereditatis mee, videlicet Gostichovo, locaveram per tempus, non hereditarie; sed tantum modico tempore sortem parvulam ei concesseram pro recuperacione et propter hoc, si aliquos Teutonicos michi in eadem sorte locare potuisset; quam sortem, nomine ipsius populus: apud Franconem: vocaverunt et vocant. Sed quia sortem eandem collere et locare

pro nimia paupertate non potuit ut promiserat, monitus a me cessit, et voluntarie coram fratribus claustri mei Paradisi quod vulgariter Gostichovo dicitur, cum omnibus fratribus suis in presencia mea et coram Theoderico de Glasow, et coram Ghisleva seniori, et coram Ioanne Colva, coram Dirsivvio de Glinsk et coram aliis multis resignavit, ut fratres mei supradicti libere sine impedimento hereditatem meam Gostichove ad serviendum Deo possiderent. Super hiis plenum testimonium perhibeo et teste dicto Francone etiam dico, quod nunquam Frankoni neque filiis ipsius hereditarie aliquid porrexi nec alicui hominum, nisi tantum fratribus supradictis claustri mei ad serviendum Deo in Gostichovo. Et ne in posterum ab aliquibus impediantur supranominati fratres claustri mei, presens scriptum sigilli mei impressione duxi roborandum, testibus ad hoc fidelibus ad illos quos superius nominaveram adhibitis, quorum nomina sunt hec: Ianussius de Vidsim, Iarota de Vitin et aliis quam pluribus. Acta sunt hec anno ab Incarnacione Domini millesimo ducentesimo XXX sexto.

Paradisus, *Paradyż*. Gostichovo, *dawne nazwisko Paradyża, dziś zaginęło*. Glasow, *Glasow*. Colva, *Kalawa*. Glinsk, *dziś z niemiecka Leimnitz*. Vidsim, *Widzim*. Vitin, *dziś z niem. Witten*.

Nr. 194.

Wlodeslaus dux Polonie 1236 s. d., in Posnania; protestatur, comitem Bronissium contulisse claustro Paradyż omnia bona sua et uxoris suae mobilia et immobilia; ipse vero claustrum praefatum sub suam suscipit protectionem et ab omni iure Polonico absolvit.

Pergamin orygin. Dwie dziurki od przywieszenia jednéj pieczęci.

Poznań. Biblioteka Raczyńsk. Diploma A. 6. Raczyński. Cod. diplomatic. Maior. Polon. 12.

In nomine sancte et individue Trinitatis amen. Wlodeslaus Dei gracia dux Polonie universis Christi fidelibus tam presentibus quam futuris notum facimus, quod comes Bronisius cum consensu nostro et fratris sui Sandivoii et Iarostii filii fratris ipsius scilicet Gualonis, et parentum ipsius et uxoris sue omnia bona sua mobilia et immobilia, familiam et omnes hereditates suas ecclesie Dei et claustro, cuius ipse fundator est, post mortem ipsius et uxoris sue contulit ad honorem Dei et beate Marie perpetue virginis et sancti Martini confessoris Christi et ad utilitatem et sustentacionem fratrum claustri quod Paradisus dicitur, qui locus quondam vulgariter Gostichovo nominabatur, qui sunt Ordinis Cisterciensis: iure hereditario obtulit et confirmavit in perpetuum possidendas cum bona voluntate nostra et episcopi Pauli Posnaniensis in cuius diocesi sunt, cum omni utilitate agrorum, pratorum, silvarum, aggerum, piscationum, graminum, mellificiorum, kastorum, pascuarum et omnium aliarum utilitatum que emergi possunt que hic non specificantur: plene et universaliter contulit omnia bona sua et uxoris sue post mortem eorum, et omnes hereditates suas supradictis fratribus, quorum nomina sunt hec: Zaborovo, Zacrevo, Sirotsovo, Chranstovo, Albrechtovo, Kottovo, Poloviccia, Cunarske, Gorka cum transductu trans Vartam; omnia eodem iure quo et prima, scilicet Gostichovo contulit, contulit et confirmavit universa. Nos vero de hiis testimonium plenum supradictis

fratribus perhibemus, et ipsos et omnia ipsorum sub protectione nostra susceptos et ab omni exactione et ab omni iure Polonicali et a teloneo absolutos, et plenam libertatem ipsius contulisse testamur, sigilli nostri inpressione roborando. Datum in Posnania anno gracie M.CC.XXX.VI, coram episcopo Paulo et aliis multis.

Paradisus, *Paradyż*. Gostichovo, *nazwisko dawne Paradyża, dziś znikłe.* Zaborovo, *Zaborowo.* Zacrevo, *Zakrzewo.* Sirotsovo, *Sroczewo.* Chranstovo, *Chrząstowo.* Albrechtovo, *niegdyś osada w tejże okolicy, dziś znikła.* Kottovo, *niegdyś osada okolicy m. Zaniemyśl, dziś tylko wodny młyn nad rz. Wartą.* Poloviccia, *Polwica.* Cunarske, *Konarskie.* Gorka, *Góra.*

Nr. 195.

Wladizlaus dux Polonie 1236 s. d. et l.; confert monasterio de Kolbacz villam Warsin.

Klempin, Pommersch. Urkunden Buch Nr. 333. Hasselbach u. Kosegarten, Cod. Pomeranie diplomatic. Nr. 239 (z kopij).

Ego Wladizlaus dux Polonie, cunctis presens scriptum cernentibus salutem. Quoniam generatio preterit et generatio advenit, et nichil sub sole stabile potest inveniri nisi bonorum operum stabilitate firmetur, hinc est quod universitati vestre presenti scripto notificamus, quod dilectis fratribus nostris de Colbas, quos Deo fideliter servire cognovimus, villam que vocatur Warsin cum omnibus attinentiis suis, agris, pratis, aquis, silvis, ob remedium anime nostre nostrorumque heredum contulimus perpetuo possidendam propterea, ut pro hiis et aliis beneficiis nostris prefate ecclesie collatis, plenam fraternitatem habeamus et anniversarium quolibet anno cum ceteris fundatoribus eiusdem ecclesie. Datum anno Domini M.CC.XXXVI. Testes: filii ducis: Premiszil, Bolezlavus; Dirsicray, Eustachius et alii quam plures Poloni.

Colbas, *Kolbacz.* Warsin, *Warzin.*

Nr. 196.

Paulus Poznaniens. ecclesie episcop. 1236 s. d. et l.; confert monasterio de Henrykow decimas villae Sierakowo.

Stenzel. Lib. fundation. claustri Heinrichau, pag. 152.

In nomine sancte et individue Trinitatis amen. Quoniam generacio preterit et generacio advenit, necesse est quod ea que in perpetua stabilitate permanere volumus, litterarum diligencia annotari faciamus. Hinc est quod ego Paulus Dei gracia Poznaniensis ecclesie episcopus notum facio universis Christi fidelibus tam presentibus quam futuris hoc scriptum inspecturis, quod de conmuni consensu et consilio meorum canonicorum, decimam ville que Syracovo dicitur cum tota sua limitacione fratribus ecclesie sancte Marie semper virginis cenobii de Henrichow, conpaciens paupertati

eorum et laboribus quos sunt in novella plantacione perpessi, pietate motus precibusque eorum flexus libere contuli perpetuo ab ipsis percipiendam. Ut ergo hec donacio firma et inviolabilis perseveret, presentem litteram sigilli mei nec non Capituli mei munimine super hoc eisdem conferre dignum duxi insignitam. Huius facti sunt testes: decanus Vitozlaus, magister Polonus, Petrus archidyaconus, Bogufalus cantor, Nycolaus custos, Pribizlaus, Michael, Iohannes, Helwigus, Blasius, Albertus, Theophilus, Gherardus, Eusebius, Iohannes, canonici Poznanienses. Actum anno gracie MCCXXX sexto, Indictione sexta.

Henrichow, *z niemiecka Heinrichau.* Syracovo, *Sierakowo.*

Nr. 197.

Paulus Poznaniens. ecclesie episcop. 1236 s. d. et l.; confert monasterio de Henrykow partem villae Dębnica, sibi quondam a Wladislao duce Poloniae datam.

Stenzel. Lib. fundation. claustri Heinrichau, p. 151.

In nomine sancte et individue Trinitatis amen. Nos Paulus Dei gracia Poznaniensis ecclesie episcopus notum facimus presentibus et futuris, quia olim suscepimus ab illustri Wlodizlao beate memorie duce Polonie villam que vocatur Damnicia cum sua integritate, que est sita iuxta Petrum Hoyeruwiz, ex altero latere habens villam archiepiscopi que eciam vocatur Damnicia, perpetuo possidendam. Postmodum vero, videntes inopiam domus beate virginis de Henrichow Ordinis Cysterciensis que est sita in dyocesi Wratislaviensi, quam fundavit frater noster felicis recordacionis Nycolaus notarius Henrici ducis Slesie: in remissionem peccatorum nostrorum et pro remedio anime predicti Wlodizlai ducis Polonie contulimus eandem villam prefate domui cum suis attinentibus, videlicet triginta et octo iumentis, eo iure quo nos habuimus et fratribus ibidem Deo servientibus perpetuo possidendam; ita tamen, ut donemur poledris masculis eorundem iumentorum quam diu vivimus. Ut ergo hec nostra donacio firma et stabilis permaneat, illustris Wlodizlaus Dei gracia modernus dux Polonie, filius Odonis quondam ducis Polonie, pium prebens assensum ad peticionem nostram, presentem kartam una cum sigillo nostro sui sigilli munimine roboravit. Huius donacionis testes sunt: venerabilis frater noster dominus Mychael divina gracia Cuiaviensis episcopus, qui pro nostro rogatu ad robur huius karte eciam suum apposuit sigillum; dominus Balduwinus decanus Gneznensis, Bozo prepositus totumque Capitulum eiusdem ecclesie, cuius sigillum ad testimonium huius donacionis eciam appenditur; Vitozlaus decanus Poznaniensis, Petrus archidiaconus, magister Polonus, Theophilus totumque Capitulum eiusdem ecclesie, cuius sigillum pro testimonio unanimi consensus eciam appensum est. Actum est hoc anno Domini MCC tricesimo sexto, Indictione sexta, hiis presentibus: Dirsicraio palatino, Bogumilo castellano Gneznensi, Cicirado castellano Poznaniensi, Alberto iudice, Domerado et aliis quam pluribus nobilibus Polonie.

Damnicia, *Dębnica.* Henrichow, *z niemiecka Heinrichau.*

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Nr. 198.

Bronissius comes et fundator claustri Paradisus 1236 s. d. et l.; confert molendinum in villa sua Gostichovo, in quo Wilhelmum Teutonicum locaverat, monasterio Paradyż.

Rogalin. Biblioteka. Paradis. Lib. privil. Nr. 6.

In nomine Patris et Filii et Spiritus sancti. Bronissius Dei gracia comes et fundator claustri quod Paradisus dicitur, in vulgari vero quod Gostichovo nominatur, Dei omnipotentis et beate Marie virginis sanctique Martini confessoris Domini nostri Iesu Christi, constare volo tam presentibus quam futuris Christi fidelibus universis presens scriptum visuris, quod ego Bronissius, antequam Conventum monachorum ad claustrum meum scilicet Paradisum vocavi, quendam Teutonicum nomine Wilhelmum in molendino meo quod in villa mea Gostichovo locaveram et propriis sumptibus edificaveram, posui non hereditarie sed tribus tantum annis, ut michi idem molendinum corrigeret et emendaret. Medio autem tempore dixit: si michi placeret, quod Teutonicos vocare vellet et villam Teutonicalem edificare vellet et locare. Quod cum facere non potuisset et homines ad locandam villam non habuisset, finitis tribus annis quibus ipsum in molendino locaveram, venditis omnibus attinentiis, molendino et locacione ville resignata cum bona voluntate, accepta licencia discessit et promisit coram me et coram primo abbate Paradisi et omni Conventu monachorum quos Deo inspirante in loco qui quondam Gostichovo dicebatur locavi, pro se et omnibus successoribus suis, quod nunquam supradicti monachi claustri quod Paradisus dicitur in aliquo gravarentur vel impedirentur. Et coram testibus idoneis quorum nomina sunt hec: Ianussius de Vidsim, Iarota de Vitin, Dirsicrayus de Glinsc, Ghisleius senior et iunior Ghislaus, Franco et Iohannes Colvo, super his plenum testimonium perhibeo, et ne ab aliquibus impediantur supradicti fratres, presens scriptum sigilli mei impensione duxi roborandum. Datum anno gracie M.CC.XXXVI.

Paradisus, *Paradyż.* Gostichovo, *dawne nazwisko osady, w któréj stanął Paradyż, dziś zaginęło.* Vidsim, *Widzim.* Vitin, *z niemiecka Witten.* Glinsc, *z niemiecka Leimnitz.* Colvo, *Kaława.*

Nr. 199.

Wladislaus dux Polonie 1236 s. d. in Gnezna; confert una cum filiis suis Premislo et Boleslao, villam Grzegorzew ecclesiae Gneznensi.

Pergam. orygin. Na sznurze jedwabn. czerwon. przywieszona pieczęć zniszczona Władysława księcia; (pieczęć VII.)

Gniezno. Archiv. Capituli Metropol. II, 3.

In nomine Domini nostri Ihesu Christi amen. Ne gestarum notitia rerum processu temporis ab humana evanescat memoria, necessarium est acta legitime per scripti continentiam in noticiam transmitti posterorum. Noverint igitur presentes et posteri, quod ego Wladislaus Dei gratia dux Polonie una cum filiis meis, Premislo videlicet et Boleslao, pro remedio anime mee ac predecessorum seu posterorum meorum, ad ho-

norem Dei et beati Adalberti villam que Gregorew dicitur cum omni suo iure ac districtu, cum castoribus et venationibus et omnibus aliis utilitatibus que in ea sunt vel haberi possunt, domino Fulconi Gneznensi archiepiscopo eiusque successoribus pacifice ac quiete in eternum possidendam contuli, et ut hec mea donatio perpetue firmitatis robur obtineat in posterum, presentem paginam mei munimine sigilli roboravi. Actum in Gnezna dominice Incarnationis anno MCCXXXVI, presentibus: domino Balduino decano, domino Bogufalo cantore Poznaniensi, domino Artungo, domino Mutina, domino Thomasio canonicis ecclesie Gneznensis, Petro, Zivrido, Paulo, Nicholao vicariis eiusdem ecclesie, comite Petro camerario ducisse et aliis quam pluribus.

Gregorew, *Grzegorzew.*

Nr. 200.

Wladislaus dux Polonie 1237 Jan. 15, in Gnezna; confert una cum filiis suis Premislo et Boleslao, Ianussio cancellario Fulconis archiepiscopi Gneznensis villam Ostrowite Prymasowskie.

Pergam. orygin. Na sznurku jedw. wyblakł., przywieszony ułamek pieczęci bez wycisku. Gniezno. Archiv. Capituli Metropol. II, 4.

In nomine Domini nostri Ihesu Christi amen. Ne gestarum noticia rerum processu temporis ab humana evanescat memoria, necessarium est acta legitime literarum testimonio et testium subscripcione perhennari. Noverint igitur presentes et posteri, quod ego Wladislaus Dei gracia dux Polonie una cum filiis meis, Premislo videlicet et Boleslao, ad peticionem venerabilis patris domini Fulconis Gneznensis archiepiscopi Ianusio cancellario ipsius contuli villam Ostrovite nomine, que fuit hominum meorum decimorum et narocnikorum, cum lacu et aliis utilitatibus que in ea sunt vel haberi possunt pleno iure hereditario pacifice possidendam, adiecta eciam tali condicione, quod ei de dicta villa testari liceat et heredem quemcunque voluerit sibi substituere. Et ne hoc in dubium cuiquam vertatur, presentem paginam mei munimine sigilli roboravi. Actum in Gnezna anno Domini M.CC.XXXVII, XVIII Kalendas Februarii, presentibus: domino Fulcone Gneznensi archiepiscopo, Stephano cancellario meo, Cecirado castellano Poznaniensi, Balduino decano Gneznensi, Bogufalo cantore Poznaniensi et aliis quam pluribus.

Ostrovite, *Ostrowite Prymasowskie.*

Nr. 201.

Barnym dux Slavorum 1237 Febr. 2, in Stetin; confirmat donationem hereditatum Treben, Doberpol et stagni Zovina, quas Wladislaus dux Poloniae monasterio de Kolbacz contulerat.

Klempin, Pommersch. Urkundenbuch Nr. 339. Hasselbach und Kosegarten, Cod. Pomeranie diplomatic. Nr. 244. (z kopii).

In nomine sancte et individue Trinitatis amen. Ego Barnym Dei gratia dux Slavorum, omnibus presentem paginam inspecturis salutem in Domino Ihesu. Cum

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

constat omnibus omnem principatum et potestatem ad sublevationem bonorum depressionemque malorum a Deo constitutam, divinis circa nos beneficiis dignis respondere cupientes operibus, pacis equitatisque iura cunctis animo libenti servare decrevimus, et hiis maxime, qui deposita seculari conversatione semet ipsos nequaquam sufficientes tueri, solius Dei nostraque defensione confidunt. Eapropter notum esse volumus omnibus in ditione nostra constitutis tam presentibus quam futuris, quod ob remedium anime mee nec non et parentum meorum, fratribus Cisterciensibus in Colbas Deo famulantibus contulimus proprietates has seu hereditates, scilicet Treben et Doberpol cum stagno Zovina et cum omnibus terminis et attinenciis suis; et omne ius quod ibi me cognoscebam habere, cum agris, pratis, aquis, silvis, pascuis, cum omni utilitate et proventu qui nunc est vel apparet vel in posterum haberi poterit, in perpetuum donavi. Ne autem predictis fratribus, in Christo dilectis, super hac tam rationabili nostre libertatis donacione ulla inposterum ambiguitas cuiquam dubium oriatur, vel saltim cavillosa questio a quocunque moveatur, (et hec nostra donatio) cum predictis possessionibus et suprascriptis terminis, sicud in privilegio Waldizlavi ducis Polonie noscuntur haberi, rata et inconvulsa perpetuo perseveret, presentem paginam sigilli nostri appensione cum testium subscriptione fecimus roborari. Testes: Princiborus, Sulisclavus Tesseradawiz, Pantynus Stephaniwiz et Iacobus Szotynuwiz, Vinsclavus et alii quam plures. Datum anno Domini MCCXXXVII, IIII Nonas Februarii, in Stetin.

Colbas, *Kolbacz*. Treben, *osada znikła*. Doberpol, *Dobberphul*. Stagnum Zovina, *z niemiecka Stawin See*.

Nr. 202.

Vlodislaus dux Polonie filius quond. Odonis ducis 1237 Mai 23, in Gnezna; confert Domui Hospitalis s. Iohannis Baptistae hereditatem Korytowo cum omnibus attinentiis.

Praga, Archiv. Prioratus Ordinis equitum Melitensium. (Kopia z XVIII wieku, bez podania źródła.) Poznań, Königl. Staats Arch. Relation. Posnaniens. a. 1777 fol. 229. Raczyński, Cod. diplomatic. Maior. Polon. Nr. 16. J. Chr. Dithmar w: Genealog. Histor. Nachr. v. d. Herren-Meistern d. Johanniter Ordens, powołuje się na dokument z r. 1237, mocą którego zamek Drachim Kawalerom św. Jana został od księcia Polskiego nadanym.

In nomine sancte Trinitatis et individue Unitatis amen. Testamentum suum non bene disponit, qui terrenis tantum heredibus testatur et non facit Christum sue substantie conheredem: universa bona qui prestat hominibus, partem debet recipere prestitorum. Innotescat igitur tam presentibus quam futuris presentis pagine lectoribus, quod ego Vlodislaus Dei gratia dux Polonie filius quondam Odonis ducis eiusdem principatus, de consensu filiorum meorum Premisli et Boleslai donavi hereditatem que vulgariter Choritovo vocatur Domui Hospitalis sancti Iohannis Baptiste, cum omnibus suis attinentiis, cum omni utilitate ac libertate pacifice ac perpetuo possidendam, sicut eam possedit patruus meus pie recordationis dux Vlodislaus; habentem terminos a rivo qui Bossia dicitur ad silvam Stariz nuncupatam, et ad Obeser

lacum, et ad usque Procolno lacum, et usque ad Inem rivum parvum, et usque Smoler silvam, usque ad magnum fluvium Inem ubi intrat Soveniza, et usque in fluvium Dravanz, et usque in Konotope, usque ad parvum lacum Somite. Concessi eciam eiusdem Domus fratribus licenciam ibidem locandi Teutonicos iure Theutonico, habendi tabernas et forum. Et ne processu temporis nostra quam fecimus donatio ulla possit perturbari calumnia, adhibitione testium quorum nomina sunt subscripta: Bozonis prepositi, Balduini decani, Cristiani custodis, Mutine, Thome canonicorum Gneznensium; de laycis personis Conradi castellani Poznaniensis, comitum: Thomeslai filii Dobrogosti, Eustachii filii Iohannis, Goslavi filii Bugivogii, Gotardi filii Dalberti, Tolislavi filii Milostii, et sigilli mei impensione studui roborare. Datum in Gnezna per manum mei cancellarii nomine Stephani anno gratie MCCXXXVII, Indictione X, Iunii X Kalendas.

Choritovo, *z niemiecka Kürtow.* Bossia rivus, *z niem. Pössing Fl.* Stariz silva, *las nad jeziorem Stariz.* Obeser lacus, *z niem. Boviser See.* Procolno lacus, *z niem. Klohn See.* Ina rivus parvus, *z niem. Faule Ihna.* Smoler silva, *nie odgadniona.* Magnus fluv. Ina, *z niem. Ihna.* Soveniza, *z niem. Stöveniz Bach.* Dravanz fluvius, *Drawa rz. z niem. Drage.* Konotope, *z niem. Kontopp See.* Parv. lacus Somite, *z niem. Klein Zamitten See. Obszar powyżéj określony leży pomiędzy miasteczkami Arnswalde czyli Choczno, Neu Wedell, i Woldenberg czyli Dobiegniewo.*

Nr. 203.

Wladislaus dux Polonie 1237 Jul. 3, in Gnezna; ecclesiam Poznaniensem amplissimis privilegiis munit.

Poznań. Archiv. Capituli. Lib. privil. B, Nr. 87.

In nomine sancte Trinitatis et individue Unitatis amen. Quoniam acta et voluntates hominum sepe solent variari, necesse est quod ea que in perpetua volumus stabilitate permanere, litterarum diligentia faciamus annotari. Inde est quod ego Wladislaus Dei gratia dux Polonie notum facio universis Christi fidelibus, quod ob remedium anime mee animarumque uxoris et filiorum meorum, contuli omnibus ascriptis beati Petri et aliarum ecclesiarum eiusdem diocesis plenam libertatem ut nullis per me vel barones meos graventur vexationibus, nec a quocunque nisi coram episcopo vel suis dominis in ius evocentur: exceptis eis qui aut in traditione castri convicti fuerint, aut familias nostras eduxerint, vel hostes in terram duxerint: et eorum iudicium, presentibus ipsorum dominis vel nuntiis eorum, nobis reservavi, ita tamen, quod mulctam quam pro huiusmodi delictis infligendam rationabiliter videor, ipsorum domini percipiant, nisi sit tale delictum quod ultimo sit supplicio puniendum. Nec ad constructionem castrorum eos cogi volo nisi in quorum districtu commorantur, exceptis Poznaniensibus, quos ad constructionem castri Gneznensis deputavi. Liberi vero villas ecclesiarum inhabitantes hac gaudeant libertate, quod coram nullo officialium vel castellanorum conveniantur, nec coram me compareant nisi meo sigillo evocati speciali, a strosza, a podvorove et aliis exactionibus sint immunes; et hec locum habeant in villis iam possessis. Acta sunt hec anno gratie millesimo CC. tricesimo VII. tertio die Iulii in Gnezna, presentibus episcopo Poznaniensi Paulo, Bal-

duino decano, Stephano cancellario, Mutina preposito sancti Georgii, Cecirado castellano Gneznensi, Gotardo milite, Gozlao, Lutoldo tribuno, Vitoslao decano, magistro Theodrico, Twardomiro magistro hospitalis, N. G. H. T. canonicis Poznaniensibus. Et ut hec mea et filiorum meorum liberalitas in perpetuum firmitatis robur accipiat, appensione mei sigilli et Gneznensis Capituli eam dignum duxi roborandam. Rescriptum in Plevis presentibus: domino episcopo Poznaniensi Boguphalo, Fredrico preposito, Vitoslao decano, Petro archidiacono, Iohanne custode, Eusebio, anno Domini M.CC.XL.III, octavo Kalendas Iulii, et sigillis eorum sigillatum. Ego Bernhardus notarius tunc hec conscripsi.

Plevis, *Plewiska*.

Nr. 204.

Gregorius Pp. IX 1237 Sept. 29, Viterbii; mandat abbati de Stragow et ejus collegis, ut de sententia excommunicationis ob ecclesiam Gneznensem in ducem Silesiae lata decernant.

Theiner, Monumenta histor. Poloniae I, 67.

Gregorius episcopus (*etc.*), dilectis filiis .. abbati de Stragow Premonstratensis Ordinis, .. preposito et .. archidiacono Pragensibus salutem (*etc.*). Nobilis vir H. dux Zlesie et Cracovie pridem transmissa nobis petitione monstravit, quod venerabilis frater noster .. archiepiscopus, Capitulum et clerus Gneznenses, asserentes ipsum et suos sibi et ecclesie Gneznensi eiusque hominibus dampna gravia et iniurias irrogasse ac offendisse in pluribus ecclesiasticam libertatem, et quod pluries monitus ab eodem archiepiscopo super hiis satisfacere non curavit, ad appellationis diffugium convolando super hoc contra eum ad venerabilem fratrem nostrum .. episcopum quondam Mutinensem, tunc in Pruscie partibus apostolice Sedis legatum, nostras litteras impetraverit. Et licet idem nobilis tunc sicut asserit esset infirmitate gravatus, et pro recuperatione castri sui de Pobzin, ab hostibus invadentibus terram eius per violentiam occupati, ac aliis bonis suis inoffense servandis grande studium assumere cogeretur, paratus nichilominus quam cito facultas occurreret coram dicto episcopo personaliter comparere pro causa tam ardua, quam per procuratorem nolebat nec comode poterat expedire: quia tamen idem episcopus, dicti ducis excusationem huiusmodi non admittens, ipsum in tante necessitatis articulo constitutum ad litigandum coram ipso contra iustitiam compellebat, ipse nostram audientiam appellavit. At idem episcopus, legitima eius appellatione contempta, tulit excommunicationis sententiam in eundem, et excommunicatum fecit per totam terram ipsius publice nuntiari; quare pro dicto nobili fuit nobis humiliter supplicatum, ut sententiam ipsam irritam nuntiari, et in statum revocari debitum quicquid post eandem appellationem attemptatum constiterit, mandaremus. Dictus vero archiepiscopus proposuit ex adverso, quod cum ipse dudum contra dictum ducem, super eo quod libertatem Gneznensis ecclesie ac aliarum ecclesiarum Polonie multipliciter deprimit et conculcat, ad supradictum episcopum nostras litteras impetrasset: dictus episcopus in ducem ipsum, quia legitime citatus ab eo ad respondendum coram ipso comparere contumaciter contempnebat, excommunicationis sententiam exigente iustitia promulgavit, propter quod idem dux vocem ad nos appellationis emisit: quare idem archiepiscopus postulavit a nobis, ut sententiam

ipsam faceremus robur debitum obtinere. Unde nos vobis de ipsius archiepiscopi et procuratorum dicti ducis assensu dedimus nostris litteris in mandatis, ut si dictam excomunicationis sententiam inveniretis post appellationem ob dictas causas vel earum alteram ad nos interpositam esse latam, denuntiantes eam penitus non tenere, revocaretis in statum debitum quicquid post eandem appellationem constaret temere attemptatum: alioquin sententiam ipsam, sicut rationabiliter prolata esset, faceretis auctoritate nostra usque ad satisfactionem condignam appellatione remota integre observari, appellantem in expensas legales condempnando. Verum, cum in iamdictis litteris ad vos directis nulla sit vobis super principali attributa cognitio, et in dispendium supradictis vertatur ecclesiis quod causa ipsa maneat diutius in suspenso: nos utrique partium super hoc salubriter providere volentes mandamus, quatenus eisdem litteris non obstantibus sepedicto duci ad cautelam absolutionis beneficium impendentes, eidem spatium trium mensium terminum peremptorium prefigatis, quo post monitionem nostram per procuratorem sufficientem et idoneum se nostro conspectui representet, super principali facturus et recepturus quod dictaverit ordo iuris. Quicquid autem super hoc feceritis, nobis fideliter rescribatis. Quod si non omnes (*etc.*). Datum Viterbii III Kalendas Octobris, pontificatus nostri anno undecimo.

Pobzin, *dziś z niemiecka Pombsen.*

Nr. 205.

Vlodislaus dux Polonie 1237 s. d., in Poznan; confirmat donationem insulae in confinio oppidi Krzywin sitae, quam comes Vison monasterio de Lubin contulerat, simul et possessionem hereditatis Cichowo, eidem monasterio a comite Iosepho datae.

Pergam. orygin. Dziurki od przywieszenia pieczęci Władysława księcia, osobno zachowanéj. (pieczęć XI).

Poznań. Bibl. Raczyńsk. Diploma A. 8 Raczyński, Cod. diplom. Maior. Polon. 15.

In nomine Domini amen. Quoniam ab humana facilius labuntur memoria que nec scripto nec voce idoneorum testium perhennantur, ideo nos Vlodislaus Dei gracia dux Polonie filius ducis Odonis notum facimus universis presentibus et futuris presens scriptum inspecturis, quod comes Vison quondam filius Nicholai de Rufa Ecclesia, ob reverenciam beate virginis Marie in remissionemque peccatorum suorum contulit ecclesie Lubiniensis monasterii insulam que adiuncta est metis Crivinensis civitatis, in descensu pontis maioris a dextris et a sinistris adiacentem, cum omnibus utilitatibus ad eam spectantibus. Confirmamus etiam quandam hereditatem que vulgariter Cychovo nuncupatur, que a comite Ioseph quondam filio Dobeslai et eius omnibus consanguineis supra nominato monasterio in elemosinam et remedium animarum suarum iure hereditario est donata. In cuius rei testimonium, ne aliquis tam solempni donationi simulque nostre confirmationi ausu temerario valeat contraire, presentem paginam sigilli nostri munimine duximus roborandam. Datum in Poznan coram venerabili patre nostro domino Paulo episcopo, comite Bronisio palatino, Cecerado castellano Gneznensi, comite Petro filio Dethlebi, anno Domini M.CC.XXXVII.

Rufa Ecclesia, *dawniéj Czerwony kościół, dziś Czerwona wieś.* Lubiniensis, *de Lubin.* Crivinensis civitas, *Krzywin,* Cychovo, *Cichowo.*

Nr. 206.

Svventopelcus dux Pomoranie 1237 Dec. 26, in Slupsk; ecclesiae Gneznensi villas Kruszyn, Mochle et Orle confert.

Pergam. orygin. dwa równobrzmiące. Na sznurkach z nici jedwabn. czarn. przywieszona pieczęć, okazuje w ułamku Jeźdzca zbrojnego pędzącego w lewo; prawą prowadzi konia, w lewéj trzyma proporzec; po za Jeźdzcem, wyobrażenie Lilii. — Z napisu: S. Domini... Danceke.

Gniezno. Archiv. Capituli Metropol. II. 5, 6.

In nomine Domini nostri Ihesu Christi amen. Quoniam hanc sibi legem nobilitas ponit, ut nisi in beneficiis creverit nichil se prestitisse putet, et magno viro cedit ad dedecus illud promittere seu donare quod eventum suum habere non debeat: quandocumque idcirco necesse est, quanto maior et nobilior est persona, ut ea que libere ac liberaliter donat, ne processu temporis ab humana evanescant memoria, per scripti continenciam et sigilli appensionem ad noticiam transmittat posterorum. Eapropter ego Svventopelcus Dei gracia dux Pomoranie, predecessorum meorum inherens vestigiis eorumque fieri cupiens ydoneus immitator presertim in hiis que ad honorem Dei et ecclesiasticam utilitatem facta esse noscuntur, universis presentibus et futuris notum esse volo, quod ob reverentiam Dei et beati Adalberti martiris, inspecto eciam erga me carissimi patris mei domini Fulconis Gneznensis archiepiscopi servicio et favore, sibi et successoribus eius nec non Gneznensi ecclesie villas in dominio meo sitas, Grusevo videlicet, Mochle ac Orel cum omnibus utilitatibus que in eisdem villis sunt vel haberi possunt, cum lacubus videlicet, piscationibus et venationibus plene contuli hereditario iure pacifice ac quiete in perpetuum possidendas. Termini autem sive gades earundem villarum sic denominantur: Mostek, Palice, Bloto, Gori, Soravebloto, Cololens, Kamoniiaz. Et quia divine gracie plenitudo diminutionem non capit sed omnia peccata vere penitentibus simul et semel dimittit: ut plenam remissionem peccatorum meorum consequar, quia memorate ville in terminis mei dominii sunt site, ut eas coloni undecunque venientes liberius inhabitent, talem eis confero libertatem: ut inhabitatores earundem ab omni servitute, solutione ac eciam exactione quocunque nomine conseantur, que umquam ducibus Pomoranie in eis compecierunt vel competere potuerunt, et eciam ab edificatione castrorum et expeditionibus sint immunes, et a nemine iudicabuntur preter ipsum archiepiscopum, vel cui eos ipse archiepiscopus commiserit iudicandos. In cuius rei testimonium presens scriptum mei munimine sigilli duxi roborandum. Verum, quia quod Deo semel atribuitur ad humanos usus revocare non licet: quicunque meorum heredum seu successorum hanc meam donationem, pro salute animarum factam, inmutare seu revocare vel aliquo modo perturbare presumpserit, gracia et misericordia Dei omnipotentis careat, et cum Iuda traditore in profundum inferni perpetuo demergatur, coram Deo et Sanctis eius in die iudicii rationem redditurus. Datum in Slupsk anno Domini M. CC. tricesimo septimo VII Kalendas Ianuarii, videlicet in die beati Stephani prothomartiris, pontificatus eiusdem domini Fulconis archiepiscopi anno decimo.

Grusevo, *Kruszyn.* Mochle, *Mochle.* Orel, *Orle.* Mostek, *nie odgadnione.* Palice, *z niemiecka Alt Belitz.* Bloto, *Białebłoto.* Gori, *Górki przyłączne.* Soravebloto,

dziś może Żurczyn. Cololens, *Samoklęski.* Kamoniiaz, (*kamienna tama*), *nie odgadnione.* Slupsk, *z niemiecka Stolpe.*

Nr. 207.

Vladizlaus dux Polonie 1238 Febr. 15, in Gnezna; cum Ordine Theutonicorum pactionem mercatoriam init.

Höhlbaum, Hansisches Urkundenbuch. Dogiel Cod. diplom. IV, Nr. 19.

Nos Vladizlaus Dei gracia dux Polonie notum esse cupimus universis, quod cum ab honestis viris fratribus Domus Teuthonice et ab aliis pluribus audissemus querelas multimodas super exactionibus theloneorum indebitis in terra nostra, visum est nobis cum deliberatione, quod iura conscribi de talibus faceremus, ut sciatur distincte quis de quibus theloneum solvere teneatur et quantum: ne vano timore percussi tam Cruce signati peregrini quam negociatores, a suis intentionibus desistendo itinera sua mitius peragant, et ut thelonearii extorquere plus quam debeant non presumant. Statuimus igitur, ut omnes tam peregrini Cruce signati quam qui cum familiis et suppellectilibus transeunt ad Prutiam vel ad terram Culmensem, omnimoda gaudeant libertate, nisi si in reditu talia duxerint, de quibus negociationis evidens suspitio habeatur. Si vero evidens non extiterit, is, cuius sunt illa, iuramenti cautione prestita quod ad usus proprios habere proposuit, se absolvat. Item, cum cives de terris fratrum, quos prediximus, exire voluerint ad domus sue necessaria comparandum, si unus vel duo seu plures cum literis testimonialibus eorundem fratrum venerint in quibus ipsorum nomina sunt notata: de huiusmodi necessariis nichil solvant. Et cum ad ultimum revertentur theloneum, suas literas debebunt thelonneario resignare. Hoc autem theloneum esse factum sanximus in Gnezna et in Poznan: ut negociatores quicquid in curribus suis duxerint, preter salem et allecia, dent de quolibet equo curruum duos scotos tantum, nisi de pannis unam ulnam longam ad totum brachium de optimo panno quem habuerint sub scarlato, et marcham piperis superaddent theloneo memorato. De sale vero pro quolibet equo trahente, unum cribrum cum cumulo dabunt tantum. De allecibus quoque, si currus Polonicus fuerit, pro equo sex verva allecium, sed si Theutonicus extiterit, pro singulis equis quatuor verva. Item, si quis in curru in quo ducit necessaria supradicta, pannos decem ad maius quos vendere voluerit, vel etiam totidem ad maius pannos cum aliis mercationum rebus duxerit: de quolibet panno dabit duos denarios Turunenses preter theloneum sepedictum. Hiis adicimus institutis, quod quicquid comparaverint cum omnibus primo dictis, nisi allecia, nichil solvent. Harum institutionum testes sunt hi fratres Ordinis predicti: Iacco tunc in ministerio sancte Crucis constitutus et Iohannes, et nobiles nostri Domerat, Cicerat castellanus Gneznensis, Milesa castellanus in Oztrowe, Nebora castellanus in Oberiz, Zbilut, et alii quam plures. Datum in Gnezna Anno gracie M.CC.XXX.VIII, Indictione undecima, quindecimo Kalendas Martii.

Prutia, *Prusy.* Culmensis, *de Chełmno.* Oztrowe, *Ostrów, zamek na wyspie jeziora Lednica, dziś ruina.* Oberiz, *Obrzycko.*

Nr. 208.

Gregorius Pp. IX 1238 Mart. 23, Laterani; confirmat possessionem Domus de Poznań et bonorum ad eandem pertinentium, quae b. m. Mesko ac Vladislaus filius ipsius, duces Poloniae, fratribus Hospitalis Ierosolimitani contulerant.

Praga. Archiv. prioratus Ordinis equitum Melitensium. (Kopia w zeszycie papierowym, bez oznaczenia źródła; pismo XVIII wieku.)

Gregorius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis priori et fratribus Hospitalis Hyerosolymitani in Moravia salutem et apostolicam benedictionem. Iustis petentium desideriis dignum est nos facilem prebere consensum, et vota que a rationis tramite non discordant, effectu prosequente complere. Eapropter dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus grato concurrentes assensu, Domum de Poznan cum villis pertinentibus ad eandem, quam clare memorie M. ac V. filius eius, duces Polonie, ab omnibus exactionibus secularibus exemptam vobis prout pertinebant ad ipsos pia et provida liberalitate concessisse dicuntur, velut in eorum litteris confectis exinde assertis plenius continetur, nec non possessiones et alia bona vestra sicut ea omnia iuste ac pacifice possidetis, vobis et per vos Hospitali vestro auctoritate apostolica confirmamus et presentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre confirmationis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Laterani X Kalendas Aprilis, pontificatus nostri anno XII.

Nr. 209.

Gregorius Pp. IX 1238 Mart. 25, Laterani; mandat Conrado Mazoviae et Lanciciae et aliis ducibus Poloniae, ne homines ecclesiae Gneznensis molestent.

Theiner, Monumenta histor. Poloniae I, 70.

Gregorius episcopus (*etc.*), dilectis filiis nobilibus viris C. Mazovie et Lanchicie et aliis ducibus Polonie salutem (*etc.*). Sua nobis venerabilis frater noster . . archiepiscopus Gneznensis petitione monstrabat, quod cum olim ad nostram audientiam pervenisset quod vos homines cathedralium et aliarum ecclesiarum Gneznensis provincie angariis, perangariis et vectigalibus graviter affligendo, eos, ut vestros venatores in domibus suis reciperent ac vobis procurationes indebitas exhiberent, in expeditionibus vestris propriis stipendiis militarent et vestris munitionibus et domibus construendis insisterent, contra iustitiam cogeretis, et alias per vos tam enormiter gravarentur, quod nec suis poterant vacare negotiis nec prefatis ut tenentur ecclesiis deservire, et nichilominus a vobis et vestris officialibus indifferenter tanquam proprii servi vestri compellerentur obsequiis et iudiciis subiacere: venerabili fratri nostro . . episcopo quondam Mutinensi penitentiaro nostro apostolice Sedis Legato scripsimus, ut aliqua consuetudine, que corruptela potius dicitur, non obstante, vos ab huiusmodi molestiis dictorum hominum coherceret. Preterea, cum tu fili dux Mazovie et Lan-

chicie decimas ecclesiis debitas quibusdam personis pro tua distribueres voluntate, super hoc tibi nostras direximus litteras, continentes ut eas sicut tenebaris eisdem ecclesiis exhiberes; prefato episcopo per alias litteras iniungentes, ut si mandatum nostrum adimplere negligeres, te ad id per censuram ecclesiasticam ratione predicta coactaret. Sed licet idem episcopus vos, ut ab huiusmodi molestiis desisteretis ipsorum, auctoritate apostolica duxerit monendos, vos tamen, indurantes in hoc vestram faciem supra petram, predicti legati in nullo curavistis parere mandatis, peiora postmodum peioribus committentes. Verum, cum id non possimus ulterius sub dissimulatione transire, nobilitatem vestram rogandam duximus attente et monemus per apostolica vobis scripta mandantes, quatinus ob reverentiam apostolice Sedis et nostram a predictorum ecclesiarum et hominum indebitis super premissis gravaminibus quiescentes, omnino eis de illatis dampnis et iniuriis debitam satisfactionem exhibere curetis: alioquin sententias, quas idem archiepiscopus vel suffraganei eius iuxta officii sui debitum in personas et terras vestras rite duxerint promulgandas, ratas habebimus et faciemus, auctore Domino, usque ad satisfactionem condignam inviolabiliter observari. Datum Laterani VIII Kalendas Aprilis, anno duodecimo.

Nr. 210.

Gregorius Pp. IX 1238 Jun. 4, Laterani; archiepiscopo Gneznensi concedit, ut per suam provinciam sibi crux anteferri possit, absente tamen ibidem legato Sedis apostolicae.

Theiner, Monumenta histor. Poloniae I, 72.

Gregorius episcopus (*etc.*), venerabili fratri .. archiepiscopo Gneznensi salutem (*etc.*). Considerans diligenter quod in Cruce Domini nostri Ihesu Christi te oporteat gloriari, pie desideras salutifere crucis Eius vexillum ante te facere de nostra licentia baiulari, qui Crucis mortificationem iugiter in tuo corpore debes pro divini nominis amore portare. Nos igitur attendentes, quod non sunt tibi armature celestis insignia deneganda qui contra tue persecutores ecclesie certamine fere incessante laboras, presentium tibi auctoritate concedimus, ut per tuam provinciam ante te deferri facias crucis signum: nisi cum apostolice Sedis legatus in Polonia fuerit constitutus, ut in hoc ei deferas tanquam a nostro latere destinato. Nulli ergo (*etc.*) nostre concessionis (*etc.*). Si quis autem (*etc.*). Datum Laterani II Nonas Iunii, pontificatus nostri anno duodecimo.

Nr. 211.

Kazimirus dux Cuyavie 1238 Jun. 30, in colloquio de Dancow; roborat adiudicationem quarundam villarum, monasterio de Strzelno contra petitionem comitis Simonis de Ludziska addictam.

Strzelno. Privil. monasterii s. Mariae. Lib. privil. fol. 21.

In nomine sancte et individue Trinitatis amen. Evanescunt simul cum tempore que geruntur in tempore, nisi aut a voce testium aut a scriptura percipiant memo-

riam literarum. Innotescat igitur presentibus et futuris presentem paginam inspecturis, quod nos Kazimirus divina favente clemencia dux Cuyavie, cum comes Symon filius quondam Simonis de Ludisch H. prepositum de Strelna pro quibusdam villis circa Halm, videlicet Cupinino, Comorowo, Ostrofno et Podabe coram nobis in iudicium evocasset, et in termino constituto, scilicet in colloquio de Dancow, dictus prepositus dominam Smislavam relictam quondam comitis Calconis, ex cuius collacione domus Strelnensis Halm cum predictis villis et aliis adiacentibus possidebat, coram nobis in iudicio statuisset, supradicto comite S. sepefatas villas repetente, soror ipsius prenominata S. contra ipsum tali fuit excepcione usa: quia patre ipsius quodam tempore pro eisdem villis contra ipsam et domum Strelnensem agente coram domino Meschone duce Polonie et patre nostro domino Cunrado tunc duce Mazovie et Cuyavie, et comite Christino tunc palatino ipsius pro fratre premortuo et domo Strelnensi respondente et pro ipsa domina, sentencia fuit data; unde, cum eadem domus annis quadraginta et sex easdem villas pacifice et inconcusse possedisset, suam transierit in rem iudicatam. Nos ergo tali excepcione permoti, patri nostro et domino M. episcopo Cuyaviensi, cui eadem causa circa patrem nostrum tunc temporis conversanti fuerat bene nota, nec non et fratri nostro domino Boleslao duci Mazovie et eorum baronibus idem negocium detulimus terminandum. Cum igitur in tantorum principum presencia partes constitute more solito decertarent, dominus et pater noster per se et suos assessores memoriter recordans super eodem negocio iudicii habiti et sentencie date, iterato pro domina S. moniali, relicta quondam comitis Calconis, et domo Strelnensi que ex collacione ipsius villas possidet supradictas, sentenciam dedit et villas pretaxatas adiudicavit iure perpetuo possidendas; cui rei nos consentimus et nostri sigilli munimine communimus. Acta autem sunt hec anno gracie Domini M.CC.XXXVIII, Indiccione V, litera dominicali E, in die Commemorationis beati Pauli in colloquio de Dancow coram his testibus: domino B. duce Mazovie, domino M. episcopo Cuyavie, scolastico Iohanne Plocensi, Alberto iudice curie, B. palatino Mazovie, I. palatino Cuyavie, Cstiborio castellano Lanciciensi, Mathia canonico Crusviciensi, Bartone thesaurario Mazovie, Lesota thesaurario ducis Cunradi, Miraslao thesaurario Cuyavie, Boguslao subiudice ducis C., Naslao subiudice Cuiavie, Domavscone subthesaurario, Eustachio canonico Wlodislaviensi et Blasio canonico ecclesie eiusdem, Gerardo subthesaurario ducis K., Sebastiano dapifero episcopi Cuyavie, et aliis quam pluribus qui eidem iudicio affuerunt.

Ludisch, *Ludziska.* Strelna, *Strzelno.* Halm, *Chełmno.* Cupinino, *Kupinin.* Comorowo, *osada znikła.* Ostrofno, *Ostrów.* Podabe, *Dąbie.* Dancow, *Danków.* Wlodislaviensis, *de Włocławek.*

Nr. 212.

Paulus Poznaniens. episcop. 1238 Aug. 17, in Capitulo Poznaniensi; concedit monasterio de Trzebnica partem decimarum de villa Chociule.

Pergam. orygin., u którego pięć pieczęci podłużowatych przywieszono. Pierwsza wyobraża osobę duchowną, napis: S. Petri archidiaconi Poznaniensis; *druga Kapituły Poznańskiéj;* (pieczęć VIII.) *trzecia wyobraża biskupa błogosławiącego, na którego lewéj księga, napis:* Sigillum Pauli Poznaniensis Epi.; *czwarta przedstawia osobę du-*

chowną stojącą z złożonemi rękami przed mensą, na której kielich, napis: S. Vitoslavi decani Poznan.; *piąta przedstawia osobę duchowną siedzącą, pod nią takąż osobę klęczącą zwróconą w prawo, napis:* S. Bogufali Cantoris Poznan.

Wrocław. Königl. Staats. Archiv, Trebnic. Nr. 47. — Mosbach, Wiadomości, p. 15.

In nomine sancte Trinitatis et individue Unitatis amen. Approbanda est antiquorum circumspecta sedulitas, que contra calumpnias et novercales oblivionis insidias res gestas decreverit annotari apicibus, ut posterorum presentarent aspectibus que suis sunt acta temporibus. Ideoque horum exemplis inherendo ego Paulus divina miseracione Poznaniensis episcopus notum facio tam modernorum presentie quam futurorum posteritati secuture, quod ad peticionem domini Henrici illustris principis Dei gracia ducis Zlesie, Cracovie et Polonie, ad honorem Dei et beate Marie semper virginis beatique Bartolomei, religioso Conventui Trebniciensis cenobii de unanimi consensu et communi consilio Capituli mei de decima hereditatis que Chociule circa Oloboc nuncupatur integraliter michi spectante condescendi; ita quod de quolibet manso Flamingico tres mensure Croznenses, videlicet due siliginis et una avene, michi et meis successoribus, annis libertatis transactis, persolvantur; exceptis feodalibus mansis, qui prefectis villarum et plebanis ecclesiarum iure libertatis conferuntur. Ne autem processu temporis hoc factum aliquis attemptet immutare, presens scriptum sygillis, meo scilicet et Capituli mei prelatorumque meorum: Vitozlavi decani, Petri archidiaconi et Boguphali cantoris, dignum duxi roborare. Actum in Capitulo Poznaniensi anno ab Incarnatione Domini M.CC.XXXVIII, XVI Kalendas Septembris, in octava beati Laurentii, sub presentia horum testium, prelatorum predictorum et aliorum multorum canonicorum: Nicholai videlicet custodis, Michaelis, Helvici, Petrici, Nicholai, Alberti, Theophili, Blasii, Florentii, Gerardi, Nicholai de Glinca, Iohannis fratris Sulistri, Nicolai Morokociz, Eusebii subcustodis, Andree, ceterorumque clericorum ac laicorum.

Trebniciensis, *de Trzebnica.* Chociule, *z niemiecka Kutschlau.* Oloboc, *z niem. Mühlbock.* Croznensis, *de Krośno, z niem. Krossen.* Glinca, *Glinka.*

Nr. 213.

Wladislaus quond. ducis Odonis filius dux Polonie 1238 s. d. et l.; confirmat donationem villarum quas avus suus dux Meseco et patruus suus dux Wladislaus Domui Hospitalis in Poznań contulerant, ipse vero incolas earum pluribus libertatibus munit.

Poznań. Archiv. Capituli. Lib. privil. E, pars 2, fol. 1. v.

In nomine sancte Trinitatis et individue Unitatis amen. Ut ea que nostris temporibus aguntur posterorum noticie presententur, predecessorum nostrorum vestigiis inherentes rem presentem dignam apicibus denotamus, et sic lites ambiguas et scandala que ex litibus oriri possent suffocamus; multis enim incommodis prudenter occurrimus, cum etatis nostre negocia litterarum memorie commendamus: quia, quod a nostris prioribus institutum asseritur, ad nostram presenciam non venisset, si celassent illud obsequia litterarum. Approbanda est ergo antiquorum circumspecta

sedulitas, qui contra novercales oblivionis insidias res gestas litterarum apicibus denotarunt, ut eas aspectibus posterorum presentarent. Ad horum itaque imitacionem ego Wladislaus quondam ducis Odonis filius Dei gracia dux Polonie, donacionem et libertatem quam pye recordacionis avus meus dux Mesco et patruus meus dux Wladislaus ob remissionem peccatorum suorum in villis hiis, scilicet Oberze cum asscripticiis, Wyrchuczino, Drozin cum foro et taberna, Veliko, Curenczino, Wigonovo, Milostovo, Andreievo, Pogorelicia cum naulo, ad domum Hospitalis in Poznan contulerunt, et que ego eidem in hiis et in aliis donavi ut ibidem divinum celebretur officium et peregrinis atque pauperibus secundum facultatem subveniatur, si quid vero superfluum fuerit, ad subsidium Terre sancte domui Hospitalis Hierosolimitani transmittatur: cupiens esse elemosinarum particeps dignum duxi confirmare, ab omni servitute powosz, przewod, strosa videlicet et podvorowe homines predictarum villarum immunes constituentes; et quod non nisi nostro sigillo citentur, et quod a nullo castellanorum iudicentur; vendendi et emendi que ad necessaria domestice cure pertinent ipsius domus, ab exaccione ipsius thelonei et cuiuslibet alievis solucionis sint liberi. Item villam que iacet in territorio ecclesie domus Hospitalis, liberam constituo cum filiis meis Premislone et Boleslao ab omni exaccione thelonei, monete et targowe. Et ne quis hoc factum in posterum valeat immutare, presentis scripti paginam patrocinio et sigilli mei munimine decrevi insignire. Acta sunt hec sub testimonio domini Pauli episcopi Poznaniensis, decani Vitoslai, archidiaconi Petri, Nicolai custodis, et plurium canonicorum Capituli ecclesie Gneznensis: prepositi Bozonis, decani Baldevini, Boguffali archidiaconi, Mutine beati Georgii prepositi, et aliorum canonicorum eiusdem predicte ecclesie; militum: comitis Ceciradi Gneznensis castellani, Domaradi, Gothardi castellani Poznaniensis; anno ab Incarnacione Domini millesimo ducentesimo tricesimo octavo.

Oberze, *Objezierze*. Wierzchucin, Drożyn, *dziś tak samo*. Veliko, *Wielkie*. Curenczino, *Skórzencin*. Wigonovo, *osada znikła na przedmieściu m. Poznań*. Milostovo, *Miłostowo*. Andreievo, *Andrzejewo*. Pogorelicia, *Pogorzelica*. Villa in territorio ecclesie domus Hospitalis, *dziś Święty Jan*.

Nr. 214.

Viola ducissa de Kalis et de Ruda 1238 s. d., in colloquio in Bobrownik; permittit una cum filio suo duce Wladislao Clementi castellano de Kraków, villas Lubnica et Konarzew iure Novi fori locare.

Poznań. Königl. Staats Arch. Ołobok 9. (*Kopia potwierdzona w zeszycie pergam. przez:* Stanislaus Augustus rex Poloniae etc. 1776 Octob. 11, Varsaviae, *podpisem własnoręcznym i wielką pieczęcią tegoż króla opatrzonym.*)

In nomine Patris et Filii et Spiritus sancti amen. Quoniam generacio venit et generacio preterit et ideo plerumque memoria cum mortuis sepelitur, racio decrevit, ut que homines volunt esse stabilia, litterarum testimoniis perennentur. Hinc est quod etati que presens et que ventura est notum esse cupimus, quod nos Viola Dei gracia ducissa de Kalis et de Ruda cum filio nostro duce Vladislao, baroni nostro Clementi castellano de Cracow ius Theutonicale in hereditate sua que Lubnic dicitur

[illegible]

et alia que Konarciow nominatur contulimus, eo scilicet iure quo utuntur incole iuxta Novum forum commorantes ad omnia iura rusticorum. Insuper prefato comiti Clementi in hereditate taxata Lubnica forum faciendi libertatem contulimus, ea libertate qua fundata est civitas supradicta Novum forum item ad ius burgense. Testes huius donacionis sunt: Petrus palatinus, Andreas castellanus de Kalis, Bronis castellanus de Ruda, pincerna Miroslaus, venator Lutogneus, mareschalcus Simon, Marcus dapifer, iudex Wlost, Rupertus castellanus de Cesin de Slesia, quoque Stephanus castellanus de Zlemech, Cessata dapifer de Vraclavia, prepositus sancti Laurentii Petrus, Virbeta prepositus de Staneck, et alii quam plurimi. Ut autem hec nostra donacio rata maneat et perseverans, presentem paginam inde conscriptam sigilli nostri munimine iussimus roborari. Datum in Bobrownik in colloquio quod habitum est cum duce Henrico, anno Incarnationis Domini millesimo ducentesimo trigesimo octavo.

Ruda, *Ruda.* Lubnic, *Lubnica.* Konareiow, *Konarzew.* Novum forum *czyli Neumarkt, Środa na Szlązku.* Cesin, *Cieszyn, dziś z niemiecka Teschen.* Zlemech, *nie odgadnione.* Sanctus Laurentius, *klasztór w Kościelnéj wsi p. m. Kalisz.* Staneck, *Staniątki.* Bobrownik, *Bobrowniki.*

Nr. 215.

Sandivogius ecclesie Gneznensis cantor 1238 s. d. et l.; protestatur, se monasterio de Obra omnes haereditates suas cum omni apparatu, post obitum suum possidendas tradidisse.

Poznań. Königl. Staats Arch. Obra, Lib. privil. fol. 5. — Poznań, Archiv. Consistorii Archiepiscopal. A. C. anni 1560—67.

Universis hanc paginam videntibus et inspecturis, S. Dei gracia Gneznensis ecclesie cantor salutem in omnium Salvatore. Cum ea que geruntur in tempore, ne simul per oblivionem labatur cum tempore quodcunque inconvulsum observari decernitur, necesse est scriptis aut probabilium virorum testimonio perennari, noverit proinde que nunc est et post nos futura generacio, quod cum ego Sandivoius fundarem claustrum Obram in honorem Dei sancteque eius genitricis Marie, omnes possessiones meas: Gorcam, Crotle, Gromathcino, Lutole, Godlevo cum attinenciis eorum, Iasinez quoque cum omni apparatu suo, hoc est cum equis, bobus, vaccis, ovibus, annona, et cum ceteris domus mee utensilibus post obitum meum dilectis fratribus monachis sub Ordine Cisterciensi in claustro meo Deo servientibus contuli sine aliqua reclamacione possidendas. Et ut hec mea donacio a nullo postmodum perturbetur, hanc chartulam nostris sigillis duximus confirmandam. Huius rei testes sunt: dominus S. abbas in Obra, S. prior, S. cellerarius, Iohannes plebanus de Nalch, Mathias plebanus de Zbassin, Henza filius Henredi, Andreas et Dobeslaus de Carna. Acta sunt hec anno gracie millesimo ducentesimo trigesimo octavo.

Obra, *Obra.* Gorca, Gromathcino, Godlevo, *osady znikłe.* Crotle, *Krutle.* Lutole, *Lutołek (mokry).* Iasinez, *Jasiniec.* Nalch, *Niałek.* Zbassin, *Zbąszyń.* Carna, *Karna.*

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Nr. 216.

Wladislaus Odonis filius dux Polonie 1238 . . .; confert Domui Militiae Templi villas Zcchow, Cranchino, Tuchampe apud Driessen, Mezlibori in terra Pirch, et Venabniza super aqua Lutina sub iurisdictione castri Scharnow consistentem.

Dithmar, Genealog. Histor. Nachrichten von den Herrenmeistern des Johanniter Ordens, S. 7. (Märkische Forschungen X). Dyplomat podany w streszczeniu, oryginał i kopje zaginęły.

Zechow, *ma być dziś Hochzeit.* Cranchino, *Hohen Carzig.* Tuchampe, *Tucząp.* Driessen, *Drzeń, z niemiecka Driesen.* Mezlibori, *z niemiecka Mützelberg.* Terra Pirch, *okolica miasta Pyritz w Now. Marchii.* Venabniza, Aqua Lutina, *nie odgadnione.* Scharnow, *Czarnków.*

Nr. 217.

Comes Bronissius 1239 Mart. 6, Sirotzove; confert fratribus de Paradyż redditus et utilitates de traductu fluvii Warta in haereditate Sroczewo obvenientes, et locum in haereditate Zwola ad construendum molendinum.

Rogalin. Biblioteka. Paradis, Lib. privil. Nr. 7.

In nomine sancte et individue Trinitatis, ego comes Bronissius. Notum sit universis tam futuris quam presentibus Christi fidelibus, quod ego comes Bronitius ob divine retribucionis emolumentum dilectis fratribus de Paradiso Ordinis Cisterciensis, diocesis Poznaniensis, contuli reditus et omnem utilitatem que provenit de traductu cuiusdam aque nomine Warta super hereditatem nomine Sirotzove donacione perpetua. Contuli eciam predictis fratribus locum quendam ad construendum molendinum in hereditate nomine Zwola. Ut igitur hec nostra donacio in posterum firma permaneat et inconvulsa, duxi eam sigilli mei appensione communiri interpositis testibus quorum ista sunt nomina: Damianus plebanus in Nisamisele, Gozlav miles, Laurencius, Bugdanus sacerdos et alii quam plures. Acta sunt hec Sirotzove anno gracie MCCXXXIX, II Nonas Martii, Indictione XII.

Paradisus, *Paradyż.* Sirotzove, *Sroczewo.* Zwola, *niegdyś osada nad rz. Warta p. miast. Zaniemyśl, dziś młyn tegoż nazwiska.* Nisamisele, *Niezamyśl.*

Nr. 218.

Wlodizlaus ducis quondam Odonis f. m. filius dux Polonorum 1239 Apr. 25, s. l.; confert monasterio de Lubiąż 3000 mansos circa villam Lubczesko sitos, sub voto, ut in eis villae et tres civitates construantur.

Pergam. orygin. Na niciach jedwabn. żółt. i biał. przywieszona pieczęć Władysława księcia; (pieczęć VII).

Wrocław. Königl. Staats Archiv. Leubus 70. — Die Urkund. d. kl. Leubus LXIX.

In nomine Domini nostri Ihesu Christi amen. Quoniam omnia que temporaliter aguntur, per decursionem temporis annullantur preter ea que litterarum apicibus communita sequacium memorie relinquuntur, inde est quod nos Wlodizlaus, ducis quondam Odonis felicis memorie filius, miseratione divina dux Polonorum notum facimus presentibus et futuris, quod pro remedio anime nostre contulimus beate Virgini in Lubens Cysterciensis Ordinis de dyocesi Wratizlaviensi tria milia mansorum, talium qualium sunt circa Aureum montem in terra fratris nostri illustris ducis Henrici, in territorio Wellensi circa Lubzesko et Bytin cum omni iure et omnibus utilitatibus, videlicet pratis, agris, pascuis, venationibus, lacubus, castoribus, piscationibus: volentes ut tres civitates locent in iam dicto deserto preter villas quas Domino largiente poterunt collocare. Et quia dispendium in temporalibus pati pro Christo non reputamus eius amore qui umbra manus sue nos protexit et protegit, in remissionem peccatorum nostrorum conferimus habitatoribus civitatum illarum et villarum ius Teutonicale ab omni eos iure Polonico exhimendo, ita ut nullis omnino angariis seu Polonicis consuetudinibus aggraventur, sicuti est powoz, prewod, podwoda et alie multe Polonice servitutes. Quia donum Deo collatum non expedit legibus principum subiacere, habundantiori etiam cautela ipsis habitatoribus providentes, volumus ut a collectis et petitionibus que in quibusdam terris fiunt, sint a nobis et a nostris posteris absoluti. De expeditionibus autem que fiunt extra terram, ut habitatores eiusdem deserti communiter sint omnes liberi constituimus. In defenssione vero terre, hii qui mansos in feodo receperunt, ut eo validius hostilis incursio reprimatur, propriis sumptibus adesse tenebuntur. Iudiciorum nichilominus omnium, ut est de contencione, percussione et omni questione, et etiam capitis truncacione vel suspensione, suorum tantum hominum in ibi existentium, abbati Lubensi, ut hec exsequenda advocato cui voluerit conferat, totalem tradimus auctoritatem. Si vero de iudicio capitis et qualibet magna questione fuerit placatio facienda, ut eo pocior anime nostre memoria habeatur, eidem abbati totaliter concedimus. Si qua vero contencio inter Teutonicum et Polonum orta fuerit et coram advocato sepe dicti abbatis non poterit diffiniri: ut utriusque sententia ad nullius preter nostram audientiam venire valeat, in castro tamen propinquiori cum ad ipsum pervenerimus, volomus inviolabiter observari. Preterea addidimus eidem supradicte domui, videlicet Lubensi, cum omni utilitate que deberet nobis vel nostris successoribus provenire monetam habere specialem. Volumus etiam, ut lacus et aque alie que sunt in supradicto territorio, in numero mensurabili, videlicet trium milium mansorum supradictorum, nullo modo habeantur, sed pleni per se ab eadem domo perpetuo conserventur. Ut autem hec nostra donatio firma et inviolabilis perseveret, omnem contradictionis occasionem auferentes presentem paginam conscribi fecimus et sigillo nostro communiri. Actum

anno millesimo ducentesimo tricesimo nono, septimo Kalendas Mai, sub presencia domini Pauli Poznaniensis episcopi, Balduini decani Gneznensis, Vitozlavi decani Poznaniensis, Cristini custodis Gneznensis, Petri archidiaconi Poznaniensis, Cezaeradi castellani Gneznicensis, Bogusse castellani de Wellen et aliorum multorum virorum tam nobilium quam religiosorum.

Lubens, *Lubiąż, z niemiecka Leubus.* Aureus mons, *Goldberg na Szląžku.* Wellensis, *de Wieleń.* Lubzesko, *z niem. Lubsdorf.* Bytin, *z niem. Böthin.* Wellen, *Wieleń.*

Nr. 219.

Wlodizlaus felic. memorie ducis quond. Odonis filius 1239 Apr. 25, s. l.; concedit incolis 3000 mansorum in territorio de Wieleń, quos nuper monasterio de Lubiąż donaverat, libertatem a solutione thelonei 12 annos duraturam; quibus elapsis, medietatem, sicut incolae de Krośno, solvent.

Pergam. orygin. Na niciach jedwabnych biał. czerw. i żółtych przywieszona pieczęć Władysława księcia. (pieczęć VII.)

Wrocław. Königl. Staats Arch. Leubus 71. — Die Urkund. d. Kl. Leubus LXX.

Nos Dei gracia Wlodizlaus felicis memorie ducis quondam Odonis filius, omnibus hoc scriptum inspecturis salutem et omnem dilectionem. Agnoscat universitas vestra, quod ad laudem Dei et ipsius genitricis perpetue virginis Marie, nec non et ob salutem animarum nostrarum, patris, matris, uxoris et omnium parentum nostrorum contulimus Conventui de Lubes, religiosis fratribus Cysterciensis Ordinis Wratizlaviensis diocesis, tria milia mansorum in uno ambitu, in territorio Wellensi circa Lupezesko et Bytin, talium qualium sunt in terra Henrici illustris ducis Zlesie circa Aureum montem, iure Teutonicali perpetuo possidendos cum omni utilitate, videlicet agris, pratis, pascuis, aquis, lacubus, castoribus, piscationibus, venationibus, et omnibus aliis proventibus qui nobis et nostris successoribus deberent provenire. Constituimus insuper, ut ipsi in ipso ambitu, videlicet trium milium mansorum, tres locent forenses civitates cum moneta speciali, in quacunque tamen earum decreverint constituere pociori, habituri; cuius censum et proventum qui ex ipsa moneta provenerit, una cum censu supradictorum mansorum eisdem fratribus, ut eo potior memoria nostri habeatur, in evum habendum destinamus. Hec idcirco ad universos Christi fideles denunciamus, non quod absit ob inde laudem ac favorem hominum queramus, sed magis propter hoc, quatinus fiducialius omnibus inibi colere ac inhabitare volentibus accedendi ausum prestemus uberiorem: unde, quicunque desiderant pro colendis et inhabitandis supradictis mansis terram nostram introire, omnem thelonei solutionem per duodecim annos eis relaxamus rogantes et precipientes castellanis, baronibus et omnibus thelonearis, ut omnibus terram nostram intrantibus et exeuntibus, sigillum abbatis Lubensis ostendentibus, absque omni exactione thelonei et gravamine omni tempore libertatis eorum, ab anno videlicet illo quo accesserint pro eisdem sepe dictis mansis possessuris, liberam transeundi concedant facultatem. Transactis vero annis libertatis, tocius thelonei, prout Crostenses solvunt, solvent

medietatem. Datum anno ab Incarnatione Domini M.CC.XXX.VIIII, septimo Kalendas Mai.

Lubes, *Lubiąż, z niemiecka Leubus.* Wellensis, *de Wieleń.* Lupszcsko, *z niem. Lubsdorf.* Bytin, *z niem. Böthin.* Aureus mons, *Goldberg na Szlązku.* Crostensis, *de Krośno, z niem. Krossen.*

Nr. 220.

Wladislaus dux Polonie ducis quond. Odonis filius 1239 Apr. 25, in Gneznensi civitate; mandat officialibus suis, ne a transeuntibus desertum in territorio de Wieleń situm, quod monasterio de Lubiąż donaverat, infra spatium 12 annorum theloneum exigant.

Wrocław. Königl. Staats Archiv. Leubus, Diplomatarium D. 203. — Lib. antiquus, fol. 44. — Mosbach, Wiadomości, p. 15.

Nos Dei gracia W. dux Polonie felicis memorie ducis quondam Odonis filius notum facimus omnibus hanc paginam inspecturis, quod ob remedium anime nostre et predecessorum nostrorum contulimus Deo et beate virgini Marie in Lubes, Cysterciensis Ordinis fratribus, tria milia mansorum Franconicorum in deserto de Welen circa Lubzesko et Bityn. Ceterum, quia cupimus de predicto deserto fructum aliquem Lubenses percipere cenobitas, ut eo libentius illud homines subeant possidendum rogamus et precipimus castellanis, baronibus et thelonariis omnibus, ut omnes sigillum abbatis Lubensis ostendentes, sine omni exactione thelonei et absque omni gravamine, intrantes terram et exeuntes sinatis liberos pertransire tempore omni libertatis eorum, annis videlicet duodecim ab anno quo ceperint terram nostram introire. Transactis vero annis libertatis, medium theloneum, sicut Croztenses solvunt, ab iisdem percipiatis. Datum anno ab Incarnatione Domini M.CC.XXXVIIII in die beati Marci ewangeliste, in Gneznensi civitate.

Lubes, *Lubiąż, z niemiecka Leubus.* Welen, *Wieleń.* Lubzesko, *z niem. Lubsdorf.* Bityn, *z niem. Böthin.* Croztensis, *de Krośno, z niem. Krossen.*

Nr. 221.

Boleslavus dux Zandomirie 1239 Jul. 9, in Predbor; protestatur, Fulconem archiepiscopum Gneznensem contulisse villam Kępino monasterio de Sulejow.

Pergam. orygin. Na sznurach z jedwabiu niekręconego czerwonych, przywieszono pięć pieczęci. 1széj podługowatéj ułamek okazuje osobę duchowną w infule; prawica błogosławi, lewa wsparta na pastorale; napis... Icon ... chi ... *2ga, 3cia, 4ta znikły. 5ta okrągła, mała, wyobraża Jeździca zbrojnego pędzącego w lewo, którego prawica po za sobą wznosi miecz, lewa zaś zatarta; napis zatarty.*

Warszawa. Biblioteka Przezdzieckich. Diplomata.

In nomine Domini nostri Ihesu Christi amen. Quoniam mundus caducus est et diversis cottidie casibus variatur, idcirco necesse est acciones legitimas que memoria

indigent, per scripti continenciam in noticiam transmitti posterorum. Eapropter ego Boleslavus Dei gracia dux Zandomiric cum matre mea universis presentibus et posteris notum esse volo, quod venerabilis pater Fulco divina providencia Gneznensis ecclesie archiepiscopus villam Campino inter Rospram et Mileyow sitam, quam a fratre suo patruele comite Petro et filio suo Mironesio pro alia villa Quilitia nomine recambserat, eisdem eciam presentibus et consencientibus Domui de Zuleyow pro remedio anime sue contulit iure hereditario in eternum possidendam. Actum in Predbor in colloquio inter me et matrem meam cum baronibus nostris ex una parte, et patruum meum ducem Conradum et filium eius Semovidum ex altera, VII Idus Iulii celebrato anno gracie M.CC.XXX.VIIII, presentibus eciam quam pluribus eorum nomina sunt hec: dominus Wislavus episcopus Cracoviensis, Pacoslaus palatinus Zandomirie, Mstivuy palatinus Lancicie, Pacoslaus castellanus Vislicie, Iachobus castellanus Zandomirie, Tomas castellanus Lancicie, Sdislaus castellanus de Malogost, Michael pincerna, Nicholaus iudex, Bronisius, Prandota prepositus Kilciensis, Petrus subcamerarius, Falibosius domini archiepiscopi camerarius, dominus Volimirus archidiaconus de Ruda. Datum per manum Ianusii, domini archiepiscopi cancellarii. Ut autem tam sollempne factum perpetue firmitatis robur obtineat, presentem paginam meo nec non et aliorum sigillis feci roborari.

Campino, *osada znikła.* Rospra, *Rozprza.* Mileyow, *Milejów.* Quilitia, *Kwilina.* Zuleyow, *Sulejów.* Predbor, *Przedborz.* Malogost, *Małogoszcz.* Kilciensis, *de Kielce.* Ruda, *Ruda.*

Nr. 222.

Fulco Gneznens. ecclesie archiepiscop. 1240 (sic) Sept. 30, s. l.; confert monasterio de Ląd decimas capellarum s. Petri et s. Andreae.

Poznań. Königl. Staats Arch. Ląd, Lib. privil. B, Nr. 38.

In nomine Domini amen. Cum ante tribunal Christi stare debeamus in die novissimo, sive bonum sive malum prout in corpore gesserimus recepturi, opportet ut ad eterne vite patriam per opera misericordie nobis semitam preparemus. Igitur nos Fulco Dei gracia sancte Gneznensis ecclesie archiepiscopus notum esse volumus universis presentem paginam inspecturis, quod cum illustris princeps dominus Vladislaus filius Odonis dux Polonie apud cenobium Landense pridie Remigii cum suis baronibus negocia terre ingruencia disponeret, accidit ut divinitus instinctus varias angarias abbatis fratrumque inibi Deo serviencium pietatis oculo consideraret, et locum castri quod dicebatur Lenda cum suis adiacenciis eis tribuens, capellas sancti Andree sanctique Petri, prout sui patronatus fuerant, devocione intentissima ipsorum ascriberet potestati. Cumque contingeret nos vocacione principis eiusdem huiusmodi colloquio una cum venerabili fratre nostro et coepiscopo domino Paulo Poznaniensi interesse, precibus predicti principis ac devotissima deprecacionum baronum instancia pulsati, abbatis fratrumque suorum paupertate miserabili medullitus compuncti, decimas dictarum capellarum Deo beateque Marie semper virgini pro remedio anime nostre ac successorum nostrorum usibus fratrum contulimus, prout nunc sunt ac in posterum esse poterunt perpetuo possidendas, nullam utilitatem excipientes que de nova ipsarum ampliacione poterit exoriri. Ut autem nostra tam devota donacio

a nullo successorum nostrorum poterit irritari, nominetenus expressimus hereditates in quibus prelibate decime cum omnibus utilitatibus sunt cessure: de Zagorovo, Skokome, Kopanino, Trampczino, Szetlevo, Lukome, Wronczino; que decime quocunque iure excollantur, sive ville dividantur sive transponantur vel alio nomine nuncupentur, totum quod iuris nostri esse poterit, libenti animo fratrum nostrorum usibus condonamus. Igitur ut hec omnia rata et in perpetuum inconcussa permaneant, presens scriptum nostri et Capituli sigillorum appensione dilectissimique fratris nostri domini Pauli supranominati episcopi qui hiis interfuit communimus, fidelium nichilominus virorum attestacione roborantes quorum hec sunt nomina: Gotpoldus maior prepositus, Hugo decanus, Nicolaus custos, Venceslaus scolasticus, et quam plures alii fidedigni. Datum et actum anno Domini M.CC.XL(sic),II Kalendas Octobris, Indiccione XII.

Landensis, *de Ląd.* Zagurow, Skokom, *dziś tak samo.* Kopanino, *później Kopasino, dziś Kopojno.* Trąbczyn, Szetlewo, Łukomie, *dziś tak samo.* Wronczino, *dziś Wrąbczyn.*

Nr. 223.

Mesco dux de Opol 1239 s. d., in Klinno; concedit villae comitis Clementis castellani Cracoviensis dictae Lubnica, libertatem Novi fori.

Poznań. Königl. Staats Arch. Ołobok, Nr. 9. (Kopia potwierdzona w zeszycie pergaminowym przez: Stanislaus Augustus rex Poloniae 1776 Octob. 11, Varsaviae, *podpisem własnoręcznym i wielką pieczęcią tegoż króla opatrzonym).*

In nomine Domini amen. Ea que geruntur in tempore simul labuntur cum tempore, nisi scripti vel testium fuerint munimine roborata. Hinc est quod nos Mesco Dei gratia dux de Opol notum esse volumus omnibus hanc paginam inspecturis, quod fideli nostro comiti Clementi Cracoviensi concessimus libertatem in villa que dicitur Lubnic, talem videlicet qualem habent incole Fori Novi in terra nepotis nostri Henrici ducis Silesie, tam forum liberum quam et alia ad omnia iura Theutonicorum pertinentia, prout predicto comiti placuerit. Ut autem hec nostra donatio perpetuo inviolabilis perseveret, presentem cartam sigilli nostri duximus impressione roborandam. Actum in Klinno anno dominice Incarnationis millesimo ducentesimo trigesimo nono, presentibus his: comite Iaxone, comite Nicolao, Bertoldo, Iacobo, Ottone, Pribislao fratre suo, Ottone, Mescente, Michaele, Marco, Dobessio, Segota et aliis multis.

Opol, *Opole, dziś z niemiecka Oppeln.* Lubnic, *Lubnica.* Novum Forum, *zam. Neumarkt, czyli Środa na Szląsku.* Klinno, *nie odgadnione.*

Nr. 224.

Premisl dux Polonie 1240 Jul. 21, apud Manczniky; confert ecclesiae sancti Iohannis in Giecz sortem suam decimarum, eidem ecclesiae adiacentem.

Poznań. Archiv. Capituli. Lib. privil. B, Nr. 117. — Raczyński, Cod. diplom. Maior. Polon. 17.

In nomine sancte Trinitatis amen. Multis incommodis prudenter occurrimus, cum etatis nostre negocia litteraram memorie commendamus. Noverint ergo universi presens scriptum inspecturi, quod nos Premisl Dei gracia dux Polonie ob amorem Dei et amplificacionem Ecclesie sancte, que omnium mater est et magistra, sortem decimarum nostrarum que sita est iuxta castrum Gdecz inter lacum et vadum qui Sclocow vulgariter nuncupatur, ecclesie beati Iohannis de Gdecz contulimus pleno iure perpetuo possidendam; facientes eam liberam ab omnibus solucionibus et gravaminibus, ut homines predictam sortem inhabitantes ea gaudeant libertate, qua gaudent omnes ville ecclesie Poznaniensis. Ut autem ista perpetuis temporibus permaneant inconcussa, presens scriptum nostri sigilli corroboravimus appensione. Actum in colloquio apud Manczniky anno Domini M. ducentesimo XL,XII Kalendas Augusti, presentibus: domino Bogufalo episcopo Poznaniensi, Bogufalo cancellario, Bogumilo palatino, Miroslao castellano de Gdêcz, Preczslao dapifero et aliis multis probis viris et honestis.

Gdecz, *Giecz.* Sclocow vadum, *miejscowość nie odgadniona.* Manczniky, *Mączniki.* Castrum Gdecz, *dzisiejsze Grodziszczko.*

Nr. 225.

Comes Bronissius fundator cenobii in Paradyso 1240 Nov. 3, s. l; confert omnes haereditates suas coenobio Paradyż.

Pergam. orygin. bardzo obcięty, zniszczony i poprzeżerany, podlepiony papierem, bez śladu przywieszenia pieczęci. (cnfr. Nr. 128).

Poznań. Bibl. Raczyńsk. Diploma A. 9.

In nomine Patris et Filii et Spiritus sancti. Bronissius Dei gracia comes et fundator cenobii in Paradyso sancte Marie perpetue virginis sanctiqui Martini confessoris domini nostri Ihesu Christi, constare volo tam presentibus quam posteris universis, quod in remissionem meorum et uxoris mee peccaminum simul et progenitorum meorum et obtentu vite eterne, ad honorem Dei et sanctissime Matris eius et sancti Martini obtuli et contuli supradicto cenobio Paradiso, quod vulgariter Gostikowe nominatur, post mortem meam (*5 literae deletae*) hereditates meas que paterno et hereditario iure michi cesserunt, cum omni iure et utilitate (*25 literae deletae*) Zaborovo, Zacervo, Sycorowo, Albrechtowo, Conarske, Cothovo, eodem iure quo et prima, videlicet Gostckowe, hoc est cum omnibus agris, pratis, pascuis, silvis, mellificiis, aquis, aqueductis, aquarumque decursibus, piscacionibus; et si que sunt alie vel emergere possunt utilitates que hic non specificantur, universas et universaliter

omnes prenominate abbacie, videlicet Paradyso sancte Marie, a nobis pleno iure conferuntur. Ut igitur hec donacio et assignacio nostra sepe nominate abbacie rata permaneat et inconvulsa, ipsam sigilli mei appensione decrevi roborandam cum bonorum et fidelium virorum attestacione quorum nomina sunt hec: magister Buguphalus canonicus Posnaniensis et scolasticus (*3 lit. deletae*) giciensis, Ambrosius de (*5 lit. deletae*) plebanus. Acta sunt hec anno Incarnacionis domini nostri Ihesu Christi M.CC.XL, tercio Nonas Novembris.

Paradysus, *Paradyż.* Zaborovo, *Zaborowo.* Zacervo, *Zakrzewo.* Sycorowo, *powyżéj* Tsirotsovo, *dziś Sroczewo.* Albrechtowo, *niegdyś osada okolicy miasta Książ, dziś znikła.* Conarske, *Konarskie.* Cothovo, *Kotowo.*

Nr. 226.

Conradus dux Lanchicie s. a. d. et l.; protestatur Thomam episcopum Wratislaviensem et Gregorium scolasticum Cracoviensem, absolutionem sibi pro crimine suspendii Iohannis Czapla scolastici a Fulcone archiepiscopo Gneznensi impertitam, auctoritate Sedis apostolicae, satisfactione recepta, confirmavisse.

Pergam. orygin. u którego na sznurku jedwabn. czerwon. przywieszona okrągła pieczęć, przedstawia zbrojnego Jeźdzca pędzącego w lewo, z proporcem w prawéj. Napis, jak cała pieczęć zniszczony.

Włocławek. Archiv. Capituli.

Cum piarum sit mentium ibi culpam agnoscere ubi culpa minime reperitur, multo magis hiis vigilare debet sollicite et studiose, quem culpa deprimit manifesta, et evidentia patrati sceleris Deo reddens alienum, ab ecclesie excludit unitate, qualiter valeat et possit matris Ecclesie in gremium revocari ac graciam deperditam consequi sui Conditoris. Pensatis igitur hiis et aliis exhortacionibus patrum beatorum et in corde nocte dieque revolutis, ego Conradus dux Lanchicie pensans me Deum ac ecclesias, scilicet Vladislaviensem et Plocensem, enormiter offendisse ex hoc, quod in calore indignacionis intemperate, ductus consilio perversorum, dominum I. scolasticum earundem ecclesiarum suspendii morte absque deliberacione iussi interire, ecclesiam Romanam de necessitate super hoc dum consuluissem ab ipsa munus absolutionis postulando, vel absolutionis per venerabilem patrem meum F. Gneznensem archiepiscopum michi super hoc inpertite petendo confirmationem: quam absolutionem Sedes apostolica reddens irritam et inanem, venerabili viro domino T. episcopo Wratislaviensi et discreto viro domino G. scolastico Cracoviensi delegavit, ut recepta a me condigna satisfactione, michi inpenderent munus absolutionis. Predicti vero patres mei in negocio igitur commisso racione previa incedentes, rigorem iuris erga me misericorditer temperando ad absolutionem meam processerunt, suscepta a me eadem satisfactione, quam in accessu absolutionis primo facte ad instantiam domini archiepiscopi ecclesiis prenominatis, meo detestabili facto lesis et dehonestatis, contuleram humiliter et devote. Verum, quod in satisfactione exhibita assensum meorum filiorum dominus episcopus Wratislaviensis et scolasticus Cracoviensis supradicti non in-

venerant ad hoc accessisse, negocium absolutionis mee aliquantulum extitit propter hoc prorogatum, et me ex tunc pia monicione ac paterna exhortatione sollicitaverunt, quatenus filii mei, scilicet B. Mazoviensis et K. Cuiaviensis duces, in suis ducatibus ecclesiis nominatis satisfactionem inpensam et libertatem perpetuo indultam suo gratuito assensu solidarent. Videntes autem filii mei nominati hoc Ecclesie sancte cedere ad honorem et anime mee esse ad salutem, satisfactionem iam datam et libertatem inpertitam ratam habentes, inclinati paterna peticione domino T. episcopo Wratislaviensi propriis sigillis instrumentum libertatis communitum, in quo libertas ecclesiarum predictarum plenius continetur specificata, transmiserunt. Ut autem hec donatio robur sorciatur perpetue firmitatis et a meis successoribus inviolabiliter conservetur sine omni concussione, patribus meis reverendis, domino M. Cuiaviensi et domino P. Mazoviensi episcopis, presens instrumentum conferendo duxi supplicandum, quatenus has meas collationes non solum in armario ecclesie Wratislaviensis fideliter et diligenter faciant conservari, immo per Sedem apostolicam meis temporibus procurent eciam confirmari, ut zelus ambicionis nullum meorum successorum, dum clausero diem extremum, flectat et inducat ad facti tam pii perturbationem.

Vladislaviensis, *de Włocławek.*

Nr. 227.

Boleslaus dux Silesie et Polonie s. a. d. et l.; telonariis suis de Krośno et de Zbąszyń interdicit, ne a fratribus de Paradyż aliquam exactionem telonei requirant.

Rogalin. Biblioteka. Paradis, Lib. privil. Nr. 17.

Nos Boleslaus Dei gracia dux Silesie et Polonie universis telonariis nostris, tam de Crosten quam de Zbansyn, mandando districtissime sub obtentu gracie nostre presencium auctoritate precipimus, quatenus a fratribus de Paradiso, videlicet monachis, in universis negociis ipsorum, sive in rerum suarum vendicione, sive eciam salem vel quidquid emerint, nullam penitus ab ipsis exactionem thelonii requirere presumatis, sed in quiete bona et pace libera ipsos negocia ipsorum sinatis pertractare; scituri, se gravem indignacionis nostre censuram incursurum, qui huic mandato nostro et sanxioni obviare attentabit.

Crosten, *Crossen, czyli Krośno.* Zbansyn, *Zbąszyń.* Paradisus, *Paradyż.*

Nr. 228.

Kasimirus dux Coavie et Landensis 1241 Jun. 17, in Copagnin; commutat haereditates suas Głowiew et Wrąbczyn pro haereditate monasterii de Ląd, dicta Koszanow.

Pergam. orygin. Na niciach lnianych biał. i niebiesk. przywieszona pieczęć, przedstawia Jeźdzca zbrojnego pędzącego w prawo. Na głowie hełm płaski, na lewicy

tarcz trójkątna, prawica trzyma prostopadle włócznią z długim proporcem. Napis: S. Kazim .... ucis Cuyavie. *Oprócz tego 4 wcięcia poprzeczne od przywieszenia drugiéj pieczęci.*

Warszawa. Biblioteka prywatna. Diplomata.

In nomine sancte et individue Trinitatis amen. Quod geritur in tempore, simul cum labente labitur tempore nisi vivacis littere memoria perhennetur. Hinc est quod ego Kasimirus Dei gracia dux Coavie et Landensis notum facio omnibus tam presentibus quam futuris, comutasse me cum abbate de Landa Iohanne et eius fratribus duas hereditates cum omnibus pertinentiis, videlicet Glovevo et Wronecino que olim venatoribus spectabat, pro una hereditate predictorum fratrum que dicitur Coscheno; et in predictis villis scilicet Glovevo et Wronecino, omnem eandem libertatem quam in aliis hereditatibus ecclesie sue predicti fratres hactenus habuerunt, concessimus. Et ne super hoc scrupulus alicuius dubietatis in posterum oriatur, sigilli nostri appensione roboravimus. Testes vero huius facti sunt: Boseus castellanus de Landa, Nycholaus thesaurarius, Gerardus thesaurarius, Lasch subiudex, Brezdreve subpincerna, Lancomirus subagazon, Nycholaus de Yrgove, Golug et Pribizlaus milites; Marcus, Cunrardus, Petrus et Mychael capellani; Iarozlaus, Iohannes, Mychael armigeri ipsius ducis; Henricus maior cellerarius, Nycholaus, Willelmus fratres predicte domus. Acta sunt hec in Copagnin anno Domini M.CC.XXXXI, XV Kalendas Iulii.

Coavia, *Kujawy.* Landensis, *de Ląd.* Glovevo, *Głowiew.* Wronecino, *Wrąbczyn.* Coscheno, *Koszanów.* Yrgove, *Rzgów.* Copagnin, *Kopojno.*

Nr. 229.

Conradus dux Cracovie 1241 Sept. 18, in colloquio in Pomuzow; villam Ostrowsko ecclesiae Gneznensi confert.

Pergam. orygin. Na sznurkach jedwabn. wyblakł. przywieszono 5 pieczęci. 1sza, 2ga, 4ta są podługowate, zupełnie zatarte; 3cia i 5ta znikły.

Gniezno. Archiv. Capituli Metropol. II, 7.

In nomine Domini nostri Ihesu Christi amen. Ne geste rei noticia processu temporis ab humana evanescat memoria, cautum est a viris prudentibus, acta legitime per scripti continenciam in noticiam transmitti posterorum. Nos igitur Conradus Dei gracia dux Cracovie universis presentibus et posteris notum esse volumus, quod Budislaus filius Streskonis hereditatem propriam sive villam Ostrowsko nomine, prope de Unciew sitam, in manus nostras contulit libenter ac liberaliter cum omni eo iure quod sibi competebat in eadem, dans eciam nobis plenam potestatem, sicut vero heredi, ipsam pro velle nostro cuicunque conferendi. Quam videlicet villam nos pro remedio anime nostre ac nostrorum posterorum, beato Adalberto et venerabili patri domino Fulconi Gneznensi archiepiscopo eiusque successoribus contulimus iure hereditario pacifice ac quiete in eternum possidendam. Datum contra (*7 lit. des.*) de Pomuzow XIIII Kalendas Octobris anno gracie M.CC.XL primo, in colloquio in loco prefato inter nos et ducem Swantopelkum habito, presentibus nostris filiis Boleslao

duce Mazovie, Kazimiro duce Cuiavie et Semovito, nec non et venerabili patre A. Plocensi episcopo eiusque fratre Virbetha, ac aliis nostris et filiorum nostrorum baronibus, videlicet Bogusa palatino Lanchiciensi, Stephanus agazo Cracoviensis, Mstigneo iudice de Chirask, Budislao camerario ducisse, Domavycio thezaurario ducis, Wolimiro cancellario, Petro qui dicitur sine cauda, Nicholao subcamerario, Warsone subcamerario, Fulcone preposito ducis Conradi, Witgone castellano de Plocsk, Bogusa castellano de Iuvene Wladislav, Martino castellano Crusviciensi, Boscyo castellano de Lenda, Symone castellano de Slonsk, Boguslao pincerna, Sdeslao dapifero, Nicholao thezaurario ducis Kazimiri et aliis quampluribus. Ne autem tam sollempne factum processu temporis unquam in dubium vertatur, presentem paginam nostro et prefati ducis S. ac filiorum nostrorum Boleslai et Kazimiri, nec non venerabilis patris Andree Plocensis episcopi sigillis roboravimus.

Ostrowsko, *Ostrowsko.* Unciew, *Uniejów.* Pomuzow, *nie odgadnione; może Pomarzany, p. m. Dobrzyn n. rz. Drwęcą, lub Pomichow, p. m. Płock.* Chirask, *Sieradz.* Iuvenis Wladislav, *Inowrocław.* Lenda, *Ląd.* Slonsk, *Słońsk.*

Nr. 230.

Comes Janusius filius comitis Sezeme 1241 s. d. et l.; confert monasterio Paradyż villam Lubnicko.

Dwa pergam. orygin. równobrzmiące, oprócz spisu świadków; w każdym dziurki od przywieszenia jednéj pieczęci, z których jedna, osobno zachowana, pieczęć Janusza; (pieczęć XII).

Poznań. Bibl. Raczyńsk. Diploma A. 10 i A. 11.

In nomine sancte et individue Trinitatis. Cum cuncta bona temporalia transitoria sint et caduca, dignum est et salubre ut de transitoriis lucremur permansura, ea Christi pauperibus erogando, qui pro nobis intercessores et advocati existant pro nostris reatibus summum Iudicem exorando. Notum sit igitur universis tam futuris quam presentibus Christi fidelibus, quod ego comes Ianusius filius comitis Sezeme cum consensu matris mee Crayne, divina inspirante clemencia contuli beate et perpetue virgini Dei genitrici Marie et dilectis fratribus de Paradyso Ordinis Cisterciensis, diocesis Posznaniensis, villam nomine Lubinytzko cum omnibus terminis et attinenciis suis perpetua libertate, predictorum fratrum necessitatibus et saluti mee et predecessorum meorum cupiens providere. Ut igitur hec mea donacio in posterum rata maneat et inconvulsa, presens scriptum sigilli mei appensione duxi muniendum idoneis adhibitis testibus, quorum nomina sunt hec: pie memorie Henricus dux Zlezie et Polonie, comes Stephanus palatinus, comes Bronisius, comes Wissota, comes Wissemirus, comes Ianussius, comes Servatius et alii quam plures testes idonei. Datum anno Dominice Incarnacionis M.CC.XL.I, Indictione quindecima.

(*Testes ad A. 11.*)
frater meus Albertus, comes Bronysius, comes Wissota, comes Ianusius, comes Miron, comes Iarostius, comes Wissemirus, comes Iarota, comes Santor et alii quam plures testes idonei. Datum anno dominice Incarnacionis M.CC.XL.I, Indictione XV.

Paradysus, *Paradyż;* Lubinytzko, *później Villa Martini, dziś Merzdorf.*

Nr. 231.

Premisl et frater eius Boleslaus duces Polonie 1241 s. d. et l.; confirmant comiti Pretpelkoni possessionem villarum Krośno, Trzebowo, Sowiniec, Miejska Górka et Smolice, per b. m. ducem Henricum eidem quondam collatarum.

Poznań. Königl. Staats Arch. Inscription. Posnaniens. a. 1537, fol. 138 v.

In nomine sancte Trinitatis et individue Unitatis amen. Quoniam acta et voluntates hominum per intervalla temporum solent variari, necesse est quod ea que debent perpetuari, litterarum apicibus annotentur ut sic noticie posterorum presententur. Hinc est quod ego Premisl et frater meus Boleslaus Dei gracia duces Polonie notum esse volumus Christi fidelibus, quod comiti Pretpelkoni quondam Hugonis filio post interfeccionem ducis Henrici nobis adherenti, villas quarum una Krossna alia Trzebawy tercia Szowynyecz quarta Gora Sobialcowo quinta Smolna dicuntur, quas predictus dux Henricus ei contulerat, pro eo quod fideliter nobis servierit hereditario iure possidendas ei confirmavimus, facientes easdem villas immunes ab exactione stroze, podvorowe, powoz. Ut autem hoc temporibus presentibus et futuris permaneat firmum et ratum, presens scriptum sigillorum nostrorum munimine roboravimus. Actum anno gracie millesimo ducentesimo quadragesimo primo, sub testimonio comitis Bogumili, comitis Dirsicragii, comitis Vincencii, comitis Thome, comitis Domarati, comitis Ceceradi, comitis Boguchwali et fratris eius Miroslavi, comitis Mironis succamerarii et multorum aliorum Polonorum.

Krossna, *Krośno*. Trzebawy, *Trzebowo*. Szowynyecz, *Sowiniec*. Gora Sobialcowo, *Miejska Górka*. Smolna, *Smolice*.

Nr. 232.

Premisl et Boleslaus duces Maioris Polonie 1242 Apr. 24—29, in Gnezna; statuunt ut quicunque violentias bonis monasterii de Lubin inferentes, poenam quae „sedmcessant“ appellatur sibi, et abbati poenam quae „pintnacesce“ vocatur, solvant.

Rzyszczew. Muczkow. Cod. diplomatic. Polonie I, Nr. 30. (Z pergamin. orygin., u którego na niciach czerwonych były przywieszone dwie pieczęcie; jedna z nich znikła, druga, według opisu K. Stronczyńskiego miała być Przemysława księcia. (pieczęć XV.) *Cnfr. dyplomat następujący. Dyplomat ten, znajdujący się niegdyś w Archiw. Rządow. Poznańsk., zaginął.)*

In nomine Domini amen. Multis incommodis prudenter occurrimus, cum etatis nostre negocia litterarum ac testium munimine roboramus. Noverint igitur universi tam presentes quam futuri presentem litteram habituri, quot nos Premisl et Boleslaus Dei gracia duces Maioris Polonie, auditis multimodis molestiarum querelis dilecti capellani nostri domini Woyslai abbatis et fratrum eius monasterii de Lubyn, quas quidam feroces eis in bonis eorum, ymmo et in ipso monasterio in ipsas personas religiosas, timore Dei postposito et rigore nostro retroiecto, fastu superbie tumentes ausu temerario inferre non formidant; et cum prefatum monasterium et per-

sonas inibi Deo militantes ob religiosam conversacionem speciali gracia et favore prosequamur, et ordo iusticie et rigoris exigat, ut iuxta debitum dignitatis nostre cura debita ipsorum dispendiis occurramus et profectibus: talium eorundem ferocitatis temeritatisque tyrannidem refrenantes compescuimus prout debite meruerunt. Quare, ut talia in posterum non admittantur, iusto communi consilio rite decernentes dignum duximus statuendum: ut quicunque seu nobiles sive ignobiles, cuiuscunque condicionis aut dignitatis extiterint, abbati seu fratribus suis dicti monasterii, sive villanis eorum, in bonis ipsorum et precipue in monasterio quippiam molestie seu violencie intulerint, nobis et nostris successoribus penam que sedmcessant dicitur debebunt, et abbati dicti monasterii penam solvent que pintnacessce nuncupatur. Hoc decretum nostrum ratum et firmum nostris ac perpetuis temporibus censuimus duraturum. In huius rei testimonium, presentem litteram sibi dari iussimus nostrorum sigillorum munimine roboratam. Actum et datum in Gnezna infra octavam beati Adalberti episcopi et martyris patroni Polonorum, anno Domini MCC quadragesimo secundo, presentibus hiis: domino Bogufalo episcopo Poznaniensi, Bogumilo palatino Poznaniensi, Dirsicraio palatino Kalissiensi, Domarato iudice Poznaniensi, Iaroslao iudice Kalissiensi, Mathia notario nostro, et aliis multis fide dignis.

Lubyn, *Lubin.*

Nr. 233.

Relicta ducis Polonie Wladislai 1242 Mai. 23, in Gnezna; una cum filiis suis Premislone et Boleslao, villam Murczyn ecclesiae Gneznensi confert
Gniezno. Archiv. Capituli Metropol. Lib. privil. XV sec. fol. 66.

In nomine Domini nostri Ihesu Christi amen. Noverint universi presentes et posteri, quod ego relicta ducis Polonie Wladislai una cum filiis meis duce Premislone atque Boleslao contulimus beato Adalberto villam que Murczino nuncupatur in manus venerabilis patris domini nostri Ffulconis archiepiscopi Gneznensis, sibi suisque successoribus in perpetuum possidendam; addentes liberaliter et graciam gracie cumulantes, ut predicta villa eisdem iuribus sive libertatibus gaudeat, quibus et alie ville archiepiscopales ex privilegiis predecessorum nostrorum sunt donate. Ut autem huius donacionis nostre munificencia rata, firma et illibata perpetuis temporibus perseveret, scripturam presentem sigillo prefati ducis Polonie W., aliud proprium tunc temporis non habentes, dignum duximus roborandam. Promitto ego tamen Premisl dux Polonie, quod quando meum proprium sigillum habuero, eandem scripturam sive privilegium huius donacionis sigilli proprii munimine roborans, quandocunque placuerit renovabo. Actum in Gnezna anno Dominice Incarnacionis millesimo ducentesimo quadragesimo secundo, exeunte mense Mayo die nono, presentibus hiis: Stephano cancellario, Cecirado castellano Gneznensi, Domarato iudice curie, Strasone castellano de Husce, Christiano custode Gneznensis ecclesie, Gotthardo subcamerario.

Murczino, *Murczyn.* Husce, *Ujście.*

Nr. 234.

Conradus dux Cracovie etc. 1242 Jun. 16, in Syiraz; concedit possessionibus ecclesiarum de Gniczno, Włocławek et Płock, in ducatu Mazoviae et Lanciciae sitis, amplissimas libertates.

Rzyszczew. Muczkow. Cod. diplomatic. Polon. II, nr. 32. (Z pergamin. orygin., u którego pasek pergamin. od przywieszonéj jednéj pieczęci pozostał, bez śladu przywieszenia drugich.)

Notum sit universis, quod ego episcopus Wratizlavie, a duce Lancicie Conrado privilegium libertatis villarum ecclesie in eodem ducatu positarum, et in ducatibus filiorum predicti ducis, Bolezlavi et Kazimiri, cum consensu eorundem obtinui, quod privilegium omnes predicti duces sigillis suis muniverunt. Cuius tenor talis est:

In nomine Domini amen. Ego Conradus dux Cracovie et Lanchicie predecessorum meorum vestigiis adherens eorumque cupiens fieri ydoneus imitator, presertim in eis que pietatis officio ad divinum cultum et ecclesiasticam utilitatem fecisse noscuntur, finemque cupiens inponere laboribus venerabilis patris mei Fulconis divina disposicione Gneznensis archiepiscopi, (sic) et ipsius successoribus, et similiter Mazoviensi et Cuiaviensi episcopis et successoribus eorum, iura seu libertates inferius adnotatas pro me et meis successoribus in terris quas nunc possideo vel in futurum Deo auctore possidebo, resigno, dono et confirmo. Omnes igitur ascripticii homines beati Adalberti et Cuiaviensis episcopatus ac aliarum ecclesiarum, cuiuscuiusque (sic) condicionis vel servitutis sive officii fuerint, per totum ducatum Lanchiciensem, et eciam in ducatu Mazoviensi, prout a dilecto nostro filio Bolezlao duce Mazoviensi devota et humili optinuimus peticione, omnes ascripticii Mazoviensis episcopatus, omni et plena gaudeant immunitate, liberi ab omni prediali sive personali servitute que umquam in eis vel eorum prediis ducibus Polonie compeciit: ita quod neque prevori, neque prevod, neque povoz, neque naraz, nec aliquod aliud servicium vel utilitatem, quocumque vocabulo censeantur, ab eisdem hominibus duces Mazovie et Lanchicie expetent; sed idem homines ascripticii cum omni utilitate vel servicio tantum dominorum suorum subiacebunt potestati, in nullo casu a duce vel ab alio de eius mandato iudicandi, sed tantum dominorum suorum audient iudicia, vel eorum quibus eos domini ipsorum commiserint iudicandos. Prefati eciam homines ecclesiarum ad nullum exercitum trahentur inviti, nisi exercitus cogeretur ad terre defensionem. Nullum castrum novum edificabunt, sed antiqua propter terre deffensionem, secundum quod ab antiquo consueverunt, refficient; hoc tamen adhibito moderamine, quod in huiusmodi reedificatione nullum beneficium, quod vulgariter supa dicitur, constituent, nec omnes ad talem reedificacionem venire cogantur, sed quotcumque voluerint, dummodo opus competenter perficiatur. Item, dux qui fuerit pro tempore non transibit castellaniam de Lovich et aliam de Vogbor nisi semel in anno, et tunc procurabitur et deducetur cum tot curribus, quod erunt in predictis castellaturis, qui (sic) ibi homines suos non habet. Aliis autem vicibus quocienscumque transierit, perticarium deducent et unum procurabunt venatorem; nec currus ultra metas trahent utriusque castellanie. In silvis autem de Lovich et Vogbor nec dux nec alius pro eo venabitur, nisi cum ipsum modo transire contigerit; et moram ibi non faciet propter venacionem, nec alias manens illuc mittet ad venandum. Quatuor autem ville in quibus archiepiscopus mansionem consuevit habere, videlicet Lovich, Slup, Uncyov, et Svarava,

et villa de Vogbor que circa ambitum ecclesie est collocata, eo gaudeant privilegio libertatis, quod in ipsis, quoad iura ducalia, eiusdem sint libertatis et condicionis liberi cum ascripticiis. Et a nemine iudicabuntur preter archiepiscopum vel eius tribunum. Et similiter dicte ville de Vogbor homines, preter episcopum vel eius tribunum a nullo debent iudicari. In duobus autem tantum casibus, videlicet cum solutio se extendat ad septuaginta marcarum solutionem, et cum perticarii ducis in eius transitu de eisdem villis depelluntur, dux cum archiepiscopo vel eius tribuno dictarum villarum homines iudicabit; et tunc non citabuntur ad ducem per camerarium, sed eorum suppanum, littera ducis ad eum transmissa: et in hiis casibus dux cum archiepiscopo per medium dividet iudicatum. Cum vero inter homines sepe dicte ville de Vogbor et ducales in iudicio fuerit litigatum, si contra episcopales iure fuerit sentenciatum, dux cum episcopo Cuiavie per medium dividet iudicatum. Item, liberi homines in villis archiepiscopi et canonicorum seu cappellanorum ipsius sedentes, a nemine iudicabuntur nisi tantum a duce; et simili in ducatu Mazovie homines liberi, tam in villis episcopalibus quam eciam in villis degentes canonicorum seu aliarum ecclesiarum, gaudeant privilegio libertatis. Nullum conductum ducent nisi militarem. Ad nullam expedicionem trahentur preterquam ad Prutenicam, tunc cum dux publicam fecerit expedicionem, et ad defensionem terre contra quemlibet invasorem. Item liberi homines, in villis archiepiscopalibus et in Voybor et similiter in Mazoviensi episcopatu ascripticiis permixti, usque ad tres familias, eadem qua et ascripticii libertate fruantur. Item ville ecclesiarum falconarios et falcones non recipient neque pascent. Castorarios capientes castores, ducent et procurabunt. Preterea, venatores cervorum et aliarum bestiarum in villis ecclesiarum nichil per vim extorquebunt, nisi eis aliquid per bonam voluntatem exhibeatur. Et hec omnia contemplatione salutis eterne et ob amorem et reverentiam venerabilis patris mei Fulconis Gneznensis archiepiscopi, beato Adalberto et ecclesie ipsius, et Mazovie et Cuiavie episcopatibus, cum consensu filiorum meorum Bolezlavi ducis Mazovie et Kazimiri ducis Cuiavie donavi perpetuo possidenda. Ut autem hec mea donatio robur sorciatur perpetue firmitatis et a meis posteris in perpetuum inviolabiliter observetur, presentem paginam mei sigilli ac sigillorum supradictorum meorum filiorum munimine duxi roborandam. Datum in Syiraz anno gracie M.CC.XL. secundo, VI (sic) X (sic) Kalendas Iulii, venerabilis patris mei Fulconis pontificatus anno decimo.

Cuiaviensis episcopatus, *t. j. de Włocławek.* Mazoviensis episcopatus, *t. j. de Płock.* Lovich, *Łowicz.* Vogbor, *Wolborz.* Slup, *Słupia.* Uneyov, *Uniejów.* Svarava, *Swarawa.* Syiraz, *Sieradz.*

Nr. 235.

Premisl dux Polonie 1242 Sept. 9, in Lubyn; concedit universis mercatoribus Lubin visitantibus libertatem omnia vendendi et emendi, non obstante quocunque iure.

Pergam. orygin. Dziurki od przywieszenia jednéj pieczęci.

Poznań. Bibl. Raczyńsk. Diploma A. 12. — Raczyński. Cod. diplom. Polon. 19.

In nomine Domini amen. Multis incommodis prudenter occurimus, cum etatis nostre negocia litterarum ac testium munimine roboramus. Proinde nos Premisl Dei

gracia dux Polonie notum facimus universis tam presentibus quam futuris presentem litteram inspecturis, quod cum domum beate virginis Marie monasterii Lubinensis et fratres ibidem Deo militantes pio affectu prosequentes amplectamur, ex suggestione digna baronum nostrorum qui nostro tunc inibi conspectui astiterunt, propter sollempnitatem loci prefati monasterii et nostrum nostreque curie ibidem accessum et frequenciam populorum placuit nobis, ut in ipso Lubyn ab universis quibuscunque locis omnia mercimonia licite ac libere venderentur. Quapropter ex nunc statuimus dantes universis de cunctis locis in Lubyn cum suis rebus advenientibus, et maxime hominibus ad ipsum monasterium spectantibus, omnium rerum suarum generaliter plenam et omnimodam vendendi et emendi perpetuo facultatem singulis diebus et precipue diebus dominicis et festivis et in sollempnitatibus, nullo iure obstante civili seu castellanorum vel iudicum aut officialium nostrorum, ceterorumque cuiuscunque condicionis fuerint sive dignitatis. Et ne quis statuta nostra ausu temerario irritare aut violare processu temporis presumat, in huius rei evidenciam presentes domino Woyslao abbati et fratribus dicti claustri dedimus sigilli nostri impressione et appensione communitas. Si quis autem hec decreta nostra violaverit, homines advenientes in Lubyn gracia vendicionis et emcionis molestando, ipsorum eis. res auferendo: propter spolium publicum et violenciam illatam et decreti nostri violacionem, nobis et posteris nostris penam que sedmdesan dicitur luet et domino abbati penam que pintnadeste dicitur solvet temporibus duraturis. Actum et datum in Lubyn in crastino Nativitatis beate virginis Marie anno Domini M.CC.XL.II, presentibus hiis: Bogumilo palatino Poznaniensi, Domarato iudice, Scedrico castellano de Crivin, Mathia scriptore nostro et aliis quam plurimis fide dignis.

Lubinensis, *de Lubin.* Crivin, *Krzywin.*

Nr. 236.

Premisl dux Polonie 1242 s. d., in Poznan; renovat privilegium super libertate incolarum monasterii de Lubin ab avis et patre suo concessum, villis quoque et hominibus eiusdem monasterii novas immunitates largitur.

Transsumpt orygin. potwierdzony przez: Premisl secund. dux Polonie 1294 s. d., in Poznan.

Poznań, Königl. Staats Arch. Lubin Nr. 5.

In nomine Domini et individue Trinitatis amen. Cum labilis sit memoria hominum et hominibus dies crastina sit incerta, scripto conmendari oportet, ut ea que rationabiliter aguntur in tempore ne aut oblivione pereant, vel eorum qui lucem veritatis interdum malitie tenebris oblivione gestiunt, retractentur. Noverint igitur presentes et futuri, quod nos Premisl Dei gratia dux Polonie, divino amore cor nostrum perlustrante, cum deliberacione, baronum nostrorum de communi consilio et auxilio, ad petitionem dilecti cappellani nostri domini Heclini abbatis et Conventus, privilegium super libertate avorum nostrorum et patris nostri ecclesie sancte Marie in Lubin, fratribus Ordinis sancti Benedicti temporibus nostris renovare studuimus; addicientes predicte ecclesie et omnibus villis ad eam pertinentibus et omnibus hominibus, tam liberis quam ecclesie, eas possidentibus, perfectiorem et omnimodam

libertatem ab omnibus exactionibus, stationibus, servitutibus et vexationibus iuris Polonicalis, scilicet stroze, podvorove, poradlne, podimne, povozove, naraz et preved; nec non citatione castrorum, a cuiuslibet iudicis, sive pedanei vel generalis, per nos in Polonia constituti, excepta sigilli nostri citatione, ad quam coram nobis vel prefate ecclesie abbate et beneficis eius citati, tantummodo villani memorati astabunt querelantibus responsuri. Damus etiam abbati dicte ecclesie et fratribus ibidem Christo militantibus hanc libertatem, ut si casu interveniente inter homines ipsorum tam liberos quam ascripticios homicidium perpetratum fuerit, solutio homicidii in abbatis vel iudicis ipsius totaliter cedat potestatem. Deliberamus etiam homines predicti monasterii, tam liberos quam ecclesie, ab incisuris que in expeditione accipiuntur; et omnes villas eiusdem monasterii sub nostro ducatu constitutas, pro una vicinia et solutione, si que evenerit, admisimus permanere: et si ex eis alique ad aliquas vicinias pertinebant, videlicet Premut, Costan, Serem, Nedesim, Crivin, Starigrod: ipsas omnes a supradictis viciniis liberas facimus et immunes. Consideratis etiam dicti abbatis et fratrum ibidem fidelibus serviciis nec non cogitantes de nostre perpetue salutis remedio, dedimus eis vaccam et bovem in perpetuum, que pro usu nostre mense de ipsorum vicinia annuatim pertinebat. Absolvimus eciam villas dicti monasterii a reparatione pontis quem reparabant ultra fluvium Vartam super rivulum qui Charni strumen vulgariter nuncupatur. Item villas sepius nominati monasterii ab omnibus limitationibus, si quas cum aliis viciniis faciebant, liberas facimus et immunes. Auditis etiam multis magnisque gravaminibus dicti abbatis et fratrum eius, que noster subvenator ipsorum villis et hominibus eas possidentibus impendebat, ea diutius nolumus tollerare, sed statuimus et firmiter ponimus, ut noster subvenator in die beati Martini xx mensuras avene in vicinia dicti monasterii recipiat annuatim, et in propriis curribus reducat ubi nostre placuerit voluntati. Ut autem robur huius donationis et innovationis munus perpetue optineat firmitatis, presentis scripti et impressionis nostre dignum duximus roborare. Actum in Poznan anno Incarnationis Domini MCCXL secundo. Huius rei testes sunt: Bogufalus episcopus Poznaniensis, Bogumilus palatinus, Domaradus iudex curie nostre.

Lubin, *Lubin*. Premut, *Przemęt*. Costan, *Kościan*. Serem, *Śrem*. Nedesim, *Nadarzyce*. Crivin, *Krzywin*. Starigrod, *Starygród*. Charni strumen, *dziś Czarna rzeka, odnoga rz. Warta p. m. Śrem, nad którą stał dawny gród Śremski*.

Nr. 237.

Primuzlaus et Bolezlaus duces etc. Polonie 1243 Mart. 22, in Gnezna; cum Ordine Theutonico pactionem mercatoriam faciunt.

Pergam. orygin., którego pieczęć znikła.

Königsberg. Königl. Staats Arch. Schiebl. 58, Nr. 3. — Hanseat. Urkund. Buch I, Nr. 328. — Voigt, Cod. diplom. Prussic. I, Nr. 55. — Raczyński, Cod. diplom. Maior. Polon. 20.

In nomine Domini amen. Primuzlaus et Bolezlaus Dei gratia duces una cum matre sua Hedewige ducissa Polonie, universis presentes litteras inspecturis salutem eternam. Quoniam iuxta viri sapientis sententiam, generatio preterit et generatio

advenit et nichil hodie firmum ac stabile stat sub sole, et quoniam ea que a modernis aguntur, ab humana memoria facilius elabuntur: necesse est ut scriptorum et sigillorum pariter et testium notitia et testimonio perhennentur. Cum igitur ex theloneorum et exactionum gravaminibus diversarum que mercatoribus terras nostras transeuntibus occurrebant, inter homines nostros et homines dilectorum amicorum nostrorum venerabilium fratrum de domo Teuthonica, in Pruscia Deo militantium, dissensionum procelle quam sepius orirentur et querimoniarum turbines ad nostram presentiam quampluries deferentur, dolore tacti intrinsecus, tot et tantas turbationes que nostros auditus totiens fatigabant, quodammodo curavimus evitare. Ut autem totius dissensionis et rancoris inter nostros et dictorum fratrum homines fomes et materia sopiatur, baronum nostrorum similiter et fratris Tiderici quondam marscalci usi consilio, suprascriptis hominibus in reconpensationem antehabitorum gravaminum vectigal alleviavimus in hac parte: scilicet ut cuncta bona memoratorum fratrum, sive deducantur sive pellantur, omnis ipsorum familia ipsique, tam per terras quam per aquas nostras libero transitu perpetuo pociantur. Peregrini quoque crucesignati, equites sive pedites, masculi sive femine, homines cum suis familiis, curribus, pecoribus seu quibuscunque supellectilibus, equites sive pedites, terras prefatorum fratrum inhabitare volentes, intrent sive exeant, ab omni theloneo, pedagio et exactione sint liberi et immunes. Mercatoribus autem sepe dictorum fratrum, terras nostras transire vel in ipsis negociari volentibus, hanc gratiam decrevimus faciendam, ut per totam terram nostram, ea via videlicet que ducit a Wladizlavia versus Gubin, non nisi in Gnezna, in Poznan et in Banchin thelonea sint daturi. Que autem summa theloneorum hiis in locis dari debeat, distinguimus isto modo. Currus gerens pannos de unius equi sarcina, in Gnezna duos scotos castellano dabit et totidem magistro monete. Sed si nobiles pannos, sicuti brunetum vel viride vel etiam scarletum portaverit, de toto plaustro unum caligale vel dimidium fertonem adiciet castellano et pondus unius marce piperis. Quotquot vero equi fuerint, de quolibet equo duos scotos castellano dabit et duos monetario. Sed si loca predicta vitaverit et alias transierit attemptans thelonearios defraudare, et si deprehensus fuerit, unam marcam argenti solvet ipsum quoque theloneum superaddet. Si autem dictus currus de qualitate pannorum fuerit requisitus, ipse rei veritatem confitebitur; cui si thelonearii credere noluerint, veritatem affirmabit iuramento. Currus etiam portans salem de unius equi sarcina, unum cribrum equatum superius dabit monetario, quorum tria cumulata mensuram siliginis adimplebit; unum dabit etiam castellano, de quolibet quoque equo similiter. Currus habens allecia, de quolibet equo dabit unum veru, quod XXX allecibus computatur, monetario, et unum inter castellanum et tribunum equaliter dividendum. De curru plaustrum vini ferente, castellanus et monetarius simul dimidium fertonem accipient, sed in Banchin tantummodo unum lotum. Si vero vinum in Gnezna venditum fuerit vel in alia nostrarum qualibet civitatum, vas debebit cedere castellano. De lineo panno et de mercimoniis, sicut de panno laneo est solvendum, preter caligale et piper, que de hoc non solventur. De curru portante pannos non nobiles, caligale redimet cum lotone. Aput Poznan de uno equo currum trahente, sicut supra scripsimus totaliter est solvendum, eo duntaxat excepto, quod nec caligale nec eius equivalens neque pondus piperis est donandum. Et addimus, quod in Banchin quilibet mercator de sarcina unius equi unum lotum tribuat et nil ultra. Volumus etiam ut quilibet currus ingrediens sive egrediens, si ultra octo ebdomadas steterit, theloneum det ut prius. Si vero infra redierit, liber vadat

ratione thelonei prius dati. Universa que supra scripsimus, bona et spontanea voluntate annuimus nobilium nostrorum consensu et consilio mediante, immo et predictorum fratrum amicitia multiplici persuadente. Quicunque autem hiis nostris institutis ausu temerario presumpserit obviare sepedictos fratres in rebus suis vel hominibus offendendo, excommunicationem Sedis apostolice et nostram indignationem nobis arbitrantibus se noverit incurrisse. Insuper, si quam vindictam sepe memorati fratres in dictos contumaces exercere poterint seu voluerint, liberam ipsis dabimus facultatem, omnem quem possumus ipsis succursum et astantiam promittentes. Ut autem hec omnia supranotata prenominatis fratribus rata et invariabilia perpetuo conserventur, presentem paginam presentis nostri sigilli munimine statuimus roborari. Actum in Gnezna anno gratie MCCXLIII undecimo Kalendas Aprilis, Indictione prima; presentibus et consentientibus nobilibus viris quorum hic nomina subiunguntur: Dirsecray, Bogumil, comitibus palatinis; Demerat iudice curie, Cycerat castellano Gneznensi, Iohanne filio Dobergosti, Godehardo fratre suo, Petro filio Hoieri et aliis militibus nostris quampluribus.

Wladizlavia, *Włocławek.* Gubin, *Guben na Szlązku.* Banchin, *Zbąszyń.*

Nr. 238.

Premisl dux Polonie 1243 Mai. 4, in ecclesia hospitalis in Gnezna; tradit una cum fratre suo duce Boleslao hospitale in Gniezno, amplissime bonis dotatum, sub regimen sancti Sepulchri domus Miechoviensis.

Poznań. Königl. Staats Arch. Fascicul. Mącznikí, B. IV. (Kopia z XVIII w. sporządzona z oryginału opatrzonego pieczęcią.) — Nakielski, Miechovia.

In nomine sancte et individue Trinitatis amen. Cunctis liquet mortalibus qua volubilitate temporum iagtantur, quod longi tractus temporis pariunt antiquitatem, antiquitas oblivionem, oblivio vero rerum actarum exinanicionem; quam ob rem necesse est ut res digna memorie scripto debeat commendari, quo canescens antiquitas crebrius valeat renovari. Ego igitur Premisl Dei gracia dux Polonie cum fratre meo minori Bolezlao et cum dilecta matre nostra domina Hadwiga notum facimus tam presentibus quam futuris presens scriptum intuentibus, quod ad honorem Dei, in memoriam et remedium animarum nostrarum, consencientibus venerabili patre nostro domino Fulcone archiepiscopo Gneznensi et suo Capitulo, consilio quoque baronum nostrorum, dedimus hospitale nostrum Gneznense sancto Sepulcro, sub regimine et gubernacione domini Henrici prepositi domus Mechoviensis suorumque successorum iure perpetuo possidendum: cui iam dictus prepositus per virum honestum et providum, rectorem industrium, tenebitur providere, ne elemosine predicto hospitali collate negligantur vel inutiliter dispensentur. Si vero talis, quod absit, magister esset, qui nec Deo nec domui sue utilis comprobaretur, ad nostram peticionem et domini archiepiscopi nec non et Capituli sui amoveatur: si tamen canonice convictus fuerit et comprobatus, etiam alius magister idoneus a preposito domus supra nominate substituatur, qui favorem et honorem quantum Deus permiserit sciat conservare. In hospitali autem superius memorato, sicut iam diximus ob remedium animarum predecessorum successorumque nostrorum et nostrarum, cum in statum bonum fuerit

restauratum, infirmi cuncti elemosinarum indigentes, non raptores, non violenti, debent pro facultate domus recreari. Aliqui eciam scolares pauperes ibidem tenebuntur confoveri in expensis, non in vestimentis, ex voluntate magistri hospitalis. Et quia peccatis nostris exigentibus, modernis in temporibus frigescente charitatis in terris igniculo, plures inveniuntur invasores domorum spiritualium quam adiutores seu defensores, nos in his que ad laicalem manum pertinent, dominus autem archiepiscopus in spiritualibus cum suo Capitulo, tanquam veri heredes volumus esse defensores. Actum anno gracie M.CC.XLIII in ecclesia predicti hospitalis in Gnezna in die beati Floriani, presentibus hiis testibus: domino Iohanne decano, Christiano custode, Andrea, Thoma, Stephano cancellario ducis, Vincencio et Petro fratre eius, Isaia et Petro canonicis Gneznensibus et pluribus aliis canonicis et vicariis, et hiis baronibus: Bogumilo, Dirsicraio, palatinis Polonie; Cecirado castellano Gneznensi, Thoma castellano Poznaniensi, Domarato iudice et aliis pluribus militibus; fratribus Predicatoribus Georgio et Petro, Artungo, quibus mediantibus hec facta dignoscuntur. Hec autem sunt ville hospitalis istius: Zdechova cum suis ascriptis, Leccovo, Chemelino, Pawlowo cum lacu nomine Prenevo, et Preseca, Cymellowo, Ugasd, taberne in Clech, et Ielemno cum pleno lacu et molendino et cum castoribus libere capiendi, Stasin eciam cum lacu nomine Cubuchowo et cum suis omnibus utilitatibus, Lozine, Conicowo, et molendinum et pomerium et unum agrum circa pomerium et circa hospitale. Hec sunt ville que excepte sunt in unam viciniam, que libere sunt: Kurrino, Preseka, Iezesani, Zdechowa, Ugasd: ita quod venatores cuiuslibet officii non recipiantur, nec canes nostros pascant, neque podwodam dent, ab omni expedicione et castrorum municione, et ab omnibus aliis exaccionibus et solucionibus eas totaliter reddimus absolutas.

Hospitale Scti Sepulcri, *tak nazw. Bożogrobców.* Mechoviensis, *de Miechów.* Zdechova, *Zdziechowa.* Leccovo, *Lachowo.* Chemelino, *Imielno.* Pawlowo, *Pawłowo.* Preseca, *Przysieka.* Cymellowo, *Cielimowo.* Ugasd, *Ujazd.* Clech, *Kłeck.* Ielemno *cum pleno lacu et molendino, niegdyś pewnie osada nad rz. Wełna w pobliżu miasta Kłecko, dziś znikła.* Stasin, Lozine, *nie odgadnione.* Conicowo, *Konikowo.* Kurrino, *Koreczno.* Iezesani, *Jezierzany.*

Nr. 239.

Fulco s. Gneznens. ecclesie archiepiscop. 12.. Aug.?, in Gnezna; protestatur, Premislium ducem Poloniae dedisse capellano de Żóń loco decimarum de villa Kamniec, quas monasterio de Łekno pro villa eiusdem monasterii, dicta Wierzenica, contulerat, quosdam agros ecclesiae de Żóń adiacentes et quaedam alia bona.

Wągrowiec. Archiv. monasterii. Protocollum 3tium pag. 50.

In nomine Domini amen. Nos Fulco Dei gracia sancte Gneznensis ecclesie archiepiscopus, universis ecclesiarum rectoribus ceterisque Christi fidelibus presens scriptum inspecturis in Dei Filio graciam et solamen. Quoniam propter labilem memoriam hominum veneranda decrevit antiquitas, ut ea que a presentibus racionabiliter ordinantur, futurorum noticiam ne excedant, testium assercionibus et sigillorum impressionibus perennentur, eapropter ad universorum noticiam devenire cupimus,

quod reverundus (sic) dominus Premisl dux Polonie commutacionem nobiscum faciens pro ecclesia sua de Pacost, ecclesiam de Zun a nobis recepit liberam cum decimis in perpetuum possidendam; huius vero ecclesie decimam ville nostre Kaminc, dictus dominus P. dux Polonie a capellano de Zun eximere cupiens, usibus Fratrum de Lukna, pro quadam villa Vereniz nuncupata quam apud ipsos comparavit, hereditarie profuturam. In decima vero ville iam dicte, prefatus dominus dux ordinacione nostra mediante contulit supradicto capellano de Zun quosdam agros ipsius ecclesie adiacentes, sex boves, duas vaccas, equum quatuor marcarum, et thabernam Zunensem in perpetuum libere perfruendam. Ne hoc pactum a quodam in posterum perturbetur, dedimus memoratis fratribus presentem paginam nostro sigillo et sigillo Capituli Gneznensis cum sigillo prefati reverendi Capituli (sic) confirmatam. Datum in Gnezna anno gracie millesimo CC. (*vacuum*) Augusti. Cum hec fierent subscripti testes astiterunt: dominus Iohannes decanus Gneznensis, Boguphalus archidiaconus, Thomas, Paulus, Mutina, Artungus, Pribislaus, Nicolaus decanus Gneznensis (sic), et alii plures tam canonici quam capellani sancte matris Gneznensis ecclesie.

Pacost, *Pakość*. **Zun**, *Żoń*. **Kaminc**, *Kamniec*. **Lukna**, *Łekno*. **Vereniz**, *Wierzenica*.

Nr. 240.

Boleslaus dux Polonie 1243 Jun. 8, in Gnezna; confert Balduino 56 mansos in Powidz, iure Theutonico locandos.

Poznań. Königl. Staats Arch. Relation. Gneznens. a. 1573, fol. 40. — Warszawa, Archiw. główne ks. M. 129, f. 187.

In nomine Domini amen. Humani generis acciones memoria perpetua indigentes plerumque ab hominum noticia dilabuntur, que scripturarum seu testium munimine non renovantur. Nos igitur Boleslaus Dei gracia dux Polonie notum facimus universis tam presentibus quam futuris presens scriptum inspecturis, quod intendentes commoda terre nostre per amplius ampliare et ad meliores utilitates nostras pervenire, de nostra speciali gracia ac salubri consilio baronum nostrorum, in Powicz nostra hereditate vulgariter nuncupata Baldvino probo viro dedimus collocare quinquaginta sex mansos, cuius locatio Teutonicalis esse debet, dantes in perpetuum omnibus ibidem commorantibus omnia et singula iura Teutonicalia in iudiciis, solucionibus, collectis, exaccionibus, ac aliis quibuscunque consuetudinibus quocunque nomine nuncupantur valitura; et hoc ius Theutonicale presentibus duximus statuendum, videlicet quo cives nostri Gneznenses utuntur et reguntur. Racione huius locacionis memoratus Baldvinus cum suis legittimis successoribus ibidem in Powicz advocaciam hereditariam possidebit; dantes sibi suisque successoribus quinque mansos liberos et inter alios mansos septimum mansum, et tercium denarium de qualibet iudicacione provenientem; molendinum liberum, balneum, macella carnificum, pistorum, sutorum, prata circa aquam molendini. Eciam sibi damus duos piscatores liberos habere, cum parvis reciis in nostro lacu undique licentiam, et cum sagena estivali in circuitu moncium iacentium in medio nostri lacus pro sua piscatura. Item sibi damus in nostra borra structuras capreolorum, venacionem leporum, capturam avium, ortos

quantumcunque poterit locare. Hec omnia iam sepedictus Baldvinus cum suis liberis successoribus libere possidebit; dantes sibi licenciam ad usus beneplacitos convertendi, vendendi, donandi, commutandi, quod sibi suisque liberis et heredibus seu successoribus utilius videbitur expedire. Item eciam damus in Powicz manentibus quos advocaverit et locaverit advocatus, decem et octo annorum a festo sancti Martini proxime venturo omnimodam ac plenariam libertatem; elapsis vero annis libertatis, de quolibet manso quatuor mensuras tritici, quatuor siliginis, quatuor avene et fertonem usualis monete nobis persolvent singulis annis. Tempore libertatis rectori ecclesie pro decima marcam solvere tenebuntur. Acta sunt hec in Gnezna in crastino sancte Trinitatis presentibus hiis testibus: domino Gothpoldo cancellario nostro, Simone pincerna Kalisiensi, Miroslavo castellano de Wilkowia, Beniamin succamerario Kalisiensi, domino Hartungo, domino Mirostio capellanis nostris, anno Domini millesimo ducentesimo quadragesimo tercio. Datum per manus Conradi notarii curie nostre.

Powicz, *Powidz.* Montes iacentes in medio lacus, *długi i wyniosły półwysep wchodzący w jezioro, na którym leży kolonia Powidzka.* Wilkowia, *Wilkowyja.*

Nr. 241.

Bogufalus Poznaniens. ecclesie episcop. 1243 Oct. 12, s. l.; decimas villarum Małpin, Grodnica, Międzychód, Dalewo, Rogożewo, Smolice et Cichowo, quas monasterium de Lubin minus iuste tenuisse confitetur, eidem monasterio donat.

Transsumpt potwierdzony przez: Andreas episcop. Poznaniens. 1443 Aug. 1, Posnanie; *w pergam. orygin.*, *którego pieczęć znikła.*

Poznań. Bibl. Raczyńsk. Diploma E. 39.

In nomine Iesu Cristi amen. Multis incomodis prudenter occurrimus, cum etatis nostre negocia litterarum memorie comendamus. Hinc est quod ego Bogufalus Dei gracia Poznaniensis ecclesie episcopus notum facio universis Christi fidelibus, quod dominus Iohannes abbas Lubinensis ecclesie coram me et fratribus meis in Capitulo nostro volens sue salubriter consciencie providere confessus est, quod quidam abbates antecessores sui, decimas ecclesie beati Petri spectantes, sorcium quarum hec sunt nomina: circa Malpin, Grodovo et Medzigorze, circa Dalewo, Rogozowo et Smolicze, minus iuste usurpando tenuerunt: unde peciit a me et fratribus meis, quod de eisdem sortibus et eciam de villa que Czichovo nuncupatur decimas, domui ipsius in perpetuum possidendas concederemus. Nos vero eius devocionem et voluntariam considerantes, ipsius annuimus voluntati, ita tamen, quod predictus abbas ecclesiam suam de communi capituli sui consensu ecclesie beati Petri in sex libris incensi redidit censualem; quas libras ipse abbas per se vel per nuncium suum singulis annis in vigilia sancti Petri se promisit soluturum. Nos itaque de communi consensu fratrum nostrorum predictas decimas ecclesie Lubinensi concedimus, per dominum abbatem ipsius ecclesiam in predicto censu percipientes censualem. Actum anno gracie millesimo ducentesimo quadragesimo tercio, quarto Idus Octobris, presentibus: domino Petro preposito, domino Vitozlavio decano, domino Petro archidiacono, domino Michaele, Vincencio, Iohanne, Helwico, Alberto, Nicolao, Gerardo, Ysaia, Theophilo,

Zophono, Venceslao, Iacobo, Eusebio, Marco, Bogumilo, canonicis Poznaniensibus. Quod factum sigillo nostro et Capituli confirmavimus.

Lubinensis, *de Lubin.* Malpin, *Małpin.* Grodovo, *Grodnica.* Medzigorze, *Międzychód.* Dalewo, *Dalewo.* Rogozowo, *Rogożewo.* Smolicze, *Smolice.* Czichovo, *Cichowo.*

Nr. 242.

Premisl et Boleslaus fratres duces Polonie 1244 Apr. 25, in Gnezna; concedunt villae Rogusko omnia iura antiquarum villarum ecclesiae Poznaniensis.

Poznań. Archiv. Capituli. Lib. privil. B, Nr. 173. — Raczyński, Cod. diplomatic. Maior. Polon. 21.

In nomine sancte Trinitatis amen. Nos Premisl et Boleslaus fratres Dei gracia duces Polonie notum facimus universis Christi fidelibus presentem paginam inspecturis, quia ob reverenciam beatorum apostolorum Petri et Pauli et in remissionem peccatorum nostrorum, ad peticionem venerabilis patris domini Bogufali Poznaniensis episcopi villam sitam circa Solecz, que Rogosco nuncupatur, a strosza et podvorove exemimus, concedentes eidem ville omnia iura antiquarum villarum ecclesie Poznaniensis. Actum in Gnezna anno Domini M.CC.XL.IIII, VII Kalendas Maii, in presencia domine A. matris nostre coram domino Iohanne abbate de Lubin, palatinis Polonie Dirsicrayo et Bogumilo, Cecirado castellano Gneznensi; iudicibus Domarado et Henrico; Pretpelko castellano de Premant, Iacobo de Bnin, Eustachio de Czarncow, Iarostio de Starigrod castellanis; Cevleyo, Benone, Dolbrico, Gervardo, Gothardo militibus.

Solec, Rogusko, Lubin, Przemęt, Bnin, Czarnków, Starygród, *dziś tak samo.*

Nr. 243.

Premyzl dux Polonie 1244 s. d., in Gnezna; confert una cum fratre suo duce Boleslao et matre sua Hadviga fratribus Praedicatoribus aream super litus fluminis Warta, et pro fundamento claustri, ecclesiam sancti Gothardi in Poznań.

Pergam. orygin. Na sznurk. jedwabn. wypłow. przywieszono dwie pieczęcie. 1wsza znikła, 2ga podługowata, zupełnie zatarta.

Poznań. Königl. Staats Arch. Posen. Dominik. 1.

In nomine Domini nostri Ihesu Christi amen. Quoniam que sub tempore aguntur cum tempore labuntur, ne acta ab humana memoria dilabant, scripture testimonio confirmantur. Innotescat itaque presentibus et posteris, quod ego Premyzl dux Polonie cum fratre meo duce Bolezlao et matre mea Hadviga ducissa aream supra

litus Warte in Poznan fratribus Ordinis Predicatorum contulimus in perpetuum possidendam. Ad augendam vero aream, fundamento claustri locum et ecclesiam sancti Gothardi a domino Boguphalo episcopo Poznaniensi obtinuimus, ecclesiam beati Adalberti que sita est in monte pro eodem commutando et ius patronatus eidem condonando. Dominus vero episcopus iam nominatus cum volumtate et assensu suorum canonicorum, consenciente sacerdote, curam parrochialem cum redditibus et sacerdote ecclesie sancti Gothardi ad ecclesiam supradictam transtulit, ornatu et ceteris rebus utriusque ecclesie non mutatis. Tali vero ordinationi et donationi, sigillo nostro et domini episcopi Poznaniensis et ecclesie kathedralis Poznaniensis sigillo robur dedimus et munivimus. Huius autem rei hii testes affuerunt: comes Myron, Iohannes, Lesota, Lutognev, Mlodola, Iacob, Gostec, Nemera, Pribzlaus, Wenceslaus; capellani Detvigus, Ambrosius, Iacobus, Stephanus, Venceslaus. Datum in Gnezna anno Incarnationis Domini M.CC.XLIIII, Indiccione secunda.

Nr. 244.

Fulco ecclesie Gneznens. archiepiscop. 1245 Febr. 6, in Laurincewic; protestatur, Wierzbiętam et Raclawam relictam Clementis castellani Cracov. contulisse monasterio de Lubnice quaedam bona in castellania de Kalisz sita, certis stipulationibus adiectis.

Poznań. Königl. Staats Arch. Ołobok, Acta fol. 14. (Kopia z perg. oryyin.) — Kalisz, Archiw. Rządowe, Relation. castrens. Calisiens. a. 1748, lib. 140—141, fol. 843.

In nomine sancte Trinitatis eiusdemque individue Unitatis amen. Quoniam ut ait Salomon: Non est maiorum memoria, sed nec eorum quidem que postea futura sunt erit recordacio apud eos qui futuri sunt in novissimo: necessarium est gesta presencia scripture adminiculo commendare memorie posterorum. Eapropter nos Fulco divina miseracione ecclesie Gneznensis archiepiscopus notum facimus tam presentibus quam futuris, quod Wirbentha et Retslawa relicta Clementis quondam castellani Cracoviensis, de consensu sororum de Stanatek contulerunt monasterio de Lubnic, sororibus Ordinis Cisterciensis, coram nobis hereditates sitas in castellania Kalisiensi et in presenti pagina annotatas, videlicet Lubnice, Konarewo, Pudliskowo, Chroscino, Milesyno, Ochendzyno, Scomlino, pro remedio animarum suarum omni iuri quod habent vel habere poterant in dictis hereditatibus in manus nostras renunciantes; hac adiecta condicione, quod si ex aliqua causa contingat eas de dicto monasterio recedere, predicte hereditates cum omni iure suo ad monasterium de Stanatek revertantur. Adiecerunt eciam, quod si moniales de Olobok in Lubnice se transferre voluerint, eas sorores de Lubnic cum hereditatibus hic descriptis: Olobok, Ianowo, Chroscino, Nesekowo, Mislakowo, Druszkowo, Gluchowo, Broza, Kurowo, recipere teneantur; sed si sorores de Olobok alias transiverint quam in Lubnic, nichilominus predicte hereditates sororibus in Lubnic spectabunt. Et ut presens scriptum robur obtineat firmitatis, fecimus ipsum nostri sigilli munimine roborari in presencia venerabilis fratris nostri Prandote Cracoviensis episcopi, eius sigillo ibidem apposito, et aliis ibidem existentibus: Petro preposito de Kalis, Arnoldo et Balthasaro canonico Gneznensi, Gerardo canonico sancti Andree, Wilhelmo et Gregorio,

Paulo camerario episcopi Cracoviensis. Actum in Laurincewic anno Domini M.CC.XLV dominice Nativitatis, VIII Idus Februarii.

Stanatek, *Staniątki.* Lubnic, *Lubnice.* Konarcwo, *Konarzewo.* Pudliskowo, *Pudliszki.* Chroscino, *Chrościn.* Mileszyn, Ochędzin, *dziś tak samo.* Scomlino, *Skromlin.* Olobok, *Ołobok.* Ianowo, *dziś pewnie Janków zaleśny.* Chroscino, *Chrościny.* Nosekowo, *Nosków.* Mislakowo, *Myślniów.* Druszkowo, *Droszewo.* Gluchowo, *Gołuchowo.* Broza, *Brzoza.* Kurowo, *Kurowo.* Laurincewic, *zam. Wawrzeńczyce.*

Nr. 245.

Premisl dux Polonie 1245 Jun. 14, in Zbasyn; roborat donationem villae Kiełkowo, per comitem Vislaum monasterio de Obra factam.

Poznań. Königl. Staats Arch. Obra, Lib. privil. pag. 6.

In nomine sancte et individue Trinitatis amen. Cum ea que geruntur in tempore, ne simul per oblivionem labantur cum tempore quodcunque inconvulsum observari decernitur, necesse est scriptis aut probabilium virorum testimonio perennari, hinc est quod nos Premisl Dei gracia dux Polonie notum facimus tam presentibus quam futuris, quod comes Vislaus propria ac bona voluntate sua ecclesie beate Marie in Obra et fratribus Ordinis Cisterciensis ibidem in Dei servicio die noctuque existentibus, ob remunerationem divine pietatis et vite eterne sibi et posteris suis in perpetuum succedentibus providens, cum nostro consensu contulit villam nomine Kiiakowo cum omnibus attinenciis, quam ab avo nostro felicis memorie duce Wladislao filio Mesiconis pro fideli servicio iure hereditario possederat. Et ut hec donacio supradicti comitis rata et inconvulsa tam presentibus quam futuris in evum permaneat, sigilli nostri appensione decrevimus roborari. Acta sunt hec anno Domini millesimo ducentesimo quadragesimo quinto, decimo octavo Kalendas Iulii in Zbasyn coram nobis ac domino Petro eiusdem cenobii abbate ac ceteris nobilibus quorum hec sunt nomina: Domarado iudice, Wisemiro prefati castri castellano, Christiano filio Bozate, Trebeslao filio Mistinewi, Martino clerico filio Ceslawi, Samson milite, Machario filio Çonradi et aliis quam pluribus militibus Polonie.

Obra, *Obra.* Kiiakowo, *Kiełkowo.* Zbasyn, *Zbąszyń.*

Nr. 246.

Innocentius Pp. IV 1245 Sept. 28, Lugduni; mandat priori Fratr. Praedicatorum et ministro Fr. Minorum in Polonia, ut Christi fideles ad subveniendum imperium Constantinopolitanum excitent.

Pergam. orygin. Na sznurku konopnym czarnym przywieszona bulla: Innocentius Pp. IIII.

Kraków. Archiv. Fr. Praedicatorum.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis . . priori Predicatorum et . . ministro Minorum fratrum, provincialibus in Polonia, salutem et apostolicam

benedictionem. Inter cetera desiderabilia cordis nostri, Constantinopolitani liberationem imperii principaliter affectantes, ad eam vigili solertia non cessamus intendere, ac ut iuxta nostri desiderii plenitudinem valeat auctore Domino provenire, continue diligentie studium adhibemus. Et licet hactenus apostolica Sedes pro ipsa multiplici subventionis remedio ferventer institerit, ac diu catholici non sine laboribus gravibus, onerosis sumptibus anxiisque sudoribus et deflenda sanguinis effusione certarint, nec adhuc Ecclesia de tante prosecutione sollicitudinis totque oneribus expensarum effectum sit consecuta speratum; quia tamen ipsius Ecclesie corpus ex menbri tam cari, videlicet imperii prefati carentia notam probrose deformitatis incurreret et sustineret debilitatis dolende iacturam, firma intentione proponimus eidem imperio efficaci subsidio subvenire, ac, ut eo celerius optata ipsius imperii liberatio Deo favente proveniat quo sibi auxilii porrecta fuerit plenioris dextera a Christi fidelibus, ad eripiendum illud de adversariorum dominio suffragium postulare. Hinc est quod nos discretioni vestre per apostolica scripta in virtute obedientie districte precipiendo mandamus, quatinus universos Christicolas per Poloniam et alia loca per que tuus fili prior prioratus et tua fili minister administratio extenduntur constitutos, tam per vos quam per alios vestrorum Ordinum fratres providos et honestos, quos ad hoc ydoneos esse noveritis, attentis et sedulis exhortationibus iuxta datam vobis a Deo prudentiam inducatis, ut provide attendentes, quod per imperii prefati succursum catholice fidei et ecclesiastice libertatis augmentum necnon Terre sancte liberatio specialiter procurantur, ad subveniendum eidem imperio in personis vel rebus, ferventibus animis viriliter et festinanter exurgant. Nos enim de omnipotentis Dei misericordia et beatorum apostolorum Petri et Pauli auctoritate confisi, ex illa quam nobis licet indignis Deus ligandi atque solvendi contulit potestate, omnibus eidem imperio succurrentibus illam suorum peccaminum veniam indulgemus ipsosque illo privilegio eaque volumus immunitate gaudere, que predicte Terre subvenientibus conceduntur. Non obstante Sedis apostolice indulgentia qua fratribus vestrorum Ordinum dicitur esse concessum, ne de causis que per litteras apostolicas committuntur eisdem, cognoscere teneantur, nisi de indulgentia huiusmodi expressam faciant mentionem. Quod si non ambo hiis exequendis potueritis interesse, alter vestrum ea nichilominus exequatur. Datum Lugduni IIII Kalendas Octobris, pontificatus nostri anno tercio.

Nr. 247.

Innocentius Pp. IV 1245 Sept. 30, Lugduni; mandat priori Fratr. Praedicatorum et ministro Fratr. Minorum in Polonia, ut bona decedentium pro nullo altero usu testata, ad liberationem imperii Constantinopolitani converti curent.

Pergam. orygin. Sznurek konopny szary, bulli nie masz.

Kraków. Archiv. Fratr. Praedicatorum.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis . . priori Predicatorum et . . ministro Minorum fratrum in Polonia, salutem et apostolicam benedictionem. Etsi ex suscepte servitutis officio cunctorum nobis cura imineat generalis, de succursu tamen imperii Constantinopolitani tanto propensius cogitare nos convenit, quanto ex hoc augmentum ortodoxe fidei, magnum Terre sancte subsidium, salus totius Christiani populi procurantur. Ad ipsius itaque imperii liberationem totis desideriis aspi-

rantes, discretioni vestre per apostolica scripta in virtute obedientie districte precipiendo mandamus, quatinus ea, que relinquntur distribuenda in pios usus secundum arbitrium executorum testamentorum decedentium in Polonia et aliis locis ad que tuus fili prior prioratus et tua fili minister amministratio extenduntur, nisi prefata relicta ab ipsis testatoribus certis locis aut personis deputata fuerint vel de iure aliis debuerint, aut per predictos executores in usus huiusmodi sint conversa: fideliter per vos vel per aliquos de fratribus vestrorum Ordinum providos et discretos, quos ad hoc ydoneos esse noveritis, auctoritate nostra colligere, et apud aliquem tutum locum pro eiusdem imperii subsidio deponere cum omni diligentia procuretis, quantitatem ipsorum nobis postmodum rescripturi, contradictores per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compescendo. Non obstantibus constitutione de duabus dietis, edita in Concilio generali, et indulgentia qua fratribus vestrorum Ordinum dicitur esse concessum, ne de causis que per litteras apostolicas commituntur eisdem, cognoscere teneantur, nisi de indulgentia huiusmodi expressam faciant mentionem. Quod si non ambo hys exequendis potueritis interesse, alter vestrum ea nichilominus exequatur. Datum Lugduni II Kalendas Octobris, pontificatus nostri anno tertio.

Nr. 248.

Bolezlaus dux Polonie 1245 s. d., in Posznan; recipit monasterium Paradyż in suam tutelam et defensionem, et amplissimis libertatibus munit.

Pergam. orygin. Dziurki od przywieszenia jednéj pieczęci.

Poznań. Biblioteka Raczyńsk. Diploma A. 13. — Raczyński. Cod. diplomatic. Maior. Polon. 22.

In nomine sancte et individue Trinitatis. Bolezlaus dux Polonie. Cum nos qui in terrenis sublimitatibus sumus constituti varia prepediant negocia ne proprie animarum saluti libere vacare possimus, expediens nobis videtur quamdiu in hac lucis via vacat nobis, queramus amicos quorum oracionibus et meritis adiuti, et depremenentes pecatorum fasciculos dissolvere, et eterne felicitatis habitaculum valeamus introire. Hinc est quod universis castellanis, advocatis, ceterisque fidelibus in nostro principatu constitutis significamus, quod dilectos fratres Ordinis Cisterciensis in loco qui vocatur Paradisus qui olim Gostychove dicebatur constitutos, in nostram recipimus protectionem simul et tutelam plenam ipsis libertatem conferentes. Significamus eciam dilectioni vestre, quod predictorum fratrum homines qui nunc sub ipsis resident, vel quos in posterum in suis terminis vel possessionibus nunc habitis vel adhuc ex donatione fidelium habendis locaverint, in eandem recipimus tutelam et defensionem, ipsis nichilhominus plenam libertatem conferentes ab omni exactione iuris Polonie, sicuti est strosa, podvorowe, powoz, poradlne, naraz, szlad, glowa, coram castro non astare, neque coram castellano respondere debere, nisi ante ducem, et hoc non absque sigillo annulo ducis signato. Et ne supradicti fratres vel ipsorum homines de supradictis serviciis in aliquo graventur, sicuti in castro vel ponte edificando. Ad expeditionem non ire, et quoadusque dux de bello non revertitur, monasterio eorum homines laborent quod eis ab abbate vel celerario precipitur, et hoc in propria expensa faciant. Theloneum in omni ducatu meo vel vectigal non solvant. Et ut hec nostra donatio inconvulsa et illibata evo permaneant, auctoritate Dei et nostra fideliter roborantur.

Ut igitur sepedictos fratres de nostra amicicia et protectione quam a nobis sperabant redderemus securos, presens scriptum super eo iussimus dari et sigilli nostri inpressione roborari, testibus nichilominus adibitis quorum nomina sunt hec: Bogumilus palatinus, Thomas castellanus de Posznan, Iohannes castellanus de Srem, Borezlaus castellanus de Zsanthoch, Predpolcus castellanus de Tsbansym, Iarostyus castellanus de Benyn, Adalbertus castellanus de Premunt, Nicholaus castellanus de Meserecz, Tolezlaus procurator noster, Nicholaus et Iacobus notarii nostri, et alii quam plures tam clerici quam layci. Si quis hanc donationem nostram quam supradictis fratribus et hominibus ipsorum contulimus infringere presumpserit, indignationem Dei omnipotentis et beati apostoli Petri et nostram se noverit incursurum. Datum in Posznan anno gracie millesimo ducentesimo quadragesimo quinto.

Paradisus, *Paradyż.* Srem, *Śrem.* Zsanthoch, *Santok.* Tsbansym, *Zbąszyń.* Benyn, *Bnin.* Premunt, *Przemęt.* Meserecz, *Międzyrzecz.*

Nr. 249.

Boleslaus dux Polonie 1245 s. d., in Poznania; dat comiti Sandivogio de Czarnków villas Gołańcza, Biała et Trzcianka cum parte territorii, inter fluvios Drawa, Noteć et Łomnica inclusi.

Warszawa. Archiw. główne. Ks. M. 76. f. 136 v.

In nomine Domini amen. Cum omnes donaciones nullum robur possunt obtinere firmitatis nisi solenni titulo literarum et testium annotacione fuerint roborate, proinde noverit tam presens quam futura etas, quod nos Boleslaus Dei gracia dux Polonie, considerantes eximia merita semperque fidelia servicia et grata nobis per fidelem nostrum Sandivogium comitem a Czarnkow (sic) multipliciter et constanter exhibita et in futurum exhibenda, volentes igitur meritis eiusdem Sandivogii nostri dilecti respondere graciis nostris, ut ceteri tam progeniti sui quam alii nostri subditi ad impendia virtutum provocentur extunc, villas nostras Goliaza, Biala et Rosdrussga sic dictas, cum omnibus utilitatibus, censibus et redditibus, et omnibus et singulis fructibus et attinenciis ad easdem pertinentibus et toto iure et dominio earundem, nichil prorsus pro nobis aut nostris successoribus reservantes, generoso (sic) Sandivogio comiti a Czarnkow et eius legittimis progenitis et successoribus damus, tradimus, confirmamus et dono damus in perpetuum tenendas, habendas, vendendas, donandas, commutandas, prout sibi aut suis successoribus melius convertendum videbitur. Addicientes insuper ad easdem villas, silvas et borras nostras, quas ei et successoribus suis in perpetuum damus, tradimus et dono damus; et hoc incipiendo a vado dicto in vulgari Angelfort, inde recte ad finem lacus antiqua Marthwia sic dicti, ab hoc lacu recte ad Album lutum, ab Albo luto recte ad Clarum montem, ab hoc monte claro ad alium montem Longum sic vocatum, ab hoc monte Longo, qui super villam Malogoscz declinatur, recte cis caput fluvii qui oppidum Szlopa alluit ad lapidem adustum, ab hoc lapide, transiendo flumen qui ex lacu Bukowie sic dicto oritur, recte ad alvum, ab alvo per flumen Szilnicza ad Niekursko recte, a Niekursko recte ad betas, ab his betis recte ad vallum nuncupatum Parowa, ab hoc vallo recte ad rivulum vocatum Iarzembek, ab hoc rivulo recte ad fluvium Lomnicza, hoc fluvio

eundum (sic) usque ad flumen Nothisz. Quem fluvium videlicet Lomnicza ei et suis successoribus integraliter et totum damus et tradimus in sempiternum, quo utatur uti placuerit, edificet in eo libere stagna et in eis molas pro se vel suis successoribus, inde nichil tribuens. Gaudebunt preterea hee ville libertate ab omnibus tributis, exactionibus, vexacionibus, et generaliter et singulariter et ab singulis quibuscumque nominibus appelantur solucionibus nostris sint liberi et exempti. Damus preterea huic nostro Sandivogio et eius legitimis successoribus, in his villis alendi annis singulis ducentos boves, quos coemat, adducat ubi commodum videbitur sine solucione nostrorum ubique locorum theloneorum, pellatque eos pro commodo suo ubicunque voluerit ille et sui successores, non penso nostro debito theloneo. Ut autem huius donacionis et libertatis firma et sempiterna esset stabilitas, ideo propter rei lucidius testimonium presentes nostri sigilli munimine roborari iussimus hiis presentibus: Godpoldo cancellario nostro, comite Simone pincerna Kalissiensi, comite Petro iudice Kalissiensi, comite Miroslao castellano de Wilkovia, comite Beniano (sic) succamerario Posnaniensi, domino Cothfigo (sic) et domino Micislav (sic) capellanis curie nostre. Data per manus Iohannis notarii curie nostre in Poznania, anno Domini millesimo ducentesimo quadragesimo quinto.

Czarnkow, *Czarnków.* Goliaza, *Gołańcza.* Biala, *Biała.* Rosdrussga, *pewnie Trzcianka,* Vadum Angelfort, *bród na rz. Płocica w pobliżu wsi Grünberg.* Lacus antiquus Marthwia, *z niemiecka Die alte Marthe.* Album lutum, Clarus mons, Mons longus, *miejscowości pom. wsiami Birkholz a Małogoscz.* Szlopa, *Człopa.* Lapis adustus, *nie odgadnione.* Flumen qui ex lacu Bukowie oritur, *Bukowiec rz.* Flum. Szilnicza, *Sitnica rz. nad którą m. Trzcianka.* Niekursko, *z niem. Nikosken.* Iarzembek rivul., *strumyk wpadający do rz. Łomnica.* Fluv. Lomnicza, *Łomnica rz.* Flum. Nothisz, *Noteć rz. Północna granica powyżéj określonego obszaru, jest ściśle dawną granicą powiatów Wałeckiego i Poznańskiego, dopiero za panowania Władysława Jagiełły ustanowioną.* Wilkovia, *Wilkowyja.*

Nr. 250.

Innocentius Pp. IV 1246 Febr. 13, Lugduni; concedit provinciali Fratr. Praedicatorum in Polonia facultatem absolvendi, propter fraudem in colligendis facultatibus pro liberatione imperii Constantinopolitani commissam excommunicatos.

Pergam. orygin. Na sznur. konopn. szar. przywieszona bulla: Innocentius Pp. IIII. *Kraków. Archiv. Fratr. Praedicatorum.*

Innocentius episcopus servus servorum Dei, dilecto filio . . priori fratrum Predicatorum provinciali in Polonia salutem et apostolicam benedictionem. Cum ea que imperio Constantinopolitano a Sede apostolica sunt concessa, tam per ecclesiarum prelatos quam per te et fratres tui Ordinis in Polonie partibus mandaverimus colligenda, statuentes ut si qui super hiis scienter fraudem commiserint, ipso facto sententiam excommunicationis incurrant: nos volentes, ut quo liberius eo melius commissum tibi super hoc negotium exequaris, absolvendi tales et etiam illos qui aliquo modo propter hoc excommunicati fuerint, dummodo tibi seu dictis fratribus pro dicto

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

imperio super hoc congruam satisfactionem impenderunt, liberam tibi et eisdem fratribus concedimus auctoritate presentium facultatem. Datum Lugduni Idibus Februarii, pontificatus nostri anno tertio.

Nr. 251.

Premisl dux Polonie 1246 Apr. 7, in Pobedzisca; concedit Bogufalo episcopo Poznaniensi facultatem villas ecclesiae ipsius iure Theutonico locandi.

Poznań. Archiv. Capituli. Lib. privil. B, Nr. 142.

In nomine Domini nostri Ihesu Christi amen. Noverint universi quod, nos Premisl Dei gratia dux Polonie filius quondam ducis Wladislai, de liberalitatis nostre arbitrio et ob affectionem quam ad Deum habemus et ipsius apostolos beatum Petrum et beatum Paulum nec non et venerabilem patrem nostrum dominum Bogufalum episcopum Poznaniensem ipsiusque ecclesiam, eidem episcopo et successoribus suis villas episcopatus ipsius iure Theutonico locandi concedimus libertatem. Et quia hii qui prefato iure locantur, angarias et perangarias quas prestant Poloni prestare seu persolvere nullatenus consueverunt, propterea dictarum villarum possessores ab omnibus Polonicis oneribus seu prestationibus absolvimus, scilicet a povoz, przevod, podvorove, stroza, naraz, et omnibus aliis que Theutonici facere aut solvere non consueverunt. Preterea, causis solummodo capitis aut membrorum nostro tantum iudicio reservatis, villarum dictarum possessores sive inhabitatores ab omnium palatinorum, castellanorum, seu aliorum inferiorum iudicum iudicio seu iurisdictione in totum et in omnibus absolvimus, ita quod de ipsis conquerentibus, non alias teneantur quam coram domino suo episcopo vel scolteto ipsorum de singulis respondere. Actum in Pobedzisca anno Domini M.CC.XL.VI., VII Idus Aprilis, presentibus domino Isaya, domino Martino canonicis Gneznensibus; Gervigo, Michaële, Petro capellanis curie nostre, Iaroslao milite, Preczslao venatore filiis Dyrsconis, Bogusa filio Gervardi, Alberto filio Tholomei, Bozeta filio Stephani, Gisbrechto filio Albrachti, Marsole filio Mancharii. Ut autem hec nostra donatio futuris temporibus inconcussa perseveret, ideo presens scriptum super ea confectum nostri sigilli communivimus appensione.

Pobedzisca, *Pobiedziska.*

Nr. 252.

Premisl dux Polonie 1246 Jul. 1, in Poznan; roborat donationem hereditatis Lubrze, monasterio Paradyż per Bozatam filium quondam comitis Ianussii de Widzim factam.

Pergam. orygin. Dziurki od przywieszenia jednéj pieczęci.

Poznań. Biblioteka Raczyńsk. Diploma A. 14. — Raczyński, Cod. diplom. Maior-Polon. 23.

In nomine sancte et individue Trinitatis amen. Quoniam mundus caducus est et diversis cottidie variatur casibus, idcyrco, ne acta mortalium deleat oblivio, solent

ea homines probabilium virorum testimonio et litterarum apicibus perhennare. Nos igitur Premisl Dei gracia dux Polonie notum esse volumus tam presentibus quam futuris omnibus presentem paginam inspecturis, quod comes Bozata filius quondam comitis Ianussii de Vitzim de sua non ficta voluntate, accedente eciam pleno consensu fratris sui Mironis, tanquam prudens negociator mercari volens in terra quod in celo possideat, contulit Deo et beate Marie gloriose virgini beatoque Martino in Goscichov, que et Paradisus dicitur, hereditatem suam que Lubrze vulgariter nuncupatur, sitam iuxta iam nominatam domum Goscichov, cum omnibus attinentiis suis et terminis in veram et perpetuam elemosinam, absque ulla contradictione atque omni impedimento seu repeticione filiorum suorum sibi succedentium vel aliorum quorumcunque consanguineorum sive attinentium, iure hereditario in perpetuum possidendam. Abbas vero Wilhelmus tunc temporis prefate domus et fratres sui, predicti Bozate pium erga se affectum quo movebatur attendentes, de sua bona voluntate, non causa alicuius emptionis, triginta marcarum Teutunicalis ponderis pro redemptione comitis supradicti dederunt Theutunicis de Virchobos cum ab eisdem captivatus fuisset. Nos igitur hoc presens comitis Bozate donum, Deo et beate Marie virgini collatum, temporibus presentibus et futuris firmum et stabile habere volentes, inclinati ad preces utriusque partis, fratrum videlicet predicte domus et Bozate, et ne quis etiam aliquid frivole questionis inveniat, presentem paginam sigilli nostri appensione utile duximus roborandam. Huius rei testes sunt: comes Bogumilus palatinus, Domaradus iudex curie nostre, Pretpolcus castellanus Poznaniensis, Herkenboldus castellanus Calisiensis, Boguphalus filius archiepiscopi, Bedigostius, Michael notarius curie nostre et alii quam plures. Actum in Poznan anno dominice Incarnacionis millesimo ducentesimo quadragesimo sexto in octava sancti Iohannis Baptiste, coram universis baronibus nostris.

Vitzim, *Widzim.* Paradisus, *Paradyż.* Lubrze, *dziś z niemiecka Liebenau, z którego napowrót spolszczone, późniéj nazywa się Lubnow.* Virchobos, *nie odgadnione; może jest to samo co* Virchuie, *w okolicy grodu Przemęt, wsi Widzim przyległe, nadane r. 1210 przez Władysława Odonicza Cystersom z Pforta na założenie klasztoru, a która to fundacya do skutku nie przyszła. (cnfr. Nr. 66.)*

Nr. 253.

Premisl dux Polonie 1246 s. d., in Poznan; adiudicat hereditatem Cichowo monasterio de Lubin contra petitionem Crisconis et Cristini aliorumque heredum de Pożegowo et de Tworzymirki.

Pergam. orygin. Nici jedwabne wypłowiałe, pieczęci nie masz.
Poznań. Königl. Staats Arch. Lubin 1.

In nomine Domini amen. Humani generis actiones memoria perpetua indigentes plerumque ab hominum noticia dilabuntur, que scripturarum seu testium munimine non renovantur. Igitur nos Premisl Dei gratia dux Polonie notum facimus universis tam presentibus quam futuris presentem paginam inspecturis, quod intuentes domini Heclini abbatis de Lubin viri religiosi laboribus et citationibus assiduis ab horum militum instantia, videlicet Criscone et Cristino quondam filiorum Boguse

nec non et aliorum de Posegovo et de Tvozimirrz eorum consanguineorum, supra dictum abbatem et eius Conventum pro hereditate que vulgariter Cychovo nuncupatur, asserentes eam non iure hereditario esse donatam dicto monasterio: nos tamen utraque parte audita et causa discussa et super hoc facto communi et sollempni consilio habito baronum nostrorum, et iustiorem esse videntes partem domini dicti abbatis, adiudicavimus supra nominatam hereditatem domui beate Marie in Lubin iure hereditario possidendam; ita ut nullus deinceps ausu temerario attemptet dictam domum impedire. In cuius rei testimonium, quatinus eadem adiudicatio inconcussa et stabilis perseveret, presens scriptum sigilli nostri robore dignum duximus muniendum. Datum in Poznan anno dominice Incarnationis MCCXLVI presentibus his testibus: domino Boguphalo episcopo Poznaniensi, comite Bogumilo palatino Poznaniensi, comite Domarado iudice curie et ceterorum honestorum quam plurimorum.

Lubin, *Lubin.* Posegovo, *Pożegowo.* Tvozimirrz, *Tworzymirki.* Cychovo, *Cichowo.*

Nr. 254.

Premial et Boleslaus fratres duces Polonie 1246 Jul. 17, in Seregew; protestantur, Bogufalum episcopum Poznaniensem emisse villam Grodnica, eiusque heredibus licentiam vendendi, per alios coheredes denegatam, adiudicatam fuisse.

Poznań. Archiv. Capituli. Lib. privil. B, Nr. 167. — Raczyński, Cod. diplom. Maior. Polon. 24.

In nomine Patris et Filii et Spiritus sancti amen. Nos Premisl et Boleslaus fratres Dei gracia duces Polonie notum facimus tam presentibus quam futuris, quia venerabilis pater dominus Bogufalus episcopus Poznaniensis emit villam nomine Grodniczam a Iohanne filio quondam Dasonis et a filio fratris ipsius Iancone filio quondam Martini, nomine ecclesie sue perpetuo possidendam, pro sedecim marcis argenti; quam pecuniam idem dominus episcopus supradictis militibus coram nobis et testibus infrapositis pensatam obtulit sive numeratam: iidem vero pecunia recepta dixerunt, se esse bene solutos et ad plenum. Hec autem vendicio celebrata fuit nostra auctoritate. Quod cum milites filii quondam comitis Dalberti prefatis venditoribus eiusdem hereditatis vendicionem contradicerent coram nobis, eo quod dicerent se esse heredes eiusdem dicte hereditatis, promittentes se pecuniam pro eadem soluturos ad terminos certos. Cum vero ad sepius datos terminos pecuniam non solvissent dicti milites, fuerunt prohibiti per summam ab huiusmodi contradiccione, et dicti possessores hereditatis vendendi licenciam per eandem summam obtinuerunt; quam cum dominus episcopus supradictus emisset, sicut supradictum est coram nobis pecuniam exsolvit. Actum in Seregew in presencia inclite domine Hedvigis matris nostre et venerabilis patris domini Fulconis archiepiscopi Gneznensis, Dyrsicray et Bogumili palatinorum Polonie, Bogufali cancellarii, Thome castellani Poznaniensis, Pretpelconis castellani Gneznensis, Cesanthe castellani Kalisiensis, Hercemboldi iudicis, Petrici prepositi Poznaniensis, Bartholomei scolastici Lubucensis, anno Domini M.CC.XL.VI, in

die beati Allexii confessoris. Ut autem hec vendicio et empcio perpetue firmitatis robur obtineat, presens scriptum sigillorum nostrorum munimine duximus roborandum.

Grodnicza, *Grodnice.* Seregew, *zapewne mylnie, może zam.* Stregew, *czyli Strykow, lub też Strzegowo.* Lubucensis, *de Lubusz.*

Nr. 255.

Premisl dux Polonie 1246 s. d., in Opathow; adiudicat villam Jankowo ecclesiae Gneznensi contra petitionem militum Janek et Pribina, filiorum Leonardi.

Gniezno. Archiv. Capituli Metropol. Lib. privil. XV sec. fol. 60.

Nos Premisl Dei gracia dux Polonie notum facimus universis presentibus et futuris, quod cum olim ad peticionem venerabilis patris domini nostri, eadem gracia archiepiscopi Gneznensis ecclesie, ad villam eiusdem ecclesie que Opathow dicitur descendissemus, quidam milites Ianec et Pribina nominati, filii scilicet Leonardi, eundem venerabilem patrem nostrum dominum Ff. super quadam villa que Iancovo dicitur in nostra et subscriptorum baronum nostrorum presencia impetere curaverunt proponentes, eandem villam sibi iure hereditario pertiñere. Verum, quia idem venerabilis pater noster dominus Ff. ex adverso proposuit, predictam villam per comitem Andream qui Rasca cognominabatur in presencia illustris H. quondam ducis Slezie et baronum eius Gneznensi ecclesie publice et sollempniter collatam fuisse, nec predicti milites probare poterant quod eadem donacio minus legittima extitisset: nos de consilio baronum nostrorum qui presentes tunc temporis nobiscum fuerant, sepedictum patrem nostrum dominum Ff. ab impeticione predictorum militum super hoc summaliter duximus absolvendum, perpetuum eisdem militibus silencium imponentes. Volentes autem ut hec summa nostra robur obtineat firmitatis in posterum et ab omnibus inviolabiliter observetur, eam appensione sigilli nostri et annotacione testium qui presentes tunc nobiscum aderant duximus roborandam, nomina testium tali ordine designantes: Bogufalus palatinus de Kalis, Cesanta castellanus Gneznensis (sic), Predpelk castellanus Calisiensis (sic), Iarost castellanus de Bnin, Bozeta filius Stephani, Predslaus subagazo filius Dirsconis. Hec autem acta sunt anno Incarnacionis Domini millesimo CCXL.VI.

Opathow, *Opatówek.* Iancovo, *Janków.* Bnin, *Bnin.*

Nr. 256.

Premisl dux Polonie 1246 Dec. 21, in Moder; protestatur, abbatem de Lubin concessisse camerariis suis de Dambize ius piscandi cum parvo reti in lacu de Mościszki; incolis vero villarum Dambize et Motholovici eidem lacui adiacentium interdicit, ne aliquem fructum in lacu praedicto violenter sibi addicant.

Rzyszczew. Muczkow. Cod. diplomatic. Polon. I. Nr. 34. (Z pergam. orygin. u którego sznurek jedwabny od przywiesz. pieczęci pozostał. Dyplomat ten, znajdujący się niegdyś w Arch. Rządowém Poznańsk. zaginął).

In nomine Domini amen. Dum vivit littera vivit et actio commissa littere, cuius assertio nutrit memoriam et roborata suscipit incrementum. Et quia facta mortalium laudabilia frequenter oblivionis interitu ab hominum memoria seiunguntur, ob hoc provida et racionabilis sapientum decrevit auctoritas, ut quicquid aput homines agitur dignum noticia sive laude, id ipsum debeat autenticarum serie litterarum posterorum memorie commendari. Quocirca nos Premisl Dei gracia dux Polonie scire damus ac protestamur omnibus tam presentibus quam futuris presentem paginam inspecturis, quod dominus Woyslaus abbas Lubiniensis cenobii cum communi consensu fratrum suorum de bona voluntate ac libera condicione, quamdiu ei et fratribus suis placuerit, ad nostram instanciam kamerariis nostris de Dambize, scilicet Nerado et Bratonio, concessit usum exercere piscandi cum reti parvulo quod vulgariter potrestnicha nominatur; non tamquam eis aliquod ius hereditarium ibi habentibus, sed quicquid de gracia fieri potest pro tempore, et non in omni superficie, sed tantum prope litus in lacu illius ville que dicitur Mostezsici, que eciam cum eodem lacu et omnibus utilitatibus ibi provenientibus ad monasterium supradictum pertinet ex integro. Insuper nos protestamur et volumus, ne sors illa que appellatur Motholevici penitus in supradicto lacu ullo iure vel utilitate gaudeat assecuta. Sane eciam precipimus et perpetimur ratum teneri, stricte mandamus nostre gracie nostrorumque successorum sub obtentu, omnibusque circumquaque sedentibus, precipue supra dicti Dambize et Motholevici atterminis illius lacus qui vocatur Gelenzevo usque ad magnum lacum et alium de Cychov: ne quispiam in eosdem terminos penes utrumque litus, sursum sive deorsum, aliquo fructu vel quomodo sibi conquirendo manum audeat immittere violentam. In cuius rei testimonium, ne aliquis tam solempni nostre protestationi simulque confirmationi ausu temerario valeat contraire, presentem paginam sigilli nostri munimine confirmamus. Actum et datum in Moder anno Incarnacionis Domini MCC quadragesimo sexto. Huius rei testes sunt: comes Bogumilus palatinus Poznaniensis, Domaradus iudex curie nostre, Trebeslaus castellanus de Cbansin, Pachozlaus venator curie nostre, Iohannes cancellarius. Ego Michael canonicus ecclesie beati Pauli de Kalis et beati Georgii de castro Gneznensi hiis etiam interfui, et ad mandatum predicti ducis ista conscripsi in die beati Thome apostoli.

Dambize, Motholevici, *osady znikłe.* Mostezsici, *Mościszki.* Gelenzevo, *Jelenczewo.* Cychov, *Cichowo.* Moder, *Modrze.* Cbasin, *Zbąszyń.*

Nr. 257.

Innocentius Pp. IV 1246 Dec. 23, Lugduni; concedit provinciali Fratr. Praedicatorum et Fratribus eiusdem Ordinis in Polonia eandem veniam peccatorum, quae imperio Constantinopolitano succurrentibus fuerat largita.

Pergam. orygin. Na sznur. konopn. szar. przywieszona bulla: Innocentius Pp. IIII. *Kraków. Archiv. Fratr. Praedicatorum.*

Innocentius episcopus servus servorum Dei, dilecto filio.. priori fratrum Predicatorum provinciali in Polonia salutem et apostolicam benedictionem. Cum omnibus succurrentibus imperio Romanie illam suorum peccaminum veniam indulserimus in Concilio Lugdunensi, ipsosque illo privilegio eaque volumus immunitate gaudere, que Terre sancte subvenientibus conceduntur: nos tibi et aliis fratribus tui Ordinis qui in eiusdem imperii negotiis laboraverint, cum ex hoc tam te quam fratres ipsos reputamus non modicum eidem imperio prestare subsidium, de omnipotentis Dei misericordia et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius auctoritate confisi, ex illa quam nobis licet indignis Deus ligandi atque solvendi contulit potestate, illam que succursum ipsi Terre prestantibus est concessa, largimur veniam peccatorum. Datum Lugduni X Kalendas Ianuarii, pontificatus nostri anno quarto.

Nr. 258.

Premisl dux Polonie 1247 Febr. 25, in Pobedisc; liberat homines monasterii in villa Obra ab omni exactione iuris Poloniae, et villam Iasiniec pro una hereditate cum praedicta Obra computari iubet.

Poznań. Königl. Staats Arch. Obra, Lib. privil. pag. 7.

In nomine Dei Domini eterni amen. Noverint universi presentes ac posteri ad quos presens pagina pervenerit, quod nos Premisl Dei gracia dux Polonie ob divine remuneracionis intuitum ac in remedium animarum parentum nostrorum, Deo et beate Marie in Obra ac fratribus inibi constitutis Cisterciensis Ordinis, in villa eorum que Obra vulgariter nominatur talem contulimus libertatem, ut homines ipsorum in predicta hereditate residentes ab omni exactione iuris Polonie, sicuti est strosa, podworowe, powos, prewod, naraz, et a solucione capitis sint perpetua libertate omnino dotati. Coram castro non astare nec coram castellano seu quolibet iudice respondere debere, nisi ante ducem, et hoc cum ipsius sigillo fuerint evocati. Hoc adiicientes, quod quedam sors predicte adiacens hereditati que Iasinez nominatur, pro una cum eadem computetur hereditate et simili gaudeat libertate. Ut igitur hec nostra libertatis donacio rata habeatur perpetuo, presentem paginam sigilli nostri appensione duximus muniendam. Acta sunt hec in Pobedisc anno Domini millesimo ducentesimo quadragesimo septimo, quinto Kalendas Martii, coram nobis et nobilibus nostris quorum hec sunt nomina: comes Dirsicraius senior, comes Domirad, comes Pacoslaus, comes Desiderius de Labisin, Martinus filius Ceslawi de Brodnicz et alii quam plurimi.

Obra, *Obra.* Iasinez, *Jasiniec.* Pobedisc, *Pobiedziska.* Labisin, *Łabiszyn.* Brodnicz, *Brodnica.*

Nr. 259.

Fr. Michael abbas in Paradiso 1247 Mart. 3, in domo Paradisi; describit vectigalia, a civibus villae Paradyż monasterio suo solvenda.

Rogalin, Biblioteka. Paradis, Lib. privil. Nr. 20.

In nomine sancte et individue Trinitatis amen. Ego frater Michael dictus abbas in Paradiso notum facio universis Christi fidelibus, quod cives de villa sancte Marie tenentur dare annuatim ecclesie beate Marie virginis in Paradiso dimidium fertonem argenti de quolibet manso, et sextam dimidiam mensuram siliginis, et terciam dimidiam tritici, et quatuor avene de quolibet manso, in tali mensura sicuti currit in civitate de Crosna, et hanc mensuram dabunt rasam omni anno absque ulla contradiccione et excusacione in festo beati Martini episcopi; et dimidium fertonem argenti quem daturi sunt, dabunt in pondere Teutonicali, vel quartum dimidium in Polonicali. Ut igitur hec convencio rata et inconvulsa in evum permaneat, ego frater Michael abbas eiusdem domus, cum consensu venerabilis patris Henrici abbatis de Sichem et Wilhelmi dilectissimi patris nostri abbatis de Lenin et cum consensu tocius Capituli nostri, sigilli nostri appensione et supra dictorum patrum abbatum sigillis hoc pactum huius convencionis inter ecclesiam nostram et ipsos in perpetuum decrevimus roborandum, his testibus nichilominus idoneis subvocatis quorum hec sunt nomina: dominus Hermanus abbas de Sichem, dominus Wilhelmus abbas de Lenin, Wilhelmus prior, Henricus cellerarius, Iordanus portarius, Iohannes cantor, Iacobus scultetus eiusdem ville, Petrus, Vithmarus, Henricus de Zbibansyn, eiusdem supradicte ville cives. Acta sunt hec anno millesimo ducentesimo quadragesimo septimo, quinto Nonas Martii, in ipsa domo Paradisi.

Paradisus, *Paradyż.* Villa sancte Marie, *wieś Paradyż, dawniéj Gostichowo.* Crosna, *Krośno.* Lenin, *Lenin.* Zbibansyn, *Zbąszyń.* Sichem, *nazwisko klasztoru Cystersów w Sittichenbach p. Eisleben.*

Nr. 260.

Premisl dux Polonie 1247 Mai. 17, in Gnezna; locationem villae Wielatowo per Conventum de Trzemeszno factam iure Theutonico, ratam habet, ac plurimas libertates eidem villae concedit.

Trzemeszno. Priv. Conv. Can. Reg. Later. Lib. privil. fol. 83.

In nomine Domini amen. Licet quedam acta hominum noticie cunctorum subiaceant, solet tamen processu temporis, cum testes defuerint, veritati calumpnia novercari; idcirco necesse est actiones legittimas que memoria indigent, per scripti continenciam in noticiam transmitti posterorum. Noverint universi igitur presentes et posteri, quod nos Premisl Dei gracia dux Polonie, patris nostri W. illustris recordacionis ducis eiusdem provincie, presertim in eis que ad honorem Dei et nostram salutem ac religionis augmentum facta esse dinoscimus, imitatores idonei fieri cupientes, locacionem ville que Vyelatovo nuncupatur, de consensu ac voluntate patris nostri ac matris nostre per prepositum ac Conventum Trzemesensem iure Theutonicali locatam, ratam et incommutabilem habemus et habere promittimus, condiciones et

iura incolarum eiusdem ville firma conservare promittentes. Et quia nobilitas hanc sibi quandam legem ponit, ut nisi in beneficiis creverit nichil se prestitisse putet, nos donacionem patris nostri ampliare cupientes, pro anima ipsius ac nostra et nostrorum salute posterorum, ob amorem Ihesu Christi cuius opere nostrum gubernare speramus dominium, eternum affectantes: memorate ville damus forum liberum, in quo tam ab incolis ville quam ab aliis omnibus undecunque venientibus foralia que vulgariter targowe nuncupantur nullus exigat vel recipiat, nec monetarius aliquam illic exigendi aliquid vel recipiendi habeat potestatem, nec iudex aliquis causam aliquam ibidem iudicandi, nec eciam iudex sicut per alia fora consueverit residendi; sed villicus iam dicte ville qui pro tempore fuerit, secundum condiciones suas ius suum et iusticiam unicuique reddendi plenam et quietam perpetualiter habeat auctoritatem: salvo eo, quod si que gentes vel princeps aliquis nostrum invaserit dominium, simul nobiscum ad resistendum eis occurant, in aliis omnibus plena, pacifica atque perpetua gaudentes libertate. Ut autem hec nostra donacio perpetue firmitatis robur optineat, presentem paginam nostri munimine sigilli roboravimus. Datum in Gnezna XVI Kalendas Iunii anno gracie M.CC.XL.VII, Indictione quinta, presentibus his: Stogignewo vexillifero, Bogusa subcamerario, Vzemborio subiudice, Paulo subagazone, Boguchfalo, Dobrogosto et aliis quam pluribus fidedignis.

Vyelatovo, *Wielatowo.*

Nr. 261.

Premisl dux Polonie 1247 s. d., in Gnesdna; fratres monasterii Goscichow sub suam recipit protectionem et quibusdam libertatibus munit.

Transsumpt orygin. potwierdzony przez: Vladislaus rex Polonie etc. 1426 Jul. 3, in Paradiso; *w pergaminie, którego pieczęć majestatyczna Władysława króla osobno zachowana, złamana.*

Poznań. Bibl. Raczyńsk. Diploma E, 24. — Raczyński, Cod. diplom. Maior. Polon. 25.

In nomine sancte et individue Trinitatis amen. Ego Premisl dux Polonie notum facio omnibus presens scriptum inspecturis tam presentibus quam futuris, quod pro salute anime mee ac carorum meorum fratres de claustro quod Goscichov nuncupatur Cisterciensis Ordinis sub mea recepi protectione speciali, securum eisdem per terram meam dando conductum in eundo ac redeundo; quod homines fratrum predicte domus in terra mea commorantes in perpetuum absoluti erunt ab hoc iure Polonicali, videlicet a strosa, a slad, a podvorove, a poradlne, a theoloneo; nec ipsi coram castellano nostro vel alio iudice seculari astabunt, nisi tantum coram nobis, prius tamen nostris litteris aut sigillo citati. Ut autem mea promissio rata permaneant in futurum, presens scriptum sigilli mei appensione est roboratum. Testes huius facti sunt: comes Dirsicus palatinus Polonie, Prezlaus pincerna, Bogusa subcamerarius, Bozata eciam subcamerarius, Mars subdapifer, Ysaias, Mutyna canonicus, Iohannes et Michael capellani curie. Datum in Gnesdna anno gracie millesimo ducentesimo quadragesimo septimo in perpetuum valiture.

Goscichov, *dziś Paradyż.*